

SUPPLEMENTUM ARISTOTELICUM

EDITUM CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMINIS I

PARS II PRISCIANI LYDI QUAE EXTANT

BEROLINI

TYPIS ET IMPENSIS GEORGH REIMER

MDCCCLXXXVI

PRISCIANI LYDI
QUAE EXTANT

METAPHRASIS IN THEOPHRASTUM
ET
SOLUTIONUM AD CHOSROEM LIBER

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

I. BYWATER

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS GEORGH REIMER
MDCCCLXXXVI

P R A E F A T I O

Prisciani Lydi duo edimus quae sola hodie extant opuscula, Metaphrasim in Theophrasteam de Anima disputationem, et Solutionum ad Chosroem versionem Latinam.

I

Prior horum librorum, quanquam *Μετάρρασις τῶν Θεοφράστου* in codicibus inscribitur, nec totus ab uno Theophrasto pendet nec revera habet quod in metaphrasi vel paraphrasi inveniri solet. ex Iamblichio enim Metaphrasta in suos commentarios permulta transtulit et transtulisse se fatetur; quae autem Theophrastus ipse Peripatetico sensu intellegenda scripserat, ea omnia omni interpretis arte ad Iamblicheam veritatis normam accommodare studuit. huius modi recentiora si removeris — et facile remonentur si colorem orationis attendas — Theophrastea sunt reliqua, Physicorum e libro quinto, qui de Anima erat, fragmenta exigua ea quidem sed haud spernenda. in his enim Theophrastum videmus Aristotelis vestigia sequentem verba eius citare et interpretari, quaestiones instituere, solutiones indicare: et sicubi pro librorum de Anima ratione aliam sive ex alio Aristotelis scripto arcessit sive de suo substituit, in summa tamen re et rationem et orationem refert quales et ipsi novimus ex libris qui de Anima inter nos circumferuntur Aristoteleis. quae cum intercedat inter Aristotelem necessitudo et Theophrastum de Anima scribentes, nescio quo fato factum est ut hac nostra aetate insignes Aristotelis interpretes Trendelenburgius uno tantum loco Metaphrasim Priscianeam memoraverit, ne uno quidem Torstrikus; qui si Prisciano operam dedisset, coniecturarum quas de

textu qualis nunc habetur Aristoteleo proposuerat quasdam Theophrasti testimonio confirmatas invenisset, alias, opinor, aut retractasset aut, ut erat candidus semper et sincerus sui iudex, reiecisset.

Quod in hoc libello possidemus Prisciani id magni operis fragmentum est perpetuo commentario universa Theophrasti Physica illustrantis. octo enim omnino Physicorum libros cum Theophrastus conscripsisset, quorum duo, quartus et quintus, teste Themistio (cf. Usener Analect. Theophr. p. 8) de Anima essent, horum non nisi quinti interpretatio Metaphrastae ex naufragio litterarum antiquarum servata hodie extat: extat autem et ipsa mutila, cum omissa sint et in medio libro capituli $\pi\epsilon\rho\iota\ \varphi\alpha\upsilon\tau\alpha\varsigma\iota\varsigma$ exitus capitulique $\pi\epsilon\rho\iota\ \nu\omicron\upsilon$ initium et in extremo libro ea quibus clausa erat disputatio, archetypi ut videtur foliis aliquot avulsis.

Codices in hac editione instituenda adhibiti sunt septem:

- L I. LAURENTIANUS LXXXVII. 20 bombycinus in 4 maiore saeculi XIV; de quo cf. Bandini Cat. codd. Graec. Bibliothecae Laurentianae II. 405. Metaphrasis Prisciani in foliis est 157—170, perverso tamen rerum ordine cum ea quae de Sensu sunt posteriorem in codice locum (foll. 163—170) teneant; quem errorem non glutinatoris socordiae adscribendum esse auctor mihi est E. Pistelli Florentinus quem de hac re per litteras consului. correctiones codex habet passim vel supra versum vel in margine adpositas, et ipse quidem descriptus, ni fallor, ex archetypo sui similimo, cuius duplices scripturas in unam confudit nonnunquam librarius Laurentianus; nam $\acute{\alpha}\gamma\gamma\omega\sigma\iota\eta$ (p. 31,19) ex $\acute{\alpha}\gamma\gamma\omega\iota$, $\epsilon\lambda\delta\iota\tau\iota\chi\acute{\alpha}\varsigma$ (p. 5,18; cf. 9,34) ex $\epsilon\lambda\delta\iota\tau\iota\chi\acute{\alpha}\varsigma$ (i. e. $\epsilon\lambda\delta\iota\tau\iota\chi\acute{\alpha}\varsigma$)^z ortum esse apparet. contulit Hieronymus Vitelli Florentinus; mox aliquot in locis meo rogatu iterum inspexit E. Pistelli.
- B II. BARBERINUS II. 58 (foll. 30—45) saeculi XVI. eundem rerum ordinem habet ac Laurentianus, quocum etiam in universa scriptura ita consentit ut ab eo totus pendere videatur. est autem mutilus amissa in capitulo $\pi\epsilon\rho\iota\ \alpha\iota\sigma\theta\eta\varsigma\omega\varsigma$; textus parte ea quae est ab $\omicron\upsilon\chi\ \alpha\iota\sigma\theta\epsilon\chi\acute{o}\mu\epsilon\theta\alpha$ (p. 17,2) usque ad finem capituli, duobus scilicet foliis in extremo codice deperditis. excussit Ignatius Guidi Romanus.
- Q III. PARISINUS Graec. 2073 (foll. 130—169) chartaceus; de quo cf. Cat. codd. MSS. Bibliothecae Regiae II. 439. exaratus est (ut me H. Omont docet, sagacissimus harum rerum investigator) manu Christophori Aueri natione Germani circa annum 1545 Romae florentis (cf. Gardthausen Gr. Pal. p. 317); translatus autem Lutetiam in Bibliothecam Regiam iam ante annum 1550. pendet ex codice Laurentiani simillimo;

quare quamvis mendose scriptus sit in tanta tamen penuria bonorum librorum ne hunc quidem neglegendum esse existimavi.

IV. VENETUS Bibliothecae Marcianae 263 membranaceus; de quo cf. V Zanetti Graec. D. Marci Biblioth. p. 129, qui saeculi eum XV. esse perhibet. est eiusdem fere stirpis ac Parisinus 2073 (Q). excussit Daniel Riccoboni Venetus.

V. MONACENSIS Graec. 461 (foll. 48—77) chartaceus saeculi fortasse XV.; de quo cf. Hardt Cat. codd. MSS. Bibliothecae Regiae Bavaricae I. 432. textus ad scripturam Laurentiani haud raro proxime accedit, ita tamen ut depravationum omni genere scateat et aperte fluxerit ex codice ubi casu scribarumve incuria nonnihil hic illic excidisset. contulit E. Trampe Berolinensis.

VI. PARISINUS Graec. 1954 (foll. 1—28) chartaceus; de quo cf. Cat. P codd. MSS. Bibliothecae Regiae II. 424. exaratus est (ut ab H. Omont certior factus sum) manu Valeriani Foroliviensis circa annum 1540 Venetiis florentis (cf. Gardthausen Gr. Pal. p. 341), quo tempore videtur in Bibliothecam inductus Gulielmi Pelliserii qui ad senatum Venetum legatus ex Gallia missus fuerat. est eiusdem fere stirpis ac Monacensis (M).

VII. HARLEIANUS 6299 (foll. 1—30) chartaceus saeculi fortasse XVI.; H de quo cf. 'Cat. of the Harleian MSS. in the British Museum' III. 355. est eiusdem fere stirpis ac Monacensis (M), sed ut textum habeat non in docte a quodam refectum qui passim manifestiora vitia deprehendit scitaque coniectura aut vera aut veri similia nonnunquam repperit. conseruit cum hoc artissime Bodleianus noster Misc. Graec. 235 (e Bibliotheca Saibantiana), quem Harleiani apographum esse certis indiciis cognovi.

Editio promissa quidem est a V. Trincavelo ad calcem Alexandri Aphrodisiensis Quaestionum Naturalium et Moralium anno 1536 Venetiis editarum; cuius libri, etsi et in fronte Metaphrasis Prisciani cum aliis opusculis accedere dicitur et in Praefatione idem significatur, nemo unquam exemplum vidit quod hanc accessionem habuerit. itaque duae tantummodo sunt Graeci textus editiones:

Editio a
Trincavelo
promissa

I. Basileensis, ad calcem Theophrasti operum anno 1541 Basileae b editorum: praefationem habent alia exempla Hieronymi Gemusaci alia Ioachimi Camerarii. est liber deterrime excusus et ex deterrimo codice, cum variis in margine lectionibus partim ex altero fortasse codice partim ex Ficiniana versione haustis.

II. Editio Fr. Wimmeri, ad calcem Theophrasti operum in Bibliotheca Teubneriana anno 1854 editorum. textus est Basileensis ab ipso

Wimmero ope praecipue versionis Ficinianae, quoad talibus subsidiis fieri potuit, emendatus.

Ficini
versio

Basileensem tamen antecesserat editio Latina Marsilli Ficini, una cum Iamblichi de Mysteriis libro aliisque opusculis ab eodem conversis anno 1497 Venetiis in aedibus Aldi primum typis expressa. de codice suo haec Ficinus in epistula praeposita ad Philippum Valorem: *quamvis autem Graecum exemplar unicum incernerimus et id quidem mendosum atque mutilatum, attamen lege securus et ita caeteris praebe legendum: nam emendare hoc atque resarcire diligentissime studui, et Angelus Politianus noster, acerrimo vir iudicio plurimaeque doctrina, nostram hanc diligentiam approbavit.* quaedam sane codicis sui vitia non infelice sustulisse videtur, sed et ipse nova invexit, supplementis additis etiam ubi Graeca oratio aut sana erat aut alio modo sananda: usus autem est codice nescio quo deterioris generis, ad Harleianum nostrum (H) ni fallor propius accedente; nam Harleianum textum Ficini ope esse emendatum vix crediderim, quanquam ad hanc opinionem firmandam nonnulla adferri posse scio. de versione Ficini eiusque usu fusius disputat Fr. Wimmer in Commentatione de Prisciani Lydi metaphrasi in Theophrastum de Sensu et de Phantasia (Vratisl. 1862).

Iacuit Priscianus per tria fere saecula, sordibus Basileensis textus obsitus ac veluti sepultus, nec nostra aetate multorum in manibus est: Wimmerum enim si excipias, ac Philippsonum in *Ἰλῆ ἀνθρῶπίνῃ* (Berol. 1831) de Metaphrasi disserentem, nemo quod sciam recentiorum, nisi forte obiter et aliis rebus intentus, ad Priscianum illustrandum operam dedit. atqui iam saeculo XVI non multum abfuisse comperi quin emendatio libri textus prodiret. est Oxonii in bibliotheca Chandleri mei — olim fuit Ant. Rolandi, deinde Io. Grammii — exemplum Basileense manu antiqua (hominis Francogalli, ut conicio) apparatu critico ornatum: collatio inest codicis qui R, i. e. Reginus, appellatur, qui idem est ac Parisinus 2073 (noster Q), accedentibus coniecturis quarum aliae Ficino acceptae referuntur, aliae Turnebo (quem Theophrasto studium navasse novimus), aliae Raneoneto Turnebi amico laborumque socio et consorti; quaedam autem ipsius Anonymi ingenio debentur. quae quanquam non magni momenti sunt, si cui ad plures melioresve codices aditus patet, bis tamen terve in adnotatione nostra Anonymum, utpote non prorsus inutilem, laudare potui.

II

Solutionum ad Chosroem versionis Latinae anno tandem 1853 memoriam prope intermortuam renovavit Iulius Quicherat qui in 'Biblioth. de l'école des Chartes' (III. 4 p. 248) et ex codice quem unum cognovit Sangermanensi excerpta quaedam deprompsit et de Prisciano ipso eiusque temporibus docte ac luculenter disseruit. mox quidquid libri in Sangermanensi (mutilo eo quidem) superest, id insigni diligentia a se exscriptum ad calcem Plotini Didotiani (Paris. 1855) Fr. Duebner evulgavit. Valentinus denique Rose, litterarum Aristotelearum indefessus explorator, desideratas in Sangermanensi partes cum in codicibus Musei Britannici extare repperisset, has in Aristotele quem vocat Pseudepigrapho et in Anedotis Graecis cum brevi commentario in lucem protraxit. universus autem liber nunc demum hac nostra opera in medium exit.

Codices in hac editione instituenda adhibiti sunt quattuor:

I. PARISINUS Lat. 13386, olim Sangermanensis, e monasterio Corbeiensis Lutetiam translatus. est pars libri miscelli plura in se continentis, quorum e catalogo Leopoldi Delisle ('Biblioth. de l'école des Chartes' VI. 4 p. 228) indicem desumptum subicio: —

13386 *Tractatus Peregrini* [*Vincentii Lirin.*] *contra haereticos* — *Epistulae Pascalis Theophili episcopi* (42 v°) — *Epistula Epyfanii* (98) — *Epistula S. Hieronymi* (98 v°) — *Homilia S. Augustini* (100 v°) — *Iohannis [Scoti] liber de praedestinatione* (103) — *Prisciani solutiones eorum de quibus dubitavit Chosroes* (106) — *Libellus sacerdotalis quem Lios monachus heroico metro composuit* (208) — *VIII. et IX. s.*

Prisciani in hoc codice liber duorum est manu librarium uno tempore exaratus, quorum alter postquam ad infimum versum folii 199 r. (v. ad p. 77,16) opus exsecutus est, folio verso alter velut uno tenore reliqua peregit.¹ saeculi est IX. vel ut quibusdam videtur X. desiderantur folia, ut nunc est, in Cap. VII. (v. ad p. 77,29), si recte rem putavi, octo, in Capp. IX.—X. ad finem libelli (v. ad p. 94,13) septem: atque est ubi perierunt temporis iniuria cum in margine adscriptae glossae, tum in ipso textu schedis perforatis litterae ac voculae; quod detrimentum etiam nostro saeculo maius factum esse cognovi, cum Duebnero olim plura quam mihi anno 1883 codicem evolventi cernere contigisset.

¹ Suspicio equidem ea quoque inter se usos ratione librarios ut mutua opera quod alter scripserat id alter corrigeret.

sed haec sane levia sunt legentibus incommoda: gravissimum ac molestissimum in eo est quod toto libro in pristinam scripturam corrector¹ grassatus, si quid sibi minus placebat deleto, omnia ad suam normam reformata exhibere studuit. et Duebner quidem ipsius interpretis manu et textum Sangermanensem et correctiones scriptas esse perhibet, mihi vero non persuasit. multa hercle sunt quae apographum hunc librum esse arguant — (1) duplices scripturae in unam confusae, velut *Thurionum* (p. 91,7; cf. 97,10), quod ex *Thurion^{um}* ortum esse apparet; (2) omiſsa vocabula, a scriba sive dormitante sive oculis decepto inter scribendum praeſerita; (3) tralatitica scribarum menda, velut *mortum* pro *in ortum*, *ramosos* pro *raviosos*, *factis* pro *calefactis*, *minora* pro *minorantia*, *caliores* pro *calidiores*, *consequens* pro *inconsequens*, *priorum* pro *propriorum*; (4) Graecae locutiones in mira monstra mutatae, velut *περθεωρεων. υπερεθεων. εγρεπτος. fastama, fastasma, Terrenico, Pasidonius* — quae delicta in ipso interprete, homine scilicet Graecis litteris saltem imbuto Graecumque exemplar ante oculos habente, incredibilia essent, in librario non habent quod admireris. nec correctionum dissimilis ratio. nam si quae passim vitia prioris scripturae corrector sustulit et omiſsa quaedam supplevit, non tamen ideo est intellegendus ad Graecum exemplar omnia iterum exegisse; praesertim cum videamus eum nonnunquam a veritate longius aberrasse — id quod demonstrant loci Graeci, si forte supersunt qui cum versionis scriptura conferantur, e. g. Aristoteleus ille (p. 75,3) ex Meteor. II. 2 (355^b6) desumptus locus, ubi cum *dulci* rectissime prior scriba dedisset, corrector inconsulte ac temere omnia refingens pro eo *dulcedine* reposuit. istas utique correctiones nemo, opinor, dixerit ab ipso interprete ad Graeca iterum opus exigente profectas. unum autem concedo, non omnes ex mera coniectura ortas videri, potuisse nonnullas ex eo oriri quod etiam in archetypo codice alterae adfuissent, ut fit, scripturae (sive super versum sive in margine adpositae) quas priore scriptiōne erasa in textum corrector intulerit. ceterum ut de re obscura et dubia nihil adfirmo. illud tantum admoneo: si quid in rasura est in codice, numerum litterarum erasarum in Adnotatione subinde indicavi, ita tamen ut ipsi numero nolim nimis tribui; potuit sane modum a me indicatum scriptura erasa excedere, brevior eo esse vix potuit: qua monitione opus est, ne quis dum apices litterularum curiosius reputat de rebus gravioribus in fraudem delabatur.

¹ Vel correctores, si vera est quam superius indicavi suspicio.

II. HARLEIANUS 3969. 14 (foll. 139^v—160) saeculi XIV.; de quo cf. H 'Cat. of the Harleian MSS. in the British Museum' III. p. 100. alteram fere scripturam refert Sangermanensis codicis, in ordine autem verborum et scribendi ratione passim immutatam; optimus tamen hic ex deterioribus, quanquam certis in locis suo ipse Marte, ut videtur, novas quasdam casque valde ridiculas lectiones librarius Harleianus invenit.

III. MANTUANUS in bibliotheca Lycei A. IV. 25 (saec. XIV.?). al. M teram fere scripturam refert Sangermanensis codicis incuria scribarum miro modo depravatam: in capitulo autem X., transpositis, ut patet, foliis codicis ex quo Mantuanus derivatus est, pars quaedam orationis alieno loco legitur. huius apographo utor manu D. Detlefseni descripto, qui eximia humanitate hanc mihi editionem instruenti schedulas suas tradidit utendasque permisit.

IV. COTTONIANUS Vesp. A. II. 13 (foll. 148—157) saeculi XIV.; de C quo cf. 'Cat. of the MSS. in the Cottonian Library' p. 433. incipit ut nunc est a verbis Cap. III. *sedente et sanguine* (p. 61, 14), aliquot videlicet in fronte amissis foliis. eiusdem prorsus est stirpis ac Mantuanus.

Hactenus de codicibus. nunc de interpretatione pauca et interprete; quem Carolidarum aetate floruisse, studiis ea Graecarum litterarum quasi renascentibus illustri, opinio est probabilis, quanquam Quicheratio vix assentior suspicanti ab ipso Ioanne Scoto interpretationem esse confectam. nimis barbare enim interpretes loquuntur, quisquis is fuit, et Graece eum parum scivisse apparet sicubi loci a Prisciano adhibiti nobis quoque Graece extant quos cum versione conferamus. sed non omnia quae in interpretatione perperam dicta sunt ipsi interpreti attribueris, quippe qui in Graeco quo usus est exemplari multa iam corrupta invenisset, veluti Ἀλβίνου in Λαυίνου, Κοδωνίαν in Κολωνίαν, ἐν τοῖς ὡπεί in ἐν τοῖς σώμασι, σύντηξις in σύλληψις depravata: quibus aliud ioculari illud quidem depravationis exemplum addo ex iis quae Cap. IX. de serpente quodam exitiali produntur, *non solum si mordeat sed etiam in terra cecilater interimat*, siquidem Latino *in terra Graecum* ἐν τῇ γῇ subest, ἐν τῇ γῇ autem ex ἐάν θίγῃ depravato originem duxit (cf. ad p. 97, 11)

Quod ad ipsum Priscianum adinet, difficile hodie dictu est, ex quibus fontibus in hoc Solutionum libro hauserit. qui si in Prooemio multitudinem tantam scriptorum a se adhibitorum ostendat, horum tamen vix dimidiam partem in manibus ei adfuisse crediderim:

immo vero ubi forte de auctoribus eius satis constat, velut in Cap. II., unum et alterum sequi cernitur, neque est cur plures ei adfuisse credamus (cf. Rose anecd. Gr. 1. p. 26). atque ut dicam quod sentio, ea est universa huius libri condicio, ut quos in corpore operis sui Priscianus citavit auctores, hos mihi non ipsos inter scribendum oculis usurpasse, sed ab aliis iam memoratos et apud alios invenisse videatur. quae si vera est opinio, et eiusdem certe fraudis non desunt apud Graeculos exempla, Hippocratem, Posidonium Strabonem, Plotinum, nobilissimos scriptores, non ipse legerat. quos autem legerit, si coniecturam de re tam dubia et obscura requiras, hi fere sunt quos potissimum videtur in Solutionibus condendis adhibuisse auctores:

- Cap. I. Iamblichus, Proclus.
- „ II. Aristoteles, Theophrastus.
- „ III. Aristoteles, Theophrastus.
- „ IV. Geminus.
- „ V. Scriptor incertus.
- „ VI. Scriptor incertus, deinde Aristoteles.
- „ VII. Aristoteles, Theophrastus.
- „ VIII. Albinus.
- „ IX. Theophrastus.
- „ X. Aristoteles, Theophrastus.

Ceteris vero quid debeat, quid commentatoribus Aristotelicis Didymo, Themistio, Alexandro, quid Ptolemaeo, Martiano, Dorotheo, Theodoto, Porphyrio, hoc aliis, si cui libuerit, investigandum relinquo, non sine suspitione fore ut ex his vix quicquam cepisse Priscianum appareat.

Solutiones Prisciani a nemine quod sciam Graeco scriptore citantur, ne a Nicephoro quidem Blemmida, qui ut multa habet cum Prisciano communia, ita non ex eo sed ex communi fonte hausisse putandus est. inter Latinos autem Vincentius Bellovacensis cum in Speculo suo Naturali (IV. 23, 39, 42, 47; V. 9; XV. 4; XX. 10, 11; XXVI. 8, 10, 32 — conf. Rose de Aristot. librorum ordine et auctoritate p. 87) excerpta quaedam ex Prisciano libro inseruit, tum in Speculo quoque Historiali (XXI. 50) mentionem libri iniecit, tanquam a Caesariensi Prisciano profecti: cuius opera dum recenset, *extat*, ait, *etiam liber Prisciani de Naturalibus quaestionibus ad Cosdroe regem Persarum, de quo plura exerpsti et in superiore huius operis parte* [sc. in Speculo Naturali] *congruis locis inserui.* eadem fere a Vincentio mutuati dictitant si qui alii medio aevo Prisciani nostri meminerunt, velut Gulielmus Pastrengus de Originibus

Rerum fol. 58r, Xieco Polentonus de Claris Grammaticis l. XVIII (cod. Taurin. Univ. D. 111. 35) — quos locos Detlefseno acceptos refero — Gualterus Burleius (nisi potius pseudo-Burleius vocandus est) libelli de Vita Philosophorum capitulo in codicibus editionibusque optimis ultimo: omnes scilicet in eodem versati errore, utpote qui Lydum Priscianum a Caesariensi non fuisse diversum ponant; quem diu pervulgatum errorem nescio an primus I. A. Fabricius in Bibliotheca Ecclesiastica (ad Trithemii de Scriptoribus Ecclesiasticis c. 217) notaverit.

Iamque, antequam finem facio, liceat mihi honoris causa duos gratisimo animo nominare, D. DETLEFSENUM, qui ut dixi schedulas mihi suas tam liberaliter concessit, et H. DIELSIUM, cuius ego saepissime in hoc libello componendo humanitatem ac benevolentiam expertus sum.

I. BYWATER.

Scribebam Oxonii mense Maio 1886.

ADDENDA ET CORRIGENDA

- p. 14,31 l. 'ὑστερον'
 p. 17 adn. v. 3 l. 'ὀξέος'
 p. 23 test. v. 2 l. '13 τὰ Ταμβλῆγεια'
 p. 28 adn. v. 7 dele 'ὕπὸ scripsi; ἀπὸ vulg.'
 p. 34 adn. v. 3 l. '*subsistentia*'
 p. 44 test. ad v. 16 adde 'cf. Chalcidius in Platonis Tim. c. 221, p. 257 ed. Wrobel'
 p. 45,30 l. 'uinculis'
 p. 58 test. v. 1 l. '3 cf. Aristot.'
 p. 67,23 l. 'temperantia'
 p. 69 adn. v. 1 l. '*compendium syllabae* pro'
 p. 79,2 l. 'supereminet'
 test. v. 13 dele 'Ideler ad loc.' et adde 'Philoponus in Aristot. de Gen. et corr.
 Il. 2, 329b30 (fol. 49r4 ed. Ald.)'
 p. 87,12 l. 'uisibillium'
 p. 88,24 l. 'et incorporalitate'
 p. 91,22 l. 'sibimet'

I
METAPHRASIS
IN THEOPHRASTUM

S I G L A

B = codex Barberinus
H = codex Harleianus
L = codex Laurentianus
M = codex Monacensis
P = codex Parisinus 1954
Q = codex Parisinus 2073
V = codex Venetus
b = editio Basileensis
w = editio Wimmeri

Numeri 1,2 adpositi (L¹, L²) pristinam et correctam codicum scripturam indicant.

ΠΡΙΣΚΙΑΝΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΛΥΔΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΣ

Περὶ αἰσθήσεως αὐτῷ ὁ σκοπὸς ἐφεξῆς. ἐπεὶ δὲ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν ²⁷³
κινούμενα τὰ αἰσθητήρια ἐξομοιοῦσθαι τοῖς αἰσθητοῖς τῷ πάσχειν βούλεται
5 ὁ Ἀριστοτέλης, ζητεῖ τίς ἡ ὁμοίωσις. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν αἰσθητηρίων
καὶ εἶ μᾶλλον ἐπὶ τῆς ψυχῆς αἴσθησις φαίνεται τὸ χρώματι καὶ χυμοῖς καὶ
ψόφῳ καὶ μορφῇ ἐξομοιοῦσθαι δυνατόν. λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸς κατὰ
τὰ εἶδη καὶ τοὺς λόγους ἄνευ τῆς ὕλης γίνεσθαι τὴν ἐξομοίωσιν.
ἐπεξεργαστέον δὲ πρότερον ἔξωθεν τὸ εἶδος καὶ ποῖον καὶ ποῦ ἐπιφανόμενον,
10 καὶ εἰ πρὸς γνώσιν ἱκανὸν τὸ περὶ τοῖς σώμασι μεριζόμενον καὶ εἰς ἓν οὐ
συναυρούμενον, κατὰ τὴν εἰς ἓν συναίρεσιν καὶ τὴν ἀμέριστον τοῦ γνωστοῦ
παντὸς περιληψὶν ἀπάσης ἱσταμένης γνώσεως.
Ἐνεργεῖν μὲν οὖν κατὰ τὸ εἶδος τοῦ γνωστοῦ ἀνάγκη τὸ γινώσκον καὶ 2
τὸν ἐκείνου προβεβλῆσθαι χαρακτῆρα, καὶ τοῦτο ἡ ἐξομοίωσις· πάθημα δὲ
15 τοῦ αἰσθητηρίου προηγεῖσθαι ἀνάγκη τῆς αἰσθήσεως. οὐ γὰρ παντελῶς
οὕσα χωριστῇ σωματικῇ δυνάμει ἡ αἰσθησις, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὰ αἰσθη-
τήρια οὐσιωμένῃ νεύσει καὶ τοῦ ζήου οὕσα συμπληρωτικῇ οὐδὲ ἐνεργεῖν
ἄνευ αὐτῶν οἶα τε. οὐ μὲν οὐδὲ προηγουμένως αὐτὴ ἐγχειρομένη συγκινεῖ
τὸ ὄργανον, ὥς ἡ φαντασία, διὰ τὸ πολλὸν κατατεταμένον, καὶ διὰ τὴν ὀλῃν
20 περὶ τὰ ἐκτὸς ἀπότασιν, καὶ παρόντων καὶ αὐτῶν δεῖσθαι τῶν αἰσθητῶν.
τὰ μὲν οὖν φανταστά οὐκ ἐκτός, εἰ καὶ τῶν ἔξω ἐστὶν ἀφομοιώματα, τὰ
δὲ αἰσθητὰ ἔξω· τούτων γὰρ ἡ αἰσθησις ἀλλ' οὐχὶ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητη-

5 Ἀριστοτέλης] 416b33, 418a5 8 cf. Aristot. 424a18 11 sqq. cf. Simplic.
in Aristot. de An. p. 125, 25 sqq. ed. Hayduck 18 cf. Simplic. l. c. 202, 3
22 sqq. cf. Simplic. l. c. 125, 30 sqq.

6 τὸ H² w: τῷ L ceteri 7 δύνασθαι w 14 ἡ om. hw 17 οὐσιωμένη bw
ἐνεργεῖν Hbw (Ficinus agere): ἐνεργῆς L ceteri 18 οὐδὲ scripsi: οὕτε vulg.
αὕτη vulg. 19 πολλὸν ἐπὶ πολλὸν w κατατεταμένον BL¹ M¹ w (Ficinus extensa):
κατατεταγμένον b cet. 20 τὰ] τὸ L¹ καὶ παρόντων] fort. ὡς παρόντων

Supplem. Arist. 12 Priscianus Lydus.

ροίς παθῶν, σὺν δὲ τοῦτοις τῶν ἐν τοῖς σώμασιν εἰδῶν ἀντιλαμβάνεται.
 Πάσχει δὲ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν τὰ αἰσθητήρια οὐχ ὡς τὰ ἄψυχα, ἀλλὰ 3
 ζῶντος σώματος τὸ πάθος. οὐδὲ οὐδὲ πάθος τὸ ὅλον οὐδὲ ἔξωθεν πάντη
 ἀλλὰ καὶ κατ' οἰκείαν ἐνέργειαν· καὶ οὐ κινεῖται μὲν πρότερον ἐνεργεῖ δὲ
 5 ὕστερον, ἀλλ' οὐδὲ κινεῖται ὅλως εἰ μὴ ἅμα καὶ ἐνεργεῖ· οὐ μὲν οὐδὲ
 ἐνεργεῖ ἄνευ τοῦ κινεῖσθαι. τὸ δὲ τοιοῦτον ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κίνημα
 ὁμοιοῦται τοῖς αἰσθητοῖς εἶδουσιν ὡς ἅμα ὑπ' αὐτῶν τε καὶ κατὰ τὴν πρὸς
 αὐτὰ τῆς ζωτικῆς ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ ἐμφάσεως διέγερσιν ἐγγινόμενον. ἀλλ'
 οὕτω τοῦτο (ἴ) αἰσθησις, τὸ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ πρὸς τὰ αἰσθητὰ ὁμοίωμα,
 10 πᾶθμα ὃν μᾶλλον ἢ ἐνέργημα. καὶ σωματωειδὲς καὶ μεριστὸν καὶ χρόνῳ
 παρατεινόμενον, καὶ σπεῦδον μὲν εἰς εἶδος οὕτω δὲ ὃν ἐν τῷ εἶδει· ἀλλ'
 ἐν κινῆσει ἔτι· ἡ δὲ αἰσθησις ἀμερίστως τε τὴν ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τέλος
 τοῦ αἰσθητοῦ περιλαμβάνει, καὶ ἐνεργεῖα ἐστὶ καὶ κρίσις τελεία καὶ ἐν τῷ
 νῦν ἅμα ὅλη, καὶ κατὰ τὸ εἶδος ἧδη τοῦ αἰσθητοῦ ἔστηκε. οὐδὲ οὐκ ἄνευ
 15 μὲν τοῦ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ παθήματος, οὐ μὲν τοῦτο ἡ αἰσθησις· οἷον καὶ
 πᾶσχοντες καθυδούοντές τε καὶ ἐργηγορῶντες ἐνίοτε οὐκ ἐπαισθανόμεθα.
 οἶ τοῖνον μετὰ τὸ πᾶθμα εἰς εἶδος τελειωθῆναι τὸ τῷ αἰσθητῷ ὁμοιον·
 κατὰ γὰρ τὸ τέλειον εἶδος ἡ αἰσθησις ἐπειδὴ κρίνει. τὸ δὲ τοῦ αἰσθητοῦ
 εἶδος τοῦτο δὴ οὐκ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ· πᾶθμα γὰρ καὶ κίνημα καὶ ἐν
 20 μερισμῷ· ἀλλ' οὐκ εἶδος· οὐ μὲν οὐδὲ ἐν τῇ ἐμφάσει τῆς ζωτικῆς τῇ [ἐν]
 τῷ αἰσθητηρίῳ ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἐνδοιδόμενῃ· μετὰ γὰρ πάθους καὶ τὸ ταύτης
 ἐνέργημα, καὶ κοινόν ἐστιν ἀμφοῖν τὸ κίνημα τοῦ τε ὀργάνου καὶ τῆς ἐν
 αὐτῷ ζωτικῆς. ἀλλ' ἐν ζωτῇ μὲν ὁηλαδὴ τὸ εἶδος καθ' ὃ ἡ αἰσθησις, τῇ
 δὲ κατ' ἐνέργειαν ἰσταμένῃ, οὐ τῇ χωριστῇ, ἀλλὰ τῇ συμπληρούσῃ τὸ
 25 ζῶν ψυχικῇ ζωτῇ, καὶ τῇ ζωτικῇ αὐτῆς προβολῇ τῇ περὶ τὰ σώματα μερι-
 ζομένῃ. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἵκανόν πρὸς τὴν αἰσθησιν. τὸ γὰρ τελειωθὲν 4
 περὶ τὸ αἰσθητήριον κατ' ἐνέργειαν εἶδος, ὅτε περὶ τὸ σῶμα μερίζομενον
 καὶ εἰς ἑν ἀμερές οὐκ ἐπιστρεφόμενον, οὐκ ἔστι γνωστικόν, ἀλλ' ἔστι τις
 ἐν τῇ ψυχῇ προειλημμένος τῶν αἰσθητῶν λόγος ὃς ζῇ καὶ καθ' ἑαυτὸν
 30 καὶ οὐ μόνον ἐστὶ τοῦ συνθέτου· οὐδὲ καὶ ἀμερίστως ἐνεργεῖ καὶ δύναμις
 ὑπάρχει τῶν κατὰ μέρος (ἀλλ' οὐχ ὡς ἑν τι μεριστὸν· εἶδος ἐγγίνεται)
 λόγος τε γνωριστικός τῶν αἰσθητῶν, ἐν ψυχῇ ὑπεστώς ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ
 σώματι ἰδρυμένος, εἰς μὲν ἀλλ' οὐχ ὡς τὰ άτομα, τὸ δὲ ἑν ἔχων περι-

2 τὰ (ante ἄψυχα) om. w cum Usenero Mus. Rhén. N. S. XVI 267 ἐμψυχα L¹
 3 πάντα HMPbw (Ficinus omnia) 5 ἅμα w (Ficinus simul): μία codd. b
 6 κίνημα B¹HM²P² (Ficinus motio): κινημένη L cet.: κινημένα b: κινούμενον w
 7 αἰσθητοῖς αἰσθητῶν b: τῶν αἰσθητῶν w 9 τοῦτο ἢ scripsi (coll. Simplic. in
 Aristot. de An. 125,37): τούτων BLM¹QV: τοῦτο HM¹Pbw ὁμοιώματα L¹M¹
 11 περιτεινόμενον L¹ εἶδος τὸ εἶδος w 12 ἔτι ἐτέρου MPbw 16 post
 πᾶσχοντες add. μὲν HM²Pbw 18 τὸ δὲ τὸ L¹ 19 εἶδους b 20 ἐν (ante
 τῷ αἰσθητηρίῳ) uncinis inclusi 21 ἐνδοιδόμενῃ w (Ficinus colligata) τὸ ταύτης
 scripsi: τοιαύτης codd. b: ταύτης τὸ w 25 προσβολῇ H²M²P²bw (Ficinus applica-
 mento) 30 μόνον μέρος codd. Wimmer comm. p. 10 31 μέρος τὸ μέρος
 MPbw 32 γνωστικός bw 33 τὸ δὲ δὲ L¹ ἔχων L² w: ἔχων cet.

ληπτακῶν τῶν πολλῶν καὶ ἐκάστῳ αὐτῶν ἐφαρμόζων· τῇ γὰρ ἐνὶ | τοῦ 274
 λευκοῦ λόγῳ πάντων αἰσθάνεται ἡ ψυχὴ τῶν κατὰ μέρος λευκῶν. δεῖ τοί-
 νυν τὸν τοιοῦτον προβληθῆναι λόγον εἰ μέλλει γίνεσθαι αἰσθησις· προβαλ-
 λεται δὲ ὡς πρὸς οἰκτεῖον τὸ ζωτικὸν εἶδος διεγειρόμενος καὶ τοῦτω συναρ-
 5 μολόμενος τῇ ὁμοιώματι τοῦ ἐκτὸς εἶδους καὶ σὺν αὐτῷ ἐνεργῶν· τὸ γὰρ
 κρίνον ὁ λόγος καὶ ἡ σύνεσις κατὰ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν καὶ ἡ εἰς τὸ
 ἄμερὲς συναίρεσις ἐν τῇ χωριστῇ σωματῶν ὑποστάσει. Οὐκ οὖν ἔχει τὸ 5
 τοῦ αἰσθητοῦ εἶδος ἡ ψυχὴ τῇ τὸν λόγον αὐτοῦ προβάλλειν, ἀλλ' οὐχ ὡς
 ἀπ' αὐτοῦ μορφὴν τινα ἢ τυπωσιν ὡς ἀπὸ σφραγίδος δεχρομένη· ἡ γὰρ
 10 κρίσις καὶ ἡ ἐνέργεια ἔνδοθεν καὶ ζωτική. ὁ μὲν οὖν λόγος ἔνδον καὶ
 οὐσιώδης τῆς ψυχῆς, ἡ δὲ τοῦ ζῴου συμπληρωτική ζωῇ, ἀπὸ μὲν τῶν
 οὐσιώδων ἡρτημένη λόγων, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ σῶμα τάσιν ὀρισταμένη
 αἰσθητικὴ καὶ ἥδε, καὶ ὅρος καὶ τελειότης τοῦ ζῴου. διὸ ἐν ταύτῃ τὸ τοῦ
 αἰσθητοῦ ὁμοίωμα τελειωθέν, ἐν δὲ τῇ αἰσθητηρίῳ ἀτελεῖς καὶ συμμηγής
 15 πάθει ἡ ἐνέργεια· καὶ τὸ μὲν πάθος ἔξωθεν, ἡ δὲ ἐνέργεια ἀπὸ τῆς ζωῆς·
 καὶ τὸ μὲν εἶδος ἐν τῇ τοῦ ζῴου ζωῇ, ἡ δὲ κρίσις καὶ ἡ σύνεσις ἐν τῇ
 τοῦ λόγου ἐνεργείᾳ.

Πῶς οὖν ὁμοιοῦται τοῖς αἰσθητοῖς ἡ ψυχὴ; οὐ τῇ δέχεσθαι τι ἀπ' 6
 αὐτῶν, ἀλλὰ τῇ κατὰ τὸν λόγον αὐτῶν ἐνεργεῖν δι' ἐμφάσεως τῶν ἐκτὸς
 20 εἰδῶν. πῶς οὖν ἅμα πλείους καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐνίστα ὁμοιοῦται; ἐπειδὴ
 πάσχειν οὐχ οἶοντε ἅμα τὰ ἐναντία, ἐνεργεῖν δὲ δυνατόν· ἡ δὲ αἰσθησις
 κατ' ἐνέργειαν καὶ κρίσιν ἀλλ' οὐ κατὰ πάθος· κατὰ γὰρ τὸν λόγον ἡ
 αἰσθησις, τὸ δὲ πάθος ἐν τῇ αἰσθητηρίῳ· σῶμα δὲ ὃν καὶ μεριστὸν τὸ
 αἰσθητηρίον καὶ αὐτὸ κατὰ διάφορα μέρη πλείω ἅμα καὶ τάναντία ἔχειν
 25 οὐκ ἀδύνατον. ὁ λόγος δὲ ἐν ἁμέρῃ ἅμα τὰ ἐναντία καὶ τὰ διάφορα ἕσα
 ἂν ἢ συλλαβῶν ἐνεργεῖ· διὸ καὶ τὴν ἐτερότητα αὐτῶν κρίνει ὡς ἅμα τῶν
 πλείωνων ἐν ἁμέρῃ ἐφαπτόμενος. Ὅταν οὖν καὶ ὁ Θεόφραστος τὴν 7
 ὁμοίωσιν βούληται γίνεσθαι κατὰ τὰ εἶδη καὶ τοὺς λόγους ἀνευ τῆς
 ὕλης, ἀποδεξώμεθα, ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν ἀπλῶς ἐγγινώμενα, ἀπὸ δὲ τῶν ἔνδον
 30 λόγων ἐν τῇ ζωῇ κατ' ἐνέργειαν ἰσάμενα αἰσθητικὴν, τῷ μέντοι πρὸς τὰ
 ἐκτὸς ἀποτεινέσθαι καὶ ἐκείνοις ἀφομοιοῦσθαι. εἰκότως ἄρα καὶ δύναμις
 νομίζεται ἡ αἰσθησις ὡς ἐπιφέρουσα τὰς ἐνεργείας. ἐπὶ μὲν οὖν τῆς ψυχῆς
 κατ' ἐνέργειαν τοῦ λόγου ἡ ὁμοίωσις, ἐπὶ δὲ τοῦ αἰσθητηρίου κατὰ τὴν ὑπὸ
 τοῦ αἰσθητοῦ πάθην ἅμα καὶ ζωτικὴν ἐνέργειαν. Πῶς οὖν ἅμα ὁ 8
 35 τε τοῦ πικροῦ καὶ τοῦ γλυκεροῦ πάσχει; οὐ γὰρ μέρει μὲν τι

20 cf. Aristot. 426^b28, 448^b18: Simplic. l. c. 196,22. 198,35
 Aristot. 424^a28

31 δύναμις] cf.

1 ἐφαρμόζων scripsi (coll. Simplic. l. c. 126,11): ἐφαρμόζον vulg.

4 ὥσπερ οἰκτεῖον

καὶ ζωτικόν w 5 τῇ ὁμοιώματι] ὡς ὁμοιώματι mg. b (Ficinus tanquam similitudini)

6 σύνεσις w (Ficinus cogitatio): σύνθεσις codd. b 12 οὐσιωδῶν vulg. 14 ἀτελεῖς

καὶ συμμηγής HM²P^b 15 ἡ ἐνέργεια LM¹: καὶ ἡ ἐνέργεια HM²P^b w 18 τοῖς

om. bw 20 ἐπεὶ δεῖ MPb: ἐπεὶ τοι w 33 ὑπὸ scripsi: ἀπὸ vulg. 34 αἰσθη-

τοῦ] αἰσθητηρίου w

τῆς γλώττης τόδε, φησί, μέρει δὲ θάτερον (ἄλλω), ἀλλὰ τῷ αὐτῷ·
καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς δὲ ὁμοίως, εἰ ἄρα καὶ διελθεῖν ἔστι τὴν ἀκοήν. ἢ εἴτε
ἡ γλώττα τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον εἴτε πνεύματα (τὰ) ἐν τῇ γλώττῃ,
μεριστὸν πάντως ὃν σῶμα, ἐτέρῳ μὲν μορίῳ ἄλλο ἐτέρῳ δὲ ἄλλο τι πά-
5 σχειν οὐκ ἀδύνατον· ὡς ἐναργὲς τοῦτο γίνεται ἐκ τῆς ἀφῆς· θεραπεύεσθαι
γὰρ κατὰ ἄλλο μῦριον καὶ φύγεσθαι κατὰ ἄλλο ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ δυνατόν·
καὶ τὸ αἰσθητικὸν δὲ τῆς ἀκοῆς πνεῦμα μεριστὸν ὁλκαθῇ. ὁ δὲ λόγος
εἴρηται ὡς ἡμερῆς μὲν ἐνεργεῖν δὲ ἅμα τάναντία οὐ κωλύεται· πάσχειν
γὰρ οὐχ οἶόντε κατὰ τὸ αὐτὸ τὰ ἐναντία. 'Ἄλλ' ἡ μὲν θερμότης ὡς οὐ· 9
10 ναμὶς φυσικὴ ὁρῶν ἂν εἰς τὸ αἰσθητήριον, ἡ δὲ μορφή καὶ ὁ τύπος καὶ
ἡ κίνησις καὶ ὁ ἀριθμὸς πῶς ἐξομοιωῖ; ἢ καὶ ταῦτα ἔχειν τι ὁραστήριον
ἐροῦμεν, ὁρᾶν δὲ μᾶλλον εἰδητικῶς· ὡς τὴν θερμότητα καὶ τὰς συστοίχους
αὐτῇ δυνάμεις σεωματοειδέστερον καὶ διὰ τοῦτο πληκτικώτερον καὶ παθη-
τικώτερον — εἰ μὴ ἄρα καὶ τὰ μὲν ἰδία αἰσθητὰ ἐκαστης αἰσθησεως ἐναρ-
15 γαστέραν ἔχει τὴν ἐνεργεῖαν τὰ δὲ κοινὰ ἀμυδροτέραν, τὰ μὲν προσερχῇ ὡς
οἰκεία τὰ δὲ πορρωτέρω. καὶ ἴσως ὡς κρείττω τὰ κοινὰ οὐχ ὡσαύτως
ἐστὶ τῇ αἰσθήσει σύμμετρα. ἀλλ' ὅμως αἰσθητὰ καὶ (τὰ) κοινὰ καὶ οὐ
μόνη τῇ διανοίᾳ γνωρίζεται. εἰς ἑνὶ γὰρ μὴν ἐκ τῶν αἰσθητῶν ἡ διάνοια
ἀναγομένη αὐτὴ καθ' αὐτὴν λογίζεται οὐκέτι ὄντα τῇ αἰσθήσει κατα-
20 ληπτὰ, ὡς ὅταν τὴν οὐσίαν γνωρίζῃ τῶν αἰσθητῶν. εἰ δὲ καὶ χρόνον καὶ
ἀριθμὸν μὴ ἀντιλαμβάνεται ἡ αἰσθήσις, καὶ τοῦτον ἔσται ἡ διάνοια ἀπὸ τῶν
αἰσθητῶν ἀναπεμπομένη γνωριστική. 'Ἄλλ' εἰ καθ' ὁμοίωσιν ἡ γνώσις, 10
πῶς μὴ πάσγουσα ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὁμοιοῦται πρὸς αὐτὰ ἡ
διάνοια; εἰ δὲ πάσχει, ὅποιον αὐτῆς τὸ πάθος; ἢ οὐ κατὰ πάθος οὐδὲ ἡ
25 αἰσθητική, ὡς ἐλέγμεν, κρίσις (οὕτω λέγω ἡ διανοητικὴ σύνεσις) ἀλλὰ
κατ' ἐνεργεῖαν καὶ λόγων προβολήν. ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ | 275
πάθους εἰς εἶδος τελειουμένου ὁμοιον τῷ αἰσθητῷ ὁ τῶν αἰσθητῶν προ-
βαλλεται λόγος, ὡς οἰκείῳ τῷ αἰσθητικῷ συναρμολζόμενος εἶδει καὶ πρὸς
οἰκεῖον συμμέτρως ἐγειρόμενος, οὕτω καὶ ὁ τῶν αἰσθητῶν ποιότητων κρι-
30 τικὸς λόγος τὴν τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν γνωριστικὴν κινεῖ δυνάμιν οἰκείως,
κατὰ τὴν τῶν αἰσθητῶν ποιότητων πρὸς τὴν οὐσίαν ἀφ' ἧς προέρχονται
οἰκειότητα. Ἐπειδὴ ὑπὸ μὲν τῶν ἰδίων αἰσθητῶν ἐναργῶς πληττεται τὸ 11
αἰσθητήριον, τῶν δὲ κοινῶν οὐ πρῶτως ἀλλὰ δευτέρως ἢ καθ' ἕκαστα
ἀντιλαμβάνεται αἰσθήσις — πρῶτως γὰρ χρώματος ἢ ὕψος, δευτέρως δὲ

11 sqq. cf. Simplic. l. c. 126, 24. 127, 9.

1 ἄλλω addidi (Ficinus *alia*) 3 γλώττα L τὰ addidi 4 πάντων MPbw
6 ἄλλο ἐν] ἄλλων M^b 10 ὁρῶ καὶ McPb 12 εἰδικῶς w 14 ἐνεργαστέραν
bw (Ficinus *vehementiore*) 17 τὰ add. w 21 ἀντιλαμβάνεται BLM^cPQVb
23 ὑπὸ] ἀπὸ bw 27 ὁμοίως BLM^cQV 28 αἰσθητικῶ] αἰσθητῷ PM^chw
εἶδει scripsi: εἰ δὲ codd. b: εἴτε w 29 συμμέτρως L 30 κινεῖ om. Lⁱ
32 ἐναργῶς scripsi: ἐναμῶς LM: ἐναμῶς Bbw: ἐνα cum lacuna HQV

μεγέθους καὶ κινήσεως — ὁρᾷεν ἂν τὰ κοινὰ μᾶλλον εἶναι ψυχῆς, καὶ ὁρᾷεν κατὰ συμβεβηκὸς γινώσκεισθαι ὑπὸ τῆς αἰσθησεως τὰ κοινά. ἀλλ', ὡς εἴρηται, δευτέρως αὐτὸ δὴ τοῦτο γνωρίζεται ὑπὸ αἰσθησεως, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ μόνῃς τῆς διανοίας. τοῦ δὲ ἄχρου καὶ τοῦ ἐσκοτισμένου ἢ ὅψις καὶ
 5 τῆς σιωπῆς ἢ ἀκούη συναισθάνεται οὐ κατὰ ἐπείρσεις, ἀλλ' αὐτῇ τῇ κωλύεσθαι τὴν ἐνέργειαν ἐν τῇ πειρᾷσθαι κρίνει ἢ αἰσθήσις, τὸ ἐλλειπὲς αὐτῶν καὶ διεσταμένον τῇ μὴ ἐφαρμόζειν τὸν λόγον γνωρίζουσα, τοῦ δὴ αἰσθητηρίου καὶ παρατρεπομένου πως διὰ τὸ πάσχειν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ. Τοιοῦ- 12
 τος μὲν οὖν ὁ κοινὸς περὶ αἰσθησεως λόγος.

10 Περὶ δὲ τῶν κατὰ μέρος αἰσθησεων, οἷον ὅψεως ἀκοῆς καὶ τῶν λοιπῶν, ἐκείνῳ τέως διωριστέον ὡς οὐ μία οὕσα, καθάπερ τινὲς φασιν, ἢ αἰσθήσις εἰδοποιεῖται διαφόρως ὑπὸ τῶν μετεχόντων ὀργάνων· οὐ γὰρ ἐστὶ προηγουμένη τῆς τῶν δυνάμεων διαφοράς ἢ τῶν ὀργάνων ἐτερότης, οὐδὲ κυρία τοῦ μερίζειν τὰς δυνάμεις, ἀλλ' αὐτὴ ἢ αἰσθήσις μί' οὕσα καθ'
 15 αὐτῇ καὶ εἰς πέντε μεμέρισται, εἰς τὰς τῶν καθ' ἕκαστα αἰσθητῶν διαγνώσεις, καὶ τῇ τῶν αἰσθησεων διακρίσει καὶ ἢ τῶν ὀργάνων ἐπικολούθησε διαφορῶς οἰκείως πρὸς ἑκάστην συναρμολογμένη· τοῦ γὰρ ὕλικου καὶ ὀργανικοῦ μερισμοῦ προηγεῖται ἢ εἰδητικῇ καὶ ἐν τοῖς χρωμαίνουσιν ὡς κυριωτέρα ἐτερότης. Ἀλλὰ τί τὸ ὅρᾳν ἢ ἀκούειν ἢ ὀσφραίνεσθαι; καὶ 13
 20 πότερον διὰ μέσου πᾶσαι τινος, ὡς ἢ ὅψις διὰ τοῦ διαφανοῦς, ἢ εἵναι ἀμέσως ἐφάπτονται τῶν αἰσθητῶν; καὶ τί τὸ διαφανές; οἶμαι τοίνυν οὕτε κατ' εἰσοχὴν ἀποτελεῖσθαι τὴν ὄψιν, ὡς μορφομένην ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κατὰ τινα ἀπ' αὐτῶν ἀπορροήν· οὕτε κατὰ ἐκπομπήν, ὡς σώματός τινος ἐκπεμπομένου καὶ θιγγάνοντος τῶν αἰσθητῶν· οὕτε τὰ
 25 μὲν χρώματα τοῦ διαφανοῦς εἶναι κινήτικα ὡς οἷον μορφοῦντα αὐτό, τὸ δὲ διαφανὲς τῆς ὄψεως· ἀλλὰ δραστήριον ἔχοντα τὰ εἶδη δύνανται ὅρᾳν ἑκαστα εἰς τὸ παθεῖν ἐπιτηδεῖον οὐκ ἐφαπτόμενα πάντως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διεστώτα, ἕως ἂν σύμμετρος ᾖ τοῖς μὲν εἰς τὸ ποιῆσαι τοῖς δὲ εἰς τὸ παθεῖν ἢ διάστασις. διὰ γὰρ τὸ σωματικὰ εἶναι καὶ ἐν τινι κατέχεσθαι καὶ τόπῳ περι-
 30 γράφεσθαι οὐκ εἰς τὸ ὁπουδὴποτε ὅν ἐνεργεῖ, ἀλλ' εἰς τὸ συμμέτρως τῇ τε δραστηκῇ τῶν ποιούντων δυνάμει καὶ τῇ τῶν πασχόντων ἐπιτηδεότητι

4 sqq. cf. Aristot. 422^a20: Simplific. l. c. 134,35
 20 sqq. cf. Simplific. l. c. 136,29: Aristot. 423^b1

14 cf. Aristot. 449^a17

1 καὶ om. LM¹ post ἂν add. οὖν w 2 οἷων LMPQV 3 δὴ] δὲ L¹:
 δὴ L²: δὲ δὴ BQV αἰσθησεως] τῆς αἰσθησεως w 7 διεσταμένον LQ: διεστά-
 μένον w τοῦ δὲ vulg. 9 αἰσθησεων L¹ 14 μί' scripsi: μία M²P²: μία
 bw (Ficinus unus): μὴ L cet. 15 εἰς (ante τὰς) seclust w 16 αἰσθησεων]
 αἰσθητῶν w ἐπικολούθησε L¹ 17 διαφωράτης M²P: διαφορά τις bw 18 προη-
 γεῖσθαι b εἰδητικῇ LMVb: εἰδητικῇ HQP: εἰδητικῇ mg. bw ὡς seclust w
 22 μορφομένη M²Pb 25 αὐτῷ L'M²P¹ text. b 27 ἐπιτηδεῖα BLM²Q
 28 ἢ Hw: ἢ L cet. 29 σωματικόν HMPbw 31 ἐπιτηδεότητι] ἰδιότητι L¹

διεστώς, καὶ ἔτι πρὸς τὸ μέτρον τῆς πείσεως. οἷον δρᾶ τὸ ὁρατὸν εἰς τὸ
 τῆς ὕψεως αἰσθητήριον ἀπὸ τινος διαστήματος ὅσον ἂν σύμμετρον ἢ τῷ τε
 ὁρῶντι καὶ τῷ ὁρώμενῳ, τῷ μὲν εἰς τὸ παθεῖν τῷ δὲ εἰς τὸ ποιῆσαι.
 ἀλλ' ἐπεὶ οὐχ ἀπλῶς ἡ τοῦ ὁρατικοῦ ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ πείσει ποιεῖ τὴν
 5 αἰσθησιν — παραποδίζει γὰρ ἡ ὑπερβάλλουσα διὰ τὸ ἀσύμμετρον πρὸς τὸ
 μέτρον τῆς πείσεως καθ' ἣν ἡ αἰσθησις — καὶ τῆς διαστάσεως δεῖ. ὅθεν
 τὰ σφόδρα λαμπρὰ ἔγγινον τοῦ μέτρου γινόμενα ἐμποδίζουσιν καὶ τελέως κω-
 λυεῖν εἰς τὴν ἔρασιν. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνον ἐν τῷ πάσχειν τὸ αἰσθητήριον
 ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐνεργεῖν, ὡς ἥδη εἴρηται, ἡ αἰσθησις ἐπιτελεῖται, ἐνεργή-
 10 σαι καὶ τὸ ὁρῶν περὶ τὸ ὁρώμενον, οὐκ ἀλλοιοῦν αὐτὸ οὐδὲ πάθος τι ἐμ-
 ποιοῦν, ἀλλὰ κριτικῶς περὶ αὐτὸ ἐνεργοῦν. οὐ γὰρ ὡς σῶμα ἀλλ' ὡς
 ζωτικὸν καὶ ὁρατικὸν ἐνεργεῖ. διότι γε μὴν ἐν σώματι ἡ τοιαύτη ζωὴ καὶ
 ἡ γνωστικὴ αὐτῇ δυνάμει, καὶ οὐκ ἐν αὐτῇ αἰτιώδως ὡς ἡ οὐρανία τὰ αἰ-
 σθητὰ περιέχουσα, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς αὐτὰ τελειοῦται ἀπόστασιν, δεῖται
 15 καὶ αὐτῇ συμμέτρου τῆς συναπτούσης αὐτὰ διαστάσεως.
 Καὶ ταῦτα μὲν κοινὰ καὶ ἀκοῆς καὶ εἴ τις ἄλλη μὴ θιγγάνειν ἀναγκά- 14
 ζεται τοῦ οἰκείου αἰσθητοῦ. ἐπὶ δὲ τῆς ὕψεως ἐξαιρέτος ἡ τοῦ φωτὸς χρεία
 ἅμῳ τελειούντος καὶ τὸ ὁρῶν εἰς τὸ ὁρᾶν καὶ τὸ ὁρατὸν εἰς τὸ ὁραθῆναι·
 οὔτε γὰρ τὸ ὁρατὸν δράσειεν ἂν τι εἰς τὸ ὁρατικὸν ἄνευ φωτὸς οὔτε τὸ
 20 ὁρῶν ἐνεργήσειεν ἂν περὶ τὸ ὁρατόν. φωτεινὸς γὰρ ὢν καὶ τὸ ὁρατικὸν
 ἡμῶν, ὡς περιφανῶς τοῦτο | ἔνια τῶν ζώων ἐπιδείκνυσιν προλαμβάνοντα τὰ 276
 ὑφ' ἑαυτῶν ὁρώμενα — διὸ καὶ νυκτὸς ὁρᾶν δύναται — καὶ τὰ χρώματα
 δὲ περὶ τὰ πέρατα τοῦ διαφανοῦς τῶν ὁρίσμενων σωματίων θεωρούμενα, ὑπὸ
 τοῦ φωτὸς εἰκότως ἅμῳ τελειοῦται, ἀμυδρότερον ἔχοντα καθ' ἑαυτὰ τὸ
 25 φωτεινὸς ὡς πρὸς τελείαν τὴν πρὸς ἄλληλα ἐνέργειαν. διὸ καὶ τοῦ ἐξωθεν
 δεῖται φωτὸς καὶ τὸ ὁρατικὸν ὡς φωτεινὸς καὶ τὰ χρώματα ὡς φωτὰ τινα
 ὄντα, ὡς ἡ ὑποδοχὴ αὐτῶν δηλοῖ· ταῦτα γὰρ τοῦ διαφανοῦς πέρατα· τὸ
 δὲ διαφανὲς ἐπιτηδεύτης ἐστὶν εἰς ὑποδοχὴν φωτὸς ἢ ἔχοντι τι φωτὸς ἀμυ-
 30 δρὸν [οὐ ποτε] τελειοῦν [τὸ μεταξὺ πρὸς τὴν ὅψιν] καὶ τὸ μεταξὺ πρὸς τὴν
 ὅψιν οὐχ ὡς αἶρ ἢ ὡς ὕδωρ ἢ ἄλλο τι, ἀλλ' ὡς διαφανὲς εἰς ἐνέργειαν
 ἥδη τελειωθὲν ὑπὸ τοῦ φωτίζοντος καὶ τελειοῦν ἑκάτερον, τὸ τε ὁρῶν καὶ

17 cf. Plato Rep. VI 507 E: Simplic. l. c. 128,38

439b11 26 φωτὰ τινα] cf. Simplic. l. c. 129,30

l. c. 132,30 30 cf. Aristot. 418b7

22 τὰ χρώματα] cf. Aristot.

28 ἐπιτηδεύτης] cf. Simplic.

1 διεστώς codd. b

ποιήσεως text. b

3 μὲν] μόνον b

6 ἡ om. bw

9 καὶ om. bw

11 ὡς (ante σώμα) om. BLM¹QV

13 αὐτῇ] αὐτῇ vulg.

ἐν αὐτῇ BLQV: ἐν αὐτῇ HMPbw

αἰτιώδως vulg.

18 ἀμφοτελειούντος MPbw

19 οὐδὲ vulg.

δράσειεν scripsi: δράσει HMPbw: δράσει BLQV

οὐδὲ vulg.

20 ἐνεργήσει HMPbw: ἐνεργήσει BLQV

22 ὑφ' scripsi: ἀφ' vulg. ἑαυτοῦ

BLM¹P¹QV

ὁρώμεν b

23 θεωρούμεν L¹

27 ἡ Hw: om. L cet.

ὑποδοχὴ LM

ταῦτα] τὰ BLM¹Q29 οὐποτε om. text. HBLM¹QV

τὸ μεταξὺ

πρὸς τὴν ὅψιν om. BLM¹QV

30 ἡ (post αἶρ) om. bw

τὸ ὁρώμενον. ἐπεὶ εἴ γε αὐτὸ τὸ ὁρατὸν οὕτως ἔχει λαμπρότητος ὥς ἱκανὸν αὐτὸ εἶναι τελειοῦν τὴν ὄψιν, καθάπερ τὸ πῦρ καὶ ἐν σκότει· καὶ ὅσα λαμπρὰ ὁρώμεν, οὐκέτι τὸ μέσον ὥς τελειοῦν ἀλλ' ὥς μόνην τὴν διαστάσιν σύμμετρον παρεχόμενον ἐστὶ χρήσιμον· τοῖς γὰρ ὀφθαλμοῖς ἐπιτεθεὶν τὸ
 5 λαμπρὸν οὐχ ὁράται διὰ τὸ ἀσύμμετρον· ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐν φωτὶ ὁρώμενα χρώματα ἐπιτεθέντα τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁράται διὰ τὴ μὴ φωτιζέσθαι. Πολλή
 10 οὖν συμβαίνει ἐπὶ τῆς ὀψεως ἡ ποιικιλία. καὶ γὰρ ἐκτὸς δοκεῖ προεῖναι διὰ τὸ περὶ τὸ αἰσθητὸν ἐνεργεῖν ἔξω κείμενον, καὶ εἰσδέχεσθαι τι ἀπὸ τοῦ ὁρατοῦ διὰ τὸ πάσχειν τι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ διαπορθεύειν νομίζεται τὸ διαφανές
 15 καὶ τὸ μεταξὺ ὡς τῷ τε φωτὶ τελειοῦν καὶ τῇ διαστάσει τὸ σύμμετρον παρεχόμενον. προσθώμεν δὲ καὶ ὅσα κοινῇ περὶ πάσης ἐθεωρήσαμεν αἰσθησεως· τὴν ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ τοῦ αἰσθητοῦ ἔμφασιν κατὰ τὴν πείσιν ἅμα καὶ τὴν ἐνέργειαν συνισταμένην ἐν τῇ πρὸς τὸ αἰσθητὸν ὁμοιότητι· καὶ τὴν ἔμφασιν εἰς εἶδος τελειουμένην ἐν τῇ κοινῇ τοῦ συνθέτου ζῶν· καὶ τὸν τοῖς
 20 εἶδεσι τούτοις ἐφαρμόζοντα προβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αἰσθητικῆς ψυχῆς λόγον καθ' ὃν ἡ κρίσις καὶ ἡ σύνεσις. τοιοῦτος ὁ τρόπος τῆς περὶ ἐκάστην αἰσθητὴν θεωρίας, ὃν δεῖ μάλιστα ἐκ τῶν Ἰαμβλίχῳ ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς πεφίλοσοφημένων ἀναλαμβάνειν, ἐξ ὧν καὶ νῦν ἡμεῖς ταῦτα συντηρήμεως γεγράφμεν τὸν τύπον ὑπογράψαι τῆς ἀκριβοῦς περὶ ἐκάστην θεωρίας βου-
 25 λόμενοι· ἐπεὶ οὐ τοῦτο νῦν ἡμῖν πρόκειται ἐπεξεῖναι τῇ περὶ αὐτῶν διαρθρώσει, ἀλλὰ τὰ τοῦ Θεοφράστου, εἴ τί τε ἐπὶ πλεόν τῆς Ἀριστοτέλους παραδόσεως προστιθῆσι συναρεῖν, καὶ εἴ τι ἀπορῶν προτείνει ἐπεξεργάζεσθαι κατὰ δύναμιν. Ἐπὶ οὖν τὰ τοῦ Θεοφράστου ἐπανίστημι. φαίνεται δὲ καὶ
 30 αὐτὸς οὐδεμίαν ἀξίωσιν αἰσθητὴν αὐτὸθεν θιγγάνειν τοῦ αἰσθητοῦ· τὸ γὰρ μὴ κοινόν, φησί, μὴδὲ ὁμοιον ἐν τοῖς ὁμογενέσιν οὐκ εὐλογον. ἐπάγει δὲ περὶ τοῦ διαφανοῦς ὡς ἐπιταράξειεν ἂν τινας διὰ τὸ ἀσύνηθες, ὅπως λέγεται ὁρατὸν μὴ καθ' αὐτὸ ἀλλὰ διὰ τὸ ἀλλότριον χρώμα· ὥσει καὶ γευστόν τι κατὰ ἀλλότριον ἐλέγετο χυμόν. εὐα-
 35 πόλυτος δὲ ἡ δοκῶσα παραχῆ· ἀλλότριον γὰρ χρώμα τὸ φῶς ὡς ἀλλαχόθεν ἦκον ἀπὸ τοῦ φωτιζόντος λέγεται, ἐπεὶ ὡς ὅτι οἰκείατάτῃ ἐστὶ τῶν ὁρωμένων τὸ φῶς ὡς τελειοῦν αὐτὰ καὶ εἰς ἐνέργειαν ἄγον. διὸ εἴτε ἔχει ἴδιον χρώμα τὸ διαφανές, τελειοῦται ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων χρώματα ὑπὸ τοῦ φωτός· οὐ γὰρ ἀφαιρεῖται τὰ οἰκεία τὸ φῶς ἀλλὰ τούναντίον εἰς ἐνέργειαν ἄγει· εἴτε ἄχρουν ἐστὶ καθ' αὐτό, ὑπὸ τοῦ φωτός οἶον χρωανού-

4 cf. Simplic. I. c. 137, 11: Aristot. 419^a 12 27 λέγεται] Aristot. 418^b 4

32 ὅιον χρώμα] cf. Aristot. 439^b 13

34 ἄχρουν] cf. Aristot. 418^b 28

1 ἔχει H1^a MVb

2 ἐν σκότει] ὅσα ἐν σκότει bw

καὶ ὅσα uncinis inclus. w

5, 6 διὰ τὸ ἀσύμμετρον — ὁράται BL: om. ceteri 9 διαπορθεύειν LMPQV

10 τῷ μεταξὺ MP^a QV: τῷ (sic) μεταξὺ L

19 τοῦ ἀκριβοῦς HMP^a hw

θεωρίαν

HM^a P^a hw 20 διαρθρώσει LMPQV

22 παραδόσεως om. BL^a QV

συνεπεξερ-

γάζεσθαι w 23 ἐπανίστημι BMPQb

28 ἔλεγε τὸν χυμόν bw

29 χρώματος

φῶς w 31 ἔχει w: ἔχει codd. b

34 καθ' αὐτό L^a

χρωανόμενον

μενον τελειοῦται καὶ ὁρατὸν ἀποτελεῖται. Τί οὖν ἡ φύσις τοῦ δια- 17
φανοῦς; οὐ γὰρ ἀρκεῖ τὸ φάναι ἐνυπάρχειν αὐτὸ ἀέρι καὶ ὕδατι
καὶ αἰθέρι καὶ ἐν τισι στερεοῖς. ἀνάγκη δὲ, φησὶν, ἤτοι πάθος
ἢ διαθεσιν εἶναι· σῶμα γὰρ οὐχ οἶόν τε ἐν σώματι. εἰ δὲ πάθος
5 ἢ διαθεσις, ὑπὸ τίνος, ζητήσομεν. ἡ γὰρ ὕψ' ἐνὸς ἢ ὑπὸ πλειό-
νων τῶν ἀπλῶν. ἀλλ' οὐχ οἶόν τε. αὐτὰ γὰρ τὰ ἀπλᾶ, ὅ τε ἀήρ
καὶ τὸ ὕδωρ, διαφανῆ. εἰ δὲ κατὰ τὸ πῦρ, καὶ ἡ γῆ, μᾶλλον δὲ
καὶ τὰ σύνθετα πάντα σώματα, εἴπερ πάντα κέχρωσται, τὸ δὲ
χρῶμα πέρας τοῦ διαφανοῦς. λέγω δὲ οὐ πάθος οὐδὲ διαθεσιν ὑπὸ
10 τίνος ἐγγινομένην εἶναι τὸ διαφανὲς ἀλλ' εἶδος ὑπάρχειν συναρμοστικὸν τῶν
ἐν γενέσει σωμάτων πρὸς τὴν τοῦ φωτὸς τελειότητα καὶ ἐπιτηδεύτητα αὐ-
τοῖς πρὸς τε τὴν τοῦ φωτὸς καὶ πρὸς τὴν τοῦ σκότους ὑποδοχὴν παρεχό-
μενον, ἡ οὐσιώδως θατέρου μετέχουσιν ἢ παρὰ μέρος ἀμφοτέρων ἢ κατὰ
τινα μίξιν. τὸ μὲν γὰρ ἐν πυρὶ διαφανὲς οὐσιώδως ἔχει φῶς, τὸ δὲ ἐν γῇ
15 οὐσιώδως σκότος. διὸ ὡς φωτουργὸν τὸ πῦρ, οὕτω σκοτοποιὸν ἡ γῆ· οὐ
γὰρ στέργει φωτὸς τὸ σκότος ἀλλ' ἐνέργεια καὶ αὐτό. ἀλλὰ μήποτε κα-
κῶς τὸ διαφανὲς τιθέμεθα εἶναι καὶ ἐν γῇ, εἴ γε φωτὸς δεκτικὸν τὸ διαφανές.
ἡ οὐ κακῶς. οὐ γὰρ φωτὸς μόνου ἀλλὰ καὶ σκότους δεκτικὸν ὡς εἶρηται.
ἔπειτα δὲ καὶ ἡ γῆ κέχρωσται, | τὸ δὲ χρῶμα πέρας τοῦ ἐν ὠρισμένοις 277
20 σώμασι διαφανοῦς· ὥστε καὶ ἐν γῇ τὸ διαφανὲς οὐ μόνον ὡς σκότους οὐ-
σιώδως ἐν αὐτῇ δεκτικόν, ἀλλὰ τούτου μὲν κατὰ τὸ βῆθος, κατὰ δὲ τὰ πέρα-
τα καὶ φωτὸς, εἰ φῶς τινα τὰ χρῶματα, καὶ εἴ γε φωτίζεται καὶ ἡ γῆ
κατὰ τὴν ἐπιφανείαν. τὸ δὲ ἐν αἵρι καὶ ὕδατι παρὰ μέρος ἀμφοῖν δεκτικόν
— ὃ καὶ ἰδιώτερον διαφανὲς προσαγορεύειν εἰώθαμεν — τὸ δὲ ἐν τοῖς
25 συνθετοῖς κατὰ σύμμειξιν. οὐ ζητήσομεν οὖν ὑπὸ τίνος τῶν ἀπλῶν τὸ
διαφανὲς· οὐ γὰρ ὑπὸ τῶν στοιχείων ἢ τῶν σωμάτων ὅλως τὰ εἶδη,
αὐτὰ δὲ μετέχει τῶν εἰδῶν καὶ χαρακτηρίζεται κατ' αὐτά· καὶ διὰ τοῦτο
τὰ μὲν προσδοεῖται φωτὸς εἰς τὸ ὁραθῆναι τὰ δὲ οὐ, ὡς πῦρ καὶ τὰ λαμπρά,
ἡ οὐσιώδως μετέχει τοῦ φωτεινοῦ εἶδους ἀρκούντως, οὐ προσδοεῖται. Καὶ 18
30 πῶς ἐνέργεια τοῦ διαφανοῦς τὸ φῶς ὃ διὰ φωτίζοντος παρατεί-

2 φάναι] Aristot. 418^b6 4 σῶμα] cf. Aristot. 418^b15 9 cf. Aristot. 439^b11
16 ἐνέργεια] cf. Simplic. l. c. 133,11 28 πῦρ καὶ τὰ λαμπρά] cf. Aristot. 419^a3
30 cf. Aristot. 418^b9

2 ἐνυπάρχει b 3 δὲ scripsi: δέ vulg. 4 διαθεσιν Hw: διαθεσις L cet.
7 εἰ δὲ κατὰ scripsi: ἡ δὲ κατὰ codd. b: κατὰ δὲ w 8 εἴπερ] ἤπερ MP: ἤπερ w
10 ὑπάρχει b 11, 12 τελειότητα—φωτὸς om. text. b 12 πρὸς τε] πρὸς hw
13 οὐσιώδως codd. b (et sic passim) παρά] περὶ L¹ 15 οὐ] ἡ w 17 εἴγε
Hw (Ficinus *si modo*): εἴτε L cet. 18 μόνον H¹w 21 τούτου w (et fort.
Ficinus): τοῦτο L cet. 22 εἰ Hb (Ficinus *si modo*): εἰς L cet.: καὶ w 25 ὑπὸ
τίνος mg. Hw (Ficinus *a quoniam*): ὑπὸ τίνος L cet. 26 ὑπὸ scripsi: ἀπὸ vulg.
27 τοῦτο Anon. w (et fort. Ficinus): τὸ L cet. 29 ἡ scripsi cum Anon. (Ficinus
quippe cum): ἡ codd. b: ἡ w φωτεινὸς LQhw ἀρκούντος L¹ 30 διαφω-
τίζον BHL¹M¹Q παρατείνεται L¹

νεται; ἐκεῖνος γὰρ ἐνέργεια δόξειεν ἂν μάλλον. τοῦτο δὲ ἀπορήσας ἐπιλύεται, ὁμοίως ἔχειν τοῦτο λέγων ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς πάσχοουσιν, ἐκεῖνο ἴσως ἐνδεικνύμενος, ὅτι ὡς ἡ θερμότης τοῦ μὲν πυρὸς ὡς ποιουντός ἐστιν ἐνέργεια, τοῦ δὲ θερμαινόμενου ὡς πάσχοντος, οὕτω καὶ τὸ
 5 φῶς τοῦ δεχομένου ὡς πάθημα λέγεται ἂν ἐνέργεια, οὐ κυρίως ἐνέργεια ὀνομαζομένη. διὸ καὶ ἐπάγει μὴ δεῖν ζητεῖν τὰ ὀνόματα, ἀλλ' εἰ τὴν φύσιν αὐτοῦ νοοῦμεν ἱκανὸν εἶναι. πρῶτον μὲν οὖν ἐκεῖνο ἀξίῳ διοριζέσθαι ὡς ἕτερον μὲν τὸ αἰτιατὸν φῶς ἕτερον δὲ τὸ τοῦτου αἶτιον, οἷον τὸ ἐν ἡλίῳ ἢ ἐν πυρί· καὶ οὐ περὶ τοῦ αἰτίου ὁ λόγος ἐν τῇ περὶ τοῦ τί
 10 τὸ φῶς ζητήσει, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἀπ' αὐτοῦ προϊόντος, ὃ ὅτι ἐνέργεια εἶναι λέγεται τοῦ διαφανούς τοῦ ἐν ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ ἐν τοῖς παρὰ μέρος φωτός καὶ σκότους δεκτικῷ. Ἐπειτα δὲ τῷ ἱαμβλίχῳ ἐπόμενος οὕτε σῶμα 19 τοῦτο εἶναι ἀξίῳ, ὥσπερ οἱ Περιπατητικοί, οὕτε μὴν πάθος ἢ ποιότητα σώματος ὅτουσιν· οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀέρι ἔχει τὸ εἶναι φῶς· κινουμένου γοῦν
 15 ἐκεῖνος ἔστηκεν αὐτὸ καὶ τρεπομένου πολυειδῶς αὐτὸ χωριστῶς ἀποεικνύται καὶ σώζει τὴν πρὸς τὸ αἶτιον ἀδιαίρετον συνέχειαν. ἀλλὰ καὶ ἡ ἀθρόα αὐτοῦ παρουσία ἐπὶ πάντα τὰ δεχέσθαι αὐτὸ δυνάμενα παρόντος; τοῦ ἐλλείψαι αὐτὸς ἀποκρίθεις ἡ ἀθρόα ἀπόλειψις, μὴδὲν ἔχους ἑαυτοῦ καταλείποντος, σημεῖον τοῦ μὴ πάθημα εἶναι τοῦ αἵρους τὸ φῶς. τὰ γὰρ πάθη
 20 οἷον ἡ θερμότης οὕτε ἀθρόως ἐγγίνεται, καὶ τοῦ πυρὸς ἀπελθόντος ἀμυδρόν τι ἐγκαταλείπει ἑαυτῆς εἶδος τῷ πεπονθῶτι. καὶ τὸ μὴ κατὰ διάνοσιν δὲ μὴδὲ κατὰ τροπὴν ἐγγίνεσθαι, καὶ τὸ μὴ περιγράφεσθαι μέχρι τινός, προϊέναι δὲ ἄχρι παντὸς τοῦ δυνάμενου αὐτὸ δεχέσθαι, καὶ τὸ μὴ συγκεῖσθαι ἐν ἄλλοις τὰ φῶτα, ὁλοῖ ἅπαντα ταῦτα χωριστὴν εἶναι σωμάτων τὴν
 25 τοῦ φωτός ἐνέργειαν. πῶς οὖν ἐνέργεια λέγεται τοῦ διαφανούς; οὐχ ὡς πάθος, φησὶ, οὐδὲ ὡς τελειότης αὐτοῦ ἐν ὑποκειμένῳ αὐτῇ γενομένη, ἀλλ' ὡς χωριστῶς αὐτὸ τελειόσα, οὐκ αὐτῇ ἐκεῖνος ἀλλ' ἑαυτῆς ἐκεῖνο ποιούμενη, μένουσα συνεχῆς· αὐτῇ τῷ ἐλλείποντι καὶ ἐκεῖνον συμπεριλαμβομένη. τοῦτο μὲν οὖν ὥδε συντόμως ὑπεμνήσθην, ἵνα μὴ ὁμοίως ἐν τοῖς ἄλλοις
 30 τοῖς πάσχοσι καὶ τὸ φῶς ἐγγίνεσθαι ὑποπετύσωμεν. Ἄλλ' εἰ ἀσώμα-
 31 τὸν τὸ φῶς, διὰ τί, φησί, πυρὸς ἢ ὕδατος σώματος παρουσίᾳ γίνεται; δόξειε γὰρ ἂν ἀπορροή τις εἶναι σωματικῇ καὶ σῶμα. ὃ δὲ ἐπιλυόμενος, ληπτέον, φησίν, οὐ τοῦτον τὸν τρόπον ἀλλ' ὡς πέφυκεν, ἐκεῖνο πάντως ὁγλῶν ὡς εἰδητικῇ τις ἐστὶν ἢ τοῦ φωτός ἐνέργεια· ἐπεὶ

12 ἱαμβλίχῳ cf. Simplic. l. c. 131,38seqq.

31 cf. Aristot. 418b15

3 ἐκεῖνός τις L¹ὡς om. L¹

9 τὸ τῷ LMPb

12 οὕτε οὐποτε vulg.

13 ὥσπερ οἱ περιπατητικοὶ post ὅτουσιν M¹Pbw (cum Ficino): om. HM¹ fort. recte

15 αὐτοχειριστῶς HMPbw (Ficino uno in se impetu)

17 αὐτὸς L¹ (et sic passim)

19 τοῦ μὴ scripsi: τὸ μὴ vulg.

20 ἀθρόα w

21 διδάσκειν L¹

28 ἐλάμ-

ποντι L¹ἐκεῖνο L¹ συνεπριαγομένη LM

29 ὑπεμνήσθην scripsi: ὑπεμ-

νήσθω (sic) codd. b: ὑπεμνήσθη w

32 δόξει codd. w

33 δόξει b

34 εἰδητικῇ

BQV: εἰδητικῇ L (cf. supra ad p. 5,18): εἰδητικῇ MP: εἰδικῇ Hw: εἰδητικῇ b

καὶ ἡ θερμότης ἀπ' εἶδους. διὸ οὐ σῶμα. οὐ γὰρ κατὰ ἀπομεινόν ἢ ἀπορροήν, ἀλλ' ὡς αὐτὸ τοῦτο ἐνέργεια τοῦ λαμπροῦ εἶδους ἢ ὅτι ποτὲ δεῖ καλεῖν τὸ τοῦ φωτὸς αἷτιον εἶδος. ἀλλ' εἰ τὸ σκότος ὁράται ἄνευ φωτός, οὐκ ἔσται πᾶσι τοῦ ὁράσθαι τὸ φῶς αἷτιον, ἢ οὐχ ὅρα-
 5 τόν, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπάγει, τὸ σκότος. οὐ γὰρ κατ' ἐπείρουν αὐτοῦ αἰσθανόμεθα ἀλλὰ κατὰ στέργειν καὶ τὸ μὴ ὁρᾶν· τὸ δὲ πῦρ καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἐν σκότει ὁράται, ὡς αὐτὸ καὶ τοῦ διαφανοῦς αἷτιον καὶ διὰ τοῦτο οὐ δεόμενον πρὸς τὸ ὁραθῆναι ἐκείνου. τοῦ μὲν οὖν κατ' ἐνέργειαν διαφανοῦς, τοῦτ' ἐστὶ τοῦ ἥδη πεφωτισμένου, οὐ δεῖται πρὸς τὸ ὁραθῆναι τὸ πῦρ.
 10 ἐπεὶ δὲ δεῖ τι εἶναι μετὰ τὸ (οὐ γὰρ κατ' ἐπαφήν ἢ ὄρασις) διαφανὲς εἶναι τοῦτο γὰρ, ἵνα μὴ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον ὃν παραποδίζῃ τῷ σκοτοπονήῳ ἰδιώματι τὴν τῶν φωτεινῶν εἰς ἀλλήλα ἐνέργειαν. τοῦ τε πυρὸς φημι καὶ τοῦ αἰσθητικοῦ ὁράνους. Συμβαίνει δέ, φησί, καὶ τοῦ ὁράσθαι τὰ 21
 χρώματα χρώμα τὸ αἷτιον εἶναι καὶ τοῦ ἀπλῶς τὰ ὁρατὰ τὸ ὅρα-
 15 τόν, εἴπερ τὸ φῶς αἷτιον χρώμα ἐν τοῦ διαφανοῦς καὶ ὁρατοῦ. καὶ οὐκ ἄτρεπον, φησί, ἀλλὰ καὶ ὁμολογούμενον τοῖς ἄλλοις· καὶ γὰρ ἡ γεῶσις διὰ χυμοῦ. ἀλλ', | ἐρεῖ τις, ὡς ὁ μὲν χυμὸς ἴδιον αἰσθητὸν τῆς 28
 γεῶσεως καὶ ὁ ψόφος τῆς ἀκοῆς οὐδενὸς ἔξωθεν εἰς τὸ κινεῖσθαι τὸ αἰσθητήριον δεόμενος, εἰ μὴ ἄρα τοῦ διηχοῦς τις εἴποι, ὡς τὸ χρώμα τοῦ δια-
 20 φανοῦς, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ μὲν ἥχος εὐθὺς αἰσθητὸς συμμετρου ἀέρος ὄντος μετὰ, τὸ δὲ χρώμα δεῖται ἔξωθεν τοῦ φωτίζοντος, εἰ μέλλει γενησθαι ὁρατόν. ἡ τοῦτο τῆς ὀψews ἐξαίρετον, τὸ δεῖσθαι φωτός, οὐ διὰ τὸ ἀτελέσπερον ἢ κατὰ τὰς ἄλλας αἰσθησεις αἰ οὐδενὸς ἄλλου ἔξωθεν τοῦ τελειού-
 25 οῦς χρῆζουσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ χρειώτερον καὶ ὑπερφυστέρον πως τῆς ἐνεργείας, οὐκ ἀρχούσης ἐαυτῇ τῆς αἰσθητικῆς δυνάμεως θειοτέρου δὲ τινος δεομένης εἶδους. ὡς γὰρ τὸ ἡμέτερον σῶμα πρὸς μὲν τὸ βαρὺ εἶναι καὶ τὴν ἐπὶ τὸ καίτω φερόν οὐ δεῖται τῆς ψυχῆς, πρὸς δὲ τὴν καθ' ὁρμὴν κίνησιν διὰ τὸ ὑπερφυστέρον ἢ ὡς αὐτὸ πέφυκεν οὕτω κινεῖσθαι, καὶ οὐ διὰ τοῦτο χεῖρων ἢ καθ' ὁρμὴν τῆς κατὰ φύσιν ἀλλὰ κρείττων, οὕτω καὶ ἡ ὄψις κρείττων τῶν
 30 ἄλλων διὰ τὸ κρείττονως ἐνεργεῖν, ἄλλου τοῦ τελειούοντος δεομένη. Μὴ 22
 ποτε δὲ εἴπη τις καὶ τὸ προηγούμενως ὁρατὸν τὸ λαμπρόν εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ φῶς, ὃ καθ' αὐτὸ κινεῖ τὴν ὄψιν καὶ περὶ ὃ αὐτὴ ἐνεργεῖ ἔξωθεν οὐδενὸς ἄλλου τοῦ τελειούοντος δεομένη· τὰ δὲ χρώματα ὡς ἀμυδρά τινα φῶτα μὴ καθ' αὐτὰ εἶναι ὁρατά, ἀλλὰ δεῖσθαι τοῦ προηγούμενως ὁρατοῦ (τοῦ)

6 τὸ δὲ πῦρ] cf. Aristot. 419*23 10 μετὰ τὸ] cf. Aristot. 419*20 19 διηχοῦς]
 v. infra ad p. 16,1 31 cf. Simplic. l. c. 135,25

6 fort. τῷ μὴ ὁρᾶν εἴ τι] εἰ bw 15 εἴπερ] ὑπερ bw 17 γυμὸς L'
 18 ψόφον L' 20 ὡς w: ὡς codd. b 25 ἐαυτῇ scriptis: ἐαυτῆς codd. b:
 αὐτῇ w (et fort. Ficinus) δεομένης w (cum Ficino): δεομένου codd. b 26 ἐπὶ
 τῷ L' 29 κρείττω L: κρείττω MPVb 30 ἀλλοῦ τοῦ HLMP (Ficinus alio
 quodam): ἀλλ' οὐ τοῦ bw 31 εἴποι vulg. 32 ὃ αὐτῇ]
 αὐτῇ bw 33 δεομένης b: δεόμενον w 34 τοῦ addidi

ἐπιτελειούντος καὶ αὐτά. ἀλλ' οὕτω, φαίη ἂν τις, οὐ συνεργεῖν ἔχρην τὸ
 φῶς τοῖς χρώμασι πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι, τούναντίον δὲ ἐπικαλύπτειν αὐτά, ὥς
 καὶ ὁ μεῖζων φῶς ἐκκρούει τὸν ἐλάττω, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων
 τὸ λαμπρότερον οὐ συγχωρεῖ διαφαίνεσθαι τὸ ἥττον λαμπρόν· ἐν γούν ἡλίῳ
 5 τὸ λυγναιῶν οὐχ ὁρᾶται φῶς. ἢ οὐχ ἡ αὕτη παραβολὴ μεῖζονος πρὸς
 ἑλάττω καὶ προηγούμενου πρὸς ἐπόμενον. οὐ γὰρ ὥς ἥττον ὁρατὸν παρα-
 βάλλεται τὸ χρῶμα πρὸς τὸ φῶς· οὐδὲ γὰρ ὁρατὸν ὅλως ἄνευ φωτός· διὸ
 ἐπομένως ὁρατὸν ὥς ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενον καὶ δι' ἐκείνου ὁρώμενον, αὐτὸ
 δὲ τὸ φῶς καθ' αὐτὸ πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι ἱκανόν. εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλων αἰ-
 10 σθήσεων τὸ ἀνάλογον μὴ εὐρίσχεται, ὥς τὸ μὲν προηγούμενος· τὸ δὲ ἐπο-
 μένος εἶναι ἀκούστον ἢ γευστόν, περιουσία αὕτη τοῦ τε πρώτως ὁρατοῦ, ὃ
 δὴ τὸ φῶς εἶναι φάμεν, τὸ καὶ ἄλλα ἅττα ὁρατά ἐπιτελεῖν, καὶ τῆς ὁρα-
 τικῆς δυνάμεως, οὐ τοῦ φωτὸς μόνου ἀλλὰ καὶ ἐτέρων τιῶν διὰ τοῦ φωτὸς
 αἰσθανομένης. Ἐπεὶ δὲ φαίνεται κινεῖσθαι τὸ διαφανὲς ὑπὸ τῶν χρωμάτων 23
 15 βουλόμενος, καὶ τὴν ἀπορίαν τὴν πῶς κινεῖται, πότερον ἀπορροῇ τινι
 ἢ τῇ τὰ μὲν ποιεῖν τὰ δὲ πάσχειν, διατείνειν καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ διὰ
 τοῦ διαφανοῦς ποιούντας τὸ ὁρᾶν ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν ἐπιφερομένους τῶν χρω-
 μάτων, καὶ ἔτι ἐπὶ τοὺς ἐκπέμπεσθαι τὸ αἰσθητήριον ὑπολαμβάνοντας, δι-
 καῖον ἡμᾶς ἐπιζητῆσαι ἔτι, εἰ τῇ ὄντι κινεῖται τὸ διαφανὲς καὶ τίνα κίνη-
 20 σιν. φαίνεται δὴ διὰ μέσου τοῦ διαφανοῦς ὁρώμενα τὰ χρώματα, ἐὰν δὲ
 ἐπ' αὐτὴν τεῖτῃ τὴν ὅψιν οὐχ ὁρώμενα. πρὸς δὲ τοῦτο ἐλέγξομεν ὥς μέσου
 τοῦ διαφανοῦς δεῖ ἵνα φωτίζῃται τὰ ὁρώμενα. ἀλλὰ καὶ ὅταν λαμπρόν ἢ
 τὸ ὁρώμενον, μέσου δεῖ τοῦ διαφανοῦς, ἢ καὶ τότε ἐλέγξομεν, διὰ τὸ συμ-
 25 μέτρον τῆς διαστάσεως δεῖν * * μὴ [μεῖναι] στερεὸν εἶναι τὸ μεταξὺ ἵνα
 μὴ τῇ σκοτοποιῷ παραποδίζῃ τὴν ἐνέργειαν. ἀρα οὖν ὥς μὴ ἐμποδίζον
 μόνον χρήσιμόν τὸ διαφανές, καθάπερ εἰ καὶ κενόν ἦν τὸ μεταξὺ· ἢ οὐκ
 εὐλογον, ἀλλὰ συνεκφέρειν τι δεῖ καὶ αὐτό· οὐ γὰρ μάτην σώμα ἔστι τὸ

3 φῶς] cf. Aristot. 447^a14sqq.14 κινεῖσθαι] cf. Aristot. 418^a31, 419^a1315 ἀπορροῇ] cf. Aristot. 418^b1520 cf. Aristot. 419^a12

26 κενόν] cf.

Aristot. 419^a16

3 τὸ μεῖζον φῶς ἐκκρούει τὸ ἑλάττω w (cum Ficino)

φῶς scripsi: τὸ φῶς

codd. b 6 ἥττον om. HMPbw

περιβάλλεται L¹

7 post τὸ φῶς add. διὸ

ἐπόμενος ὁρατὸν L¹

12 ἐπιτελεῖν L (ut videtur)

M²P²mg.hw: ἐπιτελεῖ B¹M¹QV

text. h: ἐπιτελοῦν H

14 αἰσθανομένοις L¹

post χρωμάτων comma bw

15 βουλόμενος H²M²P²bw

(cum Ficino)

16 τὸ μὲν w τὸ δὲ H²M²P²bwδιατείνειν scripsi (Ficinus *extendere*): διὰ τινων B¹H¹M¹Q¹V: διατείνειν M²P²b: διακρί-

νειν w

16. 17 διὰ τοῦ om. H²M²P²bw

19 ζητῆσαι w

ἔτι εἰ scripsi:

ἐπὶ codd. b: εἰ w

22 ἢ ex ἢ fact. (vel vice versa) L: ἢ b

23 ἢ w

(cum Ficino ut videtur): ἢ codd. b

συμμέτρον scripsi, puncto post διαστάσεως

deleto: σύμμετρον vulg.

24 lacunam indicavi: δεῖ add. H²M²P²bw(Ficinus *oportere**quinetiam medium non esse solidum*)μεῖναι om. H²M²P²bw

25 περιποδίζει

BLM¹P¹QV

ἀρα w: ἀρα codd. b (et sic passim)

ἐμποδίζον μόνον] ἐμποδι-

ζόμενον BL¹Q

μεταξύ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων ἐναργῶς συντελεῖ· οὐ γὰρ ἂν μὴ δια-
 πεφωτισμένον τοῦ μεταξύ ἴδωμεν. ἀκόλουθον οὖν καὶ ἐπὶ τῶν λαμπρῶν τι
 συνεισάγειν. Ἔτι δὲ εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς κινεῖται πως ὁ ἄηρ καὶ ἐπὶ 24
 τῆς ὁσφρήσεως, καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς δέ, ἔτιαν μεταξύ ἢ τοῦ θερμαίνοντος τε
 5 καὶ θερμαινόμενου, καὶ ἐπὶ τῆς γεύσεως, εἰ τῶν ὕψων τι εἴη μεταξύ, ἢ εἰ
 καὶ ἐπὶ τούτων τῷ μεμῖχθαι ἀλλ' οὐ τῷ ἐνεργεῖν, ἀκόλουθον καὶ ἐπὶ τῆς
 ὄψεως. ἔτι ἅπαν τὸ φωτίζον ἐνεργεῖ σαφῶς εἰς τὸ διαφανές· τοιοῦτον δὲ
 καὶ τὸ ἄγαν λαμπρὸν· ὥστε καὶ τὸ ἀμυδρῶς λαμπρὸν ἐνεργεῖ, εἰ καὶ μὴ
 οὕτως ὥστε φωτίζειν· καὶ τὰ χρώματα συντελεσθέντα καὶ ἐπιλαμπρυν-
 10 θέντα ὑπὸ τοῦ φωτίζοντος κινεῖται ἂν καὶ αὐτὰ τὸ διαφανές. Ἄρα οὖν αὐτὰ 25
 μὲν τὸ διαφανές, τοῦτο δὲ κινεῖ τὴν ὄψιν, οἷον μορφωθὲν αὐτὸ ὑπὸ τῶν
 χρωμάτων· ἀλλ' οὕτω τοῦ διαφανοῦς ἂν πεπονθότος ἡσθάνομεθα καὶ οὐ
 τοῦ χρώματος· εἰ δὲ τοῦ χρώματος, τοῦτο ἂν καὶ τὴν ὄψιν κινεῖται. ἀλλὰ
 τοῦ διαφανοῦς — τὸ δὲ διαφανές καὶ καθ' αὐτὸ κινήτικόν τῆς ὄψεως, ἔτιαν
 15 φωτίζεται, οὐ δ' ἐτέρου καὶ ὡς ὑπὸ τῶν | χρωμάτων κινήθην — τίς οὖν ἡ 279
 κίνησις; ἔνα καὶ ὅπως αὐτὰ τὰ ὁρώμενα διὰ τοῦ μεταξύ κινεῖ τὴν ὄψιν
 γνωρίσωμεν. φημί τοίνυν ὡς καθάπερ τὸ φωτίζον τελειοῖ τὸ διαφανές χω-
 ριστῶς παρούσης αὐτῇ τῆς ἀπ' ἐκείνου ἐνεργείας καὶ τῇ ἡμετέρῃ ὁμωμῇ
 διὰ τοῦ διαφανοῦς, οὕχ ὡς πεπονθότος ἀλλ' ὡς καὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν χωρι-
 20 στήν ἐνέργειαν τελειομένου, οὕτω καὶ τὸ χρῶμα λαμπρυνθὲν ἐνεργεῖ εἰς
 τὸ διαφανές χωριστῶς αὐτῇ ἐποχουμένῃ ἐνέργειαν, καὶ διὰ τοῦτο οὐ κατὰ
 διάδοσιν ἀλλ' ἀθρόως καὶ ὁμοῦ παντὶ καὶ ὅλην ἀμερίστως πανταχοῦ αὐτῇ
 παρούσαν καὶ οἷον εἰδοποιούσαν αὐτὴν χωριστῶς, καὶ σὺν τῇ οὕτως εἰδοποι-
 θέντι καὶ τῇ ἡμετέραν κινούσαν ὄψιν· ὡς τὸ χρῶμα αὐτὸ καὶ εἰς τὴν
 25 ὄψιν ἐνεργεῖν, ἀλλ' οἷον ὑποκειμένην τῆς ἰδίας ἐνεργείας τῇ διαφανεῖ χρώ-
 μενον, οὕχ ὡς πάσχοντι ἀλλ' ὡς εἰδοποιουμένην χωριστῶς κατ' αὐτήν.
 διὸ καὶ ἀμυδρῶς τῇ ὄψει πάρεστιν ἡ τοῦ χρώματος ἐνέργεια, καίτοι οὐκ
 ἄλλως παρούσα ἢ τῇ ἐποχεῖσθαι τῇ διαφανεῖ, ἐπειδὴ ἀμυδρῶς ἐποχεῖται.
 Τί οὖν συντελεῖ πρὸς ὄρασιν τὸ διαφανές, εἰ ἀμυδρῶς αὐτῇ προσπίπτει ἡ τοῦ 26
 χρώματος ἐνέργεια; ἢ ὅτλον ὡς τῇ διαβιβάζειν. ἤκει γὰρ καὶ εἰς τὴν
 ὄψιν τῇ διαφανεῖ ἐποχουμένην χωριστῶς, ὡς εἴρηται, καὶ ἀμερίστως παντὶ
 παρούσα. διὸ καὶ πάντες ἐν τῇ αὐτῇ, ὅσοι ἂν οἱ βλέποντες ὥσι, τοῦ αὐ-
 τοῦ καὶ ὅλου αἰσθάνονται, ὡς καὶ τῆς φωνῆς ἀκούουσι πάντες ὅλης οἱ ἐν

3 ἀκοῆς] cf. Aristot. 419*25

4 ἀφῆς] cf. Aristot. 419*30

6 μεμῖχθαι] cf.

Aristot. 422*13

9 συντελεσθέντα] cf. Simplic. I. c. 136,8

11 cf. Aristot.

419*13

21 sqq.] cf. Simplic. I. c. 137,3

30' διαβιβάζειν] cf. Simplic. I. c.

136,24

32 πάντες] cf. Aristot. 446*22

2 τι] τε LM'Q

4 ἡ LQ

8 καὶ (ante τὸ ἄγαν) uncinis inclus. w

9 φω-

τίζει bw ἐπιλαμπρυνθέντα bw

11 τοῦτο w (cum Ficino): τοῦτο. το codd. b

13 ἀλλὰ] ἀλλὰ καὶ M'Pbw (cum Ficino)

16 ὅπως] ὅπερ bw

17 γνωρίσωμεν bw

20 λαμπρυνθὲν L: λαμπρῶν ceteri

21 ἐποχουμένην L

οὐ om. bw

κατα-

διδόσασιν LM'V

25 fort. τῇ ἰδίᾳ ἐνεργείᾳ

30 τὸ διαβιβάζειν L

καὶ om.

HMPbw

32 αὐτῇ] θεάτρῳ marg. bw (Ficinus theatro)

οἱ om. w

τῷ θεάτρῳ· καὶ γὰρ ἡ φωνὴ ἐνέργειά ἐστιν ἀμέριστος πανταχοῦ ὅλη ἡ
αὐτὴ χωριστῶς αὐτῇ παροῦσα, ὅτε μῆτε συμπερομένη μῆτε συναλλοιου-
μένη τῷ ἀέρι· τῆς γὰρ ἀπολύτου παρουσίας τεκμήριον τὸ καὶ πᾶσι καὶ
ἐκάστῳ τῶν ἀκούοντων ὅλην ἐνυπάρχειν καὶ πληροῦν πάντας μονοειδῶς. Τί 27
5 οὖν; οὐ πληττεται καὶ κινεῖται παθητικῶς ὑπὸ τοῦ φροφούντος ὃ τε αἶθρ καὶ
τὸ αἰσθητήριον; ἢ τὸ μὲν πάθημα καὶ ἡ κίνησις προκατάρχει περὶ τὰ σώ-
ματα· ἀλλ' οὐ ταῦτα καὶ φωνή, ἀλλ' οὐδὲ ἡ ἀκοή, ἡ δὲ κατ' ἐνέργειαν
τελειούτης ἢ κατὰ τὸ εἶδος ἱσταμένη τῆς κινήσεως. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν προη-
γεῖται τὸ τοῦ αἵματος πάθος, ἐπειδὴ διὰ πληγῆς τὸ ἀκούστων· τὸ δὲ ὁρατὸν
10 οὐ διὰ τὸ παθεῖν τὸ διαφανές ἀλλ' ἥδη ὃν αὐτὸ τὸ χρῶμα. εἰ δὲ κιν-
ταῦθα δοίη τις ἐγγινεσθαι τινα παθητικὴν ὑπὸ τῶν χρωμάτων τῇ ἀέρι δια-
θεσιν, οὐ κατὰ ταύτην ὁρατὸν ἀποτελεῖται τὸ χρῶμα ἀλλὰ κατὰ τὴν τε-
λειάν καὶ αἰθρόαν καὶ ὅλην ὁμοῦ τοῦ εἶδους ἐνέργειαν ἀπολύτως παρούσαν
τῇ διαφανεί, καὶ παθητικῶς μὲν κινούσαν τὸ αἰσθητήριον, οὐκ ἐν τῇ
15 πάθει δὲ ὑπερχούσης τῆς ὕψεως ἀλλ' ἐν τῇ εἰδητικῇ τῆς ζωῆς τελειώσει
καὶ τῇ τοῦ λόγου προβολῇ. Ἐπὶ δὲ τοῦ ὁσφραντοῦ καὶ τῆς ὁσφρήσεως 28
ἐναργέστερον τὸ συμβαίνειν ἐν τῇ μεταξὺ πάθημα, ὥς καὶ ἀπελθόντος τοῦ
ὁσφραντοῦ ἐμμένειν τὴν ὁσμὴν οὐ διὰ τὰ ἀπορρεύσαντα μόρια μόνον ἀλλὰ
καὶ αὐτοῦ πεπονηθότος τι τοῦ αἵματος, ὥσπερ καὶ θερμανθέντος ὅταν μεταξὺ
20 αἵματος τοῦ μεταξὺ τῆς γλώττης καὶ τοῦ μέλιτος. καὶ κατὰ τὸ εἶδος μὲν
κάνταῦθα ἦ τε αἰσθησις καὶ τὸ αἰσθητόν, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐνυλότερον καὶ τοῦ
αἰσθητηρίου καὶ τοῦ αἰσθητοῦ ἐν τοῦτοις εἶδους σφοδρότερον καὶ διὰ τοῦτο
ἐναργέστερόν τε τοῖς αἰσθητηρίοις καὶ ἐν τῇ ἀέρι, ἵνα μετασχηχθῇ τοῦ αἰσθη-
25 τοῦ εἶδους, διαφαίνεται τὸ πάθος. οὔτε δὲ ταῦτα κατ' ἀπορροίας αἰσθανό-
μεθα, οὔτε ἐτι μᾶλλον τῶν χρωμάτων τι ἀπορρέον ποιεῖ τὴν ὄρασιν, ἀλλὰ
τῇ ἐνεργείᾳ ὁράται. Καὶ πῶς οὕτως ἰσχυρά ἡ τοῦ χρώματος δύναμις ὥς 29
ἄνευ ἀπορροῆς κινεῖν καὶ τοῦτο συνεχῶς ποιεῖν; ὁῖον γὰρ ὅτι τὴν ἐνε-
ργειαν τὴν αὐτοῦ ἐνεργεῖ συνεχῶς, εἰ μὴ καθάπερ τὸ πῦρ ὕλης δεῖται καὶ
30 ἀφ' οὗ τὸ φῶς γίνεται τοῦ διαφανοῦς. ἢ οὐ τὸ χρῶμα μόνον ἀλλ', ὥς
εἴρηται, καὶ πᾶν αἰσθητὸν τῇ ἐνεργείᾳ κινεῖ τὰς αἰσθήσεις· τὸ δὲ χρῶμα
καὶ οὐκ αἰεὶ ἀλλ' ὅταν ἐλλάμπηται, καὶ ὅταν, ὥς αὐτὸς ἔφη, ἡ ὕλη αὐτῇ
παρ' ἣ, τὸ διαφανές, ὃ ἅμα καὶ τελειοῖ τὰ χρώματα τῇ φωτὶ καὶ εἶδο-

1 φωνῇ] cf. Simplic. l. c. 142,4
Aristot. 438^b22

16 cf. Aristot. 424^b16

31 πᾶν αἰσθητόν] cf.

1 καὶ γὰρ] οὐ γὰρ BH⁴LM¹QN (Ficinus *elenim*) φωνῆς M²P²bw (Ficinus *rocia*)
2 μῆτε alterum] μηδὲ codd. b 5 marg. L ἀπορία 6 marg. L λύσις 7 fort.
(περὶ) ταῦτα δὴ scripsi: δὲ vulg. 9 τοῦ ex em. L 10 αὐτοῦ] fort.
αὐτοῦ 17 παθήματι vulg. 18 ἀπορεύσαντα L¹bw 22 τε om. L¹
23 εἶδος L¹w 24 ἐναργέστερόν Qbw 26 χρωμάτων LM 29 τὴν supra
vers. L: om. B τὴν αὐτοῦ ἐνεργεῖ LM: τὴν ἐνεργεῖ αὐτοῦ Pb: ἐνεργεῖ τὴν αὐτοῦ
HV εἰ μὴ καθάπερ τὸ bis L¹ 31 καὶ L¹: om. ceteri πᾶν αἰσθητόν om.
BLM¹QV

ποιεῖται πῶς ὑπ' αὐτῶν τῇ χωριστῇ ἀπ' αὐτῶν ἐνεργείᾳ· τὸ δὲ φῶς οὐ
 διὰ τοῦ διαφανοῦς· ἀλλ' ἐν τῇ διαφανείᾳ καὶ καθ' αὐτὸ ὁρατόν. καὶ αὐτὸ
 δὲ τὸ διαφανὲς τῇ φωτί, ἣ οὐ διαιρετέον, φησίν, ὁρθῶς λέγων. οὕτε
 γὰρ τὸ φῶς ἄνευ τοῦ διαφανοῦς οὕτε τούτου χωρὶς φωτὸς αἰσθησις· καὶ
 5 εἴ γε χρώμα τοῦ διαφανοῦς τὸ φῶς, οὐδ' ἂν ἔτερον εἴη τοῦτο ὁρατόν παρὰ
 τὰ χρώματα. Τί οὖν πάσχον τὸ διαφανὲς ποιεῖ τὴν ὥσιν; εἴησι γὰρ ὑπο- 30
 τυποῦνθαι φασιν. ἢ οὐχ οὕτως, ἀλλ' εἴρηται ὡς ἀπολύτως δεχόμενον τὴν
 ἀπὸ τῶν ὁρατῶν ἐνέργειαν καὶ τῇ αἰσθητηρίῳ | ταύτην συνάπτων. ὁρατὰ 280
 δὲ οὐ τὰ χρώματα μόνα ἀλλὰ καὶ μεγέθη καὶ σχήματα, εἰ καὶ δευτέρως,
 10 ὡς ἕδῃ διωρίσται. ἡ δὲ ὁσφρησις, φησί, διὰ τοῦ ἀέρος ὥσπερ ἀνα-
 μιγνυμένου πως ἔοικε καὶ πάσχοντος, ἡ δὲ ἀκοὴ σχηματίζο-
 μένου. εἴρηται δὲ ὡς οὐ κατὰ τὸ πάθος ἡ αἰσθησις, οὐδὲ σχῆμα ἡ φωνή,
 ἀλλὰ τὴν τέλειον τῆς ἐνεργείας εἶδος· καὶ τὸ ὁσφραντόν δὲ οὐ τὸ πάθος
 ἀλλὰ τὸ εἶδος. πάσχει δὲ μᾶλλον ὑπὸ τούτων ὁ ἀῆρ ὡς ἐνυλοτέρων καὶ
 15 σωματοειδестέρων εἰδῶν.

Ζητεῖ δὲ εἰ διικνεῖται πρὸς τὴν αἴσθησιν ἕκαστον ὁμοίως, 31
 ἢ τὸ μὲν μᾶλλον τὸ δὲ ἥττον. καὶ ὀηλον, οἶμαι, ὡς οὐχ ὁμοίως, ἀλλ'
 ὅπως ἂν ἔχῃ αὐτὸ τε δυνάμει τὸ αἰσθητὸν μείζονος ἢ ἐλάττωτος εἰς τὸ
 ἐνεργεῖν, καὶ τὸ αἰσθητήριον ἀκριβεστέρας ἢ ἀμυδροτέρας καθαρότητος, ἔτι
 20 δὲ καὶ τὸ μεταξὺ μᾶλλον καὶ ἥττον πρὸς τὸ διαβιβάζειν τὴν ἐνέργειαν ἐπι-
 τηδεύοντος, ἔτι δὲ κατὰ τὸ διάστημα, πορρωτέρω ἢ ἐγγυτέρω ὄντος τοῦ
 αἰσθητοῦ, γίνεται τις πρὸς τὴν οἴειν διαφορά. Ὅπως δὲ καὶ ἐπὶ πασῶν 32
 ἔστι τὸ ἀνά μέσον, εἰ καὶ τῶν μὲν ἔξω τὸ μεταξὺ, τῶν δὲ ἐν ἡμῖν, ἀρ-
 κούντως τε παρὰ τῇ Ἀριστοτέλει διωρίσται καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου ἐπι-
 25 στάσεως μόνον ἤξιώται, ἡπόρηται δὲ οὐδέν. ἀλλ' ἐκεῖνο ἂν τις ζητή-
 σεαι, εἰ ἀθρόα ἡ παρουσία, ὡς ἐλέγομεν, γίνεται ἡ τῆς φωνῆς [παρουσία],
 πῶς οἱ ἔγγιον μᾶλλον καὶ θᾶττον ἀκούουσιν, ἢ πῶς ὁρῶμεν πρότερον πλῆ-
 ξαντα τὸν δρυτόμον ὕστερον δὲ τοῦ ἵλγου αἰσθανόμεθα· ὀηλον γὰρ ὡς οὐχ
 ἅμα τῇ πληγῇ. ἢ ἐπειδὴ παθεῖν τι πρότερον καὶ κινηθῆναι ὑπὸ τὸν αέρα,
 30 τὸ δὲ εἶδος τῆς φωνῆς ἀθρόον ὕστερον ἐπιγίνεται, τὸ δὲ πάθος καὶ ἡ κίνη-
 σις ἐν γρόνῳ [τὸ δὲ εἶδος ὕστερον ἀθρόως τῇ γινομένῃ ἐπιγίνεται]· καὶ
 ἐπὶ τῆς φωνῆς τοῖνον ὕστερον ἐπὶ τῇ πάθει τὸ τῆς ἐνεργείας εἶδος, ἐφ'
 ὅσον κατὰ τὴν συνέχειαν τοῦ ἀέρος καὶ τὸ πάθος διικνεῖται. διὸ καὶ οἱ
 ἔγγιον θᾶττον τε καὶ μᾶλλον ἀκούουσι· καὶ γὰρ θᾶττον τε καὶ μᾶλλον πά-

11 σχηματίζομένου] cf. Aristot. 446^b8, 901^b16 27 οἱ ἔγγιον] cf. Aristot. 446^a24sq. :
 Simplic. l. c. 142, 10sq.

2 αὐτό] fort. ταῦτο 3 ἢ om. bw 4 οὔτε II: οὐδέ I. cet. 8 συνάπτων
 MPbw 9 μόνον L¹V: μόνον cet. 18 ἐλάττωτος bw 23 post μεταξὺ add.
 διαφαίνεται HM²Pbw (cum Ficino) post ἡμῖν add. οὐδὲ M²Pb: οὐδὲν w (Ficino
 minime) 26 παρουσία om. HM²Pbw 27 οἱ] οὐ b 31 uncinos add. w
 ἐπιγίνεται] καὶ ἐπιγίνεται BLM¹QV 32 τοῖνον om. L¹ τὸ] τῷ L¹ 33 τὴν]
 τοῦς τὴν BLM¹QV

σχοουσιν οἱ τοῦ πληγέντος τὴν ἀρχὴν ἔγγιον· τὸ δὲ γε ὁρατὸν οὐ κατὰ πά-
θος ἐνεργεῖ εἰς τὸ διαφανές, ἐπεὶ μὴδὲ τὸ φωτίζον. διὸ καὶ ἀχρόνως καὶ
ἅμα πᾶσιν ὁρατὸν οἷς ὁράται, εἰ καὶ μὴ ὁμοίως ἀλλὰ τοῖς ἔγγιον ἀκριβέ-
στερον, διότι ἐνεργεῖ μὲν, εἰς τὰ ἐπιτηδαιότερα δὲ τὰ προσεχῆ κατὰ τόπον
5 διὰ τὸ σώματα εἶναι

Ἀφοριστέον δέ, φησὶν ὁ Θεόφραστος, καὶ τὰ περὶ τὰς ἀνακλά- 33
σεις· φαμέν γὰρ δὴ καὶ τῆς μορφῆς ὥσπερ ἀποτύπωσιν (ἐν)
τῇ ἀέρι γίνεσθαι, ἴσως καὶ αὐτός, ὡς Πλάτων, εἰδωλικὴν τινα ἐν τῇ
περὶ τὸ λεῖον φωτὶ τῶν σωματικῶν εἰδῶν ἔμψασιν γίνεσθαι τιθέμενος. τὰς
10 δ' οὖν κλάσεις οὐ σωματικὰς θετέον· πάθος γὰρ τοῦτο καὶ τῆς κατὰ φύσιν
ἐνεργείας ἀπᾶλλον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ οὐρανίου φωτός· ἀλλ' ἐνεργητικὰς
καὶ τὰς κλάσεις νοητέον, εἰς τὸ λεῖον καὶ πυκνὸν καὶ στίβον μερίζοντας τοῦ
φωτίζοντος καὶ τοῦ ὁρώντος ἐνεργούντος, ὡς καὶ ἄλλα δι' αὐτοῦ καταλάμ-
πειν ἤ ὁραν. ἐκείνου γὰρ ἡ δευτέρα ἐνέργεια συνεργούντος καὶ τοῦ ὑπο-
15 κειμένου λεῖου καὶ στίβοντος διὰ τὴν πρὸς τὸ φῶς συγγένειαν· καὶ διότι
μὲν τὸ φωτίζον ἐκατέρωθεν ἐνεργεῖ, συνεχῆς καὶ ἡ δευτέρα τῇ πρώτῃ·
διότι δὲ τὸ λεῖον ἐν τῇ δευτέρᾳ συνεργεῖ, διαίρεσίς τις ἀμφοτέρων συμπί-
πτει, ὅπερ ἡ κλάσις. ἐπὶ δὲ τῆς διὰ τῶν κατόπτρων τῶν προσώπων θέας
γίνεται μὲν καὶ ἡ τῆς ὕψεως κατ' ἐνέργειαν, ὡς εἴρηται, ἀλλ' οὐ κατὰ πά-
20θος ἢ ἀνάκλασιν ἐπὶ τὸ πρωτότυπον. ὁ δὲ Πλάτων καὶ εἰδωλικὴν τινα ἐν
τῇ προτύπῳ τῆς ὕψεως ἐνεργείᾳ περὶ τὸ λεῖον τῶν σωματικῶν εἰδῶν ἔμ-
ψασιν, οὐ κατὰ ἀπὸρροίαν σωματικῶν ἀλλὰ [καὶ] κατὰ τὴν τῶν εἰδῶν σκια-
γραφίαν, ἐν τῇ δοκεῖν καὶ φαίνεσθαι ὑφίστασθαι βούλεται. 8 δὴ ἴσως καὶ
ὁ Θεόφραστος ἐνδείκνυται, κατὰ τὰς ἀνακλάσεις λέγων τῆς μορφῆς ὥσπερ
25 ἀποτύπωσιν ἐν τῇ ἀέρι γίνεσθαι. Ἐπάγει δὲ ὡς ἐπ' ἐνίων ὁμο- 34
γενὲς εἶκοθεν εἶναι τὸ αἰσθητήριον τοῖς αἰσθητοῖς. ἥ τε γὰρ
γλῶττα διὰ ὑγροῦ τῶν χυμῶν καὶ ἀκοῇ δὴ διὰ τοῦ ἀπειλημμέ-
νου ἀέρος κινουμένου τῆς φωνῆς αἰσθάνεται. ζητεῖ οὖν διὰ τί
μὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως, καὶ πῶς τὸ ὁμοῖον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου
30 πᾶσχει, ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν ἀέρος ὁ ἀῆρ καὶ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τὸ
ὑγρόν. ἥ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ὁ λόγος. ἐφ' ἐκάστῃ γὰρ τὸ αἰσθη-
τήριον τοιοῦτον ὁποῖον καὶ τὸ ἔξω ταῖς τῶν αἰσθητῶν ἐνεργείαις ὑποκεί-
μενον, διαφανὲς μὲν ἐπὶ τῆς ὕψεως, διηχὲς δὲ ἐπὶ τῆς ἀκοῆς· οὐ γὰρ καθό

8 [Πλάτων] Tim. 46 A 14 συνεργούντος] cf. Simplic. l. c. 142, 26 27 γλῶττα]
cf. Aristot. 422*34 ἀκοῇ] cf. Aristot. 420*19 29 τὸ ὁμοῖον] cf. Aristot.
416*35 420*5 31 ἐφ' ἐκάστῃ] cf. Aristot. 438*17 33 διαφανές] cf. Aristot.
438*6 καὶ 28] cf. Aristot. 438*14

1 οἱ] δ BLM'QV 4 post ἐπιτηδαιότερα add. ταῦτα M'Phw (cum Ficino)
6 ἀνακλάσεις LM'Q 7 ἐν addidi 12 τὸ λεῖον LQ: τὸ τε λεῖον vel τὸ τέλειον
cet. 15 λεῖου] τελείου BLM'PV 16 καὶ] δὲ w 21 λεῖον Hbw (Ficinus
lene): πλείον L cet. 22 καὶ om. bw 27 ἀπηλειμένου b

αἴρ ἀλλὰ καθὼς διηχρὲς δέχεται τὸν ψόφον· δίσκον δὲ ἐπὶ τῆς ὑσφρήσεως·
 διὸ κἀνταῦθα ἢ ὑγρόν ἢ αἶρ [ἦ] τὸ μεταξύ· ὑγρόν δὲ ἐπὶ τῆς γεύσεως,
 καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς τὸ δυνάμενον τὰς ἀπικτὰς δέχεσθαι ποιότητας. καὶ οὐ
 τὸ ὁμοῖον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου πάσχει, ἀλλὰ τὸ δυνάμει ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ· οὐ
 5 μὴν ὥς ὁ αἶρ ὑπὸ τοῦ αἴρος, ἀλλ' ὥς δυνάμει διηχρὲς ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ
 διηχρητικοῦ. Διὰ τί οὖν ὑγρόν ἐπὶ τῆς ὀψεως ἀλλὰ μὴ κοινὸν ὕδατος καὶ 35
 αἴρος, ἐπειδὴ κοινὸν ἀμείφου τὸ διαφανές; καὶ διὰ τί μὴ καὶ ἐπὶ ἀκοῆς τὸ 31
 κοινόν, εἴ γε καὶ ἐν ὕδατι τὸ διηχρὲς; ὁμοίᾳ δὲ καὶ ἐπὶ ὑσφρήσεως ἡ ἀπο-
 ρία. ἢ ἀρκεῖ καὶ θάτερον. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἔξω οὐ μίξεως δεῖ, ἀλλ' εἴτε
 10 ὕδωρ εἴτε αἶρ εἴη τὸ μεταξύ, γίνεται ἡ ὄρασις. διὰ τί οὖν ὕδατος ἡ κόρη;
 ἐπειδὴ εὐφωλακτότερον καὶ εὐπληκτότερον αἴρος ὕδωρ. διὰ τί δὲ ἡ ἀκοῇ
 αἴρος; ἐπειδὴ εὐκίνητοτερον ὁ αἶρ, συντελεῖ δὲ ἡ κίνησις πρὸς τὴν τοῦ
 ψόφου αἰσθησιν. ἀλλ' εἰ ἄνευ τῆς ἀναπνοῆς θυνατὸν ὑσφραίνε-
 σθαι, τί κωλύει, φησί, καὶ ἀκούειν ἄνευ τοῦ αἴρος; ἐπειδὴ οὐ θυ-
 15 νατὸν ἄνευ τῆς τοῦ ἐν τοῖς ὣσιν αἴρος πληγῆς γενέσθαι ψόφον· τὸ γὰρ
 τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον αἶρ· τῆς δὲ ὑσφρήσεως οὐ τὸ τῆς ἀναπνοῆς εἰσφε-
 ρόμενον πνεῦμα, ἀλλὰ χρήσιμον τοῦτο ἐπὶ τοῦ διανοίγειν τοὺς ὑσφρακτικὸς
 πόρους οἷς εἰσὶν ἐπιεκαλυμμένοι· οἷς δὲ μὴ, τούτοις καὶ ἄνευ τοῦ ἀνα-
 πνεῖν ἡ ὕσφρησις. Ὅ δὲ ψόφος ἀρα πάντως πρὸς στερεόν, φησὶν, ἢ 36
 20 καὶ στερεοῦ γωρὶς ὥς ὁ τῶν ἀνέμων; ἀλλὰ καὶ οὐτοὶ τῇ γῇ προσ-
 πίπτοντες ψοφουσι, καὶ αἱ βρονταὶ δὲ ὡς πρὸς στερεὸν τὸ νέφος
 τοῦ πνεύματος προσρηνγνυμένου. ἀλλ' εἰ ὁ αἶρ συμφύης, τὸ δὲ
 ἀκούειν, ὅταν ὑπὸ τῆς πληγῆς ὁ ἔξω συνάψῃ, κινούμενος δὴ καὶ οὗτος ἀεὶ
 καὶ ἡχῶν, ἢ κίνησις ἂν τὴν κίνησιν αἰσθάνοιτο καὶ οὐχ ὁ ψόφος τὸν ψό-

1 δίσκον] cf. Philoponus in Aristot. de An. 419^a32: οἱ μέντοι μεταγενέστεροι, ὧν ἐστὶ
 Θεόφραστος, τιθεῖσιν αὐτῇ ὄνομα τὸ δίσκον, ὥσπερ καὶ τῇ τῶν ἡρῶν διαπορθμευ-
 τικῇ τὸ διηχρὲς. καθάπερ καὶ Ἀριστοτέλης τὸ διαφανές τῇ τῶν γρομμάτων διαπορθμευτικῇ
 δυνάμει 2 ὑγρόν ἢ αἶρ] cf. Aristot. 421^b9 4 τὸ δυνάμει] cf. Aristot. 417^a17,
 422^b3 8 κοινόν] cf. Aristot. 438^a14 10 ὕδατος] cf. Aristot. 438^a16 sqq.
 13 ἄνευ τῆς ἀναπνοῆς] cf. Aristot. 421^b18 15 πληγῆς] cf. Aristot. 419^a10, 420^a9
 17 διανοίγειν] cf. Aristot. 422^a2, 444^b22 18 πόρους] cf. Aristot. 744^a2 19 πρὸς
 στερεόν] cf. Aristot. 419^b19 22 συμφύης] cf. Aristot. 420^a4 (ubi ἀκοῇ δὲ συμφύης
 αἶρ reponendum) 23 συνάψῃ] cf. Aristot. 419^b35

2 ἢ αἶρ ἢ ὑγρόν w ἢ uncinis inclusi τὸ om. w 4.5 οὐ μὴν—ἐνεργείᾳ
 om. L. (οὐ γὰρ ὥς ὁ αἶρ ὑπὸ τοῦ αἴρος add. marg. L.) 5 μὴν] γὰρ QV (cum
 marg. L.) διηχρὲς] διὰ γεωρὸς M': διηχρητικοῦ QV ὑπὸ τοῦ om. M' lacuna relicta
 6 ὕδατι HL'MPbw 7 αἶρι HM'Pbw μὴ om. L' 9 ἢ om. L' ἐπὶ]

καὶ ἐπὶ b 10 ὕδατι L: ὕδατι M': ὕδατος QV: ὕδατος B: ἐν ὕδατι HM'bw
 11 εὐφωλακτότερον BLM'P'QV εὐπληκτότερον w: εὐπληκτότερον L: εὐεπληκτότερον
 eet 14 οὐ om. BLM'QV 15 post πληγῆς add. ἐν ἡμῖν M' γίνεσθαι w:
 ἐγγίνεσθαι marg. H: ἐπίγινεσθαι (sic) marg. M marg. b 17 χρήσιμον] καὶ χρήσιμος
 HMPbw 18 οἷς w (cum Ficino): οἷσι codd. b ἀναπνεῖν MPb 19 ἢ
 om. bw 22 προσρηνγνυμένη MPQV 23 συνάπτεται b: συνάπτεται w δι
 scripsi: δὲ vulg.

φόν· καίτοι γε κωλύει ἂν τὸ ἐνυπάρχον ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις. ἡ οὖκ αἰσθητός ὁ ἐντός ἥχος ἀπλῶς. οὐκ αἰσθανόμεθα γούν ἡχούοντας ἂν μὴ τὰ ὅσα ἐμφράζωμεν. ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ ζωτικῇ καὶ οὐχ οἷα ἡ τοῦ πληττομένου. ὅταν δὲ ὑπὸ τοῦ πληγέντος πάθῃ καὶ τὸ τοῦ ψόφου ἀνα-
 5 δέξεται εἶδος, τότε ἡ ἐνέργεια ἀκούῃ. οὐκ ἄρα παραποδίζει ὁ πρότερος ἥχος ἐπειδὴ μὴ αἰσθητός, ἡ δὲ κίνησις ζωτικῇ οὔσα καὶ συνεργεῖ πρὸς τὴν αἰσθησιν τοῦ πληγέντος. Ἄλλ' εἰ ὁ ψόφος ἐξώθεν διευκεντίζεται μέχρι τῆς 37 ἀκοῆς, πῶς ἀποφαίνεται μηδεμίαν γίνεσθαι αἰσθησιν ἀψαμένου τοῦ αἰσθητοῦ; ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῆς ὑσφρήσεως τῇ ἀναπνοῇ τὴν ὁσμὴν ἔλασμεν
 10 ἔω; ἂν προσπέσῃ δηλονότι τῷ κυρίῳ. ἡ τὸ αἰσθητὸν ὅπου καὶ ἡ πληγὴ καὶ ὅπου τὸ ἐσωδὲς ἄρωμα ὡς καὶ ὅπου τὸ χρῶμα· ἃ δὲ οὐχ οἷον τε αὐτὰ προσπελάζειν τοῖς αἰσθητηρίοις εἰ μέλλοι γίνεσθαι αἰσθήσεις. τὸ δὲ ἀπ' αὐτῶν τῷ μεταξὺ ἐγγινόμενον εἶδος τῆς ἐνεργείας παρεῖναι δεῖ καὶ τῷ αἰσθητηρίῳ. οὐ γὰρ ὁ ἥ, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἐπιφέρει, μηδεὶν ἀπὸ τοῦ
 15 αἰσθητοῦ διευκυνόμενον κινεῖτο ἂν τις αἰσθησις. καὶ γὰρ τὸ χρῶμα διὰ τοῦ διαφανοῦς κινεῖ τὴν ὄψιν ποιούντος τι καὶ τοῦ μεταξὺ καὶ συνεργούντος καὶ αὐτοῦ κινηθέντος πῶς ὑπὸ τοῦ ὁρατοῦ — καὶ ὅπως, ἥδη κατὰ δύναμιν διήρθρωται — καὶ οὐ τοῦ μεταξὺ ἀλλὰ τοῦ ποιούντος ἡ αἰσθήσις. οὐ γὰρ ταύτην ποίησις καὶ ποιοῦν, οὐδὲ ἐνέργεια καὶ ἐνεργεῖον. ποιεῖ δὲ
 20 τὸ ποιοῦν κατὰ τὴν ποίησιν, καὶ τὸ πάσχειν ὑπὸ τοῦ ποιούντος μὲν πάσχει, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ποίησιν, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῆς ποιήσεως. καὶ αἰσθανόμεθα οὖν οὐ τῆς ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ ἐνεργείας, ἀλλὰ τοῦ αἰσθητοῦ μὲν κατὰ δὲ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἐνέργειαν. διὸ οὐ τοῦ μεταξὺ ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκπεμπόμενον ἐνεργείας εἶδος τοῦ ἐκπέμποντος. Ἐπὶ οὖν δὲ τῷ 38
 25 Ἀριστοτέλει ὡς αἱ διαφοραὶ τῶν ψόφων, οἷον ὀξύς καὶ βαρύς, ἐν τῇ κατ' ἐνέργειαν ψόφῳ δηλοῦνται, καὶ ἐπαγαγόντι, ὥσπερ γὰρ ἄνευ φωτὸς οὐχ ὁράται τὰ χρώματα, οὕτως οὐδὲ ἄνευ ψόφου τὸ ὀξύ καὶ βαρύ. ἐπισημαίνεται ὡς ὁμοίως ἔχειν λέγοντι φῶς πρὸς χρώματα καὶ ψόφον πρὸς ὀξύ καὶ βαρὺ [ἀντιλέγειν ἔστιν]. οὐ γὰρ τὸ φῶς ἀλλὰ τὸ
 30 χρῶμα ὁμοίως πρὸς λευκὸν καὶ μέλαν. ἡ ὡς μὲν γένος τὸ χρῶμα ἀναλίσκει τῷ ψόφῳ ἀλλ' οὐ τὸ φῶς. ἐπεὶ δὲ τὰ χρώματα οὐκ ἄνευ φωτὸς ὁράται, ὡς οὐδὲ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ ἄνευ ψόφου, ταύτη κατὰ τὸ ὁρασθαι μόνον γέγονεν ἡ παραβολή.

2 ὁ ἐντός ἥχος] cf. Aristot. 420*16; Simplic. I. c. 145, 11 5 ἡ ἐνέργεια] cf. Aristot. 426*6 7 μέχρι τῆς ἀκοῆς] cf. Aristot. 420*3 8 ἀποφαίνεται] Aristot. 419*26 423*20 25 Ἀριστοτέλει] 420*26

1 κωλύει LMQb 3 οἷα L²: οἷα vulg. 5 ἐνεργεῖα L²M 12 μέλλει Hw
 13 τῷ μεταξὺ L²w: τὸ μεταξὺ vulg. δεῖ bw (Ficinus oportet): δὲ LQ: δὲ MP:
 δεῖ δεῖ Π 15 διευκυνόμενον LM 20 μὲν scripsi: μὴ LM²Q¹: om. HM²PQ²bw
 πάσχει LMP² 23, 24 ἐν τῷ om. Π: τῷ om. MPb 25 ὀξύν καὶ βαρὺν MPb:
 ὀξύς καὶ βαρὺς H: ὀξύ καὶ βαρὺ w 29 ἀντιλέγειν ἔστιν om. LM²QV 30 ὁμοίως
 —χρῶμα om. L²M¹ πρὸς τὸ λευκὸν HMPbw 31 τῷ om. bw

Supplem. Arist. 12 Priscianus Lydos.

Ἄλλα διὰ τί τὸ αἰσθητήριον τοῦ γευστοῦ ἀΐναι ὁ Ἀριστοτέλης· μήτε 39
 ὑγρὸν εἶναι μήτε ἀδύνατον ὑγραίνεσθαι, ἐπειδὴ φησιν ὑγρὸν τὸ γευστόν; ἢ
 οὐχ (ὥς) ὑγρὸν, φαίη ἂν τις, ἀλλ' ὥς ἔγχυμον ὑγρὸν τῇ γεύσει ἐστὶν αἰ-
 σθητόν. ἔδει οὖν μὴ ἔγχυμον εἶναι τὸ αἰσθητήριον μόνον. ἢ ἐπειδὴ ἀπ-
 5 τικῶς καὶ ἡ γεῦσις ἀντιλαμβάνεται τοῦ οἰκείου αἰσθητοῦ, πάσχειν αὐτὴν
 καὶ ὥς ὑπὸ ἀπτοῦ ἀνάγκη. ὥστε καὶ ὥς ὑπὸ ὑγροῦ· διὸ οὐ χρὴ οἰκείᾳ
 προκαταλειθῆναι ὑγρότητι τὸ αἰσθητήριον. Βούλεται δὲ ὁ Ἀριστοτέλης, ὃ 40
 καὶ ὁ Θεόφραστος ἔπεται, μὴ τὴν γλωτταν εἶναι τὸ ὄντως αἰσθητήριον
 τῆς γεύσεως, μηδὲ τὴν σάρκα τῆς ἀφῆς, ἀλλὰ ἀναλογεῖν ταῦτα τοῖς μεταξὺ
 10 γινομένοις ἐπὶ ὄψεως καὶ ἀκούης, καὶ γὰρ ἐπὶ ἀφῆς καὶ γεύσεως δεῖ μὲν
 εἶναι τὸ μεταξὺ, εἰ γε μηδέποτε αὐτῷ προσπίπτουν τῷ αἰσθητηρίῳ τὸ
 αἰσθητόν κινεῖ τὴν αἰσθητικὴν, οὐκ ἐξώθεν δὲ ἐπ' αὐτῶν τὸ μεταξὺ· καὶ
 γὰρ ὅταν ἦ τι μεταξὺ, οὐ διὰ τούτου ἡ γεῦσις ἢ ἡ ἀφή, ἀλλὰ σὺν τούτῳ
 οἶον εἰ μέση εἴη | ἢ ἀσπίς. οὐ διὰ τῆς ἀσπίδος ὁ λίθος πληττεται, ὥς τὸ 20
 15 γῶμα ὁράται διὰ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ σὺν τῇ ἀσπίδι καὶ τὴν χεῖρα, ὥς ἄμφο
 ἄμα πληγῆναι. ἐπεὶ οὖν οὐκ ἐξώθεν, ἐπὶ τῆς ἀφῆς καὶ γεύσεως τὸ δι'
 οὐ ἐν ἡμῖν ἔσται. τούτου δὲ πῃ μὲν ἡ σὰρξ πῃ δὲ ἡ γλωττα. ὅτι μὲν
 οὖν πάσχει καὶ ἡ σὰρξ ἐναργές· ὁ γλῶσσος δὲ ὥς οὐχί τοῖς ἀφύχτοις ὁμοίως·
 οὐλοῦν ζωτικῶς, καὶ ἐπειδὴ αἰσθητικὴ ἡ ζωὴ τῆς σαρκός, καὶ αἰσθητικῶς.
 20 διὰ τί οὖν, εἰ μὴ καὶ ἐν αὐτῇ τὸ κρῖνον; εἰ γὰρ καὶ ἄλλο τι μᾶλλον καὶ
 ἀκριβέστερον εἴη ἀφῆς αἰσθητήριον, οἶον τὸ πνεῦμα. ἀλλὰ καὶ ἡ σὰρξ
 αἰσθητικὴ· καὶ ἔστω μὲν ἀναλογουσα τῷ ἀέρι ἐπὶ τῆς ὄψεως μεταξὺ τοῦ
 κυριωτέρου αἰσθητήριου· τῇ δὲ μὴ (κομίζεσθαι) ἐξώθεν ἀλλὰ συμπεφυκυῖα
 ἡμῖν εἶναι [μὴ νομίζεσθαι], ταύτῃ οὐκ ἀναίσθητος, διὰ τί οὖν, εἰ ἡ σὰρξ
 25 αἰσθητικὴ, ἄλλο τι δεῖ αἰσθητήριον ἀπαικὸν προσποτιθεσθαι; ἐπειδὴ, φαίη
 ἂν, σφοδρότερον πάσχειν ὑπὸ τοῦ αἰσθητοῦ ἀμέσως αὐτῇ προσπίπτοντος
 ἐκκρούει τῇ σφοδρότητι τοῦ πάθους τὴν αἰσθητικὴν ἐνέργειαν. διὸ καὶ ὁ
 Ἀριστοτέλης ἀΐναι εἶναι τι καὶ ἐπὶ τῆς ἀφῆς τε καὶ γεύσεως τὸ μεταξὺ.
 τούτου δὲ συμφυεῖς τιθέμενος τοῖς ζῴσις ζωτικὸν δηλαδὴ καὶ αἰσθητικὸν
 30 καὶ αὐτὸς οἶδε τὸ μεταξὺ ἐπὶ τούτων. Ἀΐνεται δὲ κακείνῳ ὁρόθως, τὸ δεῖν 41

1 Ἀριστοτέλης 422^a343 ἔγχυμον] cf. Aristot. 442^b29

4 ἀπαικῶς] cf.

Aristot. 422^a87 Ἀριστοτέλης 423^b1710 ἐπὶ ἀφῆς] cf. Aristot. 423^b1429 συμφύεις] Aristot. 423^a530 ἀΐνεται] Aristot. 424^a4

1 ὁ om. bw

3 ὥς addidi

6 ὥς ὑπ' αὐτοῦ b

ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ Hbw

7 προκαταλειφῆναι L^b8 μὴ] μηδὲ H^bbwγλωτταν L^Q

13 ἢ om.

H^bbw 14 εἰ Hw (cum Ficino): om. L cet.ἡ λίθος H^bMPbw

15 ἀλλὰ

σὺν Hw (cum Ficino): ἀλλ' οὖν L^{MPQV}: ἀλλὰ οὖν text. b: ἀλλὰ οὖν ἄμα marg. b

16 τὸ δι' οὖν b

19 ζωτικὸς text. b

ἡ in ras. L

ζωὴ L¹

text. b 20 διὰ τίνος w

αὐτῷ w

21 αἰσθητήριον b

22 μὲν om. bw

23 τῷ τὸ L^{MPQ}

κομίζεσθαι addidi et quod mox sequitur νομίζεσθαι uocibus

inclusi 24 μὴ om. H^{MPbw}ταύτῃ αὐτῇ L^{MPQV}: 8^a αὐτῇ bw

οὐκ

om. L^{MPQV}εἰ om. L^{MPQV}27 ὁ om. H^{MPbw}

28 τε om. w

γεύσεως] ἐπὶ τῆς γεύσεως w

τῷ μεταξὺ L¹

τὸ αἰσθητήριον ἐν μεσότητι ὑπάρχειν τῆς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ἐναντιώσεως οὐ κατὰ μίτην τῶν ἄκρων, ἤδη γὰρ ἂν εἴη πεπονηθός, ἀλλ' ὥς τὸ ἀπαθὲς καὶ δεκτικὸν τῶν παθῶν — ἐπεὶ τὸ ἐκ τῶν ἄκρων οὐκ ἔσται τῶν μέσων κριτικόν· ἀπαθὲς γὰρ ὑπὸ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον — καὶ ὅτι σῶμα μὲν καὶ 5 μέγθος τὸ αἰσθητήριον, οὐ μὲν ἢ μέγεθος αἰσθητικόν, ἀλλὰ κατὰ λόγον καὶ δύναμιν. ἐν λόγῳ γὰρ τινι πρὸς τὰ αἰσθητὰ τὸ αἰσθητήριον καὶ ζωῆς εἶδει κριτικῇ τῶν σωματίων χαρακτηριζόμενον. ἀλλ', ἐπεὶ πάθῃ ἢ διαφοραὶ σωματίων εἰσὶ πάντα τὰ αἰσθητὰ — ποιότητες γὰρ καὶ ποσότητες· οἷς δὲ ἔστι γνωστὸν ἅπαν ἐν τούτοις καὶ ἔστι — ὀφείλειεν ἂν (ἐν τοῖς πά- 10 θεσι καὶ) ταῖς διαφοραῖς εἶναι πᾶν σῶμα. ἢ οὐ μόνῃ τῇ αἰσθήσει ἀλλὰ καὶ τῇ ὁρεαστικῇ λόγῳ γνωστὸν τὸ σῶμα. ὁρεχὴ γὰρ μετ' αἰσθήσεως γνωστὸν κατὰ τὸν Πλάτωνα, καὶ τῆς οὐσίας τῆς σωματικῆς ἢ ὁρεῖα ἔστιν ἀντιληπτικῇ.

Τοῦ δὲ Ἀριστοτέλους τὸ μὴ εἶναι πλείους αἰσθήσεις πιστουμένον διὰ 42 15 τε τοῦ πάντα ἡμῖν αἰσθητὰ εἶναι, τὰ ἀπτά μὲν τῇ ἀφῇ, τὰ δὲ διὰ τῶν μεταξὺ τῷ ἔχειν ταῦτα δι' ὧν τὸ μεταξὺ γινώσκεται· γινώσκεται μὲν γὰρ τοῦτο διὰ μόνων δύο τῶν ἀπλῶν, αἲρος τε καὶ ὕδατος, ἐκ δύο δὲ μόνων ἀπλῶν τούτων καὶ τὰ αἰσθητήρια ἡμῖν· τὸ γὰρ πῦρ ἢ οὐδενὸς ἢ κοινὸν πάντων, οὐδὲ ἡ γῆ, ἀλλ' εἴπερ, τῇ ἀφῇ πως μέμικται — βουλομένου δέ, 20 εἰ μὲν δι' ἐνὸς αἰσθητηρίου πλείω αἰσθητὰ, τὸν ἔχοντα τοῦτο ἀρκεῖν πρὸς τὰ πλείω· εἰ δὲ διὰ πλείονων τὸ αὐτό, καὶ τὸν τὸ ἔτερον ἔχοντα ἀμφοῖν αἰσθητικὸν ὑπάρχειν· ζητεῖ ὁ Θεόφραστος πρῶτον μὲν, πόθεν, ὥς διὰ μόνων αἲρος καὶ ὕδατος. μή ποτε γὰρ ἡμῖν διὰ μόνων τούτων, ἐπειδὴ καὶ τὰ αἰσθητήρια ἡμῖν ἐκ τούτων, ἡ μὲν ὄψις ὕδατος ἢ 25 δὲ ἀκοὴ αἲρος θατέρου δὲ τούτων ἢ ὁσφρησις. δεύτερον δέ, εἰ διὰ τοῦ αὐτοῦ πλείω, οὐ πάντως ὁ τοῦτο ἔχων καὶ τὰ πλείω εἴσεται, οἷον εἰ δι' αἲρος καὶ τὰ ὁσφραντὰ καὶ τὰ ἀκουστά, οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἄμφω· οὐ γὰρ ὅσα ὁσφραίνεται ταῦτα καὶ ἀκούει· οὐδὲ γὰρ [ὥς] ὁ ἄῃρ ἀπλῶς ὁσφραντικὸς ἢ ἀκουστικὸς (ὁ γὰρ 30 ἐν τῇ φάρυγγι οὐδὲτέρον) ἀλλὰ κατὰ λόγον, καὶ δεῖ πρὸς ἐκά- τερον ἔχειν λόγον, καὶ ὁ μὴ ἔχων οὐκ αἰσθῆσεται ἀμφοῖν. Ἐν 43

4 ἀπαθὲς] cf. Aristot. 416^a32 5 μέγεθος] cf. Aristot. 424^a26 12 Πλάτωνα] Tim. 28 A 14 Ἀριστοτέλους] 424^b22sq. 24 τὰ αἰσθητήρια] cf. Aristot. 425^a3

1 τῆς] τοῖς L¹ 2 πεπονηθός codd. ἀλλ' ὥς] ἀλλὰ L¹ 3 δεκτικόν H: δεικτικόν LMPQVb: κριτικόν marg. bw (cum Ficino) τὸ ἐκ om. L¹: ἐκ om. QV
5 οὐ μὲν HLL¹bw: οὐ μὲν L²: οὐ μὲν MPQ 9 ὀφείλειεν w: ὀφείει codd. b ἐν τοῖς πάθεσι καὶ marg. bw (cum Ficino): om. codd. 14 post πλείους add. τῶν πάντε w (cum Ficino) διὰ τε] διὰ δὲ Phw 15 τοῦ] τούτων w 17 τοῦτο HM¹bw: τὰ LM¹QV: τοῦτο τὰ P 21 τὸν τὸ scripsi: τὸ τὸν LQV: τὸν HM¹: τὸ PM¹bw post ἀμφοῖν add. ταύτου H¹M¹Phw 23 μόνων LMPQV μόνων L¹
24 ἐπεὶ bw 25 ἀκοὴ δὲ LV: δὲ ἀκοὴ Q 26 τοῦτο] τὸ αὐτό Philippson
29 ὡς uncinis inclus. w 31 λόγον LM¹PQVb

ἐπισκῆπτει, μὴ ποτε οὐδὲ ἐκεῖνο ἀληθές, τὸ [γάρ] ἐξ ἀμίκτων
 ἀπλῶς εἶναι τὰ αἰσθητήρια, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν· τὸ γοῦν
 θερμὸν κοινὸν εἶναι φάμεν, ἐπὶ τινων δὲ καὶ τὸ ὑγρὸν· ἐπεὶ καὶ
 τὸ ἀμιγέστατον ἔσται αἰσθητικώτατον, ὥστε καὶ τὸ χωριζόμενον
 5 τοῦ ζήου ἔσται αἰσθητικόν. ἔτι εἰ ὁ λόγος αἴτιος τῆς αἰσθή-
 σεως — καὶ γὰρ φθείρεται τῇ διαλύεσθαι τὸν λόγον, ὃ δὲ λό-
 γος ἐν τῇ τῶν πλειόνων μίξει — ἐκ πλειόνων ἂν εἴη τῶν αἰσθη-
 τηρίων ἕκαστον. διὰ τί δὲ ἐκ δύο μόνων αἰ αἰσθήσεις; τὸ γὰρ
 ζῆν ἐν τῇ θερμῇ μάλλον, ἢ δὲ αἰσθήσεις τοῦ ζῆν. Ἦξ ἀρχῆς τοῖς 44
 10 νον πρὸς τὰς ζητήσεις ἐρούμεν, ἐν δύο μὲν μόνοις εἶναι τὰ μεταξὺ οὐ
 κατὰ τὸ φαινόμενον ἀλλὰ κατὰ τὸ φυσικὸν εὐλόγον. τῶν γὰρ ἀπλῶν ἢ
 μὲν γῆ διὰ τὸ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον οὐκ εὐπαθὴς οὐδὲ δεκτικὴ τῶν ἀλ-
 λωτρίων ὄρων· τὸ δὲ πῦρ ἐτέρως διὰ τὸ ὁραστῆριον καὶ αὐτὸ εἰδοποιόν·
 ὁ μέντοι ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ διὰ τὸ εὐρίστον εὐπαράδεκτα καὶ εὐπαθῆ καὶ
 15 οἷον εἰδοποιούμενα ῥαδίως· ἀκλουσῶς ἄρα καὶ τὰ αἰσθητήρια ἡμῖν ἐκ
 τούτων. πῶς οὖν καὶ πύρινον καὶ ἡλιοειδές | παρὰ τοῖς Πυθαγορείσις τὸ 283
 ὀπτικὸν λέγεται αἰσθητήριον; ὡς φωτός, φήσω, δεκτικὸν διὰ τὰ τοὺς λεπ-
 τοὺς καὶ διαυγεστάτους καὶ καθαρωτάτους ὑμένας καὶ διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς
 περιεχόμενα διαφανέστατα ὑγρά· τὸ γὰρ φῶς πύρινον εἶδος, οὐκ ἔσωμα
 20 ἀλλ' ὡς ὑπὸ πυρὸς μετεχόμενον. διὰ μὲν οὖν τὸ εὐρίστον ἐν δύο μόν-
 νοις τὸ μεταξὺ. εἰ δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ πλείω, τὸ τοῦτο ἔχον καὶ τὰ πλείω
 εἴσεται ἐν τοῖς μὴ πεπηρωμένοις μὴδ' ἀτελέσι ζήοις. καλῶς μὲν γὰρ
 τοῦτο ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου αἰνύεται ὅτι διὰ τοῦ αὐτοῦ τὰ πλείω γι-
 νώσκειται κατὰ λόγους καὶ κατὰ διαφόρους πρὸς τὰ πλείω λό-
 25 γους. τὸ δὲ τέλειον τῇ ὄντι ἅπαντας ἔχειν τοὺς λόγους ἀναγκαῖον. εἰ
 τέλειον εἶναι μέλλοι, τέλειον ὅς ὅλασθ' ἔτι καὶ τῶν ἐκχρησμένων τῆς αἰσθή-
 σεως μετέχον ὀυνάμεων, ὡς ἀνθρώπος ὃ γ' καὶ νοῦ μετεληγώς. τὰ δὲ
 ὀσφραίνόμενα μὲν μὴ ἀκλύοντα δὲ ἀτελῆ, εἰ δὲ καὶ τὸ θερμὸν πᾶσι κοι-
 νὸν καὶ τὸ ὑγρὸν ἐνίοις, οὐ διὰ τοῦτο μικτὰ ἔσται τὰ αἰσθητήρια. οὐδὲ
 30 (γάρ) ὁ ἔξω ἀήρ ἢ τὸ ὕδωρ μικτὰ ἐν τῇ τοῦ θερμοῦ μεταλήψει γίνονται·
 ἔως γὰρ ἂν μὴ οὐσιώδως μεταβάλλῃ μένει τὰ ἀπλᾶ· εἰ δὲ καὶ μικτὰ,
 ἀλλὰ τὸ ἐπικρατοῦν ὅμως κατὰ μόνα τὰ δύο· καὶ εἰ ἀπλᾶ δέ, οὐκ ἔσται

1 ἀμίκτων] cf. Aristot. 425^a3 5 λόγος] cf. Aristot. 424^a28 9 τὸ ζῆν] cf.
 Aristot. 406^a19 16 πύρινον] cf. Empedocles ap. Aristot. 437^b32; Plato Tim. 45 B
 ἡλιοειδές] cf. Plato Rep. VI. 508 B 22 πεπηρωμένοις] cf. Aristot. 425^a10

1 ἐπισκῆπτει MPb γὰρ uncinis inclus. w 3 ἔπειτα w (cum Ficino)
 8 μόνον L¹ αἰ om. Pbw 10 μόνον M²Pb τὸ μεταξὺ w 12 εὐπαθῆς
 HM²bw (cum Ficino): εὐθῆς LM¹V: εὐθῆς Q: ἀπαθῆς P οὐδὲ w: οὐτε could. b
 δεικτικὴ LM¹P¹Q 15 ἀκλουσῶς L¹ 16 πυθαγορείσις L¹ 20 οὖν om.
 LM¹PQ 22 πεπηρωμένοις MPb 23 διὰ τοῦ] δι' L: διὰ M¹ γίνονται HMPb
 25 τῇ ὄντι] τῷ ὄν LM¹Q 26 μέλλει Qw 27 ὃ γ' L¹Q καινός
 LM: καὶ τοῦ νοῦ w μετεληγώς bw 29 καὶ τὸ ὑγρὸν] τὸ δὲ ὑγρὸν w
 30 γὰρ addidi² 32 εἰ om. bw

τὸ χωριζόμενον αἰσθητικόν· ἐπειδὴ οὐχ ὡς ἀπλᾶ, ὡς δὲ τοιαῦτα ζωῇ χα-
ρακτηριζόμενα ἢν αἰσθητικά, ἥς στερόμενα εὐκρίτως ἀναίσθητα — εἰ μὴ
ἄρα πλατωνικώτερον καὶ τὰ ὅντως ἀπλᾶ μάλιστα αἰσθητικώτατα, ὅντως
δὲ ἀπλᾶ τὰ ἐν ταῖς οἰκείαις μένοντα ὁλόγηται. Πῶς οὖν ὁ λόγος τῆς 45
αἰσθήσεως αἵτιος; ὁ γὰρ λόγος ἐν τῇ τῶν πλεόνων μίξει καὶ ἐν
τῇ πρὸς ἄλλα ἑαυτῶν σχέσει. ἡ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐπιλύεται, οὐκ
ἐν τῇ τῶν στοιχείων ἀλλὰ ἐν τῇ τοῦ αἰσθητηρίου πρὸς τὰ
αἰσθητὰ σχέσει ἀφορίζων τὸν λόγον. καλλίον δὲ οἶμαι μὴ ἐν σχέσει
προηγούμενος τὸν αἰσθητικὸν θεωρεῖν λόγον, ἀλλ' ἐν οὐσίᾳ ζωτικῇ, κριτικῇ
τῶν αἰσθητῶν· καὶ τὴν διαλύσιν τοῦ λόγου τῇ ἀνεπιτήδεότητι τοῦ δεχο-
μένου αὐτὸν ὀργάνου ὑποτίθεσθαι· ἀνεπιτήδειον δὲ τίθεσθαι καὶ τῇ ἀσυμ-
μέτρῳ τοῦ αἰσθητοῦ προσβολῇ διαλυοῦσά τὴν δεκτικὴν τοῦ λόγου ἐν αὐτῇ
ἐπιτηδεύοντα. εἰ δὲ καὶ ἡ αἰσθησις τοῦ ζῆν, τὸ δὲ ζῆν ἐν τῇ θερμῇ
μᾶλλον, ἔσται καὶ τὸ θερμὸν ἐν τοῖς ἐν ἡμῖν ἀπλοῖς κατὰ τῆς ζωῆς
15 μεταλλῇ ἐπικτήτως· εἰ δὲ καὶ μικτά, ἀλλ' ἡ ἐπικράτεια, ὡς εἴρηται,
κατὰ μόνον τὰ ὅσα. Πάλιν ὁ Ἀριστοτέλης δεικνύς μὴ εἶναι τῶν κοινῶν 46
ἰδίαν αἰσθησιν τῇ κινήσει φησὶν ἡμᾶς αἰσθάνεσθαι τῶν κοινῶν (καὶ διὰ
τοῦτο πλείονσιν αἰσθῆσαι γνωρίζειν) οἷον μεγέθους καὶ ὅψεαι καὶ ἀφῆ.
ἄτοπον δὲ ὁ θεόφραστος φησιν εἰ τὴν μορφὴν τῇ κινήσει, μὴ διου-
20 ρισθέντος, οἶμαι * * * δεῖ οὖν οὐχ οὕτω τῇ κινήσει λέγεσθαι γνωριστι-
κούς ἡμᾶς εἶναι τῶν κοινῶν, ὡς προηγούμενος μὲν τῆς κινήσεως, κατὰ
συμβεβηκός δὲ ἡ δευτέρως τῶν ἄλλων, ἀλλ' ὁμοίως μὲν πάντων τῶν κοι-
νῶν, πάντως δὲ ἐπὶ πάντων τῇ κινήσει, τουτέστι τῇ ἀλλοιούσῃ, συναι-
σθάνεσθαι. εἰ δὲ κινεῖται ὑπὸ τοῦ μεγέθους ἡ ὅψις, οὐ κατὰ συμβεβηκός
25 αὐτοῦ αἰσθάνεσθαι ὡς τοῦ γλυκέος· οὐ γὰρ πάσχει οὐδὲ ἀλλοιοῦσθαι ἡ ὅψις
ὑπὸ τοῦ γλυκέος. εἰ δὲ καὶ τὸ μέγεθος ἰδίαν τινὰ εἶχεν αἰσθησιν, κατὰ
συμβεβηκός ἂν ταῖς ἄλλαις ἢν αἰσθητὸν ὡς τὸ γλυκύ. νῦν δὲ οὐχ οὕτως
ἀλλὰ τῇ κινεῖν. οὐκ ἄρα ἔστι τις μεγέθους ἰδία ὡς αἰσθησις· ὁμοίως δὲ
οὐδὲ τῶν ἄλλων ὅσα κοινά. καὶ ἡ μορφὴ δὲ κινεῖ, καὶ ἤττον διαφανέεται
30 τὸ ὑπ' αὐτῆς πάθος, ἀλλὰ μᾶλλον ἡ ἐνέργεια τῆς αἰσθήσεως διὰ τὸ εἰδι-
κώτερον τῆς μορφῆς ἐνεργητικώτερον καὶ στασιμώτερον κινούσης τὴν
αἰσθησιν. Ἦν' οἷς ὅπως αἰσθανόμεθα ὅτι αἰσθανόμεθα, κατὰ τὰ 47
αὐτὰ τῇ Ἀριστοτέλει διατιῇται τὸν λόγον, τὴν κοινὴν αἰσθησιν βουλό-
μενος εἶναι τὴν ἐπικρίνουσαν, τὴν καὶ τῆς ἐνεργείας συναισθανο-

8 μὴ ἐν σχέσει] cf. Simplic. l. c. 195,9

16 Ἀριστοτέλης] 425*13

19 μορφῇ]

cf. σχῆμα Aristot. 425*17

26 εἰ δὲ καὶ τὸ μέγεθος] cf. Aristot. 425*24

33 Ἀριστοτέλει] 425*12, 455*15

2 ἥς scripti: ἡ vulg.

ἀν αἰσθητὰ L'

11 καὶ uncinis inclus. w

18 μέ-

γεθος w: om. LM'QV

19 φησιν om. w

εἰ] eis HMPb

20 lacunam

cum w indicavi

οὕτω] ὅτω LM'

22 ἡ] καὶ w

28 τὸ κινεῖν LM'Q

ὡς uncinis inclus. w

30 ὑπ' scripti: ἀπ' vulg.

32 ὅπως] δι' ὅπως M'P:

δι' ὅπως b: δι' ὅπως w

μένην ἐκάστης καὶ τῆς ἀργίας· τῆς γὰρ αὐτῆς τάναντία. ἡ δὲ
 κοινὴ αἰσθηταὶ οὔτε ἡ αὐτῇ ταῖς κατὰ μέρος οὔτε πάντῃ ἐτέρα. κατὰ
 γὰρ τὴν πασῶν συναίρεσιν καὶ τὴν εἰς ἓν ἀμέριστον ἀποκορύφωσιν· διὸ
 καὶ ἐκάστη πως συναισθίησται ὅτι αἰσθάνεται, οὐχ ἥ μεμέρισται ἀλλ' ἥ
 5 συναῖται τῇ μιᾷ. ἥδη γὰρ χωριστῆς ἐστὶν ἀπὸ σωματίων δυνάμει· εἰς
 ἑαυτὴν ἐπιστρέφεται καὶ ἑαυτὴν γνωρίζειν, σωματωσεδεστέρα δὲ μᾶλλον
 ἐκάστη καθὼ μεμέρισται, ἐπὶ δὲ τὸ χωρὶς ἄνισι μᾶλλον κατὰ τὴν πρὸς
 τὰς ἄλλας ἀμέριστον ἔνωσιν. καὶ γὰρ αὐτῇ ἡ ἀμέριστος ἔνωσις τοῖς χωρὶς
 τῶν σωματίων προσήκει εἶδεναι. εἰ δέ, ὡς αὐτὸς καλῶς ἀξιοῖ, τῆς αὐτῆς
 10 τάναντία κρίνειν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀργίαν, ἔξει μὲν καὶ ἐκάστη
 τὸ χωριστόν πως ἀπὸ τῶν οἰκείων ὀργάνων — οὐ γὰρ ἂν ὅτι σκότους ἡσθάν-
 οντο ἢ ὅψις | τῷ μὴ πάσχειν τὸ αἰσθητήριον· ἐνεργεῖν γὰρ εἶναι καὶ μὴ 281
 πάσχειντος — μεζύνως δὲ ἡ κοινὴ καὶ τὰς αὐτῶν τῶν αἰσθητῶν κρίνουσα
 ἀργίας. Διὸ καὶ ἡ κοινὴ ἀλλ' οὐχ ἐκάστη ἑαυτῆς συναισθίησται καὶ τῆς 48
 15 οἰκείας ἐνεργείας. εἰ μὲν γὰρ τῆς ἐνεργείας, καὶ τῆς ἀργίας· εἰ δὲ τῆς
 ἀργίας, ἅμα τε ἂν ἀργίῃ καὶ ἐνεργίῃ ὡς συναισθανομένη. οὐκοῦν ἀργεῖ
 μὲν ὡς μεριστῇ καὶ καθ' ἑαυτὴν, ἐνεργεῖ δὲ καὶ καθὼ ἐξήρηται τῆς ἰδίας
 ἐνεργείας τε καὶ ἀργίας. ὥστε κατὰ τὴν κοινὴν, καθ' ἣν καὶ ἐκάστη, οὐχ
 ὡς ἐκάστη οὐδὲ ὡς διχρημέναι, ἀλλ' ὡς ἡνωμέναι κατὰ τὴν μίαν πασῶν
 20 ἔνωσιν, ἥς καὶ τὰ πασῶν τῶν αἰσθητῶν αἰσθητὰ κρίνειν ἔργον ἐν ταυτοῦ
 καὶ ἀδιαίρετος κατὰ τοῦ διαφόρου ἐνεργούσης λόγους. διὸ καὶ ἀριθμῷ
 μὲν ἓν τὸ κρίνον καὶ ἀδιαίρετον, τῷ δὲ εἶναι διαίρετόν, ἥ κατὰ
 διαφόρους ἐνεργεῖ λόγους.

Ἡ δὲ φωνὴ συμφωνία εἴρηται παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, ἐπειδὴ κατ' 49
 25 ἐνεργείαν ἐστὶν αἰσθητὴ ὅταν ἀκούηται· ἀκούεται δὲ ὅταν ἐν γένωνται ἡ
 φωνὴ καὶ ἡ ἀκοὴ συμφωνήσασαι καὶ συναρμολογήσασαι ἀλλήλαι· ἡ γὰρ
 ὑπερβολὴ τοῦ αἰσθητοῦ λύει ἢ φιλεῖται τὴν αἰσθητικὴν ἐνεργείαν· ἐν συμ-
 μετρίᾳ δὲ ἡ αἰσθησις, καὶ ἥδεα φασὲν τὰ κατὰ τὴν συμμετρίαν. ἄρα οὖν
 ὅταν μὴ ἐνεργῇ ἡ αἰσθησις, οὐκ ἐν συμμετρίᾳ καθ' ἑαυτὴν; ἡ ἐπειδὴ οὐκ
 30 ἐνεργεῖ καθ' ἑαυτὴν ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὰ ἔξω ἀποτάσσει καὶ τῇ πρὸς τὰ
 αἰσθητὰ σγέσει, ὅτλην ὡς οὐδὲ τὴν ἐνεργητικὴν ἔξει συμμετρίαν καθ' ἑαυ-
 τὴν, τὴν μέντοι κατὰ δύναμιν ἔξει συμμετρίαν. προὔπαρχει γὰρ ἡ δύναμις
 καὶ καθ' ἑαυτὴν θεωρεῖται. ἀλλ' ἐπὶ τὰ ἔξω ἴσμεν, ἀπ' ἄλλης ἡμῖν
 ἀρχῆς τὰ λοιπὰ τοῦ πέμπτου βιβλίου ἐπεξεργαζόμενοι.

4 οὐχ ἥ μεμέρισται cf. Aristot. 425*31 5 cf. Simplic. l.c. 187,31 8 ἔνωσιν] cf. Simplic. l.c. 185,35 18 cf. Simplic. l.c. 186,6 21 ἀριθμῷ cf. Aristot. 427*2 24 Ἀριστοτέλει 426*27 32 προὔπαρχει cf. Aristot. 441*21

7 χωρὶς ἄνισι scripsi: χωρίαν εἰσὶ codd. h: χωριστόν εἰσὶ w 9 τοῖς αὐτοῖς LM¹P¹QV 11 ὅτι τὸ w 12 τῷ τὸ LM¹P¹QV 16 συναισθανομένη w: συναισθομένη codd. h 18 τε om. hw 22 τῷ τὸ M¹P¹hw 23 ἡ LM¹
 25 αἰσθητὴν LM¹P¹QV 33 ἀπ' H (cum Ficino): ἐπ' L cet.

ΠΡΙΣΚΙΑΝΟΥ
ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΛΥΔΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ

Ἡ φαντασία, περὶ ἧς ἐξῆς ἀκολουθῶς τῷ Ἀριστοτέλει ἐπεξηγάζεται. 1
5 ὅτι μὲν ἐτέρα αὕτη δύναμις παρὰ τὴν αἰσθησιν ἐκ τῶν ἐκείνου ληπτέον·
καὶ ὡς διαφέρει καὶ ὁζῆς καὶ πάσης λογικῆς ὑπολήψεως· καὶ ὡς, καθάπερ
αἰσθητικαὶ ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν κινεῖται εἰδῶν ζωτικῶς ἐνεργουμένη καὶ κατὰ
τὴν τῶν οἰκείων λόγων προβολὴν περὶ αὐτὰ ἐνεργοῦσα, οὕτω καὶ ἡ φαν-
τασία ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν εἰδῶν κινεῖται, τούτοις ὡς ὑποκειμένους προ-
10 σεῦχος χρωμένῃ καὶ περὶ αὐτὰ ἐνεργοῦσα, διὸ καὶ αὕτη σωματικῶς ζωῇ
καὶ οὐκ ἄνευ τῶν σωματικῶν ἐνεργοῦσα ὁργάνων, ἐπειδὴ καὶ τὰ αἰσθητικὰ
εἶδη ὅφ' ὧν κινεῖται ἐκ τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις τελευτοῦται ἐμφράσεων.
προσθετέον δὲ καὶ τὰ λαμβλίσματα, ὡς πάσαις ταῖς δυνάμεισι τῆς ψυχῆς πα-
ραπέφυκεν ἡ φαντασία καὶ πάσας ἀποτυπῶνται καὶ ἐκμαίττεται τὰς τῶν
15 εἰδῶν ὁμοιότητας καὶ ταῖς τῶν ἐτέρων δυνάμεισι ἐμφράσεις εἰς τὰς ἐτέρας
διαπέμπει, τὰς μὲν ἀπὸ τῆς αἰσθήσεως εἰς ὁζῆν ἀνεγείρουσα, τὰς δὲ ἀπὸ
νοῦ δευτέρας τῇ ὁζῇ προτείνουσα, ἐν ἑαυτῇ δὲ ἀπὸ τῶν ὅλων τὰ φαν-
τασματα παραδεχουμένη· καὶ ὡς ἰδίως κατὰ τὴν ἀφομοίωσιν χαρακτηρίζεται
ἐν τε τῷ ποιεῖν καὶ ἐν τῷ δέχεσθαι τὰ προσεικίετα ἢ τοῖς νοεροῖς ἢ τοῖς
20 ἡμεσινοεοῖς ἢ τοῖς μέσοις ἐνεργήμασι, ἀποτυπωμένη τε τὰς πάσας τῆς
ψυχῆς ἐνεργείας καὶ συναρμόζουσα τὰς ἐκτὸς πρὸς τὰς εἰσω καὶ ἐπιτιθεῖσα
ταῖς περὶ τὸ σῶμα κατατεταμέναις ζωαῖς τὰς ἀπὸ τοῦ νοῦ κατιούσας ἐμ-
φράσεις. καὶ ὅτι ἐαυτὴν ὅρα ἡ φαντασία δύναμις οὕσα τοῦ ἀφομοίου αὐτὰ
πρὸς ἑαυτὴν ἐντεῦθεν καὶ ταῖς ἄλλαις συνάπτεται δυνάμεισι, προκατάρχουσα
25 αὐτῶν ταῖς ἐνεργείαις, οὐκ οὕσα πάλιν οὐδὲ κίνησις ἀλλ' ἀμέριστος καὶ
ὁρισμένη ἐνέργεια. καὶ οὐ κατὰ παραβολὴν ἔσθινεν ὡς ὁ κηρὸς διαπλατ-
τομένη ἀλλ' ἐνδοθεν καὶ κατὰ (τὴν) λόγων τῶν ἀφομοιωτικῶν προβολὴν

4 Ἀριστοτέλει] 427b29

5 παρὰ τὴν αἰσθησιν] Aristot. 428a5

6 ὁζῆς]

Aristot. 428a19 ὑπολήψεως] Aristot. 427b25

10 τὰ λαμβλίσματα] cf. Simplic.

l. c. 213,25 sqq.

1 tit. Πρίσκιανος φιλοσόφου λυδοῦ μετάφρασις τοῦ περὶ φαντασίας Θεοφράστου BLQ

4 fort. ἀκολουθῶν 5 αὕτη bw παρὰ] περὶ l.¹ (et sic passim) 6 ὁζῆς]

Anon. w (cum Ficino): ὁζῆς codl. b 8 τὴν om. MPbw περὶ αὐτὰ om. w

14 πάσαις b ἐκμαίττεται (sic) l. 15 τὰς τῶν ἐτέρων δυνάμειν w (cum

Ficino) 17 νοῦ] τοῦ νοῦ Hw δευτέρως w αὐτῇ b: αὐτῇ w 19 ἡ

τοῖς νοεροῖς] ἐν τοῖς νοεροῖς HMPbw 20 fort. πάσας τὰς 23 καὶ ἑαυτὰ codl.

αὐτὰ] τῶν bw: fort. ἀττα 26 ἡ κηρὸς bw 27 τὴν addidi λόγων

scripsi: λόγων vulg. προβολῶν w

εἰς τὴν τῶν φαντασμάτων ἐγειρομένη ἐπὶ κρίσιν. Ἄλλ' εἰ καὶ τὰς ἄλλας 2
ἀποτυπῶνται ζωῆς κατὰ τὸν Ἰάμβλιχον καὶ αὐτὰς τὰς λογικὰς τε καὶ νο-
ερὰς ἐνεργείας, πῶς ἔτι ἀληθὲς τὸ Ἀριστοτελικόν, τὸ ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν
εἰδῶν κινεῖσθαι τὴν φαντασίαν; ἢ εἰ καὶ | τὰς κρείττους ἀποτυπῶνται ἐνεργ- 25
5 γείας πάσας, ὅμως κατὰ τὰ αἰσθητικὰ ἀπεικονίζεται εἰς ἡ μορφωτικῶς καὶ
μεριστῶς καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὰ αἰσθητὰ ἀναφοράν, ὥστε καὶ τὰς κρείττους
ἀποτυπῶνται ἐνεργείας ἧ ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν κινεῖται εἰδῶν. πῶς οὖν
καὶ μὴ παρόντων τῶν αἰσθητῶν κινεῖται ἡ φαντασία; καὶ γὰρ εἰ ὑπὸ τῶν
αἰσθητικῶν κινεῖται, ἀλλὰ καὶ ταῦτα παρόντων τῶν αἰσθητῶν προβάλλεται
10 καὶ ἀπόντων ἀπολείπει. ἢ οὐχ ὡς ἡ αἰσθησις παρόντων μόνον κινεῖται
τῶν αἰσθητῶν. οὕτω καὶ ἡ φαντασία, ἀλλ' ἐπειδὴν ἀπαξ κινήθη, δύναται
ἄφ' ἑαυτῆς ἐγείρεσθαι καὶ προβάλλειν τὰ φαντάσματα κατὰ τὴν πρὸς τὰ
εἰδῆ (τὰ) κινήσαντα ἀναφοράν. ἐνίοτε δὲ οὐχ ἀπαξ ἡ οἷς ἀλλὰ πλεονάκις
κινήθηναι δεῖται πρὸς τὸ ἄφ' ἑαυτῆς ὅμοια τοῖς κινήσασιν προτείνειν. καὶ
15 τῷ μὲν μορφωτικῷ καὶ μεριστῷ κοινωνεῖ πρὸς τὴν αἰσθησιν· τῷ δὲ καὶ
ἄφ' ἑαυτῆς προτείνειν τὰ φαντάσματα καὶ μὴ παρόντων ἔτι τῶν κινούντων
ἐξήρηται τῆς αἰσθήσεως· τῷ δὲ εἰς ἕτερα ἀναφέρειν αἰεὶ καὶ ἀφομοιωθῆναι
πρὸς τὰς διαφόρους ἐνεργείας τῆς ψυχῆς, ταύτῃ πρὸς πάσας τε τῆς ψυχῆς
παραπέφυκε τὰς δυνάμεις καὶ κατὰ τὸ ἀφομοιωτικὸν τῆς ψυχῆς ἵσταται
20 ἰδίωμα. Ἐν τίνι οὖν ἡ φαντασία, ζητεῖ ὁ Θεόφραστος. οὕτε γὰρ ἐν 3
τῷ αἰσθητικῷ, διότι ἀληθοῦς οὕσης τῆς αἰσθήσεως ψευδοῆς γί-
νεται ἐνίοτε ἡ φαντασία· οὕτε ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ· τὸ μὲν γὰρ ἐν
τῷ αἰσθητηρίῳ πάθημα παρόντος συμβαίνει τοῦ αἰσθητοῦ, τὰ
δὲ φαντάσματα γίνονται καὶ ἀπόντος. λέγω δὲ οὐν ἑτέραν εἶναι δύ-
25 ναμιν τὴν φαντασίαν παρὰ τὴν αἰσθησιν, προσεχτὴ δὲ καὶ διὰ τοῦτο ὑπ'
αὐτῆς πως κινουμένην, καὶ οἷον μὲν ὑποκειμένους τοῖς αἰσθητικοῖς χρωμένην
εἶδεναι ἐξ ὧν ἐγείρεται καὶ πρὸς ἃ ἀναφέρει τὰ φαντάσματα, παντοδαπῶς
δὲ ταῦτα ποικιλλουσιν τῷ ὑπερανέχειν· καὶ ἄφ' ἑαυτῆς μετὰ τὸ ἀπαξ
κινήθηναι ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν ὡς ἂν ὀρμήτῃ ἐγείρεσθαι· τὰς δὲ ἐμφάσεις
30 τῶν ἀπὸ τῆς φαντασίας προβαλλομένων εἰδῶν δέξασθαι καὶ τὸ αἰσθητήριον,
ὡς οἱ μόρφωτικοὶ καὶ μεριστοὶ ὀγκοῦσι τύποι τοῦ χωριστὸν σωματίων οὐκ
ἐμφαίνοντες. καὶ ἐναργῶς δὲ πολλάκις τοῦ σώματος συγκινομένου ταῖς
φαντασίαις καὶ κατ' αὐτὰς διατιθεμένου ἐμφαίνεσθαι σύμφημι καὶ ἐν τῷ
αἰσθητηρίῳ τὰ φαντάσματα, ἀλλ' οὐχ ὡς αἰσθητικῷ (οὐδ' οὐκ ἐξωθεν) οὐδὲ
35 ὡς ὑπὸ σωματίων τινῶν ὁρώτων μεταβαλλομένην, ἀλλ' ὡς τὰ φανταστὰ

2 Iamblichus ap. Simplic. l. c. 214, 18

3 τὸ Ἀριστοτελικόν] 429a1

13 ἐνίοτε]

cf. Simplic. l. c. 214, 6

21 cf. Aristot. 428a11

22 ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ] cf.

Aristot. 425a23

25 προσεχτῇ] cf. Simplic. l. c. 214, 20

28 ποικιλλουσιν] cf.

Simplic. l. c. 206, 20. 215, 36

3 ἀληθὲς ἔτι w

7 ἧ bw: ἡ cold.

9 post αἰσθητικῶν excidit fort. εἰδῶν

11 κινήθη] scripsi: κινή vulg.

13 τὰ addidi

16 προτείνειν his L¹

17 τῷ

Hw: τὸ L cet.

20 οὕτε scripsi: οὐδὲ vulg.

22 οὐδὲ w

25 παρὰ Hw:

περὶ L cet.

26 κινουμένην Hw (eum Ficino): κινουμένη L cet.

35 μετα-

βαλλομένη w: μεταβαλλομένης L¹: μεταβαλλομένης B: μεταβαλλομένης L² cet.

δεχομένην εἶδη. καὶ οὐ θαυμαστόν· ἐπεὶ καὶ τῆς λογικῆς ἡμῶν ἐνεργείας
 ἐμφάνει· τινὲς εἰς τὸ σῶμα καθήκουσιν, ὡς αἱ συστροφαὶ δηλοῦσι τῶν ἡμ-
 αμάτων καὶ αἱ τῶν ὀφρῶν συναγωγαὶ ἐν ταῖς ζυγίσεσι· καὶ εἰ καὶ τὰ
 στερεὰ ταῦτα συνδιατίθεται μύρια, πολλὰ πρότερον τὸ αἰσθητήριον αὐτὸ ὡς
 5 ζωτικώτερον δέχεσθαι τὰ ἔχνη τῆς ζωῆς ἀνάγκη. καὶ γὰρ ἐν οἷς μὲν
 αἰσθητικῇ μόνως ἐστὶν ἡ ζωή, καὶ τὸ ὄργανον μόνως ἐστὶν αἰσθητήριον.
 ἐν οἷς δὲ καὶ φανταστικῇ καὶ ὀρεκτικῇ ἡ καὶ λογικῇ, καὶ τὸ ὄργανόν ἐστι
 πρὸς τὴν τῆς ζωῆς ταύτης ὑποδοχὴν ἐπιτήδεον. δέξεται οὖν καὶ τὰς φαν-
 ταστικὰς ἐμφάνσεις ὡς φανταστικόν, καὶ ψευδεῖς, ἐὰν ὡς ψευδεῖς αἱ φαν-
 10 τασταί. καὶ ὥσπερ ἅμα τῶν ἀληθῶν αἰσθανόμενοι δυνάμεθα ψευδεῖς περὶ
 αὐτῶν προβάλλειν φαντασίας, οὕτως ἐπομένως, ὡς μὲν αἰσθητικὸν τὸ πνεῦμα
 τὰς ἀληθεῖς ἀπὸ τῶν αἰσθητικῶν δέχεται ἐμφάνσεις, ὡς δὲ φανταστικὸν τὰς
 ψευδεῖς ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τὰς δὲ ἀληθεῖς ἀπὸ τῆς φαντασίας· ὡς ὅταν
 ποταῖον ὁρῶντες τὸν ἥλιον πολλαπλασίονα τῆς γῆς φανταζώμεθα ταῖς γεω-
 15 μετρικαῖς ἐπακροουλοῦντες ἀνάγκαις. καὶ οὕτως τοῦ φαντάσματος ἡ αἰσθησις,
 ἐπειδὴ καὶ τὸ φάντασμα ἐν τῷ αἰσθητήριῳ, ἀλλὰ κατὰ μὲν τῶν αἰσθητῶν
 ἡ αἰσθησις, τὰ δὲ φαντάσματα ἀπὸ τῆς φανταστικῆς προβολῆς· οὕτε ἀδύ-
 νατον ἅμα καὶ ἀληθεῖς καὶ ψευδεῖς περὶ τῶν αὐτῶν, οἷον περὶ ἡλίου, δέ-
 20 χεσθαι τὸ ὑποκείμενον ἐμφάνσεις, ἐπειδὴ ἀπὸ διαφόρων δυνάμεων καὶ κατὰ
 30 διὰφορα ζωῆς εἶδη τὰ ἀντικείμενα δέχεται. καὶ οὐ κωλύεται ἐν ταύτῃ
 συμβαίνειν τὸ φάντασμα καὶ τὸ αἰσθημα καὶ ἀντικείμενα ᾗ, ὡς μὴ τῆς
 αὐτῆς ὄντα συστοιχίας μηδὲ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ἐνεργήματα· ἐπεὶ καὶ ἡ
 δόξα ἐν ταύτῃ καὶ ἡ αἰσθησις ἡ περὶ τοῦ ἡλιακοῦ μεγέθους ἀντικειμένως
 35 ἔχουσαι. τοῦτο μὲν οὖν ὥς ἀπολογιζώμεθα, εἴρηται δὲ κακείνο ὡς οὐ
 25 παρόντων αἰεὶ δεῖ τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὸ κινεῖσθαι τὴν φαντασίαν, ἀλλ'
 ἐπειδὴ ἐξηρῆθη καὶ ἐν τῇ προβλητικῇ τῆς τοιαύτης μορφῆς * *

* * *
 (ΠΕΡΙ ΝΟΥ)
 * * *

Οὐ γὰρ οὕτω, φησί, ληπτέον οὐδὲ ὡσαύτως· ἐριστικὸν γάρ· ἀλλ' 4
 ὡς ὑποκειμένην τινὰ δύναμιν, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὀλιγῶν. 286

4 τὰ στερεὰ ταῦτα] cf. Simplic. l. c. 214,1 14 ποταῖον] cf. Aristot. 428b3;
 Simplic. l. c. 213,15 28 Theophrastus ap. Themist. paraphr. 2. 198,20 ed. Speng.

5 οἷς τοῖς b 6 αἰσθητικοῖ L¹: αἰσθητικοῖ L³M: αἰσθητικοῖς b αἰσθητήριον]
 αἰσθητικόν w (cum Ficino) 7 φανταστικοῖ L¹ 9 αἶ] καὶ αἱ w 10 αἰ-
 σθανόμενοι Π²w: αἰσθανόμεθα L cet. 14 πολλαπλασίον Qw: πολλαπλασίον (sic) Pb
 φανταζώμεθα III¹: φανταζόμεθα vulg. 15 ὑπακροουλοῦντες w 16 κατὰ]
 ἀπὸ w 21 τὰ φαντάσματα w 22 αὐτῆς ὄντα Πw (cum Ficino): αὐτὸς ὄντα I, cet.
 24 ἀπολογιζόμεθα vulg. 26 τοιαύς bw post porph⁷ suppleendum οὕτως vel ὁ-
 νάμει. excidit ultima pars huius capituli et initium sequentis: quam iacturam dissi-
 mulat Ficini versio, sed postquam semel exporrecta est, atque in talis formae partem iam
 enititur sibi ipsi sufficere. Pergamus ad reliqua. Lacunam notavi et titulum supplevi
 28, 29 ἀλλ' ὡς w (ex Themistio): ἀπλῶς could. b

καὶ ὁλίγων προσβλητῶν ἐπάγει· τάχα δ' ἂν φανείη καὶ τοῦτο αὐτοῖον
εἰ ὁ νοῦς ἔχει ὅλης φύσιν μηδὲν ὦν ἅπαντα δὲ θυνάτως. οὐχ
οὕτω δὲ ληπτέον οὐδὲ πάντα νοῦν, ἀλλὰ δεῖ διελεῖν. ποῖος οὖν
καὶ τίς ἡ διαιρέσεις; ἡ μὲν γὰρ ὅλη οὐ τόδε τι, ὁ δὲ νοῦς εἰ μὴ
5 οὕτω, τί ἂν ἔτερον; κατὰ ἀναλογίαν οὖν καὶ τὸ θυνάμιε ληπτέον
εἶπε τοῦ ψυχικοῦ νοῦ· ὥς γὰρ πρὸς τὸν ἐνεργεῖα νοῦν, τοῦτέστι
τὸν χωριστόν. ἡ μὲν οὖν ὅλη ὡς ἐσχάτη εἰκότως πάντα θυνάμιε, οὐ μὴν
ἡ αἰσθησις ὡς ἡ ὅλη· εἶδος γὰρ καὶ λέγεται καὶ ἔστι περιέχουσα κατ'
οὐσίαν (τοῦς) τῶν αἰσθητῶν λόγους· ἡ αἰσθησις. ἔτερον δὲ τρόπον θυνάμιε
10 λέγεται τὰ αἰσθητὰ ὡς ὑπ' αὐτῶν κινουμένη πρὸς τὴν προβολήν, καὶ πα-
ρόντων καὶ θρόντων αὐτῶν εἰς τὸ αἰσθητήριον θεομένη πρὸς τὴν οἰκείαν
ἐνεργείαν. ὁ δὲ ψυχικὸς νοῦς οὕτε ὡς ἡ ὅλη οὕτε ὡς ἡ αἰσθησις. καὶ
γὰρ εἶδος ἐστὶ καὶ πάντων εἰδῶν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν περιεκτικὸς, καὶ
ἀφ' ἑαυτοῦ ἐνεργεῖ, καὶ ἐν ἑαυτῷ περιέχει τὰ νοητὰ· ἀλλὰ διὰ τὴν πρὸς
15 τὴν ψυχὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὴν οὐσιώδη πρὸς αὐτὴν σχέσιν, καὶ διὰ
τὴν πρὸς τὸ μεριστόν πως ἀπόνευσιν, αὐτὸς τε ἀπὸ τῆς ἀχραιφνῶς ἀμε-
ρίστου καὶ πάντη ἡνωμένης ὑπέβη νοερὰς οὐσίας τε καὶ ἐνεργείας, καὶ τὰ
ἐν αὐτῷ νοητὰ τῆς ὑπερλάμπρου καὶ αὐτοφανεστάτης ἀποκλείπεται τῶν πρῶ-
των νοητῶν ὑποστάσεως· καὶ ἡ ἀμφοῖν συνέχεια κεχρησμένη πῶς ἐστίν.
20 ὅλλ' οὐκ ἀκριβὲς ὑπόστα ἡ ἐν τῷ χωριστῷ ἔνωσις. καὶ διὰ ταῦτα αὐτὸς
τε πρὸς τὴν καθαρῶς ἀμέριστον γινώσκιν τοῦ ἐνεργεῖα τελειούντος δεῖται νοῦ.
καὶ τὰ ἐν αὐτῷ νοητὰ τῆς ἀπὸ τῶν χωριστῶν νοητῶν καταλήψεως, ἵνα
τέλεια ἀποτελεσθῇ νοητὰ — ὅθεν καὶ ὁ Ἀριστοτέλης χρώμασιν αὐτὰ ἀπει-
κάζει τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου θεομένουσιν αὐγῆς — ἥ τε ἀμφοῖν αὐτῶν συναφή
25 καὶ τὸ ἀδιαίρετον συναίρεται ὑπὸ τῆς συνηρημένης ἀχραιφνῶς ἐνώσεως.
ταύτη οὖν θυνάμιε ὁ ψυχικὸς νοῦς, ὡς πρὸς τὸν χωριστόν νοῦν, ὅτι καθα-
ρῶς ἐκεῖνος ἀμέριστος καὶ ἡνωμένος ἀχραιφνῶς πρὸς τὰ νοητὰ, ὑπερλάμπρα
ὄντα καὶ πρῶτα καὶ τέλεια φῶτα, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ τοιούτου νοῦ τελειού-
μενος. καὶ τὸ ἀχραιφνὸν οὖν γραμματέον κατὰ ἀναλογίαν ἐπ' αὐτοῦ ἄκου-
30 στέον. οὐ γὰρ ὡς μεγάλῃ ὅλως ἔχοντος τὰ εἶδη, ἀλλ' ὥσπερ αὐτὸς νοῦς
ἐστὶ θυνάμιε, οὐχ ὡς μεγάλῃ ὅλως ὦν νοῦς, ἀλλ' ὡς νοῦς μὲν τοιούτος δὲ
οἷος τοῦ τελειοῦσθαι ὑπὸ τοῦ πρῶτου δεῖσθαι νοῦ· οὕτω καὶ τὰ ἐν αὐτῷ
νοητὰ νοητὰ μὲν ἀλλὰ τοιαῦτα οἷα τῆς ἀπὸ τῶν χωριστῶν δεῖσθαι κατα-

1 Theophrastus ap. Themist. l.c. 2, 199,5 (cf. infra p.30,29) 8 εἶδος] cf. Aristot. 432a2 23 Ἀριστοτέλης] 430a16 29 γραμματέον] cf. Aristot. 430a1

2 μεγάλῃ ὦν b: μεγάλῃ ὦν l: μεγάλῃ ὦν BMPV 5 τὸ θυνάμιε] τῇ θυνάμιε HMPbw
8 ἐστὶ addidi 9 τοῦς addidi 12 ἡ ante ὅλη add. l.² (supra vers.): om. b ect.
ὅλης MPb 18 αὐτοφανεστάτης Anon.: αὐτῶν φανεστάτης eodd. b: αὐτοφανεστάτης w
19 συνέχεια w (continuitas Ficinus): συνεχή LM²P¹QV: συνεχῆς B: συνεχή M²P²b
22 καταλήψεως L²M²P¹ 24 θεομένης BH²LMPQV 27 ἡνωμένος BLMPVb
28 τοιούτου νοῦ H: τοιούτων νοῦ l: τοιούτων οὐ QV: τοιούτων νοῦ BMP: τοιούτῃ νοῦ bw
29 γραμματέον l.¹ 29 ἐπ'] ἀπ' MPbw

λάμψους, ἵνα ἀφανῶς ᾖ νοητά. διὸ καὶ χρώμασιν ἀπῆχασται, καὶ τὸ
 γραμματεῖον ὡς πρὸς τὴν τῶν τελείων τούτων εἰδὼν ὑποδοχὴν ἀφραφον
 εἶρηται. ὁρθῶς ἄρα καὶ ὁ Θεόφραστος αὐτοῖον ἀποφαίνεται τὸ ὑλικὴν ἀπο-
 διδόναι φῶσιν τῇ νῆϊ, καὶ τὸ οὕτως ὡς ὅλην μηδὲν εἶναι ἀλλὰ πάντα θυ-
 5 νανόν· καὶ μὴ δεῖν οὕτω λαμβάνειν παρακελεύεσθαι. ζητεῖν δὲ πῶς καθ' ἑ-
 ἑτερον τρίπον δυνάμει λέγεται. ὅπως δέ, ὡς πρὸς τὰ πάροντα εἶρηται
 ἱκανῶς· καὶ ἅμα ὅτι οὐδὲ πᾶς νοῦς δυνάμει ἀλλὰ ποιός, διακρίνεται.

Ἀπορεῖ δὲ ἐξῆς ὅπως γίνεται τὰ νοητά, καὶ τί τὸ πάσχειν 5
 αὐτόν. δεῖ γάρ, εἴπερ εἰς ἐνεργεσίαν ᾗζει καθάπερ αἱ αἰσθησεις.
 10 ἀσωμάτῳ δὲ ὑπ' ἀσωμάτου τί τὸ πάθος ἢ ποία μεταβολή; καὶ
 πότερον ἂν' ἐκείνου ἢ ἀρχῇ ἢ ἄφ' ἑαυτοῦ; τῷ μὲν γὰρ πάσχειν
 ἂν' ἐκείνου δοξείεν ἂν· οὐδὲν γάρ ἑαυτοῦ τῶν ἐν πάθει· τῇ δὲ
 ἀρχῇ πάντων εἶναι καὶ ἐφ' ἑαυτῇ τὸ νοεῖν καὶ μὴ ὥσπερ ταῖς
 αἰσθησεσιν. ἄφ' ἑαυτοῦ. γίνεται μὲν οὖν τὰ νοητά, ἀλλ' οὐκ ἔστιν
 15 ὡς ὁ χωριστὸς νοῦς τὰ πράγματα, διὰ τὸ κεχλασμένον, ὡς εἶρηται, τῆς
 ἐνώσεως· καὶ ἐπειδὴ συνάπτεται μὲν αὐτοῖς ἀκριβῶς ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ νοῦ
 συναϊρούμενος, ταύτῃ δὲ καὶ πάσχει πῶς, οὕτω ὑπόβας ἀπὸ τῆς καθαρῆς
 καὶ πάντῃ ἀμερίστου τῶν χωριστῶν νοητῶν ἐνώσεως· καὶ οἷον ἐκφρατίζας
 διὰ τὴν πρὸς ψυχὴν ἁμοφύαν, ὡς ἕτερος ὑπ' ἑτέρων, ὑπὸ τε τοῦ ἐνεργείᾳ
 20 νοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἐν ἐκείνῳ νοητῶν τελειοῦται. ἐπεὶ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν τε-
 λειοῖ ἄφ' ἑαυτοῦ τε ἐγειρόμενος καὶ ἑαυτὸν συνάπτων τῇ ἐνεργείᾳ νῆϊ καὶ
 τὴν ἂν' ἐκείνου τελειότητα αὐτενεργήτως δεχόμενος, καὶ ἐπειδὴ μὴ παν-
 τελῶς τοῦ ἐνεργείᾳ ἐκπεφύτῃ νοῦ, ἀλλὰ, καίτοι ὑπόβας, συνήπται ὅμως
 πρὸς ἐκείνον ἅτε νοῦς πῶν καὶ αὐτός — οὗ καὶ οὐκ ἔξω πῶι στραβώμενος
 25 ἀλλ' εἰς ἑαυτὸν εἰσῶν καὶ πρὸς ἑαυτὸν ὡς ὅτι μάλιστα συναϊρούμενος καὶ
 ὑπὸ τοῦ ἐνεργείᾳ τελειοῦται νοῦ — διὰ ταῦτα τῶν ἐτέρως ἢ ὡς αἱ
 αἰσθησεις πάσχει, καὶ ὅπως οὐ κυρίως· ἀλλὰ καθ' ὁμωνομίαν πάσχει,
 ἐνεργεῖ δὲ μᾶλλον. τῇ γὰρ ἑαυτοῦ ἐνεργείᾳ καὶ τὰς ἀπὸ τῶν προτέρων
 δέχεται τελειότητας καὶ οὐκ ἔξωθεν εἰσδέχεται ἅπερ νοεῖ. ἔστι γὰρ καὶ
 30 αὐτὸς τὰ πράγματα τελειοθεῖς δευτέρως, ἡνωμένος τοῖς | ἑαυτοῦ νοητοῖς 287
 καὶ ἅμα καὶ τοῖς χρεῖττοις συνημμένος τῷ μὴ ἀπεσπασθῆαι τὰ αὐτοῦ τῶν
 προτέρων. καὶ ἐνεργεῖ μὲν καὶ τὰ νοητά εἰς τὸν νοῦν, ὡς καὶ τὰ αἰσθητά

8 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 198,25
 27 κυρίως] cf. Aristot. 418a2

13 ἐφ' ἑαυτῇ] cf. Aristot. 417b24

1 ἀπῆχασται L¹: ἀπέχασται cet.

2 γραμματεῖον L¹

3 ἀποφαίνεται bw (Ficinus

clavani): ἀποφαινεσθαι codd.

6 ὡς om. bw

7 ποῖος vulg.

9 αὐτόν w

(ex Themistio): αὐτό codd. b

10 ὑπὸ σώματος w (ex Themistio)

τὸ πάθος

bw: πάθος codd.

11 ἄφ' ἑαυτοῦ] ἀπ' αὐτοῦ w

τῷ scripsi: τὸ vulg.

12 ἄφ' ante ἑαυτοῦ add. w (ex Themistio)

τῇ] τὸ w (ex Themistio)

13 ἀρ-

γῇ Themistius: ἀρχῇ codd. bw (probat Usener ap. Brandis. *Handbuch d. Gesch. d.*

Gr. Rom. Philos. 3. 1. 290) ἐφ' ἑαυτῇ] ἐπ' αὐτῇ w

14 ἀπ' αὐτοῦ w

17 ἀπὸ]

ὑπὸ BL¹

καθαρῶς Hw

18 ἀφαιρήσας bw

19 ἁμοφύας L¹

20 ἐκείνου

L¹ Mb

23 ἐκπεφύτῃς Hbw: ἐκπεφύτῃς MP

νοῦν Pb

24 πῶ] τοι HMPb

εἰς τὴν αἰσθησιν, ἀλλ' οὐκ ἔξωθεν, ἐπειδὴ μὴ κεχώρισται. διὸ μία ἡ ἀμφοῖν, τοῦ τε νοῦ περι τὰ νοητά καὶ τῶν νοητῶν εἰς τὸν νοῦν ἡ ἐνέργεια, καθὼ οὐ διέσπασται ἀλλ' ὁ νοῦς ἐστὶ τὰ νοητά. ἔτι καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθησεως τὸ πάθος περι τὸ αἰσθητήριον συμβαίνει, ἐπεὶ τὸ πρῶτον αἰσθητικὸν
 5 κατ' οἰκείαν τελειοῦται ἐνέργειαν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν κίνησιν οὐ παθητικῶς ἀλλ' ἐνεργητικῶς θεχόμενον· μειζόνως δὲ ὁ νοῦς ἄφ' ἑαυτοῦ τε ἐνεργεῖ καὶ τὴν ἀπὸ τῶν νοητῶν τελείωσιν οὐ παθητικῶς ἀλλ' ἐνεργητικῶς δέχεται· εἰ καὶ δέχεσθαι θέλει φάναι ἀλλὰ μὴ προάγειν· ἄφ' ἑαυτοῦ γὰρ ἀρχόμενος τελειοῦται. καὶ ὅλως ἐν τοῖς ἑτεροκινήτοις τὸ πάθος ὡς
 10 ἔξωθεν διεγερσιμῶν, ἐν δὲ τοῖς πάντα ἐνδοθέν ἐνεργοῦσι καὶ ὅλοις δι' ὅλων ἐνεργητικοῖς ἀδύνατον ὑπονοεῖν τι πάθος, εἰ μὴ ὁμωνύμως. καὶ γὰρ τῇ οὐσίᾳ ἐστὶν ἐνέργεια δευτέρως καὶ ὁ δυνάμει νοῦς, αὐτὴ δ' ἡ ἐνέργεια ἀντίκειται τῇ πάθει καὶ οὐκ ἂν ποτε παθητικῶς διατεθείη, καὶ ἀπλῶς δὴ ἐν τοῖς χωριστοῖς σωματίων [ἀσωμάτοις], ὅπερ καὶ αὐτὸς φησι.
 15 τί τὸ πάθος ἢ ποῖα μεταβολή; καὶ τὰ μὲν πάθη ἔξωθεν, ὁ δὲ νοῦς ἀρχὴ καὶ ἄφ' ἑαυτοῦ. ὡς οὖν παθητικός. εἰ γὰρ ὅλως ἀπαθής, φησὶν, οὐδὲν νοήσει, τὴν ἀπὸ τῶν νοητῶν τελείωσιν πάθος καλῶν, ἐπεὶ πάντῃ καθαρεύειν τὸν νοῦν ἀνάγκη. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν νοητῶν κατ' οἰκείαν τελειοῦται ἐνέργειαν, διὰ τοῦτο κινώτερον ἀλλ' οὐ κυρίως ἂν τοῦ
 20 πάθους ἐκείνου ἀκούοιμεν· ἀπαθὲς γὰρ ὁ νοῦς, φησὶν ὁ θεόφραστος, εἰ μὴ ἄρα ἄλλως ἢ ἡ τὸ παθητικόν, οὐχ ὡς τὸ κινήτικόν, ἀτελής γὰρ ἡ κίνησις, ἀλλ' ὡς ἐνέργεια. ταῦτα δὲ διαφέρει. χρῆσθαι δὲ ἀναγκαῖον ἐνίοτε τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν. ἡρᾶς ὅτι οὐδ' ἀτελής οὐδὲ κατὰ τρόπον ἢ τινα κίνησιν οὐδὲ ἔξωθεν ἀλλὰ κατ' ἐνέργειαν
 25 τὸ πάθος ἀφορίζεται ἐπὶ τοῦ νοῦ. συγγινώσκειν δὲ ἀξιῶ τῇ τῶν ὀνομάτων χρῆσει, διότι ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ ἐπὶ τὰ νοερά μεταφέρομεν τὰ ὀνόματα. ἀξιῶ δὲ ἀφορίζεσθαι τὸ πάσχειν. καὶ εἴρηται ὅτι κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ χρειττονος ἐνδοθόμενῃν τελείωσιν ἐνεργητικῶς τοῦ δευτέρου τελειομένου * * * καὶ πῶς νοητὸν ὑπὸ νοητοῦ πάσχει; ἐπειδὴ ὡς νοητὸν δεύτερον,
 30 τουτέστιν ὡς ἐνεργητικὸν καὶ ὡς ἄρχον καὶ αὐτενεργήτως ὀρίζόμενον ὑπὸ τοῦ χρειττονος. καὶ πῶς αὐτὸς ἑαυτὸν τελειοῖ; διότι, ὡς εἴρηται,

3 ὁ νοῦς cf. Aristot. 429^b30 12 τῇ οὐσίᾳ cf. Aristot. 430^a18 16 ἀπαθής cf. Aristot. 429^b23 18 καθαρεύειν ἀμυγῇ εἶναι Aristot. 429^a18 20 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 199,18 (cf. Aristot. 429^a15) 21 ἀτελής cf. Aristot. 431^a6 22 χρῆσθαι cf. Aristot. 418^a2 29 νοητὸν cf. Aristot. 429^b24

1 ἡ om. w 3 ἐστὶ om. L¹ καὶ] δὲ w 4 συμβαίνει L¹ 7 τε om. Hbw 8 δεῖ w post προάγειν add. ἄφ' ἑαυτοῦ bw (cum Ficino) 11 ἐνεργητικοῖς Hbw (cum Ficino): ἐνεργητικὸν L cet. 12 αὐτῇ w: αὐτῇ codd. b δι' ἐνέργειαν b 14 δὴ scripsi: δὲ vulg. ἀσωμάτοις uncini inclusi 16 ὡς] πῶς w 21 exdisse nonnihil videtur (coll. Themist. 2. 199,18 Speng.) 23 οὐδ' ἀτέλης Hw: οὐ διατέλης L cet. 24 fort. τρῶπῃν (cf. Simplic. in Aristot. de An. 18,35) 25 ἀξίως L¹ 27 ἀφορίζειν L¹ ὑπὸ scripsi: ἀπὸ vulg. 28 lacunam indicavi 29 καὶ πῶς w fort. δευτέρως 31 καὶ πῶς w

καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κρείττονος αὐτενεργήτως δέχεται. Καὶ διὰ τί οὐκ αἰεὶ; 6
 ἢ ὁ μὲν νοῦς αἰεὶ ἐνεργεῖ, ἢ δὲ ψυχὴ οὐκ αἰεὶ χρήται καὶ παρόντι τῷ νῷ
 ἐν τῇ πρὸς τὰ σώματα στροφῇ. εὐόκασι δὲ οἱ ἄνδρες οὗτοι, καὶ ὁ Ἀρι-
 5 τστοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος, ὅπερ καὶ ἤδη ἔφαμεν, νοῦν ἐνόντε καὶ πᾶσαν
 τὴν λογικὴν προσαγορεύειν ζωὴν, ὅπου γε καὶ μέχρι φαντασίας τὸ τοῦ νοῦ
 διατείνουσιν ὄνομα. καὶ οὕτως εὐλόγως ἂν ἐπὶ τῆς ψυχῆς ζητοίη διὰ τί
 οὐκ αἰεὶ, οὐ τῷ μὴ ἔχειν δὴ τὴν δύναμιν ἀλλὰ τῷ πρὸς τὰ δευτέρα καὶ
 σωματικὰ καὶ θλῶς ἔξω ἑαυτῆς ἀποτεινέσθαι διὰ τὸ ἀμφιβῶν τῆς μερικῆς
 10 ζωῆς. ἐν γὰρ τῇ εἰς ἑαυτὴν στροφῇ καὶ τῇ πρὸς νοῦν συννεύσει ἡ τε-
 λείωσις αὐτῇ, ἐν δὲ τῇ πρὸς τὰ σώματα ῥοπῇ ἡ τοῦ νοῦ ἀπόστασις.
 τελευτῶνται δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ἀφ' ἑαυτῆς τε ἀρχομένη καὶ ἑαυτὴν προσαγούσα
 τῷ νῷ, καὶ αὐτενεργήτως καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνου δεχόμενην τελείωσιν· ἐπεὶ,
 15 φησί, τὸ ὅφ' ἐτέρου κινουντος τὴν ἐνέργειαν εἶναι τοῦ νοῦ καὶ
 ἄλλως ἄτοπον, καὶ πρότερόν τι ποιεῖν ἔστιν ἕτερον τοῦ νοῦ, καὶ
 οὐκ ἐφ' ἑαυτῷ τὸ νοεῖν, εἰ μὴ τις ἄλλος ὁ κινῶν νοῦς. καὶ ταῦτα
 ἀληθῆ εἶτε τὴν μετεχομένην ὑπὸ ψυχῆς ἀμέριστον οὐσίαν καλοῖη νοῦν, εἴτε
 αὐτὴν τὴν λογικὴν ψυχὴν.

Ἀλλὰ τί τὸ ἐπαγόμενον; εἰ γὰρ ἐνεργῶν, φησί, γίνεται τὰ πράγ- 7
 ματα, τότε δὲ μάλιστα ἐκάτερόν ἐστι, τὰ πράγματα ἂν εἴη ὁ
 20 νοῦς. οὐ μόνον γὰρ τὰ νοούμενα ἀλλὰ καὶ νοῦς τότε μάλιστα ἐστιν ὅταν
 νοῦ· διὸ ἐκάτερον ἔφη. εἰ οὖν ὅτε τὰ πράγματά ἐστι τότε καὶ νοῦς
 ἐστιν, ὁ νοῦς ἂν εἴη τὰ πράγματα. ἄρα οὖν, ὅταν μὴ νοῦ, μὴ ὦν τὰ
 πράγματα οὐδὲ νοῦς ἐστιν; ἢ ὁ μὲν ὥντως νοῦς καὶ ὁ δυνάμει ὑπὸ
 25 ψυχῆς μετεχόμενος νοεῖ, ἅτε ὦν καὶ αὐτός, εἰ καὶ δευτέρως, τῇ οὐσίᾳ
 ἐνέργεια. ἐπὶ δὲ τῆς μερικῆς ψυχῆς ἔχειν ἂν χώραν ἢ ἀπορίᾳ· αὕτη γὰρ
 καὶ οὐκ αἰεὶ νοεῖ. ἄρα οὖν οὐδὲν ἐστι πρὶν νοεῖν; ἢ ἔστι μὲν οἶον
 ὕλη, εἰδοποιεῖται δὲ ἔξωθεν ἐπιγινωσκέμεναι τοῖς πράγμασιν, ὅταν γινώσκῃ,
 ἀλλὰ καὶ ἔστι τι πρὶν ἐπίστασθαι ἢ ψυχὴ καὶ οὐκ ἔξωθεν ἀλλ' ἀφ' ἑαυ-
 30 τῆς ἄρχεται τε καὶ προβάλλει τὰ γινώσκα καὶ εἰς ἑαυτὴν εἰσιούσα εὐρίσκει
 τὰ πράγματα. καὶ πρὶν οὖν γινῶναι ἐστι τὰ πράγματα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ
 ταύτη μεμύρισται πως ἡ ψυχὴ τῷ μὴ τῇ οὐσίᾳ εἶναι ἐνέργεια, δευτέρα
 δὲ ἵσχειν καὶ προϊούσαν ἀπὸ τῆς οὐσίας ἐπιστημονικὴν ἐνέργειαν, ὥστε
 ἐστὶ καὶ ὅταν μὴ ἐπίστηται, οὕτω καὶ τὰ πράγματά ἐστιν οὐκ ἐνεργητικῶς

1 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2, 200,8 (cf. Aristot. 430^a5)

4 νοῦν] cf. Simplic.

l. c. 220,38, 286,31

15 ἐφ' ἑαυτῷ] cf. Aristot. 417^b24

19 τὰ πράγματα] cf.

Aristot. 430^a4

26 πρὶν νοεῖν] cf. Aristot. 429^a24

7 οὐ τῷ w: οὐ τὸ codd. b

τῷ πρὸς w: τὸ πρὸς codd. b

9 ἐν γὰρ τῇ w:

ἐναργῆ HH'L'M': ἐναργεῖ H²L'M²PQVb

στροφῶν L'

10 αὐτῇ L

11 ἀφ'

scripsi: ὅφ' vulg.

μὴ lw

ἄλλως H²Pb

12 δεχομένη Hbw (cum Ficino): δεχομένη L cet.

15 οὐκ]

τὸ codd. b

23 οὐδὲ] δε L'

25 ἐνεργεῖα L'

ἔχει LMPVb

19 τότε w:

χωρὸν w

31 ἐνέργειαν w

ἀλλ' οὐσιώδως, θεῖ γὰρ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πράγματα συστοίχως τῇ ψυχῇ
 νοεῖν, οὐ τῷ εἶναι νοούμενα ἀλλὰ τῷ γνωστῶς ἐνεργεῖν, καὶ γνωστὰ ἀπο-
 τελούμενα κατὰ | δευτέραν καὶ προϊούσαν ἀπὸ τῆς οὐσίας ἐνεργεῖαν — εἰ 288
 μὴ ἄρα ἐπὶ τῆς ψυχῆς οὐχ ἀπλοῦν οὐδὲ μονοειδὲς οὔτε τὸ εἶναι οὔτε τὸ
 5 ἐνεργεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν μόνιμον τὸ δὲ μεταβαλλόμενον, περὶ δὲ τὴν μένουσαν
 τῆς μεταβαλλομένης προϊούσης, κατ' ἁμφοτέρας τῆς ὅλης θεωρουμένης
 ψυχῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἅμα τε μενουσῆς καὶ μεταβαλλομένης· καὶ ἅμα τε
 αἰεὶ ἐνεργούσης κατὰ τὴν κρύφειον καὶ συμφυῇ τῇ μόνιμῃ οὐσίᾳ ἐνεργεῖαν
 καὶ κατὰ τὴν ἔξω προϊούσαν καὶ μεταβαλλομένην ζωὴν· ὅταν αὐτὴ περὶ τὰ
 10 δευτέρα καὶ μεριστὰ ὅλη στρέφεται, πρὸς ταῦτα καὶ ἐνεργούσης, ὁδῶν μετ'
 αἰσθησέως χρωμένης, ἀλλ' οὐ πρὸς τὰ ἐπιστητά, ὅπερ τὰ ἐν αὐτῇ ἐστί
 πράγματα, οὐδὲ ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὰ νοητά, οἷς διὰ τῶν ἐπιστητῶν συνά-
 πτεται κατὰ μίαν οἶον συνέχεται. καὶ ὅταν δὴ πρὸς τὰ ἐν αὐτῇ μένοντα
 τὴν προβεβλημένην ἐπανακαλέσεται ζωὴν τε καὶ ἐνεργείαν, οὐ περὶ πάντα
 15 ἅμα ἐνεργεῖ, ἀλλὰ νῦν μὲν τὰς νῦν δὲ ἄλλα διὰ τὴν μεριστὴν φύσιν. Τὸ 8
 οὖν δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ κατὰ τὴν μεταβολήν. ἢ ὅταν μὴ παρῇ ἡ προϊ-
 οῦσα ἐνεργεῖα καθ' ἣν ἡ ἐπιστήμη, τότε τὴν ταύτης προβλητικὴν τὴν μέ-
 νουσαν οὐσίαν δυνάμει φασκέν, οὐσαν μὲν τὰ πράγματα, οὐκ ἐνεργούσαν δὲ
 κατὰ τὴν προϊούσαν ἐνεργεῖαν. καὶ οὖν μὴ πάντα ἅμα, ἀλλοτε δὲ ἄλλα
 20 γινώσκῃ, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἔστιν ἄλλοτε ἄλλα καὶ οὐδέποτε τα αὐτά, διότι
 οὐ πάντῃ μεταβάλλεται, ἀλλ' ἐστὶ τι καὶ τὸ μένον ἐπὶ τῆς ψυχῆς, καθὰ
 αἰεὶ ἔστηκεν ἐν αὐτῇ τὰ πράγματα. καὶ γὰρ ἄτεκνον, φησὶν, εἰ δυνάμει
 μὲν ὦν μηδὲν ἐστίν, ἐνεργείᾳ δὲ ἕτερος ὅταν μὴ ἑαυτὸν νοῇ. τῷ
 δὲ ἄλλο καὶ ἄλλο νοεῖν οὐδέποτε ὁ αὐτός. ἄκριτος γὰρ τις
 25 αὕτη γε καὶ ἄτακτος ἡ φύσις — ἄριστα ἐλέγχων τοὺς δυνάμει πάντα
 καὶ μηδὲν εἶναι καθ' αὐτὸν (τὸν) νοῦν ὑποτιθεμένους. πρῶτον μὲν γὰρ
 ὅταν μὴ νοῇ οὐδὲν ἔσται· ἔπειτα δὲ καὶ νοῶν, ὅταν ἄλλα καὶ μὴ ἑαυτὸν
 νοῇ. ἕτερόν τι ἔσται καὶ οὐκ αὐτός, καὶ ἄλλοτε ἄλλος καὶ αἰεὶ μεταβαλλό-
 μενος. διὸ φησιν, οὐχ οὕτω ληπτέον, ἀλλ' ὥς ἐλέχθη πρότερον ἐν οἷς
 30 ἡεῖον κατὰ ἀναλογίαν ἀκούειν τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ ὥς ἐπὶ τῆς
 ὅλης οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ νοῦ· τὴν γὰρ τι εἶναι τὸν νοῦν· μηδὲ μὴν ὥς 9

10 δδζγ] cf. Aristot. 428^a25 (Plat. Tim. 28 A)

3 κατὰ τὴν w 4 ἐπὶ w (cum Ficino): ἀπὸ codd. b οὔτε—οὔτε]
 οὐδὲ—οὐδὲ vulg. 5 δὴ scripti: δὲ codd. b: μὲν w 9 καὶ ante κατὰ
 om. L.¹ 9 προϊούσαν L¹M²P² 10 στρέφεται w: στρέφεται codd. b καὶ
 ἐνεργούσης] ἐνεργούσης b: ἐνεργεῖ w 11 χρωμένη w 15 τὰς] ἐνθάδε hw
 18 μὲν H: δὲ L. cet. 20 γινώσκῃ L¹hw: γινώσκει L² cet. αὐτά, διότι οὐ
 πάντῃ om. text. L 21 πάντοτε L¹Qhw: πάντῃ L²: πάντοτε τη MPV: πάντοτε τη H
 23 post ἐνεργείᾳ add. ἐνεργείᾳ δὲ ὦν ἔστιν ἕτερος w (partim cum Ficino), cuius addi-
 tamenti nullum vestigium in contextu sequente post ἕτερος add. δὲ w τῷ w:
 τὸ codd. 25 ἄριστε' ἂν ἐλέγχει w 26 τὸν add. w νοῦν om. L.¹
 28 καὶ (ante ἄλλοτε) om. HMPbw

ἐπὶ τῆς αἰσθητικῆς· αὕτη μὲν γάρ, ὡς καὶ νῦν ἐπάγει, οὐκ ἄννευ σώ-
ματος, ὁ δὲ χωριστός. διὸ τῶν ἔξω προσελθόντων οὐ δεῖται πρὸς τὴν
τελειώσιν. καὶ ὅταν ἄρα μὴ γινώσκῃ ἢ ψυχῇ, ἐνεργεῖα πάντα ἐστὶ κατὰ
τὴν μένουσαν καὶ οὐσιώδη τελειότητα, ἐλλείπει δὲ ἢ κατὰ προβολὴν ἐνέρ-
5 γεια· διὸ δυνάμει ὡς πρὸς ταύτην· καὶ ἐπειδὴ συμφυῆς ἐστὶ τοῖς ἐπι-
στητοῖς, ὅταν ὁτιοῦν ἐπίστανται, ἐνεργεῖα οὕσα ὅπερ τὸ ἐπιστητὸν οὐχ ἑτέρα
ἐστὶν ἐαυτῆς, διότι αὕτη κατὰ τὰ ἐπιστητὰ πάντα οὐσιώσεται, ἀλλὰ ὅτῃ
φαινέται καὶ γινωμένη πως. ὅταν γὰρ οὕτως ἐκῆστα γένηται ὡς ἐπι-
στήμων κατ' ἐνεργεῖαν λέγεται, τοῦτο δὲ συμβαίνειν φάμεν ὅταν
10 δύνῃται δι' ἐαυτοῦ ἐνεργεῖν, ἐστὶ μὲν οὖν καὶ τότε δυνάμει πως,
οὐ μὴν ὁμοίως καὶ πρὶν μαθεῖν καὶ εὐρεῖν. ὑπὲρ τίνος οὖν ἢ 10
γένεσις καὶ πῶς, εἴτ' οὖν [ἦ] ἔξεως καὶ δυνάμεως εἴτε οὐσίας;
εἰκοτε δὲ μάλλον ἔξεως, αὕτη δὲ οἶον τελειοῦν τὴν φύσιν. γίνεται
μὲν οὖν πως ἢ ψυχῇ ἐπειδὴ μὴ ἐστὶ μονοειδὴς ὡς τὰ νοερά, μᾶλλον καθά-
15 ρως μόνιμος· ἅμα δὲ μένει καὶ ἔμφυτον ἔχει τὴν μεταβολὴν, ἀμφιβολὴς
τέ ἐστὶ διὰ τὴν μεσότητα καὶ τὴν ἐν κινήσει ἀφορίζομένην ζωὴν. διὸ καὶ
εἰς ἀγνοίαν ὑποφέρεται κατὰ τὴν εἰς τὸ χεῖρον ῥοπὴν καὶ τῇ ἐπιστήμῃ
αὐτὴ τελειοῦται κατὰ τὴν ἐπὶ τὸ χρεῖστον τσιρφοῖν. διὸ καὶ ἀτελής ποτε
γίνεται καὶ τελεία, ὅταν μὲν ἀγνοῇ ἀτελής καὶ διὰ τοῦτο δυνάμει, ἐπειδὴ
20 τὴν τοῦ γινῶναι δύναμιν ἔχει καὶ τότε· ὅταν δὲ ἐπίστανται τελεία. οὐ
ἐνεργεῖ μὲν (καὶ ἐν) τῇ ἐνεργεῖν ἢ τελειότητι· ἐπεὶ δὲ καὶ ὅταν ἐπίστανται
οὐ πάντως ἐνεργεῖ, δυνάμει μὲν ἐστὶ καὶ τότε. οὐ μὴν ὁμοίως
ὡς περ καὶ πρὶν μαθεῖν ἢ εὐρεῖν, ἅτε τὴν ἑὴν ἡδὴ ἀπειληγοῦσα καὶ
τελειώσασα τὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐνεργειῶν προβλητικὴν δύναμιν. ὑπὲρ
25 τίνος οὖν, φησὶν, ἢ γένεσις, εἴτε ἔξεως καὶ δυνάμεως εἴτε οὐσίας;
τοῦτέστι κατέστη οὐκ ἔστι μόνον καὶ δύναμιν ἐν τῇ ψυχῇ ἢ μεταβολῇ ἢ
καὶ κατ' οὐσίαν; Ἐπεὶ οὖν ἀπὸ τῆς οὐσίας αἶ τε ἔξει καὶ ἐνεργεῖται, ἀδύ- 11
νακτον ὑποτίθεσθαι τὴν οὐσίαν μένουσαν πάντῃ ἀμεταβλητὴν καὶ ἀεὶ ὡσαύ-
τως ἔχουσαν, ποτὲ μὲν τελειῶν καὶ ἀγαλλοιζομένων ἐνεργειῶν εἶναι ἀποδοτικὴν.
30 ποτὲ δὲ ἀτελῶν καὶ διεστραμμένων. αἱ γὰρ οὐσίαι τῶν ἐνεργειῶν αἰτίαι,
καὶ ὁποῖαι ἂν ὦσιν αἱ ἐνεργεῖαι τοιοῦτον ἡμῖν καὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς
οὐσίας τὸ εἶδος συλλογίζεσθαι παρέχονται. εἰ δὲ διττὴν ἐν ἡμῖν οὐσίαν
νοητό τις καὶ διττάς δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας, καὶ τὰς μὲν οἶε τελείας,

1 Theophrastus ap. Themist. l. c. 2. 199,21 (cf. Aristot. 429b4)
429b5

8 cf. Aristot.

2 προσελθόντων LMP 3 γινώσκει L¹Ph 4 ἐλλείπει δὲ καὶ ἐλλείπει Wimmer
Comm. p. 10 προβολὴν w: προσβολὴν eodd. b 6 ἐταῶν L¹ 7 αὐτῇ w
8 γινωμένη BL¹w: γινώμενος L²: γινωμένης cet. 10 αὐτοῦ Ph: αὐτῆς w 12 ἢ
del. w 15 μόνιμος MPh 18 τελειοῦται w 19 ἀγνοῇ H: ἀγνοῖα PQ:
ἀγνοῖα L. cet. 21 ἐνεργεῖ ἐνεργεῖα bw καὶ ἐν addidi τῇ τὸ L¹bw
26 μόνον HMPhw 27 καὶ (ante κατ' οὐσίαν) om. L¹ 28 ὡσαύτως ἀμετα-
βλητὴς w 29 ἀποδοτικὴν BL¹ 31 ἐνεργεῖται L¹

τάς δὲ ποτὲ μὲν ἀτελεῖς ποτὲ δὲ τελείας οἰηθείη, εἰ μὲν διεσπασμέναις, πολλὰ ζῶα τὸ ἐν ποιήσει καὶ παντελῶς ἀποστήσει τὴν κρείττονα οὐσίαν, ὡς μῆτε ἄρχουσαν τῆς ζωῆς μῆτε κοινόν τι ἔχουσας, εἰ γὰρ κατὰ τὴν δευτέραν τὸ παρὰ μέρος ἀτελεῖς τε καὶ τέλειον, ἐν ᾧ ἡ ἀνθρωπεία ἐρίζεται
 5 ζωῇ. εἰ δὲ σχέσεις λέγων διττὰς ἢ λόγους ἢ ζωὰς τὴν ἔνωσιν τοῖν δυοῖν | μὴ ἀναίροισι, ἵνα μὴ χορῶ ἢ ἄλλῃ πλήθει προσεοικῇ τὸ ἡμέτερον, συ- 289
 νέρχηται δὲ εἰς ἐν πάντα καὶ πρὸς μίαν συμφύεται ἀρχήν. τὸ ἐν τούτῳ ζητήσωμεν, πότερον μονοειδὲς ἐστὶ καὶ ἀκήρατον πάντῃ καὶ ἀμετάβλητον. ἀλλ' οὕτω πάλιν οὐδεμία ἐστὶ ποτὲ ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ κατ' οὐσίαν ἢ κατ'
 10 ἐνέργειαν ἀτέλεια ἢ κακία ἢ πάθος· ἀπολοιοῦσιν γὰρ τῇ οὐσίᾳ καὶ αἱ ἐνέργειαι. ἀλλ' οὐδὲ πάντῃ μεταβαλλόμενον οἶόν τε συγχωρεῖν· διαμένει γὰρ ἡ ζωὴ ἐν ταῖς μεταβολαῖς.

Ἀμφω ἄρα κατὰ τὴν Ἰαμβλίχῳ ἡ μερικὴ ψυχὴ ἐξ ἴσου συνείληψε, 12 καὶ τὸ μόνιμον καὶ τὸ μεταβαλλόμενον, ἵνα καὶ ταύτῃ ἡ μεσότης σώζεται. 15 τὰ μὲν γὰρ κρείττω μόνιμα μόνως, τὰ δὲ ὑψηλὰ πάντῃ μεταβλητά. ἡ δὲ μερικὴ ψυχὴ, ὡς μέση πᾶσι τοῖς περικυσμίσις γένεσι συμμεριζομένη τε καὶ συμπληθυνομένη, οὐ μόνον μένει ἀλλὰ καὶ μεταβάλλει τοσαύτας διαζῶσα μεριστὰς ζωάς. καὶ οὐ κατὰ τὰς ἑξεις μόνως ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν μεταβάλλεται πῃ. ὁ δὲ, οἶμαι, καὶ αὐτὸς ἐνδοικνύμενος ἔοικε μᾶλλον,
 20 φησὶν, ἑξέως. διαφαίνεται μὲν γὰρ ἡ κατὰ τὰς ἑξεις μεταβολὴ καὶ τελείωσις· διὸ μᾶλλον· αὐτὸ δὲ τὸ μᾶλλον φάναι ἡνίκατο καὶ τὴν κατ' οὐσίαν τελείωσιν. διὸ καὶ ἐπάγει· αὕτη δὲ οἶον τελευτοῦν τὴν φύσιν, τοῦ ἐνεργούντος ὁλοῦ, ὡς οὐ πρότερον οὐσαν τελείαν· οὐδὲ γὰρ ἂν πάντῃ τελείας οὐσης τῆς οὐσίας ἀτελής ἦν ἢ τε ἑξὶς καὶ ἡ ἐνέργεια ἀπὸ μόνης
 25 προεῖδου τῆς οὐσίας. Ἐφεσθῆς δὲ καὶ αὐτός, ὥσπερ ὁ Ἄριστοτέλης, τιθέ- 13 μενος· ἓνα μὲν αὐλα τῶν εἰδῶν, ἐφ' ὧν ταῦτόν αὐτὸ τὸ ἕκαστον καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ· τὴν γὰρ λόγον καὶ τὸ εἶδος τὸ εἶναι ὁλοῦ, αὐτὸ δὲ τὴν ὁλὴν ὑπόστασιν, ἐπὶ δὲ τῶν αὐλῶν κατὰ μόνον καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸν λόγον ἢ ὁλὴν ὑπόστασις· ἓνα δὲ ἔνυλα, ἐφ' ὧν ἕτερον αὐτὸ καὶ τὸ εἶναι αὐτῷ·
 30 κατὰ γὰρ τὸ συναμφότερον αὐτό, τὸ δὲ εἶναι πάλιν κατὰ τὸ εἶδος· ἐπειδὴ ἀμφοτέρων θεωρητικὸς ὁ δυναμει νοῦς, ζητεῖ, πῶς ἑκάτερα, καὶ πῶς τὰ ἐν ὧλῃ καὶ ἀφαιρέσει· καὶ γὰρ αὐτὰ τὰ ἔνυλα ἢ κατὰ τὸ συναμφότερον ἢ κατὰ μόνον θεωρεῖ τὸ εἶδος. διακρίνεται μὲν οὖν ταῦτα σαφέ-
 35 καὶ τῇ Νεστορείῳ Πλουτάρχῳ φημί· μνηστέον δ' ἐστὶ καὶ ἡμῖν δι' ὁλίγων

13 Iamblichus ap. Simplic. l. c. 240,37. 238,6

25 Ἀριστοτέλης cf. 429^b1035 Πλουτάρχῳ cf. Philoponus in Aristot. de An. 429^b13

1 οἰηθείη HMPb διεσπασμέναις LMPQ 6 μὴ prius om. w προσεοικῇ BL':
 προσεοικῇ HL²MPQV: προσεοικε b: προσεοικῶς w συνείληψε bw 7 δὲ om. bw
 συμφύεται codd. b 8 ζήχουμεν Plw 9 οὕτω] οὕτε L¹ 15 γὰρ om. L¹
 μόνως] μόνον w 19 μεταβάλλει w 21 δὲ om. w 22 τελευτ w 26 ταῦτόν]
 αὐτόν L¹ 29, 30 καὶ τὸ εἶναι—αὐτό om. text. L 34 παρὰ] περὶ MPVb
 ἀριστοτέλους L¹MP 35 δ' ἐστὶ] δὲ τι Plw δι' ὁλίγων MPb: δι' ὁλίγων Hw

τὰ ζητούμενα διευκρινούσι. φημί τοίνυν τὸν δυνάμει νοῦν, τὸν τε μετεχόμενον ὑπὸ τῆς ψυχῆς καὶ αὐτὴν τὴν λογικὴν, ὅταν καθαρῶς τῷ λόγῳ γρηῃται καὶ μὴ σὺν αἰσθήσει καὶ φανταστικῶς εἰς τὰ ἔξω ἀποτεινέται, τὰ ἐν αὐτῇ θεωροῦσαν εἶδη καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ αὐλοὺς λόγους, κατὰ τούτους
 5 καὶ τὰ αἶνλα καὶ τὰ ἐνύλα θεωρεῖν. τὰ μὲν κατὰ ταυτότητα καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλα τῶν αἰνῶν ἐνωσιν, τὰ δὲ ὡς ἀπὸ αἰτίας τὰ πρὸς τὴν αἰτίαν ὁμοία. οὗς γὰρ ὁ ἐνεργεῖα νοῦς ἐαυτὸν νοῶν καὶ τὰ μεθ' ἐαυτὸν ἅπαντα γινώσκει, ἅτε αὐτὸς ὦν τὰ αἰτιώδη πράγματα καὶ ἀπὸ αἰτίων τούτων καὶ τὰ αἰτιατὰ κρειττόνως ἢ ἔστιν ἐκεῖνα νοῶν, οὕτω καὶ ὁ δυνάμει νοῦς δευτέρως ἀπὸ
 10 τῶν ἐν αὐτῇ προσερχῶν αἰτίων γινώσκει τὰ ἐνύλα. αἶνλα μὲν εἰδὼς τὰ ἐν ἐαυτῷ, αἶτια δὲ τῶν ἐνύλων. Γινώσκει δὲ τὰ ἐνύλα οὐχ ὡς ἡ αἰσθήσις. 14 αὕτη μὲν γὰρ ὡς μερικά κατὰ τὰς ποιότητας, οἷον ὡς θερμὰ ἢ ψυχρὰ ἢ λευκὰ ἢ τι τοιοῦτον· ὁ δὲ νοῦς καὶ ἡ λογικὴ ζωὴ τὰς οὐσίας καὶ κατὰ τὰ τῶν ἐνύλων κοινὰ εἶδη. ἄρα οὖν ὅτι θερμὸν τὸ πῦρ οὐκ εἴσεται; ἢ καὶ
 15 αἱ ποιότητες καὶ τὰ συμβεβηκότα πάντα ἀπὸ τῆς ἐκάστης προΐασιν οὐσίας. διὸ ὁ τὴν οὐσίαν εἰδὼς νοῦς * * καὶ τὰ συμβεβηκότα κρειττόνως τῷ τῆς οὐσίας γνωρίζεται λόγῳ. ἀλλὰ τὸ προκείμενον. πῶς ἐκάτερα γινώσκει ἡ ψυχὴ, τὰ τε αἶνλα φημι καὶ τὰ ἐνύλα. ἦ, ὡς εἴρηται, ἄμφω μὲν κατὰ τοὺς ἐν αὐτῇ λόγους, ἀλλὰ τὰ μὲν ὡς σύστημα τοῖς ἐν ἐαυτῇ ἢ καὶ ὡς
 20 κρείττω, τὰ δὲ ὡς αἰτιατά. τὰ δὲ ἐν ἀφαιρέσει ἐστὶ μὲν πως τὰ αὐτὰ τοῖς ἐνύλοις εἶδесιν, ἐπινοεῖται δὲ καθ' αὐτά, τουτέστιν οὐ μετὰ τῆς ὕλης· ἐπεὶ οὐδὲ ὑφέστηκε χωριστῶς οὐδὲ νοεῖται ὡς χωριστῶς οὐσιωμένα. ἀλλ' ὅταν μὲν μετὰ τῆς ὕλης αὐτὰ γινώσκωμεν, τότε ὡς ἐνύλα, ὅταν δὲ ὡς εἶδη μόνον εἰδότες ὅτι ἐν ὕλῃ καὶ οὐκ ἄλλως ὑφέστηκε, τότε ἐξ ἀφαιρέσεως.
 25 Ἄρα οὖν ἐτέρωφ ἢ ἐτέρως ἔχοντι κρίνει τὰ τε αἶνλα καὶ τὰ ἐνύλα, καὶ τὰ ἐν ὕλῃ αὐ καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως, ἢ τῷ αὐτῷ καὶ ὡσαύτως ἔχοντι; ἢ ἄμφω ἀλλήθῃ· καὶ γὰρ τὸ αὐτὸ τῶν διαφόρων ἐστὶ κριτικόν, τὸ νοητικόν φημι καὶ ὡσαύτως ἔχον· κατὰ γὰρ τοὺς οἰκειοὺς λόγους· καὶ ἐτέρωφ δὲ πως καὶ ἐτέρως ἔχοντι, διότι ἢ ὡς αἰτίους θεωρεῖ τοὺς
 30 οἰκειοὺς λόγους, ὅταν ἀπ' αὐτῶν τὰ ἐνύλα θεωρῇ, ἢ ὡς συστοίχους τοῖς αὐλοῖς, ἢ καὶ ὡς αἰτιατούς τῶν νοερῶν εἰδῶν, καὶ κατὰ τοῦτο ἑτεροῦς μὲν καὶ ἐτέρως ἔχουσιν. Ὅλως δὲ ὡς χωριστὰ τὰ πράγματα τῆς 16

25 cf. Aristot. 429^b20

- 3 συνασθῆσαι LMQVb 5. 6 πρὸς τὰ ἀλλήλα HMPb 7 καὶ τὰ κατὰ L¹
 10 τὰ (post εἰδῶς) om. w 11 ἐαυτῷ L: αὐτῷ b cet. 12 τὰς om. BL¹
 13 καὶ (ante κατὰ) om. HMPbw τὰ om. L¹ marg. LMP ἀπορία 14 κοινὰ
 τὰ κοινὰ L¹ marg. LMP λόγους 16 lacunam indicavi: excidit fort. καὶ τὰ
 συμβεβηκότα γνωρίζει 16. 17 τῷ—λόγῳ scripsi: τῶν—λόγων codd. b: (ἐκ) τῶν
 τῆς οὐσίας γνωρίζει λόγων w 19 τοῖς τῆς M¹: τὰ b 22 νοεῖται MPb
 23 ἐνύλα w (Ficinus *materialis*): αἶνλα codd. b ὡς (ante εἶδη) om. bw 25 ἐτέρωφ
 w (cum Ficino): ἐτέρως codd. b ἔχοντι w (cum Ficino): ἔχοντα codd. b
 27 ἔχοντα LQ 30 ὡσαύτως L¹ 31 καὶ (ante ὡς) om. w

Supplem. Arist. I 2 Priscianus Lydus.

ὀλης, οὕτω καὶ τὰ περὶ τὸν νοῦν ἀμφοτέροισι ἀποφαίνονται ὅτι τὰ Ἀρι-
 στοτέλης καὶ ὁ Θεόφραστος — ἡ τοῦτο δηλοῦντες, ὅτι, ὥσπερ τὰ ἔνυλα
 εἶδη τῇ ἐπινόῳ μόνῃ χωρίζεται τῆς ὀλης, καὶ ταύτῃ ἐτέρῳ καὶ ἐτέρως
 ἔχοντι κρίνεται, ὡς μόνῃ ἀποδιαλαμβάνόμενα τῇ ἐπινόῳ, οὕτω καὶ τοῦ
 5 δυνάμει νοῦ κατὰ μόνῃ ἐπινόῳ χωρίζεται τὰ εἶδη· ἐπεὶ κατ' οὐσίαν αἰ-
 σὺν τοῖς εἶδεσιν ὑπάρχει· ἵνα καὶ ὅπως δυνάμει λέγεται καὶ μὴδὲν ἐνεργείᾳ
 ἐπιστήσωμεν, ὅτι κατὰ μόνῃ ἐπινόῳ — ἡ οὖν τοῦτο σχηματίζουσιν (οὕτω
 γὰρ ἐξηγεῖται ὁ Πλούταρχος) ἡ ὅτι, ὥσπερ τὰ χωριστὰ τῆς ὀλης· τὰ μὲν
 ἐστὶν ὄντως χωριστὰ ὡς τὰ αἶλα, τὰ δὲ | κατ' ἐπινόῳ ὡς τὰ κατ' ἀφαι-
 10 ρεσιν, οὕτω καὶ νοεῖται ἄμφω, τὰ μὲν ὡς ὄντως χωριστὰ, τὰ δὲ εἰ καὶ
 τῇ ἐπινόῳ χωρίζεται ἀλλ' οὐκ ἂν ἄλλως· ἡ ἐνύλωσις ὑφεστώτα· ἡ μᾶλλον
 ἐκείνο, ὅτι τὰ περὶ τὸν νοῦν οὕτω θετέον ὥσπερ τὰ χωριστὰ καὶ αἶλα
 διατιθέμεθα, ἵνα μὴ κατ' ἐπινόῳ ἀλλὰ κυρίως τὸ χωριστὸν ἀκούσωμεν.
 ὡς γὰρ τὰ αἶλα εἶδη ὄντως χωριστὰ, οὕτω καὶ ὁ νοῦς χωριστός· καὶ γὰρ
 15 πρὸ τῶν ἐνύλων τὰ αἶλα εἶδη ὑφεστάναι τε ἀνάγκη καὶ νοητῶς ὑφεστάναι.
 ἄτε ἀμέριστα ὄντα καὶ ζωῆς ὅλα δι' ὅλων καὶ γνώσεως ἡνωμένης πλήρη·
 ἡ γὰρ αἰσῶσις καὶ ἡ ἄγνοια κατὰ στέργειν, ἡ δὲ στέργεισι ἐν τῇ πρὸς ὀλῃ
 μέλει. ἐπεὶ οὖν νοητὰ τὰ αἶλα, ὁ ὅλον ὡς καὶ ἐν νῷ. καὶ ὁ νοῦς αὐτός
 τέ ἐστιν αἶλος καὶ τοῖς αἰόλοις συνουσιῶται εἶδεσιν, εἴ γε ἀμέριστός ἐστιν
 20 ἡ ζωῆς τε καὶ ἡ γνώσεως εἰς ἑαυτὴν ἐστραμμένη καὶ ἐν ἑαυτῇ τὰ ὄντα εὐρί-
 σκουσα. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄντως χωριστοῖς καὶ αἰόλοις πράγμασι διαφύρα-
 τίς ἐστι καθ' ὑπόβασιν — τὰ μὲν γὰρ πάντα ἀμέριστα, τὰ δὲ μετὰ τινος
 ἀνελίξεως, τὰ δὲ μέσα ὡς ἀμέριστα μὲν ὕριστὰ καὶ δὲ τῶν ἀνελιττομένων —
 οὕτω καὶ νοῦς πρῶτως μὲν ὁ ἐνεργείᾳ χωριστός, δευτέρως δὲ ὁ δυνάμει
 25 ὢν μετεχόμενος ὑπὸ ψυχῆς καὶ αὐτῇ ἡ λογικῇ. καὶ γὰρ αὕτη, εἰ καὶ
 μετὰ ἀνελίξεως, ἀλλὰ καὶ συνάγει καὶ εἰς τὸ ἀμέριστον συναιρείται, ἀφ'
 ἑαυτῆς τε ἄρχεται καὶ ἐν αὐτῇ θεωρεῖ τὰ ὄντα· καὶ αὕτη ἅρα χωριστὴ
 καὶ τῶν χωριστῶν ἐστὶ [δὲ] πλήρης λόγων.

Πάλιν δὲ ὑπομνησθεὶς φιλοσοφώτατα ὁ Θεόφραστος ὡς καὶ αὐτὸς τὸ 17
 30 εἶναι τὰ πράγματα τὸν νοῦν καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ ληπτέον
 οἰκειώς, ἵνα μὴ ὡς ἐπὶ ὀλης κατὰ στέργειν τὸ δυνάμει, ἡ κατὰ τὴν
 ἔξωθεν καὶ παθητικὴν τελείωσιν τὸ ἐνεργείᾳ ὑπονοήσωμεν, ἀλλὰ μὴδὲ

1 Ἀριστοτέλης] 429^b 21 8 Πλούταρχος] cf. Philoponus in Aristot. de An. 429^b 21
 ἡ ὅτι κατ' cf. Simplic. l. c. 234, 6

1 τὰ om. w ἀμφοτέροισι bw 2 ἔνυλα] ἐν ὀλῃ L¹ 5 εἶδη] ἔδη L¹ 6 λέ-
 γεται vulg. 7 ἐπιστήσωμεν codd. 8 ὁ om. w 9 αἶλα] ἐνύλα L¹
 10 ὄντως L¹ 11 χωρίζεται Hw: χωρίζεται L cet. ὑφεστώτα Hw (Ficinus sub-
 sistendia): ὑφεστώτα Lb cet. 15 πρὸ τῶν] πρῶτον b 16 μεριστὰ w
 17 ἡ γὰρ] εἰ γὰρ L¹ 19 εἴ γε Hw (Ficinus siquidem): εἴτε L cet. 20 ἡ
 τε ζωῆς w 22 πάντα w 24 πρῶτον bw 25 καὶ αὐτῇ ἡ λογικῇ] τῆς
 αὐτῇ ἡ λογικῇ b: τῆς [αὐτῇ ἡ] λογικῆς w 27 αὐτῇ w: αὐτῇ codd. b αὐτῇ w
 28 δὲ del. w 31 ἡ] ἡ καὶ L¹

ὡς ἐπὶ αἰσθήσεως, ἔνθα διὰ τῆς τῶν αἰσθητηρίων κινήσεως ἢ τῶν λόγων
 γίνεται προβολή, καὶ αὕτη τῶν ἔξω κειμένων οὕσα θεωρητικῇ· ἀλλὰ νοεῶς
 ἐπὶ νοῦ καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ εἶναι τὰ πράγματα ληπτέον·
 καθ' ἑνωσιν μὲν ἀμέριστον καὶ ὅρον ἀχραινῆ καὶ τελειότητα ἡνωμένην
 6 τὸ ἐνεργείᾳ — ἔστι γὰρ ὁ ἐνεργείᾳ νοῦς τὰ πράγματα οὐ κατὰ μέθεξιν
 οὐδὲ διηρημένως, οὐδ' ὡς ἄλλος, ἀλλ' οὐδ' ὡς ὀριζόμενος ὑπ' αὐτῶν τῇ
 τελειομένῳ· ὡς δὲ αὐτὸς ὦν τὰ πράγματα καὶ ὁ πάντων ὅρος καὶ ἡ τε-
 λειότης — κατὰ δὲ τὴν μεθ' ἑτερότητας συναφῇ καὶ τὴν εἰς τὸ ὀριζό-
 μενόν πως καὶ τελειούμενον ὑπόβασιν τὸ δυνάμει, διαφανέστερον μὲν ἐπὶ
 10 τῆς λογικῆς ψυχῆς τῆς ἑτερότητας ἐκφαινομένης, ὡς καὶ ἡ θεωρία αὐτῆς
 ὁλοὶ μετὰ ἀνελίξεως συναρουμενῇ τοῖς γνωστοῖς, οὔτε αὐτῇ πάντῃ μερι-
 σθεῖσα οὔτε διαστᾶσα τῶν πραγμάτων· οὐ γὰρ ἂν εἰς τὸ ἀμέριστον συνη-
 ρεῖτο, οὐδ' ἂν ἐφ' ἑαυτῆς καὶ ἐν ἑαυτῇ ἐθεώρει τὰ γνωστά· ἀλλ' οἷον
 κεχρασμένην ἔχουσα τὴν πρὸς τὰ πράγματα ἔνωσιν. διὸ καὶ ἤρχεται τοῦ
 15 ἀχραινῆς ἡνωμένου, καὶ ταύτῃ δυνάμει διαφανέστερος μὲν οὖν ὁ χαλα-
 σμὸς οὗτος ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἥδη δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ μετεχομένου ὑπ' αὐτῆς
 νοῦ, διὰ τὴν ὑπόβασιν καὶ μετεχόμενον καὶ τοῦ ἡνωμένου καὶ παντελῶς
 ἀμερίστου ὅρου ἀπχωρημένου καὶ ὑπ' ἐκείνου κατ' οὐσίαν τελειομένου·
 διὸ δυνάμει. ἀλλ' ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἀμέριστος καὶ οὐ κατὰ ἀπόστασιν οὐδὲ
 20 διὰ παντελὸς ἑτερότητας ἀπὸ τοῦ πρώτου ὑπέβη, διὰ τοῦτο οὔτε ὡς ἑτε-
 ροκινήτος οὔτε ὡς ὑπ' ἑτέρου τελειοῦται. ἀλλ' ἑαυτὸν καὶ τῷ ἐκείνου τε-
 λειῶν ὅρῳ, ὡς δευτέρως ὦν ὅπερ ἐκεῖνος καὶ κατὰ δευτέραν τινὰ καὶ πρὸς
 ἐκεῖνον ἡνωμένος ἔνωσιν. οὕτως οὖν οἰκείως τὸ δυνάμει ἐπὶ τοῦ νοῦ
 ληπτέον. Καὶ μοι δοκεῖ ἐπιστημῆνασθαι κἀναυθὰ τὸ δεῖν οἰκείως λαμ- 18
 25 βάνειν ὑπιδόμενος τὸ ἄγραφον γραμματεῖον, ἐναυθὰ που ὑπὸ τοῦ Ἀρι-
 στοτέλους ὡς παράδειγμα τοῦ δυνάμει νοῦ προφερόμενον. ἵνα καὶ τὸ ἄγρα-
 φον ὡς ἐν νῷ θεωρῶμεν, ἔχοντι μὲν κατ' οὐσίαν τὰ εἶδη καὶ τέλεια
 ἔχοντι, ὑπὸ δὲ τοῦ πρώτου νοῦ τελειομένη καὶ ἐντελεχεῖα γραφομένη.
 τὸ γὰρ ἀμέριστον καὶ ἡνωμένον τῆς τελειότητος ἐκεῖθεν. δυνάμει μὲν
 30 τὰ νοητὰ ὁ δυνάμει νοῦς, ὡς καθ' ὑπόβασιν μὲν καὶ μετὰ τινος ἑτε-
 ρότητος, ἀλλ' ἐγεγρόμενος ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ πρώτου νοῦ ἀμέ-
 ριστον τελειότητα· τοιοῦτον γὰρ τὸ νοερόν δυνάμει· ἐντελεχεῖα δὲ οὐδὲν
 πρὶν νοεῖν, τοῦτέστιν οὐκ ἀμερίστως οὐδὲ ἡνωμένως, πρὶν ὑπὸ τοῦ πρώτου

25 Ἀριστοτέλους] 430*1
 Aristot. 429*31

29 δυνάμει] cf. Aristot. 429*30

32 ἐντελεχεῖα] cf.

6 ὅλως Pb αὐτοῦ w 11 συναρουμενῆς w οὐδὲ vulg. 14 κεχρασμένη
 MPb: κεχωρισμένη H 15 ἀχραινοῦς w διαφανέστερον w 17 μετεχο-
 μένου L¹M¹ 18 τελειομένου] λειομένου L¹ 19 διὸ scripsi: οὐ L¹: ὁ L^{7b} cet.:
 δ w 21 ἑαυτὴν w τελειῶν b: τελειοῦ w 22 δευτέρως (ut videtur) L²:
 δευτερον bw: δευτερος L⁴QV: δευτέρῳ B: δεῦ περὶ HMP 23 ἡνωμένη HMPb
 τὸ δυνάμει] τῇ δυνάμει HMPb 25 ὑπιδόμενος vulg. 26 ἡνωμένη HMPb
 ἀπὸ vulg. 29.30 μὲν τὰ νοητὰ ὁ δυνάμει om. HMPbw

τελειωθῆναι· τὸ δὲ πρίν, εἰ καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' οὕτι γε ἐπὶ τοῦ μεταχομένου νοῦ χρονικῶς ἀκουστέον, κατὰ δὲ τὴν ὕφασιν καὶ τὸν ἐπινυόμενον χωρισμὸν καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ἰδιότητα. ὥς γὰρ ὑφερέμενος καὶ ὥς αὐτὸς ὁ δυνάμει νοῦς οὕτω ἐντελέχεια, ἀλλ' ἢ τῇ πρώτῃ συνάπτεται ὡς 5 ἐκείνου τελειούμενος μᾶλλον δὲ κατ' ἐκείνου ἑαυτὸν τελειῶν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐκθέμενος τὰ Ἀριστοτέλους, ἐν οἷς ἐκείνος τὰ χωριστὰ 19 καὶ ἅλλα εἰς ταῦτόν ἄγει τῇ νῆ, ἐν δὲ ταῖς ἐνόλοις δυνάμει ἕκαστον εἶναι τῶν νοητῶν καὶ τούτοις μὴ ἐνυπαρχεῖν τὸν νοῦν, ἐπιδιαριθροῖ τε τὰ εἰρημένα καὶ ἐπαπορεῖ τινα. ἵνα οὖν καὶ τούτων σαφέστερον ἀντιλαβώμεθα, 20 τὰ Ἀριστοτέλους ἡμῖν προδιαριθρωτέον ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων. ἐπειδὴ, 291 φησί, τὰ μὲν ἐστὶν ἐν ὕλῃ τὰ δὲ ἄνευ ὕλης, ὅποια αἱ ἀσώματα καὶ χωριστὰ οὐσίαι, ἐν μὲν τοῖς χωριστοῖς ταῦτόν ἐστι· τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον. ὃ τε γὰρ νοῦς οὐκ ἔξω ἀποτεινόμενος ἀλλ' ἐν αὐτῇ μένων νοεῖ τὰ πράγματα· διὸ ὁ αὐτὸς τοῖς νοητοῖς· τὰ τε ἅλλα πάντα ἀμέ- 15 ριστα ὄντα καὶ ᾧ τῶς καὶ γνώσεως πλήρη νοερά τυχάνει ὄντα· ἐπεὶ καὶ τὰ μὲν αἰσθητὰ διὰ τὸν ὕλικόν διασπαζμὸν ἑτέροις ἐστὶν αἰσθητὰ, ἑαυτοῖς δὲ ἕνα οὐδαμῶς· τὰ δὲ ἅλλα νοητὰ ὄντα καὶ ταύτῃ τῶν αἰσθητῶν διενήνοχε, τῇ μὴ διασπασθαι ἀπὸ τοῦ νοοῦντος μᾶλλον ἐξωθεῖν τελειοῦσθαι, ἀλλὰ τελείως ἄφ' ἑαυτῶν εἶναι νοητὰ. διὸ καὶ νοοῦντα ἔτι ἀμέριστα ὄντα ἀμέ- 20 ριστως καὶ τῇ νοοῦντι ἡνωται, καὶ ὅλα δι' ὅλων ὄντα νοητὰ ὅλα δι' ὅλων ἡνωται τῇ νῆ, καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκός· ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ὄντα νοητὰ καὶ τέλεια ὄντα κατ' οὐσίαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τέλεια κατὰ τὴν οἰκείαν οὐσίαν, νοητὰ εἴη ἂν καὶ νοοῦντα τὰ αὐτά· ἵνα καὶ καθ' ἑαυτὰ ἢ νοητὰ τε καὶ τέλεια νοητὰ. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ ἀπὸ τῆς ἐπιστήμης ὑπέμνησεν ὅτι 25 ἐν τοῖς χωριστοῖς ταῦτόν τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον. ἢ γὰρ ἐπιστήμη ἢ θεωρητικὴ, φησί, καὶ τὸ οὕτως ἐπιστητὸν ταῦτόν ἐστι, τουτέστιν ἢ γὰρ ἐπιστήμη, καίτοι ἔξω οὐδ' ὅλως ἀποτεινόμενῃ, ἐν ἑαυτῇ δὲ μένουσα καὶ εἶσω ἐνεργοῦσα, ὅμως θεωρητικὴ τῶν πραγμάτων τυχάνει οὐσα, καὶ τὸ οὕτως ἐπιστητὸν ταῦτόν ἐστιν. ἐπεὶ γὰρ ἐπιστητὰ 30 φαιμεν καὶ τὰ ἔνυλα καὶ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως, οὐχ ὡς συστοίχως αὐτὰ τῆς ἐπιστήμης θεωρούσης, ἀλλ' ὡς ἀπὸ αἰτίων τῶν ἐν αὐτῇ λόγων, πρὸς ταῦτα ἀντιδιατελλῶν τὸ οὕτως ἐπιστητὸν φησι. τουτέστι τὸ συστοίχως ἐπιστητὸν, τοιοῦτον δὲ τὸ αἰτιώδες καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ, τοῦτο δὲ ταῦτόν τῇ ἐπιστήμῃ. ἥδη μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως εἰρηγται ὡς οὐκ ἄλλως 35 ἐπιτελεῖται ἢ γνώσις, εἰ μὴ εἰς ταῦτόν ἢ κατ' ἐνέργειαν ἔλθαι γνώσις τῇ

6 Ἀριστοτέλους] 430*3
430*10, 430*3

7 ἐνόλοις] Aristot. 430*6
24 Ἀριστοτέλης] 430*3

10 Ἀριστοτέλους] cf.

3 αὐτοῦ] αὐτὴν BHPb

ὡς (ante αὐτός) om L¹

4 fort. ἐντελεχεία

5 τελειούμενον HMPb

ἐαυτῶν L¹

7 ὅλα] τὰ ὅλα bw

8 ἐπαπορεῖ Hbw:

ἐπαπορεῖ MP

10 τὰ] τὸ bw

11 ὅποια Phw

13 οὐκ] ἢ HMP: μὴ bw

αὐτῇ w: αὐτῇ codd. b

23 νοοῦνται L¹

26 θεωρητικὴ BLV: θεωρητικὴ Mbw

33 αἰτιώδες w: αἰώδες codd. b

34 τῆς ἐπιστήμης; b

35 αὐτὴν (sic) Mb

κατ' ἐνέργειαν γνωστῶν· ὥστε καὶ ἡ κατ' ἐνέργειαν ἐπιστήμη ἡ αὐτὴ τῇ
κατ' ἐνέργειαν ἐπιστητῇ· ἀλλ' ἡ διαφορὰ ὅτι μὴ ἔξωθεν ἔχει μὴδὲ ἔξω
κεῖται τὸ προηγουμένως γνωστὸν ὡς ἐπὶ τῆς αἰσθήσεως. εἰ δ' οὖν ἡ ἐπι-
στήμη καὶ τὸ ἐπιστητὸν ταῦτόν, μειζώνας δὴ τὸ νοῦν καὶ τὸ νοούμενον
5 ᾔνωται. Διὸ καὶ εἰκότως ἐν μέσῳ ὡς ζήτησεως καὶ σκέψεως αἴτιον ἐπε- 20
σμηνατο, τί δὴ ποτε μὴ αἰεὶ νοούμεν, εἴ γε ἐν ἡμῖν καὶ τὸ νοοῦν
καὶ τὸ νοούμενον; ταῦτά γὰρ ἄμφω· περὶ οὗ δὴ φθάνομεν τὸν δυ-
νατὸν ἡμῖν τρόπον ἐπισκεψάμενοι. ἐν μὲν οὖν τοῖς χωριστοῖς ταῦτόν, ὡς
εἴρηται, τὸ νοοῦν καὶ τὸ νοούμενον· ἐν δὲ τοῖς μετὰ ὕλης δυνάμει ἕκαστον
10 τῶν νοητῶν ἐστί. τὰ γὰρ ἔνυλα οὐ καθ' αὐτὰ νοητά ἐστί, οὐδὲ κατ' οὐσίαν,
οὐδὲ συστοίχως τῇ νῷ. πῶς οὖν δυνάμει λέγεται; εἰ γὰρ δυνάμει, καὶ
ἐνερgeία ποτὲ ἐστὶν νοητά, ἢ ἐστὶν μὲν ἀλλ' οὐ συστοίχως, κατὰ δὲ τὰ
ἑαυτῶν ἐν τῇ νῷ αἷτια· καὶ ἐπειδὴ τῆς αὐτῆς ἐστί τοῖς αἰτίαις ἰδιότητος,
καὶ αὐτὰ λέγεται νοητά, δυνάμει δέ, ὅτι ἐξηρημένῃ τῇ νοοῦντι, κατὰ δὲ
15 τὴν ἐξηρημένῃν αἰτίαν ἀλλ' οὐχ ἑαυτοῖς· οὐ γὰρ ἑαυτὰ νοεῖ. διὸ καὶ
ἐπάγει, ὥστε ἐκείνοις μὲν οὐχ ὑπάρχει ὁ νοῦς, τοῖς ἐνύλοις λέγων,
διότι μὴ ἑαυτοῖς ἐστί νοητά, ἐπειδὴ ταῦτα μὲν ἔνυλα, αὐλοὺς δὲ ὁ νοῦς·
ἄνευ γὰρ ὕλης, φησί, δυνάμει ὁ νοῦς τῶν τοιοῦτων. ὦν τὸ μὲν
ἄνευ ὕλης τὸ αὐλον δηλοῖ τοῦ νοῦ· δυνάμει δὲ ὁ νοῦς τῶν ἐνύλων ἢ ὡς
20 αἰτία τῶν ἐνεργειῶν (οὕτω γὰρ ὁ Πλούταρχος) ἢ ὡς μὴ συστοίχως ἀλλὰ
κρείττωνας αὐτὰ θεωρῶν, διότι ἀπὸ αἰτίας· ἢ ὁ δυνάμει νοῦς δυνάμει καὶ
τῶν τοιοῦτων, ὡς καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κρείττονος τελείωσιν νοῶν.
τοῖς μὲν οὖν ἐνύλοις οὐχ ὑπάρχει ὁ νοῦς, ἐκείνῳ δὲ τὸ νοητὸν
ὑπάρξει. τοῦτο δὲ διαβερῶν ὁ Θεόφραστος ἐπάγει· ἀλλ' ὅταν γένηται
25 καὶ νοηθῇ δηλονότι ταῦτα ἔξει, τὰ δὲ νοητὰ αἰεὶ, εἴπερ ἡ ἐπι-
στήμη ἢ θεωρητικὴ ταῦτ' οἱ πράγμασιν, αὕτη δὲ ἡ κατ' ἐνέρ-
γειαν δηλονότι· κυριωτάτη γὰρ. τῇ νῷ, φησί, τὰ μὲν νοητά, του-
τέστι τὰ αὐλα, αἰεὶ ὑπάρχει, ἐπειδὴ κατ' οὐσίαν αὐτοῖς ὄνεστι καὶ
ἐστὶν ὅπερ τὰ νοητά· τὰ δὲ ἔνυλα, ὅταν νοηθῇ, καὶ αὐτὰ τῇ νῷ
30 ὑπάρξει, οὐχ ὡς συστοίχως αὐτῇ νοηθισόμενα· οὐδέποτε γὰρ τὰ ἔνυλα
τῇ νῷ ἀόληφ ὄντι· ἀλλ' ὅταν ὁ νοῦς τὰ ἐν αὐτῇ μὴ ὡς αὐτὰ μόνον ἀλλὰ
καὶ ὡς αἷτια τῶν ἐνύλων γινώσκῃ, τότε καὶ τῇ νῷ ὑπάρξει τὰ ἔνυλα κατὰ
τὴν αἷτιαν. ταῦτα δὴ περὶ μὲν τοῦ ἐνεργεῖα οὐχ ἂν φαίην εἰρησθαι νοῦ
(οὐ γὰρ δυνάμει ἐκεῖνος) οὐδὲ τὸ ὅταν γένηται.

6 τί δὴ ποτε] cf. Aristot. 430*5

9 Aristot. 430*6

16 cf. Aristot. 430*7—9

4 δὴ scripsi: δὲ vulg.

5 αἷτιον scripsi: αἷτιον vulg.

6 ἐπιστημῆνατο L'Q

7 ταῦτα Mb

οὗ δὴ scripsi: οὗ δὲ codd.: τοῦδε bw

fort. φθάνομεν

9 τὸ

νοοῦν] τὸν νοῦν L'

τοῖς] τῆς L'

13 ἑαυτῶν] ἐ τῶν (sic) H: ἐτῶν MPb:

om. w

νῷ om. b

17 νοητά Lw: τὰ νοητά b cet.

19 ἐνύλων bw

28 τὰ om. L' (correctit scriba inter scribendum)

34 add. in fine compendium

vocis ζητεῖ codd.

II

SOLUTIONUM AD CHOSROEM
VERSIO LATINA

S I G L A

- C* = codex Cottonianus
- G* = codex Parisinus
- G*¹ = pristina scriptura codicis *G*
- G*² = correctæ scripturæ codicis *G*
- H* = codex Harleianus
- M* = codex Mantuanus
- () = lacuna in *G*, folio perforato
- = spatium litteræ erasæ

PRISCIANI PHILOSOPHI
SOLUTIONES

553
ed.
Dübner.

EORVM DE QVIBVS DVBITAVIT CHOSROES PERSARVM REX.

PROOEMIUM

5 Cum sint multae et uariae in quaestione propositiones, et un-
umquodque capitulum differentes habeat interrogationum occasio-
nes, necessarium est per singula separantes similiter quaestionibus
apte adunare solutiones, et eisdem diligentes ac ualidas approba-
tiones quantum possibile est adhibere ueterum excerptas libris;
10 breui quidem et connexo sermone utentes, ita ut neque copia longa
perturbet, neque quid praetermittat secundum nostram uirtutem et 10
hoc praesenti usui decorum disputari indigentium: propter hoc
etiam corrigere quae scripta sunt uolentibus, aut eorum quasi recte
et bene habentem recipere conceptionem, facile fiat accipere ex
15 qualibus haec constituta sunt libris, recordari et ipsos ubi ueteres
cognouimus. ex Platonico. enim Timaeo Phaedoneque et Phaedro
et Politia et aliis conuenientibus disputationibus assumpta atque
confecta sunt, et actionibus Aristotelis de Physica et de Caeli ge- 20

Tit. Prisciani—*rex G*: Incipit liber prisciani de hiis in quibus dubitauit Chosroes rex persarum. Alibi est titulus sic: Solutiones philosophi eorum de quibus dubitauit Co.
r. p. *H* 7 separantes] separa- *G*² in *ras*. 8 diligentes *G* 9 adhibere
*G*² in *ras*. excerptas *G*² in *ras*. 11 perturbet] -et *G*² in *ras*. praeter-
mutat *G*¹: fort. legend. praetermittatur, i. e. graece παραλείπεται 12 indigentium
*G*² in *liura* 13 eorum *G*² in *liura* graece fort. ἢ αὐτῶν ὥσπερ ὁρθῶς καὶ
εὖ ἔχουσιν ἐπιδίδασθαι τὴν κατὰληψιν recipi *G*² *HM* ante facile add. ut
Dübner [graece fort. fuit ἥσθον ἂν γένοιτο διδίδασθαι ἐξ ὁσίων ταῦτα συνέστηκε βιβλίων τῶ
μνημονεύσαι καὶ αὐτοὺς ὅπου τοὺς ἀρχαίους ἐγνωρίσαμεν] 16 faedoneque et faedro *G*
18 in *gracis* περὶ οὐρανοῦ, περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς alterum περὶ αὐτ' excidisse aut loco
demotum fuisse patet

neratione et corruptione et Μετεωρων; similiter quoque et ex his 553
 quae sunt de Somno et somniis, et ex his quae quasi in dialogis,
 scripta sunt de Philosophia et de Mundis. Theophrastus item plu-
 rimas occasiones sermone dignas praestetit his quae quaesita sunt
 5 ex Naturali historia et Naturali auditu, et ex his quae dicit de
 Somno et somniis, Morsibusque simul nociuis, et de Ventis, et de
 Modis et moribus et habitationibus; Hippocrates quoque ad hoc 30
 perueniens de Aere, locis, aquis. usi quoque sumus utilibus quae
 sunt ex Strabonis Geographia; Lauini quoque ex Gaii scholis exem-
 10 plaribus Platoniorum dogmatum; adhuc etiam ex commento Ge-
 mini Posidonii de Μετεωρων; et Ptolomaei Geographia de klimati-
 bus, et si quid utile nobis ex Astronomicis apparuit; Marcianique
 Periegesi, et Μετεωρων Arriani; Didymoque de Aristotele et ipsius
 scriptore dogmatum, et Dorothei Naturalium Aristotelis commento. 40
 15 aestimatus est autem et Theodotus nobis oportunas occasiones lar-
 giri ex Collectione Ammonii scholarum, et Porphyrius ex Com- 554
 mixtis quaestionibus, Iamblichusque de Anima scribens, et Alexander
 et Themistius qui ea quae sunt Aristotelis narrant; Plotinus quoque
 magnus, et Proclus in omnibus differentes singulos libros compo-
 20 nens et maxime de Tribus sermonibus, per quos apud Platonem
 animae immortale ostenditur.

Prima igitur quaestio composita multiformiter, ubi haec ait: 50

CAP. I.

DE ANIMA ET MAXIME HVMANA.

25 Primum quidem: quae est animae natura, et utrum in omnibus
 corporibus una atque eadem est, an differt? et an formae corporum
 differentia omnis animantis ab animae differentia sit, an sit animae

1 ante corruptione duas litt. eras. G (in vel, ut Duebner rium est, de) ΜεΤΘΕΩΡΩΝ
 G; cum duabus glossis, antiquiore caelestium speculationibus, recentiore de celestibus
 3 theophrastus G 4 sermone] sermo- G² in ras. [fuit fort. ratione dignas, i. e. graece
 δξολόγους] 5 dicit] dī G: dicunt M: sunt H: dixit Duebner . 7 ad hoc perueniens]
 i. e. graece τὸ εἰς τοῦτο ἀνήκον τῶν περὶ ἀέρος τόπων ὑδάτων 9 Lauini] i. e. Ἀλβίνου
 (cf. Diels, Doxograph. graec. p. 77; Freudenthal, Hellenist. Stud. 3 p. 246) scholis G
 11 ΜεΤΘΕΩΡΩΝ G (cf. Blass, de Gemino et Posidonio p. 3) ptholomei G
 12 astronomicis G¹: astronomiis G²HM martianique G 13 periegesi G
 ΜεΤΘΕΩΡΩΝ G i. e. graece Διδῶμι τε τῇ περὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν αὐτοῦ γρά-
 φαντι δογμάτων 15 estimatus G 16 scholarum G 17 questionibus G
 19 differentes HM: deferentes G [graece fuit ὁ τὰ ἐν πανὶ διαφέροντα μονόβηλα συνθεῖς]
 21 anime inmortale G 22 post ait elutae septem vel octo literae unciales, quarum
 cognosci possunt EXPI.... (Duebner) 25 utrum G² in ras.

differentia ex corporis differentia. si enim una maxime humana per 554
 simile genus ab una persona informata fuisse uidetur, attamen unus- 60
 quisque eorum ad alterum differentiam quandam habet, et non simi-
 liter ad se ipsos habent. oportet autem scire et animae differentiam
 5 ex quali causa sit. si enim corpus conuertit animam ac per hoc
 unaquaeque anima ab altera differt, ecce uidetur quia corpus domina-
 tur animae; si uero anima conuertit corpus et formae differentia ab
 hac eadem causa sit, ecce manifestum quia anima dominatur corpori.
 at si propter mixturam utrumque conuertitur, praeclarum quia mix-
 10 tura utroque melior est, et restat uidere quae sit mixtura et quomodo 20
 miscentur corpus et anima.

His propositis oportet primum quaerere de anima, an quaedam
 essentia et a se subsistens et non in altero esse sortita; et si hoc
 ostensum fuerit, utrum incorporalis est simplexque et incomposita et
 15 insolubilis, ut uniformis: his necessario connectitur et immortalem eam
 et incorruptibilem et perdi non posse et segregatam esse corporibus;
 aut contraria horum accipiendā sunt in anima. 50

VTRVM ANIMA ESSENTIA SIT AN ACCIDENS.

Igitur indulgenter assequentes et ueterum et potentum dogmata,
 20 nulla oportebat rationis uia * ad rationalem animam essentiam incor-
 poralem esse et incorruptibilem et separatam corpore, cui quidem
 naturaliter coniuncta sit: quaestionibus autem per multum aequae
 auditum super hoc fideles adhortantibus, oportet interim essentiam
 eam a se ipsa subsistentem hinc ostendere. si enim proprium essen- 30
 25 tiae a se ipsa subsistentis, dico autem indiuiduae et singularis, dum
 sit id ipsum et carens numero, secundum suam mobilitatem in qua-
 litate factam receptiuam esse contrariorum: sicut corpora receptiua

1 ex] e G¹ enim una] enī * G² (hoc est, omiserat G¹ una: Duebnerō uidetur uel
 esse erasum, ipsamque una ex anima (āia) factum) 1 per simile G² in ras. (11 fere
 litt. eras.: fuit pro) 2 attamen] at- G² in ras. 3 deferentiam G
 4 habent] habet G¹ 9 preclarum G 10 restat uidere G² in ras. (16 fere litt.
 eras.) 12 propositis] prae- G¹ secundum Duebner. 16 perdi non posse G² in ras.
 (10 fere litt. eras.) 19 indulgenter] indulgen- G² in ras. [graece fort. fuit τοὺς μὲν
 οὖν ἐπιεικῶς ἀκολουθοῦντας τοῖς τῶν καὶ ἀρχαίων καὶ κρατίστων δόγμασιν οὐδεμιᾶ ἔδει λο-
 γισμοῦ ὁδῷ (ἐπαχθῆναι) ἐπὶ τὸ τὴν λογικὴν ψυχὴν οὐσίαν ἀνώματον εἶδέναι καὶ ἀφθαρτον καὶ
 γωριστὴν τοῦ σώματος ὡπερ ἂν φυσικῶς συνεζευγμένη ᾗ. τῶν δὲ ζητήσεων τοὺς διὰ πολ-
 λῆς ἰσως ἀκοῆς περὶ τοῦτο πιστεύοντας παρατρέπουσων χρή μεταξὺ οὐσίαν αὐτὴν ὑπ'
 ἐκείτης ὑποσταμένην ἐντεῦθεν ἀποδείξαι 20 nulla G² in ras. (7 fere litt. eras.)
 lacunam cum Duebnerō indicavi rationalem] -nalem G² in ras. extra versum
 25 indiuiduae] -ae G² in ras. singularis] -is G² in ras. dum sit etc.] graece
 fuit τὸ αὐτὸ οὖσαν καὶ ἐστερημένην ἀριθμοῦ 27 receptiuam ex receptiuum factum G

albi et nigri, sanitatis et aegritudinis, contraria uicissim accipiunt; et anima quoque uicissim contrariorum est receptiua, iustitiae dico et intemperantiae, prudentiaeque et imprudentiae, et simpliciter dicendum uirtutis et malitiae: ostenditur aperte anima, contrariis qualitatibus mobilis, receptiua earum subsistendo essentia quaedam a se ipsa subsistens, dum sit receptiua horum subsistendo, essentia quaedam a se ipsa subsistens est et non qualitas: neque enim consisteret, si qualitas, per se ipsam, sed in essentiis; neque qualitas fieret, si receptiua qualitatum contrariarum, quae neque per se ipsam prius substitit. contrariorum igitur esse receptiuum essentiam suggerit animam: essentiae vero indiuiduae est hoc proprium, non recipere per se ipsam magis et minus. per hoc ergo breuiter et plura alia essentia quaedam a se ipsa subsistens rationalis anima manifestata est. quia uero incorporalis, ex his ostendendum.

15

DE EO QVOD ANIMA INCORPorea SIT.

Anima enim a se animato animali aut apponitur aut miscetur aut concreta est. sed si quidem quasi tangens apponitur, non fortassis esset animal totum animatum; impossibile enim est corpus totum corpori toto apponi: sed animal totum animatum: non igitur apponitur anima, ac per hoc corpus non est. si autem miscetur, non iam unum erit anima, sed quiddam diuisorum et partitorum: unum autem esse oportet animam: non igitur miscetur. si uero concreta est, corpus totum per corpus totum pertransiuit: impossibile autem hoc; duo enim in eodem corpora erunt. itaque neque apponitur neque miscetur neque concreta est: et necessario neque corpus est; sed peruenit ut essentia quaedam incorporalis: proprium uero incorporalis peruenire per totum corpus.

30

QVOD ANIMA SEPARATA A CORPORE SIT ET AD SE IPSAM
CONVERSA

Et haec quidem responsa sunt ad ostendendum incorporealem esse animam. si quis uero ex irrationali anima et aliorum animalium

5 receptiua etc.] graece fort. fuit δεχτική αὐτῶν τῷ ὑφιστασθαι οὐσία τις ἀφ' ἐαυτῆς ὑπισταμένη· οὐσα δὲ δεχτική τούτων τῷ ὑφιστασθαι οὐσία τις ἀφ' ἐαυτῆς ὑπισταμένη ἐστὶ καὶ οὐ ποιότης 7 consilerent G¹. 12 magis G²H; maius G¹H [graecae fuit μὴ ἐπιδέχσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον] 19 toti Duebner 24 legendum pertransibit
29 QVOD—CONVERSA om. G¹ 32 seqq.] graecae fort. ἐὰν δὲ τις ἀπὸ τῆς ἀλόγου ψυχῆς καὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζώων ψυχώσεως, τωστέστιν ἐνδελεχείας, ὡς εἰῶθαι καλεῖν, ἐναντιώσεως ἐπιφέρει περὶ αὐτοῦ, ὅτι καὶ ἡ ἐν ἐκείνοις ζωῇ δι' ὅλου ἔχει τὸ σῶμα καὶ κινεῖσθαι ποιεῖ, ἀλλ' ἐννοεῖτω κατέ.

animatione, id est ἀνδραγαθία, sicut solent uocare, oppositiones adduxerit 555
 de eo quod et in illis uita per totum ueniat corpus et moueri faciat, 40
 sed intelligat differentiam separatae et non separatae animae, et quo-
 modo irrationalis non substeterit sine corpore, neque tamen operabitur
 5 per se ipsam, infert autem quandam corpori speciem siue spiritum
 connaturalem ad prouidentiam sui corporis ministrantem siue calorem
 naturalem, ut quidam nominant, et ad motum corporis et ad nutri-
 mentum et ad mobilitatem subministrantem sibi. rationalem uero 50
 * separatam esse dicimus: quod quidem si demonstratum fuerit, inde
 10 incorporealis essentiae manifestabitur, illo prius sumpto a nobis, quia
 si habet sine corpore operationem anima, omnino ibi et essentiam
 habebit separatam. si ergo proprium animae rationalis uirtus, per
 quam et irrationali dominabitur et principatur uitae; proprium autem
 eius diligens eorum quae sunt scientia, quod quidem est diuinum
 15 et intelligibilem; per utrumque enim philosophi digni sunt et circa 60
 contemplationem et circa actum; philosophari autem nihil aliud quam
 et uitam mundam habere et incontaminatam materia et scientiam
 eorum quae uere sunt non errantem; scire autem ea quae sunt nes-
 cientes prius semet ipsos impossibile; necessarium autem est cognos-
 20 centes se ipsos incorporalem habere familiariter ad id quod
 cognoscendum est habentem; nullum enim corporum se ipsum cognos-
 cere consuevit neque omnino conuerti ad se ipsum; omnis autem 70
 cognoscentis est conuerti ad cognoscibile, et propterea se ipsum co-
 gnoscentis ad se ipsum cognitiuam operationem habere conuersam:
 25 clarum sic necessario separatam essentiam habere ab his quae appe-
 titus purgando: quomodo enim purgatiuam uirtutem haberet unquam
 anima corporalium passionum, si in corpore essentiam haberet posi-
 tam? nulla enim purgatio corruptionem uellet purgato accedere, dum
 sit ablatio eorum quae contra naturam sunt alienorum. si ergo phi- 556
 30 losophans soluitur corporalibus uinculus anima, clarum sic et corpore 80
 secundum naturam alienari. inseparabile enim materia impossibile
 impassibile fieri ad materiam, nullo eorum quae sunt operationem
 habente meliorem propria essentia. ex his autem ambobus clarum
 quia philosophari et incorporeales nos esse manifestat et materia segre-
 35 gatos, per cognoscibilem quidem speciem incorporeales, per uero secun-

1 eNΔeAeXiaC G: in mary. glossa perfecta aetas adduxerit] -xerit G² in ras.
 (3 fere litt. eras.) 4 substeterit] -teterit G² in ras. tamen extra uersum G:
 om. HM 5 corporis G¹H 6 fort. corpori 7 nominant] -ominant G² in
 lacuna 8 ad mobilitatem subministrantem sibi] graece πρὸς μεταβολὴν
 ὑπομεγεῖναι αὐτοῦ 13 principatus G¹ 16 actuum G¹ 18 non errantem]
 i. e. ἀπλανῆ 22 consuevit G² in ras. (11 fere litt. eras.) 26 purgando] -ndo
 G² in ras. (2 fere litt. eras.): graece fuit τῷ ἀπὸ τῶν ἐπιθυμητῶν χαθάρεσθαι 28 ac-
 cedere G² in ras. 32 ad materiam] a materia G¹ 35 cognoscibilem] -oscibilem
 G² in ras.

dum uirtutem uitale materia separatos; per utraque autem animam 556
 uiuentem incorporalem uitam et corporibus separatam. sic ergo col-
 ligendum: philosophans anima et se ipsam cognoscit et quae sunt
 ante se separata corporibus: omne se ipsum cognoscens et corporibus
 5 separata, per se ipsum quidem cognoscere incorporale est, per uero
 separata corporibus est separatum: igitur philosophans anima et incor-
 poralis est et separata corporibus, et. consequenter neque soluitur
 neque cum corporibus perit. quoniam itaque omne quod separata 1
 cognoscit et se, id ipsum est et conuersum: igitur in se ipsum om-
 10 nino est separatum. non enim potest cum corpore eandem habere
 operationem, dum non sit omnino ad se ipsum conuersum. sic ergo
 apertum: rationalis anima separata est ut ad se ipsam conuersa. et
 per alia quoque plura ostenditur segregatas operationes corpore habere
 animam, aliisque per somnum apparentibus et super futuro et omnino 10
 15 aliis, et quia corpore uigilante illuminationes ei fiunt diuinarum ope-
 rationum quasi familiariter habenti ad eas, et prophetiae futurorum
 nihil sensus uel corporalium indigentes phantasmatum sed propriam
 quandam et separatam omnino corpore operationem animae inde pro-
 cedentis. si autem et essentia et intellectualibus operationibus sepa-
 20 rata corpore anima, huic quoque omnino consequens est incompositum
 et simplex et uniforme, eo quod corporum quidem compositio ex ma-
 20 teria et forma, id est elementorum conformationis contemperantia, in-
 corporalis uero substantia his superponitur et dum sit per se ipsam
 uniformis et non mixta per essentiam aliis, pulchre incorruptibilis est.
 25 si enim omne compositum solubile, quod autem solubile et corrupti-
 bile, relinquitur animam incompositam existentem neque solubilem
 esse neque corruptibilem, sed incorruptibilem ut simplicem: ex hac
 autem necessitate rationis et immortalis. et id ipsum differentibus 30
 quidem ostensum est ab his qui in haec solliciti erant instrumentis.

25 cf. Plato Phaed. 78 C

4 *graece fuit* πᾶν τὸ αὐτὸ νοῦν καὶ τὰ σωμάτων χωριστὰ κατὰ μὲν τὸ αὐτὸ νοεῖν ἀσω-
 ματόν ἐστι, κατὰ δὲ τὸ τὰ χωριστὰ σώματων ἐστὶ χωριστόν 8 *graece fuit* ἐπειδὴ οὖν
 πᾶν τὸ τὰ χωριστὰ νοῦν καὶ αὐτὸ τὸ αὐτὸ ἐστὶ καὶ εἰς αὐτὸ ἐπιστρέφον, τὸ εἰς αὐτὸ ἄρα
 ἐπιστρέφον παντελῶς ἐστὶ χωριστόν 10 eandem *G*² in ras. 13 habere animam]
 -re animam *G*² in ras. 14 aliisque in *litura G* (3 *lit. elatae*): *graece fort. fuit* ἄλλων
 τε καθ' ὅσον φαινόμενων καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ θῶας ἀδήλων 17 fantasmatum *G*
 18 *nescio an graece fuerit* ἄλλ' οὐκ εἶναι τινὰ καὶ χωριστὴν σώματος ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς
 αὐτόθεν προέχουσαν 19 *essentia]* ex *essentia G*¹ 22 *elementorum G* (et sic *passim*)
 23 et om. *G*¹ 24 incorruptibilis] -bi- *G*² in ras. 25 solubile, quod autem om.
G in *textu* 27 ut *G*: et *HM* 28 *punctum post* immortalis *addidi* et id
 ipsum *G*² in ras.: *graece fort. fuit* καὶ τὸ αὐτὸ δὲ διαφόροι μὲν δίδονται ὑπὸ τῶν εἰς ταῦτα
 ἀποληθέντων κατασκευαῖς. τρεῖς δ' εἰσὶν οἱ μάλιστα συνημμένοι λόγοι τῆς κατὰ φύσιν ἀθα-
 νασίας καὶ ἀθροσίας

Titulus deest.

* 556

Tres autem sunt maxime connexae rationes secundum animam
 immortalitatis et incorruptionis. et prima quidem quae ab operatione
 acquiritur animae habens sic: anima cuicumque adest corpori, uitam
 5 semper ei infert; omne autem uitam semper inferens non contrarium 40
 receperit uitae; etenim si semper eam infert, semper eam habet se-
 cundum essentiam et naturaliter; nullum autem eorum quae sunt
 quidem ab eo quod uere est potest accipere corruptivum secundum
 essentiam et connaturaliter sibi unum existentis; contrarium uero om-
 10 nino contrarii corruptivum est: anima igitur contrarium eius quam
 semper infert uitae nunquam receperit. contrarium autem uitae mors:
 non ergo recipit anima mortem; ac per hoc immortalis. addidit au- 50
 tem quidam quondam sapientum. magnus inquam Plotinus, et quod
 eo maius: si igitur neque ipsam quam infert uitam anima potest
 15 iterum recipere, multo magis contrarium uitae, ipsam mortem. habens
 enim eius causam connaturalem nihil indiget uitae quam corpori dat, 557
 dum sit umbra eius quam in se ipsa secundum essentiam habet uitae.
 etenim omnino nihil causalium indigens est causatiui, meliores habens
 semper uirtutes his quas causatio largitur: quoniam et ignis non 60
 20 iterum receperit caliditatem quam a se calefactis infert (connaturale
 enim habet), ac per hoc multo magis neque frigiditatem quae est con-
 traria et gravitate etiam connaturali caliditati: et omnino omne quod
 semper infert qualemcumque speciem neque quod infert receperit neque
 contrarium illius.

25 Secunda uero ratio: annon oportet tale proloquium prius acci-
 pere? omne quod sua malitia non corruperit, hoc ab alterius cuius-
 dam corrupti impossibile est. non enim, ubi proprium bonum est, 70
 ipsum corruperit unumquodque: nam quod a continente est, ipsum
 salutare est, neque medium ambobus, quod quidem est neque bonum
 30 neque malum. relinquitur dicere sic: solummodo uniuscuiusque cor-
 ruptivum uniuscuiusque malum. et hoc autem accipiendum sic:
 animae malitia maior est morte corporis; malitiae autem animae
 sunt indisciplina, intemperantia, iniustitia, timor, et quodcumque

4 cf. Plato Phaed. 105D

26 cf. Plato Rep. X. 608E

1 *deest titulus spatio vacante G*: Quo sint maxime connexae tres rationes secundum ani-
 mam *HM* 4 cuicumque *G*² (*et sic passim -m-q- G*¹; -m-q- *G*² usque ad p. 77, 16)
 8 uere *G*² in ras. *graece fort. fuit οὐδὲν διὰ τῶν ὄντων γὰρ ἀπὸ τοῦ ὄντος ὄντος δύναται*
δέχεσθαι τὸ φθαρτικόν τοῦ κατ' οὐσίαν καὶ συμφυῆς αὐτῷ ἐνσπάρχοντος 11 ante num-
 quam *duae litt. eras, G* 12 *DE PLOTINO add. marg. G* 20 calefactis] factis *G*¹
 24 *post illius rasura (8 fere litt. eras.) G*

- tale; anima uero has habens malitias non corrumpitur ab eis, neque 557
 eius macerant uitam, quod quidem est in corporibus corruptibilibus: 80
 sed irrationale quidem magis in eis uiuit et tenetur; rationale uero
 uiuit quidem similiter in se, quae autem sunt propter indisciplina-
 5 nem minus cognoscit. itaque qui omnem habent qualemcumque
 malitiam, non infirmantur, sed magis quasi a se ipsis infirmati et
 ad actiones commoti sunt magis contrariorum. non igitur animae
 malitiae corrumpunt eam. omne autem quod non corrumpitur a sua 90
 malitia, incorruptibile est. igitur anima incorruptibilis est.
- 10 Tertia autem ex causali circumfulsam approbationem habet.
 quod enim a se ipso mouetur, causale immortalitatis ostenditur anima-
 bus secundum essentiam in eis existens et quasi factinum immortalita-
 tis causale. quia uero a se mouetur anima ostendendum sic: ani-
 ma et uita est quasi aliis eam tradens, et per totam se ipsam uiuit, 1
 15 quippe in se ipsam operans et ad se conuersa. quod enim aliis uitam
 praestat, illud prius per se ipsum uiuit et secundum quod est uita
 mouet (omnis enim hoc uitae proprium, quoquo modo mouere) secun-
 dum uero quod uiuit mouetur. omne enim participans uitae eo
 uiuere mouetur. ex utrisque ergo factum est anima mouens et mo-
 20 tum, et ut totum ambo. per totam igitur se ipsam et uiuens est et
 uita. eandem enim essentiam habens et operationem totum est ope- 10
 ratio prius in se ipsam operans; et tota in totam se ipsam intrans,
 dum sit ipsum quod per se mouetur et operans — et est sic simul
 utrumque operatio una; operatur enim in se ipsam et causa aliis
 25 est motus — se ipsam primo mouet: separato enim causalia primum
 suimet sunt causa, et sic causatiuorum. anima igitur uitalem habens
 motum simul mouet essendo uita et simul mouetur uiuendo. quod
 uero mouet se et mouetur a se ipso, pure est a se ipso motum: quod 30
 quidem in solis est incorporalibus et separatis essentiis, quale est
 30 anima; ipsa enim est ut uere quod a se mouetur. dat uero partici-
 panti corpori phantasiam per se motae uitae, ac per hoc animae nota
 figuratiua et ueluti quaedam diffinitio, ipsa per se motio, quippe per
 se subsistens et per se cognoscens. dicendum ergo in breui collec-

11 Plato Phaedr. 245 C

- 6 non infirmantur] non i- G^2 in ras. (6 fere litt. eras.) infirmati G : firmati coni.
Duebner [graece fort. οἱ πάσαν ἔχοντες οἰανδήποτε κακίαν οὐκ ἀσθενεῖσιν ἀλλὰ μᾶλλον ὅσον ὑπ'
 ταύτης ἐρρωμέναι καὶ πρὸς πράξεις συγκίνητοι εἰσι μᾶλλον τῶν ἐναντίων: cf. Plato l. c. 610 E]
 10 circumfulsam] quid graece fuerit non dispicio 15 quippe G^2 in ras. 17 graece
 καὶ καθὼ ζῶη μὲν κινεῖ— καθὼ ζῶν δὲ κινεῖται 18 uita G^1 : graece fuit πᾶν γάρ τὸ
 μετέχον ζωῆς τῷ ζῆν κινεῖται 26 graece ἡ ψυχὴ ἀρα ζωτικὴν ἔχουσα κίνησιν ἅμα
 μὲν κινεῖ τῷ ζῶν εἶναι ἅμα δὲ κινεῖται τῷ ζῆν 30 ut nere] i. e. ὡς ἀληθῶς. *Duebner*
 32 quippe per G^2 in rasura angustiore

tiue: omne animae participans uiuens est; omne uiuens proprium 557
 motum participat: omne igitur animae participans proprium motum
 participat. sed quoniam animae ratio est praestare propriam mo- 30
 tionem quibus assit; omne autem quod quandam formam efficit ipsum
 5 primo est quod participantibus infert: anima igitur primo est quod
 per se ipsum mouetur. hoc autem dicimus de sola rationali: irra-
 tionalis enim, quasi phantasiam propriae motionis habens, cum alio
 et non per semet ipsam est a se mota. si enim esset per se ipsam
 a se mota nihil in mouendum se ipsam indigens corporis, haberet 40
 10 separatam corporibus essentiam, sicut habet operationem separatam.
 omne enim quod siue corpore operatur, et corpore est separatum, ut 558
 non quod est inseparatum habeat meliorem operationem essentia.
 non igitur per se ipsam irrationalis, sed cum corpore est a se mota:
 et ex eo ergo quod mouet se ipsam rationalis anima et mouetur in
 15 se ipsam, a se mota approbata est; et nota figuratiua sit et ueluti
 quaedam diffinitio ipsius est, per se mota subsistentia. mouetur au- 50
 tem et mouet et intelligens et tractans et aestimans. etenim motus
 a se motus nullus passiuorum est motuum: illi enim eorum quae ab
 alio mouentur sunt; hic uero subsistentiae incorporalis. mouetur qui-
 20 dem et in motus corporales rationalis anima non corporaliter, sed et
 eos per se mutabiliter, utpote in generationem et corruptionem, aug-
 mentum et minorationem, et mutationem et eam quae secundum
 locum est transmotionem: fieri enim uidetur ab eo quod non est, 60
 quod quidem est sensibillum, in id quod est prolata per meliorum
 25 et intelligibilium notitiam et susceptionem. uidetur quoque corrup-
 tionem participare ab eo quod est in id quod non est translata: meli-
 orum enim notitiam perdit infirmata, et corporalibus criminibus
 data uidetur participare per hoc corruptionem. atqui et bono et
 pulcro et sapienti dicimus augeri animae oculum conversum; malo
 30 uero et turpi et contrariis corrumpi. et mutationibus subsistit, per 70
 malitiam et uirtutem qualitatibus transmutata, locales etiam motus.
 nunc quidem enim in terra corpori cum sit connaturalis alligatur; ab
 eo uero alienata ad ordinatos ei locos redit. sic igitur facit et cor-
 porales motus a se ipsa motata. sequitur autem propriae rationis
 35 motionem et perfectum esse et per se sufficiens, quasi suimet solius
 indigens, non autem alterius, ad motum.

7 proprie G 9 in mouendum se ipsam] graece εἰς τὸ κινεῖν ἑαυτὴν 18 motuum G
 21 ante eos duae litt. eras. G 23 graece fort. γίνεσθαι γὰρ δοκῶ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος.
 τούτῳ τῶν αἰσθητῶν, εἰς τὸ ἐν προφανομένῃ διὰ τὴν τῶν κριτικῶν καὶ νοητῶν γνώσιν
 καὶ ὑποδοχὴν 25 corruptionem Duclmer: corruptionum G/H/M 36 vacat spatium
 unius versus G

Titulus deest.

558

His igitur rationibus ostendentibus animam essentiam incorpora-
 5 lem esse et simplicem, nullam quis recipiat differentiam in existen-
 tibus animabus in corporibus. qualis enim fieret alteritas simplicis
 10 et secundum essentiam qualitate carentis? animarum igitur ut per se
 ipsas motarum secundum essentiam induerse habentium ad se inuicem
 pulcre differentia in qualitatibus erit: ea quidem ex uirtute, ea uero
 ex malitia cognoscitur: ac per hoc eas quidem maiores consequi dig-
 15 nitates a deo, eas uero malitiam quae meliora sunt prohibendi. formae
 20 quidem corporum differentiam habent non a rationali anima, sed ex
 parentibus et ex locorum et aerum inaequalitate: quod quidem et in
 aliis animalibus et omnino his quae sunt in generatione et corrup-
 tione manifestatur ualere, quasi compositione corporum ad exteriores
 uel etiam connaturales causas uariata. neque igitur anima conuertit
 25 corpus ad differentes formas, neque ab ipso conuertitur, dum sit omni
 conuersione superior propter propriam simplicitatem. etenim in om-
 nibus animalibus forma quidem uniuscuiusque eadem est naturae,
 sicut hominis et equi et leonis et aliorum, et non excesserit unquam
 et uniformitate et connaturalitate; qualitates uero conuertunt per
 30 singula eas quae sunt in parte differentias, ex quibus recipiuntur,
 sicut homines inter se inuicem differunt et aliorum unumquodque
 animantium et inanimantium, ita ut et compositorum mixtura causa
 35 quodammodo sit diuersae corporum qualitatis.

Titulus deest.

25 Hinc inferre oportet et quod residuum est quaestionis: quomodo 559
 anima cum corpore est et per qualem speciem adunationis siue mix-
 turam siue compositionem seu etiam aliam quandam connaturalitatis
 formam. uidemus enim omnem essentiam acceptam in unius cuius-

7 oratio mutila uidetur: graece fort. *fuit* (εἰ) ἡ μὲν ἐξ ἀρετῆς ἡ δ' ἐκ κακίας γνωρίζεται. καὶ διὰ τοῦτο τὰς μὲν μελλόντα λαγχάνειν ἀξιώματα παρὰ θεοῦ τὰς δὲ . . . κακίαν τοῦ τὰ κρείττονα κολύβειν post quidem duae litt. eras. G ex uirtute] ex add. G? extra versum 9 deo] dō G 17* est om. G¹ naturae] i. e. φύσει 18 graece fort. καὶ οὐκ ἂν ἐκσταλῇ ποτὲ τῆς μονοειδεῖας καὶ συμφυΐας: cetera intemptata relinquo (Diebnero ridetur in ante eas sunt excidisse, et ex quibus recipiuntur ἐξ ὧν καταλαμβάνονται graece fuisse) 24 deest tit. spatio vacante G: Quomodo anima cum corpore unitur et per qualem speciem adunacionis H: Quomodo anima cum corpore sit et per qualem

speciem M 26 siue] * G: siue per H 28 fuit fortasse graece ὁρώμεν γὰρ πᾶσαν οὐσίαν ἀναικλήμενον εἰς τὴν ἐνός ἐκείνου ὑπόστασιν. ζῆλον τυχόν ἢ σώματος, εἰ πρότερον ἄλλοθεν μεταβληθεὶς καὶ φθαρεὶς οὕτω δὴ ἐφαρμόζεται εἰς τὴν τοῦ ἐνός ὑπόστασιν

dam substantiam, animalis fortassis aut corporis, si prius ab alio 559
transmotata et corrupta, sic committitur in unius substantiam. non 20
enim inest intellegere et simul saluatam incorruptam et ad substan-
tiam alicuius unius commissam. si enim corrupta sint unita, unam
5 perficiunt substantiam: si uero saluari possunt, etsi fortassis nos lateat,
non uidetur connaturaliter in unam substantiam uniri sicut mixtum
ex uino et aqua, siquidem olearis spongea repellit puram ex mixtura
aquam, et papyrus similiter. per hoc coaptari aestimandum sibi in- 30
uicem, sed non uniri naturaliter. tale igitur mirabile in anima, quo-
modo id ipsum et miscetur alteri, sicut ea quae sunt concorrupta, et
10 manet sui saluans essentiam, sicut ea quae sunt apposita. natura
enim ista incorporealis: etenim eorum quae sunt immaterialia mix-
tura non efficitur cum corruptione, sed improhibite per omnia implem-
se habentia oportune recipiendo, et per totum perueniunt sicut incor-
15 rupta sibi inuicem, et manent incommixta et incorrupta. incorporealis 40
enim essentia et sui est unifica in impertibilitatem et cuicumque
proximauerit corpori ad contemperationem, ex qua et particulae cor-
poris sibi inuicem uniuntur. manet ergo inconfuse unita; ac per hoc
impertibilis quidem natura, partita uero connaturalitate quae est ad
20 corpus. in his enim quae illuminant, utpote lucerna posita, solum-
modo lux aera quodam modo afficit, ipse uero ignis in candelabro
tenetur: in essentiali autem incorporeali uita animatum quidem corpus 50
fit illuminatum ab ea, ueruntamen non miscetur in unum, sicut ignis,
sed est ubique corporis, non ut aliud in alio per appositionem coap-
tatum, sed inconfuse unitur et per totum diffusa est, manens quidem
25 perfectissime incorruptibilis ut incorporealis. si uero in corporibus non
recipiunt talem unitatem fieri mixtorum, sed id ipsum ostendunt ex-
istentem, mixturam, non est impossibile; sed, quia incorporealis, anima
impassibilis est malis intransibilibus obaudiendo corporibus in mixturis. 60
30 incorporeales enim essentiae corporibus uniuntur et manent inconfusae,
unumque cum alio factae et per se ipsas unum saluatae; et tamen
conuertunt illa in quibuscumque fiunt in operationem quae secundum
eas est: sicut sol in lucem aera conuertit et ignis proxima calificat;

1 fortassis *G*² in ras. ab alio] ab ex al factum; alio in ras. *G*² (aliunde *Duehner*)
2 transmotata *G*¹: transmotatam *G*²*HM* corrupta *G*¹: corruptam *G*²*HM* in
unius *Duehner*: * * unius *G* substantiam *Duehner*: substantiae (-e in ras.) *G*
8 papyrus *GHM* 10 i. e. graece πῶς τὸ αὐτὸ καὶ μέγιστα ἐκτρέφει, καθάπερ τὰ
σύμφακτα, καὶ μένει τὴν ἐαυτοῦ σφύζου φύσιν, καθάπερ τὰ παραζέμενα 14 ha-
bentia oportune recipiendo] graece fort. τὰ ἐπιτηδέως ἔχοντα ἐπιτρέχουσι 15 in-
concorrupta *G*: incorrupta *HM* 16 unifica *G*: uiuifica *HM* 18 inconfusae
*G*¹*M* ac per hoc etc.] graece καὶ διὰ τοῦτο ἀμέμικτος μὲν φύσει, μεμιζόμενος δὲ τῇ
πρὸς τὸ σώμα συμφορῇ 25 defusa *GH* 29 impassibilis *G* obaudiendo]
ad obaudiendum *G*¹ 30 inconfuse *G*¹ 31 unumque etc.] graece fort. ἓν τε μετὰ
θαύματος γινόμενα καὶ τὸ κατ' ἐαυτοῦ ἐν σφύζομενα

lux uero unitur quidem aeri, sicut ea quae sunt concorrupta, et in- 559
 confusa manet ad eum. propterea et incorporealium operatio essentia-
 tur et roboratur in se ipsa implens facile ad totum quae se oportune
 recipiunt. neque enim, sicut flamma accenditur *ὑποαλλίθε*, ita et anima 70
 5 corpore, sed unitur quidem ut alligata flamma, absoluta uero est ut
 numerus numero appositus, et neque sicut tacta additur; caret enim
 magnitudine; neque ut in sacco concluditur; plus enim quam men-
 sura: sed quaedam ineffabilis est unitas eo qui secundum sensum est
 sermone et phantasia; recipitur uero secundum solam intelligentiam.
 10 huius enim uniuersitatis factor, qui etiam intellectuales substituit es- 80
 sentias, id est natura eorum quae sunt ex eo occasiones accipit, creat
 etiam animam per unumquodque corpus et eam inuiuit ei ad illumi-
 nandum et uitam. quia enim unitur, compassibilitas declarat: quia 560
 uero non concorruptitur, ostendit segregatio facta per somnos. redit
 15 enim pulcre in se ipsam anima et solum ueluti per uaporem extenuatur
 corpus uitaliter, sicut in cinere flamma occulta. incorporealia igitur
 et corporibus et per eandam *αναλογίαν* incorporealibus aliis unita et 90
 commisceri possunt et segregari. ac per hoc mixtura corporaliter non
 facta, sed secundum compassionem et similitudinem, ad illud inclinat.
 20 inclinatio enim aestimatur mixtura, sicut etiam inconuerta distantia,
 non tamen essentiae corruptio. per hoc igitur anima corpori miscetur
 saluans sui essentiam et operationem incorruptibilem.

CAP. II.

Titulus deest.

25 Secundum interrogatorum capitulorum de somno et eius natura; 1
 et si secundum unam an secundum duplicem accidit animam; et utrum

1 concorrupta *G*: corrupta *HM* et inconfusa] *δέ* hic reddi debebat sed inconfusa.
Duebner 2 essentiat] -tur *G*² in ras. 3 quae] -ae *G*² in ras. 4 reci-
 piunt] -unt *G*² in ras. (una lit. eras.) *Ἐρφαλλίθε* *G*² in ras. *H*: *Ἐρφαλλίς* *M*:
 glossa in marg *G*: *Ἐρφαλλίς* est stuppei candelabri ardens summitas 5 alligata
 flamma] graece fort. ἀνημμένη φλόξ 6 sicut scripsi: sic libri (graece fuit οὕθ' ὥς τὰ
 ἀπτά προσθίεται) tacta additur *G*² in ras. 7 plus enim quam mensura] graece
 fort. μείζων γάρ ἢ (κατὰ) μέτρον 8 graece τῇ κατ' αἰσθητικὴν λόγῳ καὶ φαντασίᾳ
 9 intelligentiam *G*² *HM* 10 graece fort. ὁ γὰρ τοῦδε τοῦ παντός ποιητής [cf *Plat.*
Tim. 28c] ὁ καὶ τὰς νοεῖας ὑποστήσας οὐσίας — τοῦτέστιν ἡ φύσις τῶν ὄντων παρ' αὐτοῦ
 τὰς ἀφορμὰς λαμβάνει — γεννᾷ καὶ τὴν ψυχὴν τὴν καθ' ἑκάστον σῶμα καὶ αὐτὴν ἡνωσιν
 αὐτῇ πρὸς τὸ ἐλλάμπεσθαι καὶ τὴν ζωὴν qui om. *G*¹ 11 id est *G*² in ras. (3 litt.
 eras.) accipit] -t *G*² in litura 13 compassibilitas *G* 14 graece fort. ἀνιζει
 γὰρ [καλῶς] εἰς ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ, καὶ μόνον οἷον δι' ἀμίδος ἐκτείνεται τοῦ σώματος ζωτικῶς,
 ὥσπερ ἐν τέφρᾳ φλόξ κεκρυμμένη 17 ἀναλογισμὸς *G*: ἀναλογία *H*: analogiam *M*
 19 compassionem *G* 20 graece ἡτα fere fuisse suspicor, ἡ μὲν γὰρ νεῦσις ἀγλῶται τῇ
 μίξει [cf. *Simplic.* in *Aristot.* de *An.* p. 73, 16 *Hayduck*], ὥσπερ καὶ τὰ ἀνάγκαια τῇ δια-
 στάσει, οὗ μέντοι ἡ τῆς οὐσίας ἐθιμή in consuta *G*¹ *M*: in consuta *Duebner*
 24 tit. add. *H*: De somno et eius natura

calidus an frigidus est somnus. habet autem capitulum sic: et hoc 560
 quoque, quid est somnus et qualis naturae? et quid dormire, quidque
 uigilare? quoniam enim, cum homines dormiunt, in ipsa soporacionis
 hora uidetur in illo corpore anima per quasdam quidem partes actualis,
 5 et per quasdam silens et inactualis; et inactualitatis quidem est non 10
 sentire quid neque scire siue pedum et manuum actiones recipere;
 actionis uero partes sunt inspiratio et respiratio et uisiones et somnia
 et phantasmata uidere et digerere et corpus quietum facere: in eadem
 quidem hora sic apparet quasi duplicem habere animam, eo quod se-
 10 cundum quaedam quidem mortuo proxime sit, secundum uero quae-
 dam uiuenti. et quomodo, si sit hoc, possibile dimidiam quidem 20
 partem animae uiuere et uigilare et agere, dimidiam uero mortalem
 et sopitam et inactualem? si autem animae hominum in corpore non
 simplices sed duplices, quomodo possibile duas animas in uno corpore
 15 esse? si enim possunt duae animae in uno corpore esse, tam prae-
 clarum quia una ab altera segregata est et actione differunt: una
 quidem anima illa erit sopita et laxa et inactualis, altera uero semper
 uigilans et agens inspirans et respirans et digerens et corpus quies- 30
 cere faciens: si uero non, praeclarum quia altera ab altera differt et
 20 natura et actu. et si actuale quidem unius animae in corpore in-
 habitationem ostendit, quam alterius animae aliquando quidem in-
 actuale, aliquando uero actuale, deliberarit quis, utrum in tempore
 actuali in corpore erit an extra: siquidem sicut actionis tempus
 ostendit in corpore habitationem, sic tempus otii contrarium. cum
 25 his etiam hoc deliberandum, quia somnus calidus est aut frigidus. si 40
 enim calidus, ob quam causam sitim restringit et umiditatem auget?
 si uero frigidus, quare cibos in digestum ducit et corpus calificat et
 sudores recipit? et si somnus quidem unius cuiusdam naturae est,
 quare duo quaedam natura differentia a se inuicem facit? si uero
 30 duplicis naturae est, calidae et frigidae, deliberandum, quae partes 561
 caliditatis et quae frigiditatis. et hoc autem oportet dicere, quare
 somno ex natura corpus soluente actum quendam ualidus facit. ueluti 50
 enim fortiori stomacho facto cibos habundantius digerit. hoc autem

2 dormire] dormi- *G² in ras.* 3 uigilare *G* (et sic *passim*) 4 quasdam] quae-
 dam *G¹* 4.5 quidem—quasdam in *marg.* *G* 5 quasdam] quaedam *G¹* 8 de-
 gerere *G²HM*: degenerere *G¹* 11 dimidiam *G¹*: dimediam *G²* 12 dimediam *G*
 (sic *G* *passim*) 15 due *G* tam] tam * * *G*: tamen *Duebner* [*graece suspicor*
fuisse οὕτως] 18 degerens *GHM* (sic *G* *passim*) 19 si uero non *G² in ras.*
 (5 *ferè litt. eras*) 20 et si actuale etc.] *graece fort. καὶ εἰ τὸ μὲν ἐνεργητικὸν τὴν*
τῆς μῆτις ψυχῆς ἐν τῷ σώματι ἐνοικίηεν δηλοῖ, ὡς τὴν τῆς ἐτέρας ψυχῆς τὸ ποτὶ μὲν ἀνα-
νέργητον ποτὲ δ' ἐνεργητικόν, ἀποδείκνυν ἂν τις καὶ. 21 quam *G² in ras.*
 22 utrum *G² in ras. angustiore* 23 erit an extra] -t an extra *G² in ras.* (12
litt. eras.) 27 degestum *GM* 32 facit] -it *G² in ras.* (5 *litt. eras.*)

sic deliberandum, quia, si somnus omne corpus dissolvit, itaque et 561
stomachum simul dissolvit et melleificat, aut non: et si quidem solvit,
quare cibos habundantius digerit; si uero non solvit, quomodo totum
corpus solvit, stomachum autem non.

5

Titulus deest.

Oportet itaque nos et hic quae ueteribus sapientibus dicta sunt
saepe et in multis congregare, et discernere, utrum passio est animae 60
somnus an corporis, an communis utriusque. quod est uerum eo
quod circa sensum efficitur, commune autem corporis animati sensus:
10 et est quidem somnus in modum quendam sensus et immobilitas et
uinculum, uigilia uero remissio et solutio. si itaque sensuiuae partis
passio est somnus; proprium autem αισθητηριον inest et commune
genus per omnes sensus porrigens ipsis αισθητηριωσι conuenientes uir-
tutes; primum autem et proprium αισθητηριον quasi spiritum mate- 70
15 riale porrigens cor esse dicimus, ex quo principium motus et proprii
sensus: manifestum quia circa ipsum utraque efficitur naturaliter
passio somnique et uigiliae. non enim dixerimus somnum priuationem
uigiliae esse, sicut sauitatis infirmitatem et caecitatem uisus et
his similia. quae enim secundum priuationem inducta sunt, contra
20 naturam sunt, nocentia et minorantia eorum quae secundum naturam
sunt essentiam et operationem: somnus uero in salutem animalis a 80

8 Aristot. 453^b11: περὶ δὲ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρευσις ἀπεπτόεν, τίνα τε τυγχάνει ὄντα, καὶ
πότερον ὅτια τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἢ κοινὰ 9 Id. 454^b23: ὅτι μὲν οὖν ὕπνου
κοινωνεῖ τὰ ζῷα πάντα φανερόν ἐκ τούτων· τῇ γὰρ αἰσθησιν ἔχειν ὥριται τὸ ζῷον, τῆς δ'
αἰσθησεως τρέπον τινὰ τὴν μὲν ἀκίνησιν καὶ οὖον δεσμεῖν τὸν ὕπνον εἶναι φανερὸν, τὴν δὲ
λύσιν καὶ τὴν ἀνεσιν ἐγρηγόρειν 15 Id. 456^a4: πάντα γὰρ τὰ ἔναμα καρδίαν ἔχει,
καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως καὶ τῆς αἰσθήσεως τῆς καρδίας ἐντεθῆναι ἔστιν καὶ. 16 cf.
Aristot. 453^b25: φανερόν ἐστι τῷ αὐτῷ τοῦ ζῷου ἢ τε ἐγρηγόρεισις ὑπάρχει καὶ ὁ ὕπνος· ἀν-
τίκειται γάρ, καὶ φαίνεται στέρησις τις ὁ ὕπνος τῆς ἐγρηγόρευσεως. ἀπὸ γὰρ τὰ ἔναμα καὶ
ἐπὶ τῶν ὁλῶων καὶ ἐν τοῖς ψευδαῖσι ἐν τῷ αὐτῷ δικτατικῷ φαίνεται γινόμενα καὶ τοῦ αὐτοῦ
ὄντα πᾶσι, λέγω δ' οὖον ὕπνου καὶ νόσου, καὶ κάλλους καὶ αἰσγος, καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀσθενεία,
καὶ ὄψις καὶ τυφλότης, καὶ ἀκοή καὶ κωφότης

1 si om. G¹ desolvit (-it in ras., 4 litt. eras.) G 5 tit. add. H: Utrum passio
est anime somnus an corporis an communis utriusque 12 AICΘHTHPION G² in
ras. (15 litt. eras.); glossa in marg. G: AICΘHTHPION quasi AICΘAICΘWC ΘHTPION.
id est sensus custodia. sunt enim speciales corporis partes in quibus ueluti propriis se-
dibus singuli inhabitant sensus, ut oculi auresque et id genus 13 AICΘHTHPIC
G² in ras. ampliore, HM 14 et proprium add. G² in marg. (fuisse videtur in textu
ubi nunc αισθητηριον legitur a correctore illatum) AICΘHTHPION G² in ras. ampliore
19 contra om. G¹ 20 minora G¹ eorum quae secundum etc.] i. e. τὴν τῶν
κατὰ φύσιν οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν 21 salutem Duclner: salute GHM

natura inuentus non minus euigilatione secundum naturam est causa- 561
 leque propter naturam faciendi. si autem bonum est requies omni
 usitato quidem moueri, non ualenti autem continuatim et semper
 motum habere, quippe si malorum non obliuisceretur, corrumperetur:
 5 utilis itaque et necessarius in salutem somnus: igitur et naturalis. si
 enim necessarium est animal esse et saluari secundum sui naturam,
 cooperabitur ad salutem sibi omnino utrumque naturaliter et uicissim 90
 euigilantia et somnus. ostenditur autem et aliter somnus esse natu-
 ralis cum delectatione essendo et neque nocendo aut contristando sicut
 10 priuationes habitudinum. nullum enim causale salutis naturae contra
 naturam, neque sic delectabiliter et utiliter sicut ea quae sunt secun-
 dum naturam. somnus itaque insensibilitas quaedam est naturalis et
 communis passio animae et corporis, quoniam et communis eorum 1
 proprii sensus motus. manifestum quoque et illud, posse praedictis
 15 ut conceditur particulis animae separari nutritium in habentibus
 animam corporibus, et quia hoc poterit extra esse alia sicut in sur-
 culis; eaque quae sunt sensuum et aliarum animatiuarum uirtutum
 quasi in corpore factarum nihil sine nutritio possit operari: ut hinc
 sit clarum quia sensibus per somnum silentibus somnus circa nutriti-
 20 nam partem animae operatur non indigens ad hoc aisthetiorum motus. 10

Titulus deest.

562

Causa autem somni animalibus est extrinsecus intrans aescā, et
 intrinsecus umidorum et calidorum superhabundantia consistens ex
 quibusdam causis. ex tali enim aescā in receptiuīs existente locis
 25 uaporatio efficitur in uenas et inde in caput emittitur. necessarium

2 cf. Aristot. 455^b17: πρῶτον μὲν οὖν ἐπειδὴ λέγομεν τὴν φύσιν ἕνεκα τοῦ ποιεῖν, τοῦτο
 δ' ἀγαθόν τι, τὴν δ' ἀνάπαυσιν παντὶ τῷ πεφυκότι κινεῖσθαι, μὴ δυναμένῳ δ' αἰεὶ καὶ συνεχῶς
 κινεῖσθαι, μεθ' ἡδονῆς ἀναγκαῖον εἶναι καὶ ὠφελιμὸν . . . ὥστε σωτηρίας ἕνεκα τῶν ζῴων
 ὑπάρχει 13 Id. 454^a10: ὅτε τῆς ψυχῆς τὸ πάθος ὁῖον, ὅτε ἀψυχὸν σώμα δυνατόν
 αἰσθάνεσθαι. διωρισμένον δὲ πρότερον ἐν ἑτέροις περὶ τῶν λεγομένων μορίων τῆς ψυχῆς,
 καὶ τοῦ μὲν θρεπτικοῦ χωρίζομένου τῶν ἄλλων ἐν τοῖς ἔργοις σώματι ζῶντι, τῶν δ' ἄλλων
 οὐδενὸς ἄνευ τούτου, διῆλον ὡς ὅσα μὲν αὐξήσεως καὶ φθίσεως μετέχει μόνον τῶν ζώντων,
 οἱ τούτοις οὐχ ὑπάρχει ὕπνος οὐδ' ἐγρήγορις, ὡς τοῖς φυτοῖς 24 Id. 456^b3: τῆς
 μὲν οὖν θώραθεν τροφῆς εἰσισοῦς εἰς τοὺς δεκτικούς τόπους γίνεται ἡ ἀναθυμίασις εἰς τὰς
 φλέβας, ἔχει δὲ μεταβάλλουσα ἐξαμαρτῶνται καὶ πορεύεται ἐπὶ τὴν ἀρχήν

2.3 omni usitato] omnibusitato G¹ 4 quippe - corrumperetur G² in ras. (25 fere litt.
 eras.) 9 cum delectatione etc.] i. e. τῷ μεθ' ἡδονῆς εἶναι καὶ τῷ μῆτε βλάπτειν μῆτε
 λυπεῖν ὥσπερ αἱ στερήσεις ἔξεων 15 particulis] -ticulis G² in littera (5 fere litt. elutae)
 16 potuerit G¹ alia] -a G² in ras. (3 litt. eras.; fuit fort. aliorum). 18 nutritiuo
 (sic) G 19 somnium G¹ 20 aisthetiorum G² in ras. *ampliore* 21 tit.
 add. HM: Ubi sit animalibus causa somni 25 uaporatio G²

enim quod compellitur usque ad quoddam compelli, deinde reuerti et 562
transmitti: calidum quoque uniuscuiusque animalium ad superius con- 20
suevit leuari, et ibi cumulatim grauatas materias ab ipso accidit
iterum reuerti et deorsum ferri et refrigerare calidum quod circa cor
5 est. tali autem refrigeratione facta somnus inducitur. | umiditatis
enim uapores usque ad superiora implentes circa cerebrum in quod
cumulantur, quod est frigidissimum omnium quae sunt in corpore,
aggrauant caput et palpebras et dormire faciunt. cum uero fluxerint
deorsum et reuersione illud calidum in ipsum cor compulerint, tunc 30
10 habundantia umidae escae refrigerat calidum quod circa cor est, sicut
superposita multa ligna igni refrigerare faciunt, et tunc dormire prae-
parat. efficitur enim somnus corpulento subleuato a calore per uenas
ad caput; et dum superatur ex habundantia grauatum, iterum repel-
litur et deorsum fluendo gregatim infirmari facit naturalem cordis
15 calorem. digestionem autem facta et somnus conquiescit: quamdiu enim
indiscretus est sanguis post aescae affectionem, somnus fit; discreto 40
uero sanguine et puriore ad superiora collocato, turbulentiore autem
partibus quae sunt deorsum insidente, resurgit animal ex aescae
grauitate absolutum. causale ergo dormiendi est a corpulento suble-
20 uato a connaturali calido pressura cumulata ad primum et proprium
αισθητηριον. somnus enim primi αισθητηρι defectus ad non ualendum
secundum propriam caliditatem operari, ex necessitate quidem animali
factus pro salute: saluat enim requies. sed sicut superintroducta 50

1 Aristot. 456b20: ἀναγκαῖον γὰρ τὸ ἀναθυμιάμενον μέγρι τοῦ ὠθεῖσθαι, εἴτ' ἀντιστρέφειν καὶ μεταβάλλειν καθάπερ εὐριπον. τὸ δὲ θερμὸν ἐκαστοῦ τῶν ζῴων πρὸς τὸ ἄνω πέφυκε φέρεσθαι· ὅταν δὲ ἐν τοῖς ἄνω τόποις γένηται, ἀθρόον πάλιν ἀντιστρέφει καὶ καταφέρεται [6 cerebrum] Id. 457b29: πάντων δ' ἐστὶ τῶν ἐν τῇ σώματι ψυχρότατον ὁ ἐγκέφαλος.

8 aggrauant] Id. 456b32: δδυνατοῦσιν αἶρην τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ βλέφαρα — 456b26: βαρύνει καὶ ποιεῖ νυστάζειν 10 Id. 457b17: ἔτι δὲ πολλῆς ἐμπιπτούσης τροφῆς, ἣν ἀνάγει τὸ θερμὸν, ὥσπερ τὸ πῦρ ἐπιτιθεμένων τῶν ξύλων, καταφύχεται ἕως ἂν καταπεφθῇ.

γίνεται γὰρ ὁ ὕπνος, ὥσπερ εἴρηται, τοῦ σωματώδους ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ τῶν φλεβῶν πρὸς τὴν κεφαλὴν. ὅταν δὲ μὴκέτι δύνεται, ἀλλὰ τῇ πλήθει ὑπερβάλλῃ τὸ ἀναχθῆναι, πάλιν ἀνταποσθίζεται καὶ κάτω βεῖ 14 Id. 457b16: τὸ κατὰ φύσιν θερμὸν ποιεῖ ἐξάδυνατον καὶ ὑποχωρεῖν 16 Id. 458a21: διὰ δὲ τὸ γίνεσθαι ἀδιακρατώτερον τὸ αἷμα μετὰ τὴν τῆς τροφῆς προσφορὰν ὁ ὕπνος γίνεται, ἕως ἂν διακρηθῇ τοῦ αἵματος τὸ πρὸν καθάρωτερον εἰς τὰ ἄνω, τὸ δὲ θολερώτερον εἰς τὰ κάτω. ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, ἐγείρονται ἀπολυθέντα τοῦ ἐκ τῆς τροφῆς βάρους. τί μὲν οὖν τὸ αἴτιον τοῦ καθυδῆναι εἴρηται, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ σωματώδους τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ συμφύτου θερμοῦ ἀντεπερστάσεως ἀθρόως ἐπὶ τὸ πρῶτον αισθητήριον· καὶ τί ἐστὶν ὁ ὕπνος, ὅτι τοῦ πρῶτου αισθητηρίου κατάληψις πρὸς τὸ μὴ δύνασθαι ἐνεργεῖν, ἐξ ἀνάγκης μὲν γινόμενος (οὗ γὰρ ἐνδέχεται ζῶον εἶναι μὴ συμβαι- νόντων τῶν ἀπεργαζομένων αὐτό), ἕνεκα δὲ σωτηρίας· σὺγὰ γὰρ ἡ ἀνάπαυσις

3 ibi G² in ras. (5 lit eras.)

10 escae G¹: aescae G²

12 enim add. supra

versum G 14 facit] recepit facit G¹

20 praesura G

21 ΑΙCΘΗΤΗΡΙΟΝ

G² in ras. ΑΙCΘΗΤΗΡΙ (sic) G² in ras.

aesca somnum facit habundantia umiditatis, sic et conceptio facta in- 562
 terius siue a lassitudinibus siue etiam infirmitatibus: concipitur enim
 ex labore ueluti quaedam aescā indigesta, nisi quaedam frigida sit
 abundantia, quod et infirmitates quaedam faciunt, quaecumque ex
 5 abundantia calidi et umidi fiunt. tali igitur indigesta aescā inflante
 ex calore et repulsa deorsum cumulatum et calorem refrigerante effi-
 citur dormire: eadem enim et ibi umidorum ascensio et iterum re- 60
 fluxio. dormire igitur est refrigeratio; causalia autem dormiendi
 calida; quia synodus quaedam est somnus intus calidi et compressura
 10 naturalis. ac per hoc accidunt dormientibus corporalia quidem talia:
 tunc equidem grauiora et umidiōra esse corpora et algidiōra, et tunc
 solummodo corporis in similitudinem, neque fieri fluxum sanguinis
 sed breuiorem et pigriorem, plus quoque quam euigilantes inspiratio-
 nem et respirationem. spiritalia uero: tunc somnari et recordari 70
 15 sine omni sensu uel intelligentia phantasmatum, et dormientes quam
 uigilantes contemplantiōres esse et inuenientiōres uerorum. grauiora
 igitur corpora fiunt dormientium propter quietem: ueluti enim defec-
 tus spiritus ex membris fit conculato calido ad id quod intus est:
 spiritus enim et calor corpus extendunt, solutionem uero umiditas et 563
 20 grauitas sequuntur, leuigantia dum deficiunt: spiritus enim et calor
 inflans in toto corpore facit illud leuius. ex eadem quoque causa 80
 algidiōres fiunt dormientes: calore enim relinquente et conculato
 ad id quod intus est, necessarium refrigerari ea quae sunt extra, et
 sic rigidiōres fiunt, et ob hoc sanguis incrassatur. his consequens est
 25 et digeri aescam facilius et somnolentos incrassari corpus: etenim
 circumpressum calidum et totum interius cumulatum digeri facile et
 cito, ita ut et nutritiōra et pinguiora corpora sint: hoc enim a nullo
 euigilantium sensu impeditur. spiritus operans per suum naturalem 90
 impetum facit motationem aescāe: unde turbulenti somni ad digestio-

2 cf. Aristot. 456b34: ἔτι δ' ἐκ κόπων ἐνίων· ὁ μὲν γὰρ κόπος συντηκτικόν, τὸ δὲ σύν-
 τηγμα γίνεται ὥσπερ τροφή ἀπεπτος, ἂν μὴ ψυχρὸν ᾖ. καὶ νότοι δὲ τινες ταῦτο τοῦτο ποι-
 οῦσιν, ὅταν ἀπὸ περιττώματος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ. 3 Id. 457b1: ὁ ὕπνος ἐστὶ σύνθεσις
 τῆς τοῦ θερμοῦ εἰσῶ καὶ ἀντιπερίστασις ψυχρᾶς. 10 cetera quae secuntur ex Theo-
 phrasto videntur desumpta 12 cf. Aristot. 521a15: τοῖς δὲ καθεύδουσιν ἐν τοῖς ἐκτός
 μέρεσιν ἑλαττον γίνεται τὸ αἷμα, ὥστε καὶ κεντούμενων μὴ βεῖν ὁμοίως

3 nisi G¹: si non G² partim in ras. .6 afficitur G 7 ibi] * ibi G² ex emend.
 (fuisse hic Dnebro videtur) 9 compresura G 11 equidem ex quidem fact. G
 12 in similitudinem] in om. G¹ neque fieri etc.] fuit fort. graece μηδὲ (ὁμοίως)
 γίνεσθαι τὴν τῆς αἱμάτων βοήν 15 fastamatum G 16 contemplatiōres G¹H
 17 ueluti etc.] graece fort. ὅλον γὰρ κατὰληψὶς πνεύματος γίνεται ἀπὸ τῶν μερῶν συναρπαι-
 σθέντος τοῦ θερμοῦ εἰς τὸ ἔσω 18 membris G 20 leuigantia dum deficiunt]
 i. e. ὅταν τὰ κορυφῶντα ἐπιλήπῃ 21 causam G¹ 25 incrassari G [graece fuit τοῖς
 ὑπνωτικῶς παχύνεσθαι τὸ σῶμα] 26 circumpraessum G 29 degestiores G¹

nes non sufficiunt. per uero in ea quae intus sunt caloris collectio- 563
nem pallidiores sunt dormientes: formositatis enim incrementum in
sanguine caliditas facit. per hoc uero et sudant magis dormientes:
refrigeratio enim eorum quae extra sunt facta est; calidum uero in
5 unum locum intus conglobatum cito soluit carnem et plus facit uapo-
rationem; soluta uero uaporatione umiditatis sudor demittitur factus
non ex toto corpore, sed circa pectus et collum et caput. pedes uero
calidi dormientium: caliditas enim intus impetum facit et in id quod
est deorsum. fit autem et solutio ex somnis caliditate intrinsecus
10 umidis similiter solutis: spiritus enim in dormientibus non distentus
in totum corpus soluit residuum. haec autem accidunt somnis dif-
ferenter ad aetates et naturas et tempora et horas, adhuc etiam a loco 10
rum causa, sicut et ex aliis modis quos non est nunc opus enumerare,
quaestione ostensa, quia ad somnum umiditatem oportet calidam in-
15 esse et eandem cumulatam intus, ex qua facile aescia digeritur. utrum
uero calidus an frigidus accipiendus sit somnus, ex hoc est intellegен-
dum. digerendo enim et nutriendo magis est calidus: si uero refri-
gerari facit quod est extra, multo frigidus intellegendus sit, et quia 20
a dormiendo dum resurgimus, sapientes efficitur, procedente uero
20 hora minus: intelligentia enim per refrigerationem, remissio uero ex
caliditate, somnusque ex hoc frigidus, ita ut magis etiam corpus refri-
geratum in tempore post somnum sit. ueruntamen aequae est dicen-
dum quia, sicut ipse somnus discernitur per partes quasdam quidem
ex calidis, ut eae quae sunt intus, quasdam uero ex frigidis, ut
25 ipsae extrinsecus, talis attribuenda est ei natura. tanta igitur de na- 20
tura somni dicta ostendunt neque duplicem alligari animam dormien-
tibus animalibus, inactualem quidem actuaalemque, neque unam in
utrumque per medium diuisam. ex his uero occasionibus et tertium
discutietur capitulum habens sic:

2 cf. Aristot. 867b31: διὰ τὴν οἱ καθεύδοντες μᾶλλον ἰσχυροῦσιν; ἢ διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν·
ἀθροισθὲν γὰρ τὸ θερμὸν ἐντὸς ἐξελκύνει τὸ ὑγρὸν (v. etiam 869a13)

- 1 per uero etc.] i. e. διὰ δὲ τὴν εἰς τὰ ἔσω τοῦ θερμοῦ συνάθροισιν caliores G¹
2. 3 formositatis dormientes add. in marg. G 2 formositatis enim incrementum]
tis enim incrementum G² in ras. (G¹ omisisse videtur incrementum) 5 uaporationem
G² in ras. 6 uaporatione G² in ras. umiditatis] -is G² in ras. 12 aeta-
tis G 13 sicut et G²: sic et (i. e. sic etiam) G¹ 14 quaestio G¹ 16 in-
tellegendum G¹: intelligendum G² 17 digerendo etc.] fuit fort. graece τῷ μὲν γὰρ
πέττειν καὶ τρέφειν [μᾶλλον] ἐστὶ θερμός· εἰ δὲ ψύχισθαι ποιεῖ τὸ ἔσω πολὺ (μᾶλλον) ψυχρός·
νοητός ἂν εἴη 18 intellegendus G¹: intelligendus G² 19 a dormiendo Duebner:
• dormiendo G 22 aequae G 25 ipse G¹ [graece fuit ὡς αὐτὰ τὰ ἔσω]
26 alligari G² in ras. ampliore

CAP. III.

563

Titulus deest.

Et hoc autem: quid est uisio et unde fit? et, si notitia animae est, an dii an daemones ostendunt ei? si enim notitia animae est, 5 quare in tempore uelut ignorantiae et insensibilitatis dum sit ipsa, circa ea quae futura sunt fortior et potentior est — unde et prophetias quasdam dicunt quidam — in uigilando uero ipsa animae notitia circa futura eandem firmitatem non habet neque prophetat? et si uisio 10 ab animae notitia est, quare per somnium notitia ueluti auditis et 10 uisus et gustandi sensus est, siquidem somniatim accidit comedere quaedam et ueluti sentire nos gustum uisibilium ciborum: ea uero uigilantis usque ad opinionem solummodo, extra uisionem uero nullum sensum adhibet notitia? in hunc modum et de auditu et uisu est 15 dicendum. considerantes igitur quid est uisio et unde et quo modo 15 somnia fiunt, dicimus sic: non est passio sensus somnari: impossibile enim dormientem et coniuentem uidere aut aliquid omnino sentire: 20 sed neque intellegentis et opinantis partis est animae, quia nihil intellegi uel opinione conici sine sensu possibile apparentium sensorum per somnos. igitur manifestum quia sensuique partis est somnium, 20 cuius quidem et ipse somnus. non enim alia quadam parte animalium est somnus, alia uero somniari, sed eadem, dum phantasia ex sensui sit. est enim phantasia motus ex facto sensu secundum 30 operationem. in somno uero phantasma somnium dicimus, apertum quia sensuique quidem partis est somnari: illud itaque phantasticum

15 Aristot. 458^b7: δδυνάται δὲ πάντα μύοντα καὶ καθυδόντα ὁρᾶν, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, ὅτελον ὅτι οὐκ αἰσθανόμεθα οὐδὲν ἐν τοῖς ὕπνοις. οὐκ ἄρα γε τῇ αἰσθήσει τὸ ἐνὸς πνιόν αἰσθάνομεθα 17 Id. 459^a8: ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἔστι τοῦ δοξάζοντος οὐδὲ τοῦ διανοουμένου τὸ πάθος τοῦτο δὲ καλούμεν ἐνυπνιάζειν φανερόν 19 Id. 459^a12: ὑποκαίεται δ', ὅπερ ἐστὶ καὶ φανερόν, ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ τὸ πάθος, εἴπερ καὶ ὁ ὕπνος· οὐ γὰρ ἄλλω μὲν τινι τῶν ζῴων ὑπάρχει ὁ ὕπνος, ἄλλω δὲ τὸ ἐνυπνιάζειν, ἀλλὰ τῷ αὐτῷ 22 Id. 459^a17: ἔστι δὲ φαντασία ἡ ὑπὸ τῆς κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως γινομένη κίνησις. τὸ δ' ἐνὸς πνιόν φάντασμα τι φαίνεται εἶναι (τὸ γὰρ ἐν ὕπνῳ φάντασμα ἐνὸς πνιόν λέγομεν, εἰθ' ἀπλῶς εἴτε τρόπον τινὰ γινόμενον), φανερόν ὅτι τοῦ αἰσθητικοῦ μὲν ἐστὶ τὸ ἐνυπνιάζειν, τοῦτο δ' ἡ τὸ φανταστικόν

2 *ut. add. II*: Quid est uisio et unde fit? 5 insensibilitates G¹ 9 ab om. G¹
9. 12 quare per somnium notitia — ea uero uigilantis] i. e. graece διὰ τὴν ἢ μὲν κατ' ἐνὸς πνιόν ἔννοια — ἢ δὲ τοῦ ἐργηγορόντος (*cetera non satis dispicio*) 12 extra uisionem uero G² *partim in ras., partim supra versum* (7 *litt. eras.*) 13 adhibet G² *in ras.*
14 quid est] quidē G 16 coniuentem G²: conuenientem G¹ 17 intellegi G¹: intelligi G² 18 conici *bis scriptum in G, et in textu et in marg.* 23 fastasma G
24 illud itaque G² *in ras.* (7 *litt. eras.*) fantasticum G

est. clarum quoque quia sensibilia per unumquodque αἰσθητήριον 564
sensum inficiunt et facta ab eis passio non solum operantibus sensibus
inest aistheteriis, sed etiam transeuntibus iam et cessantibus. ueluti
si quid motum fuerit ab altero, non adhuc uero mouente tactum ip-
sum, manet motum ita ut mouebatur altero, et aliud iterum secundo 40
mouetur: in hunc modum et sensus secundum operationem motatio
quaedam dum sit, praeparat passionem non solum sentientibus adhuc
aistheteriis, sed etiam sentire cessantibus, inesse et multum et pro-
funde: ueluti cum est color, uisum immittentes tempus multum deinde
10 transmutantes in aliud, tale uidemus secundum in quodcumque trans-
posuerimus uisum, qualis ante accepti erat color: et ad solem quoque
aspicientes aut ad aliud quid clarum hoc patimur; coniucentes enim 50
oculos primum quidem colorem eundem uidemus, deinde quod appa-
ret nobis in rubeum motatur, et iterum uisui fit purpureum, usque
15 dum in nigrum ueniat colorem et sic euanescat. hoc autem accidit
et circa auditum et aliorum aistheteriorum unumquodque. manifestum
igitur quomodo extra sensibilibus recedentibus remanent quaedam
sensorum in aistheteriis, et horum quaedam quidem confusa, quaedam
uero magis discreta. per hoc ergo non solum uigilantium motus a 60

1 Aristot. 459^a24: τὰ γὰρ αἰσθητὰ καθ' ἕκαστον αἰσθητήριον ἡμῖν ἐμποιοῦσιν αἰσθήσαν, καὶ τὸ γινόμενον ὑπ' αὐτῶν πάθος οὐ μόνον ἐνυπάρχει ἐν τοῖς αἰσθητήριοις ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπελθουσῶν 4 cf. Aristot. 459^a29 6 sensus] Id. 459^a4: ἐπεὶ δὲ ἀλλοίωσθε τὴν ἢ κατ' ἐνέργειαν αἰσθήσεως, ἀνάγκη τοῦτο συμβαίνειν. διὸ τὸ πάθος ἐστὶν οὐ μόνον ἐν αἰσθανομένοις τοῖς αἰσθητήριοις, ἀλλὰ καὶ ἐν πεπαισμένοις, καὶ ἐν βῆθει καὶ ἐπιπολῆς 9 ueluti] Id. 459^b11: καὶν πρὸς ἐν γρώμα πολλὴν χρόνον βλέψωμεν ἢ λευκὸν ἢ γλωφῶν, τοιοῦτον φαίνεται ἐφ' ὅπερ ἂν τὴν ὅψιν μεταβάλλωμεν. καὶν πρὸς τὸν ἡλιον βλέψαντες ἢ ἄλλο τι λαμπρὸν μύσσωμεν, παρατηρήσασθαι φαίνεται κατ' εὐθωρίαν, ἢ συμβαίνει τὴν ὅψιν ὁρᾶν, πρῶτον μὲν τοιοῦτον τὴν γῆραν, εἰτα μεταβάλλει εἰς φοινικοῦν κάπειτα πορφυροῦν, ἔως ἂν εἰς τὴν μέλαιναν ἔλθῃ γῆραν καὶ ἀφανισθῇ 17 Id. 460^b1: ὑποκείμεθα ἐν μὲν, ὅπερ ἐκ τῶν εἰρημνέων φανερόν, ὅτι καὶ ἀπελθόντος τοῦ θύραθεν αἰσθητοῦ ἐμμένει τὰ αἰσθητὰ αἰσθητὰ ὄντα 19 Id. 460^b28: ἐκ δὲ τούτων φανερόν ἐστι οὐ μόνον ἐργηγορότων αἱ κινήσεις αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων γινόμεναι τῶν τε θύραθεν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος ἐνυπαρχουσῶν, ἀλλὰ καὶ ὅταν γένηται τὸ πάθος τοῦτο ὃ καλεῖται ὕπνος, καὶ πολλοὶ τότε φαίνονται μεθ' ἡμέραν μὲν γὰρ ἐκκρύβονται ἐνεργουσῶν τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς διανοίας, καὶ ἀφανίζονται ὥσπερ παρὰ πολλὸν πῦρ ελαττον καὶ λύπαι καὶ ἰθύναι μικραὶ παρὰ μεγάλας, παυσαμένων δ' ἐπιπολάζει καὶ τὰ μικρά· νόκτωρ δὲ δι' ἀργίαν τῶν κατὰ μέρος αἰσθήσεων καὶ ἀδυναμίαν τοῦ ἐνεργεῖν, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἔξω εἰς τὸ ἐντὸς γίνεσθαι τὴν τοῦ θερμοῦ παλίστροφαν,

1 AICETHHTHPION G² in ras.

2 sensum] sensus G¹

3 aistheteriis G²

in ras.: αἰσθητήριον H et supra vers. G ueluti etc.] graece ita fere

in ras. conicio: οἷον ἂν τι κινήσῃ ὑπ' ἑτέρου μηχανῇ δὲ κινουόντος τὸ θιγθὲν αὐτῷ, μένει κινου-
μενον ὥσπερ ἐκινεῖτο τῷ ἑτέρῳ, καὶ ἄλλο πάλιν αὐ κινεῖται 4 tactu M Duebner

5 motum om. G¹

8 aistheteriis G² in ras. M: AYCETHHTHPION H (in mg.: al' ais-

theriis) 9 dolor G¹

11 qualis ante accepti erat color] i. e. οἷον τὸ τοῦ πρὶν

παρηλθόντος τὴν γῆραν

14 porpureum G

16 aistheteriorum (sic) G² in ras.

18 aistheteriis G² in ras.

sensibilibus facti qui extrinsecus et qui ex corpore insunt remanent 564
 etiam sensibus iam transeuntibus, sed et cum dormimus: magis enim
 tunc apparent eo quod interdiu quidem expellantur et euanescant in-
 telligentia et sensibus operantibus, sicut minor ignis a maiore et
 5 paruae passionis a magnis; noctu uero propter sensuum silentium et
 infirmitatem operandi supercrescunt etiam parua, et accidit eosdem
 motus fieri continuatim, saepe quidem similes, saepe uero dissolutos 70
 in alias figuras per subiectae materiae resultationem. ac per hoc
 neque post aescam continuo, sicut neque infantibus, somnia apparent.
 10 quomodo in umido perturbato nulla umbra apparet uel etiam pertur-
 bata uidetur, silente uero umido pura, apparent in dormiendo phan-
 tasmata et reliqui motus qui a sensibilibus accidunt. itaque et me-
 lancholicis et febrientibus et inebriatis uisiones turbatae apparent;
 inflatione uero sedente et sanguine discreto † tantus † salutaris sen- 80
 15 sorum motus ex unoquoque sensibilium consequentia et ordinata facit 565
 somnia. sciendum autem esse ex his quae per diem fiunt aut cau-
 sam aut signum aut consequentiam et conueniens. causa quidem
 sunt quaecumque ad iter agendum naturaliter insunt et ad intelligen-
 tiam mouendi in operationem utiliter apparentia; signum uero quod
 20 secundum motum nocturnalium phantasmatum factum; conueniens
 autem cum ex quadam fortuna ea quae cum die fiunt consequuntur. 90
 motus quoque per diem, parui quidam dum sint, maioribus euigilatiuis

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν τῆς αἰσθητικῆς καταφέρονται καὶ γίνονται φανερὰ καθισταμένης τῆς παραχῆς.
 δεῖ δ' ὑπολαβεῖν ὥσπερ τὰς μικρὰς θίνας τὰς ἐν τοῖς ποταμοῖς γινομένας, οὕτω τὴν κίνησιν
 ἐκαστὴν γίνεσθαι συνεχῶς, πολλάκις μὲν ὁμοίως, πολλάκις δὲ διαλυομένας εἰς ἄλλα σχήματα
 διὰ τὴν ἀνταρρυσιν. διὸ καὶ μετὰ τὴν τροφὴν καὶ πάμπαν νέοις οὖσιν, οἷον τοῖς παισίν,
 οὐ γίνεσθαι ἐνύπνια· πολλὴ γὰρ ἡ κίνησις διὰ τὴν ἀπὸ τῆς τροφῆς θερμότητα. ὥστε καθάπερ
 ἐν ὑγρῷ, ἐὰν σφόδρα κινή τις, ἐπεὶ μὲν οὐδὲν φαίνεται εἰδικόν ἐπεὶ δὲ φαίνεται μὲν διεστρα-
 μένον δὲ πάμπαν, ὥστε φαίνεσθαι ἄλλοιόν ἢ οἷόν ἐστιν, ἡρεμήσαντος δὲ καθαρὰ καὶ φανερά,
 οὕτω καὶ ἐν τῷ καθεύδειν τὰ φαντάσματα καὶ αἱ ὑπόλοιποι κινήσεις αἱ συμβαίνουσαι ἀπὸ τῶν
 αἰσθημάτων ἐπεὶ μὲν ὑπὸ μελέωνος οὖσης τῆς εἰρημένης κινήσεως ἀφανίζονται πάμπαν, ἐπεὶ δὲ
 τετραραμμένα φαίνονται αἱ οὖσις καὶ τερατώδεις καὶ οὐκ ἐρρωμένα τὰ ἐνύπνια, οἷον τοῖς με-
 λαγχολικοῖς καὶ πυρεττοῦσι καὶ οἰνωμένοις· πάντα γὰρ τὰ τοιαῦτα πάθῃ πνευματώδη ὄντα
 πολλὰν ποιεῖ κίνησιν καὶ παραχῆν. καθισταμένου δὲ καὶ διακρινόμενου τοῦ αἵματος ἐν τοῖς
 ἐναίμοις, σφριζομένη τῶν αἰσθημάτων ἡ κίνησις ἀπ' ἐκάστου τῶν αἰσθητηρίων ἐρρωμένα τε
 ποιεῖ τὰ ἐνύπνια, καὶ φαίνεσθαι τι καὶ δοκεῖν διὰ μὲν τὰ ἀπὸ τῆς ὕψεως καταφερόμενα ἑρᾶν,
 διὰ δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἀκοῆς ἀκοῆν 17 cf. Aristot. 462^b27, 463^a22 22 Id.
 463^a7: αἱ γὰρ μεθ' ἡμέραν γινόμεναι κινήσεις, ἀντὶ σφόδρα μεγάλα ὥσπερ καὶ ἰσχυρά, λαν-
 θάνουσι παρὰ μελέωνος τὰς ἐργηγορικὰς κινήσεις. ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοῖς ἐναντίον· καὶ γὰρ αἱ
 μικραὶ μεγάλας δοκοῦσιν εἶναι. ὅλην δ' ἐπὶ τῶν συμβαινόντων κατὰ τοὺς ὕπνου πολλὰκις
 οἴονται γὰρ κερανοῦσθαι καὶ βροντᾶσθαι μικρῶν ἤχων ἐν τοῖς ὡαὶ γινόμενων, καὶ μέλιτος
 καὶ γλυκῶν χυμῶν ἀπολαύειν ἀκαταλῶς φλέγματος καταρρέοντος, καὶ βαλλῆναι διὰ πυρὸς καὶ
 θερμαίνεσθαι σφόδρα μικρὰς θερμασίας περὶ τινα μέρη γινομένης

4 minor G²: minimus G¹ 11 fantasmata G 14 tantus] nihil respondet in graeca
 oratione 15 ordiuata] fuit fort. graece καθιστώτα (cf. Gloss. gr. lat. de Laon
 p. 193 Miller) 20 fantasmatum G 21 fortuna G

motibus demoliuntur, sicut diximus; in dormiendo uero contrarium: 565
 etenim parui magni uidentur esse, clareque in accidentibus per som-
 nos; aestimant enim fulminare et tonare paruis sonitibus in corpori-
 bus factis; similiterque melle et dulcibus undis frui breui phlegmate
 5 defluente; et ingredi per ignem et calefieri (aut etiam in aquam im-
 mitti) parua nimis caliditate (aut etiam umiditate) facta circa quas-
 1 dam partes. uidetur quoque esse mirabile quia eorum quidem quae
 in somnis fiunt phantasmatum resurgentes recordamur, eorum uero
 quae agimus uigilantes nullam in somnis phantasiam aut memoriam
 10 habemus. causa autem, quia memoriae fiunt aut eorum quae senti-
 untur aut phantasia uidentur: neutrum autem per somnos accidit:
 dormientes enim non sentimus; et eorum quae secundum ueritatem 10
 aguntur nullum est phantasticum, itaque consequenter neque somnium.
 sunt autem eorum quae per somnos fiunt quaedam non solum ex
 15 phantasia quadam sed et passione alia: sicut esurientes aut sitientes
 aut etiam saturati aescia uidentur manducare. si uero phantasmatum
 aliquando memoriam habent dormientes, sed quae ab eis acta sunt
 ignorant: neque enim quoscumque alios motus euigilatiuus mouentur
 per somnum aut recordantur, utpote conuersiones mentis excessus 20
 20 afflictiones et alias motabilitates. multis namque particulis operan-
 tibus sentire apparent gustu et tactu et auditu, et aestimant sitientes
 ad fontes currere et consequenter aliis passionibus impetum facere.
 apte uero et secundum tempus aut corporis qualemcumque et posi-
 tionem et recubitus somnia fiunt turbulentiora aut magis pura. circa
 25 enim uer et autumnum turbida et falsa, ueluti ab ipsa continuo aescia;
 matutina uero cessante iam perturbatione pura. et iterum qui sunt 30
 30 supini somniantur, proni uero dormientes bene collocantur, id est
 minus somniantur. et haec quidem et plura alia quisquis ostendere
 potest communioni animae et corporis tradens sensibilis phantasiam
 30 et omnino somnari, siquidem oportet haec quidem naturalibus ratio-
 nibus de anima sic incorporali et diuiniore intelligere. etenim et
 uacantium naturalibus quidam ad hoc unum intendebant, non solum
 a sensibilibus susceptionibus sed etiam ab ipsa anima causas esse som- 40
 40 niorum, eo quod futura consuevit praenidere et quae a se agenda 566
 35 sunt aut aliter accessura praesignificare. separata enim corpore me-

7 quae secuntur fort. ex Theophrasto desumpta 25 cf. Aristot. fr. 232, 1519b30;
 Plin. N. H. 28. 54 28 ex alio fonte (Neoplatonico, ut uidetur) 35 cf. Cicero
 de Div. 1. 63

1 motibus] -ti- G² partim in ras. 2 clarumque Duebner 3 estimantur G
 4 flegmate G 8 fantasmatum G 10 habemus G²; habens G¹ 15 fan-
 tasia G 16 uidentur CHM; uident G 18 mouentur con. Duebner; mouent G
 19 mentis excessus (sic) G² in ras. (S. fere lin. erat.) 26 cessante G 27 sopini
 CGH 29 et ante sensibilis add. G¹

lioribusque operationibus et uirtutibus cumulata, praeclarum quomodo 566
 per se ipsam facta et a nullo corporalium perturbata contemplatur
 pure et prae oculis facit futurum. unde et prouida per somnos est:
 non autem hoc fieret, nisi etiam cum corpore unum esset animal, et
 5 sine corpore unum quiddam esset anima. saluat quidem suam essen- 50
 tiam, unita uero corpori, et consequenter separata, ad naturalem sic
 unitatem constituendam. si autem per somnos rigida membra tegi-
 mus et digitum stringimus, abstrahere quodam anulum uolente, uelo-
 cem oportet per hoc arbitrari ad illam partem consensum animae:
 10 plaga enim aut clamore insultante insilit tota corpori et induit illud
 pulcre propria uirtute, relicto eo quod paruum est, et per illam mo-
 uetur partem naturalis et tota operando, quasi non partita in ipso, 60
 et partitis quibusdam distinctionibus totius uirtutis utitur. dormit ergo
 uniuerso corpori, et digito uigilat. ad tangentem et adtrahere festinan-
 15 tem, eoque timide tangente ad illam partem uigilauit. si igitur segre-
 gatur corpore in somnis, digna fieri potest deo missis uisionibus —
 et nunquid hoc uidetur Aristoteli et quibusdam ex illius schola —
 et a deo missas operationes et uirtutes accipit, quas pulcre habet et
 facile commixta intellectualibus. unde et sine somnis anima corpo- 70
 20 ralibus purgata intellectuales habet receptiones et cum diuina quadam
 operatione praeuidet futurum.

CAP. IV.

Titulus deest.

Et hoc autem deliberandum, quare per unumquodque climatum
 25 sint IIII conuersiones solaris anni, uernalis et aestiua et autumnalis
 et hiemalis: et his in una distinctione temporis factis, diei et noctis
 magnitudo et breuitas et aeris perturbationes et nimbus et caliditas
 et frigiditas per unumquemque locum et clima differt et uariatur.
 plures enim pluuiae per boreas partes in hieme fiunt, in australibus.
 30 uero partibus in aestate. est autem et in una regione aut loco eo- 10
 gnoscendum, ubi altitudinis quidem aut profunditatis aut austri aut
 aquilonis nullam habet differentiam, aeris uero perturbationes et imbres

16 cf. Aristot. 463^b 13: θεωρεῖται μὲν οὐκ ἂν εἴη τὰ ἐνὸς πνεύματος, οὐδὲ γέγονε τοῦτου χάριν, θαυμάσια μὲντοι

7 tegimus] *fort.* tangimus

9 consensum animae] *i. e.* τὴν τῆς ψυχῆς συναίσθησιν

10—13 in his nihil satis dispicio, et intemptata relinquo

14 digito *G*² *fort.* ab-

strahere

21 operationem *G*¹

23 *tit. add. II*: Quare per unumquodque climatum

sint IIII conuersiones solaris anni

24 unumquodque climatum *G*

25 uernalis

ex uersalis fact. G

32 nullam *CHM*: nulla *G*

in plus et minus caliditate aut frigiditate differunt. primum redar- 566
guere oportet de quaestione minus acute scribentes: neque enim IIII
anni motationes dixerit quis conuersiones nominans, sed magis horas
uocant ueteres sapientes, quamuis quidam in abusione conuersiones 20
uocent eas non proprie: et per unumquodque septem climatum non
inuenerit quis quattuor horarum alienationem et continuitatem per
tempora factam. de approbatione autem horum haec oportet anti-
cipare per contemplationem. conuersio enim est proprie tempus per
quod sol ab aquilonalibus ad australia aut ab australibus ad aquilo-
nalia incipit transmigrare; ac per hoc circulos facit qui dicuntur tropi-
pici. tropici enim sunt cycli in quos ueniens sol et oriri incipiens 30
conuersiones facit: aestiuus quidem in quo factus sol et incipiens ab
aestiuo ortu aestatem facit; hiemalis uero in quo hiemali oriens ortu
facit hiemem; medius autem horum aequinoctialis cyclos in quo fac-
tus sol utrumque aequinoctium facit. est enim uernale aequinoctium
quod sol perficit ab hiemali tropico particulatim in aequinoctialem
ueniens; autumnale autem quod ex aestiuo tropico transcendens in 567
aequinoctialem cyclum facit. duabus igitur, ut dixeram, existentibus 40
conuersionibus et duobus tropicis cyclicis, unus quidem est cyclos
aequinoctialis, duo uero per eum aequinoctia fiunt. per hanc *υποθετιν*,
id est quaestionem finitam, dicimus duos quidem tropicos cyclos a
conuersionibus denominatiue uocatos *παράλληλους*, id est similes siue
consequentes, medium uero aequinoctialem.

Titulus deest.

25 Sciendum autem, quicumque terram rotundiformem dicunt esse 50
quinque zonas in terra subponunt: duas quidem utrimque extremas
inhabitabiles ab excellentia concretas et frigidas uocabant; sub ipsis
enim sunt polis qui utrimque extremitates sphaerae obtinent, merito
longe remotae sunt ex uia per quam sol iter facit: mediam uero
30 harum quinque ardentem, quasi sub ustione flagranti inhabitabilem,

26 cf. Gemini Elem. ap. Petav. Uran. p. 49 E

1 frigiditate (sic) G 5 *graece fort. καὶ καθ' ἓν ἕκαστον τῶν ἐπὶ τὰ κλιμάτων οὐκ ἂν*
εὖροι τις τεττάρων ὥρων ἀλλαγὴν καὶ διαδοχὴν κατὰ γρόνους γινόμενην 9.10 aquilonia G¹
12 conuersationes G¹ 14 cichus G¹ 20 ΥΠΠΟΘΕΤΙΝ G 22 ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΣ
G id est similes sine consequentes] *graece τουτέστι παραπλησίους ἢ συμπαραπολου-*
θούντας 24 *tit. add. M: De quinque zonis quae caelum tenere a sapientibus seculi*
asserantur 26 utrumque G¹: utrumque G² 28 sunt] *fort. dum sunt i. e. οὕτως*
utrimque] utrūque G¹: utrique G² sperē G¹: sperē G² 29 longue G¹
30 quinque add. G² in marg.: V G in textu

a tropico peruenientem in alterum tropicum; duas autem solas esse **567**
 habitabiles, quarum utraque ponitur *παρὰλλήλως* inter unam gelidarum **60**
 et mediam ignitam, quasi extremitatibus accipientes concretum et
 calidum aera qui in ipsis est temperando; et boream quidem habitari
5 a nobis, austrum uero ab aliis nobis oppositis. itaque ad positionem
 zonae potest idem tropicus aliis quidem hiemalis esse, aliis uero
 aestiuus. tropico ergo habente talem nominis proprietatem, id est
 continente motationem secundum horas, dixerit quis quattuor discerni
 et impleri annum. sunt autem solae **III** anni horae, quantum aiunt **70**
10 plurimi, etsi quidam duas solas dixerunt uel **III**, alii uero etiam
 plures quam **III**: qui autem **III** eas diffiniunt, duplas esse uirtutes
 uniuscuiusque horae dicunt; et ueris quidem quod a zephyro ad
 aequinoctium hiemale uer esse frigidum simul et umidum subsistens,
 quod uero reliquum uer album, umidam et calidam habens uirtutem;
15 aestatis autem quoddam quidem quasi uernale usque ad aestium
 conuersionem calidum esse et umidum, quoddam uero autumnale cali-
 dum et siccum; autumnus uero aestiualior quidem portio sicca est et **80**
 calida, subhiemalis autem sicca et frigida: hiemis quoque prima qui-
 dem frigida et sicca, ultima uero frigida et humida. de horis quidem
20 tanta quisquis notare potest utiliter. his igitur ita diffinitis consi-
 derabimus etiam ea quae sunt de dierum differentia, primum quid
 est dies manifestantes. dicitur enim dies tripliciter, aut secundum
 corpus aer a sole illuminatus; aut secundum ab ortibus in occasus
 tempus extentum in quo centrum solis ab ortu in occasum peruenit, **90**
25 id est tempus a quo sol incipit superare orizontem usque dum totus
 occidat: dicitur quoque diei et noctis tempus dies. annum itaque
 unum sic **ccc lxxv** dicimus dierum et partis alicuius ex ambobus
 comprehendentes tempus. orizon autem dicitur circulus diuidens
 manifestum mundi ab occulto, et extremus uisibilis hemisphaerii quod
30 supra nos est circularis finis in campum pelagi undique nihil omnino

5 cf. Geminus l. c. p. 18 E

20 cf. Gemin. l. c. p. 22 A.

28 cf. Gemin. l. c. p. 20 B

1 a *Duebner*: aut *G* 9 sole *Q*¹ 10 dixerunt] dixēr *G* 12 *graece fort.* καὶ
 τοῦ μὲν ἑαρος τὸ μὲν ἀπὸ ζεφύρου ἐπὶ τὴν χειμερινὴν ἰσημερινὰν ἑαρ * * εἶναι, ψυχρὸν δὲ καὶ
 καὶ ὑγρὸν ὑπερβαῖν, τὸ δὲ λοιπὸν ἑαρ λευκόν, ὑγρὰν καὶ θερμὴν ἔχον δυνάμιν 21 etiam ea]

etiam *G* add. *G*² in marg. **DE DIE** 23 *graece fort.* κατὰ τὸν ἀπὸ τῶν ἀνα-
 τολῶν ἐπὶ τὰς ὥρας ἑρβὸν παρατενόμενον (κατὰ ἑρβὸν τὸ ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν εἰς τὰς
 ὥρας ἐκτενόμενον. *Duebner*) 27 post alicuius *G* fere lit. eras. *G* (fuit fort., ut
Duebner videtur, alicunde) ex ambobus etc.] i. e. τὸν ἐξ ἀμφοῖν συνελθόντες ἑρβὸν

28 circulus om. *G*¹ spatio vacante 29 homispetii *G* 30 in campum pelagi] i. e.
 εἰς τὸ πεδὸν τοῦ πελάγους [ulter *Duebner*: 'Videatur hic *Priscianus*, ut *Plotinus*, ino *Graeci*
 omnes, *homericis* vocabutis usus esse. veluti κατ' εὐρεῖα νῦτα θαλάσσης, quae *virgilianis* red-
 diderūt interpretes']

Supplem. *Arist.* 1 2 *Priscianus* *Lydus*.

obsistente, ita ut in circulari plano ambiat et resecet mundi mani- 567
festam sectionem, ad ueritatem quidem minor hemisphaerio, ad uisum 1
uero hemisphaerium. ad solem quoque ortus et occasus dicitur qua-
drupliciter. horizonte enim diuiso tropicis. cyclis in ortus et occasus,
5 aquilones et merides, est quidem orientalis ad solem locus per orien-
tale hemicyclium receptus transitus eius ab aestiuo ortu in hiemalem
ortum diuisus ab aequinoctiali ortu: occasus autem per diametrum, 10
cui locus ab aestiuo occasu in hiemalem, medium habens aequinoc- 568
tialem occasum. aquilones uero partes orientis sunt a manifesto
10 polo, meridianae autem et australes e contrario ab occulto positae
sunt polo. omnis enim sphaerae intelligunt duas extremitates quae
dicuntur poli: unam quidem ad borealem partem, alteram uero ad
australem positam: deinde accipientes quasi liniam inchoantem a centro
borealis poli, et eandem in centrum australis poli oblique ducentes, 20
15 axem nominant circa quem omnem circulariter dicunt uolui sphaeram,
utroque polorum ueluti signo et centro quodam immobili manente.
ac per hoc inclinatum faciunt axis lineam, quia aiunt borealem qui-
dem polum sursum positum et nobis semper manifestum, australem
uero deorsum et semper occultum; et ueluti ex superioribus partibus
20 tractum axem usque inferiores flexum esse et non per rectam extendi
liniam. borealibus itaque sursum positis, quoniam zodiacus cyclus 30
obliquus per tropicos tangitur quidem utrisque per tropica signa, oc-
casu uero et ortu bis aequinoctialem secat cyclum per aequinoctialia
signa per utramque orientis partem, orientalem scilicet et occiden-
25 talem: et hinc multum quidem borealibus distat, australibus uero
appropinquat. propterea etiam inaequalitas locorum contraria fit:
aiunt enim inclinari mundum ab arcturis ad meridiem, non inclinato
secundum essentiam mundo et erecto sed a nobis secto horizonte aliter 40
alios habitus iuxta ambitum astrorum accipiente. an magis dicendum
30 quia inclinari dicitur mundus non secundum ueritatem sed secun-

11 cf. Gemin. I. c. p. 13 E, Achilles Tat. Isag. ap. Petav. Uran. p. 152 A
Gemin. I. c. p. 25 A

16 cf.

2 hemisperio ^h G 3 hemispermum ^h G fuit fort. graece και προς τον ηλιον δε ανα-
τολη και δυσις λεγεται τετραγως. του γαρ οριζοντος διηρημένου τοις τροπικοις κύκλοις εις
ανατολὰς και δύσεις, βορρᾶς και μεσημβρίας, ανατολικὸς μὲν ἐστι προς τον ηλιον τόπος ή κατά
τό ανατολικόν ημικύκλιον ἀπειλημένη πάροδος αὐτοῦ ἀπό τῆς θερινῆς ανατολῆς εις τὴν χει-
μερινὴν ανατολὴν, διηρημένη ὑπὸ τῆς ισημερινῆς ανατολῆς· δυσημικός δ' ή κατά διάμετρον, ή
ἀπό τῆς θερινῆς δύσεως εις τὴν χειμερινήν, μέσσην ἔχουσα τὴν ισημερινὴν δύσιν 10 post

polo spatium in G 4 literarum quod per hyphen additum m. pr. complevit 11 spera ^h G

15 speram ^h G 28 graece fort. ἀλλὰ τὸ ὅφ' ἡμῶν τεταμένου οριζοντος ἄλλοτ' ἄλλας
σχέσεις προς τὴν περίοδον τῶν ἀστρων ἐπιδεχομένου 29 accipiente Duebner: accipientes G

dum phantasiam nobis? diuisum enim ab aspectu nostro hemisphae- 568
 rium obliquam limitantem sectionem habet, ab arcturis ad meridiem
 inclinatam iuxta ambitum aetheris, quoniam tunc totum caelum rec-
 tum est et indeuexum. utriusque igitur poli positione sic apparente
 5 et dicta, quoniam et sol zodiacum transiens necessarie secundum illius 50
 obliquitatem etiam ipse obliquum facit meatum, ita ut et plus distet
 borealibus partibus — ac per hoc etiam diebus differentiam efficit:
 mensuratum enim noctis atque diei spatium totas XXIII horas col-
 ligit; differenter uero secundum positionem locorum accipitur: apud
 10 enim quos est maxima dies horarum aequinoctialium XXIII — aequi-
 noctialis ordo solis in quinque uel sex dies super terram circum polum
 uehitur per aestium tropicum cyclum. dicitur autem nox eis fieri 60
 usque ad unam horam apud quos arcticus est aestiuus tropicus; sicut
 iuxta Thylen insulam scribunt per diem et noctem solem super ter-
 15 ram ferri: eos enim qui dieunt semenstem diem noctemque aequalem,
 aut etiam quaedam borealium partium nunquam illuminari solaribus
 radiis, rationibus aliis demittimus. recurrendum autem ad ea quae
 contemplati sumus: extremitatibus enim, ut ostensum est, gelidis et 70
 media zona flagrante et ex necessitate inhabitabili manente, non
 20 dixerit quis per unumquodque clima quatuor horas anni saluari,
 etiamsi nostram habitabilem intelligat: primum enim et secundum
 clima per Meroen et Zoenen ardenti proximum, sicut et septimum
 frigidae et gelidae, tali priuantur quatuor horarum temperentia et
 motu: sed si quis, breuem dixerit fieri et apud eos alienationem, sole
 25 eam operante eo quod omnium motuum et alienationum quae sunt
 circa ornatum terrae ipse causalis est secundum rationem: ipsa enim 80
 ab eo caliditas propria quidem contemperans, aliena uero discernens,
 et totum mouens, omnia transfert. quoniam itaque ostensum est so-
 lem distare a polo borealium partium, colligitur omnino et frigidis-
 30 simum esse quod continetur in ipsis locis, ut congelari aera et neque
 aquam pluuialem descendere neque spiritum fieri: frigore enim ualde
 aera incassante, sine flatu et serenus aer efficitur et congelata
 pluuiarum multitudine in silentio defertur nix. et hoc accipiendum 90
 est ex Ponto et aliis locis in quibus sunt regiones frigidae. propter
 35 enim nimietatem rigiditatis spiritus quidem hieme non fiunt neque

15 cf. Blass, de Gemino et Posidonio p. 21 n.

1 hemisphaerium ^h G 8 spacium G 16 nunquam G² 17 'scribam dimittimus:
 ὅλως λόγους ἀφίμεν, quod Posidonius sapit'. Dübner 20 graece fort. οὐκ ἂν φαίη
 τις καθ' ἐν ἑκάστον κλίμα τὰς τέτταρας ὥρας σφύρισθαι, καὶ εἰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην νοοί
 21 et om. G¹ 24 graece fort. ἀλλ' εἰ τις, βραχέστερον φαίη ἂν γίνεσθαι καὶ τὴν παρ' αὐ-
 τοῖς ἀλλοτρίῃν 30 ἴψις] -psis G² in lit.: illis H ut congelari] i. e. ὥστε συμπύ-
 γνυσθαι 34 post est punctum G

aquae multae, nix uero et maxime per locos in interiore aere per-
petua efficitur. breui aere iam tonat et fulgorat et spirituum multi-
tudo quasi fixa quiescente et umiditate deficiente a solis caliditate.
uirtus enim frigoris ad inbrium descensionem et collectionem spiritu-
um indiget cuiusdam commensurationis ex calore ad eorum genera-
tionem; frigidum uero summe, sicut et igneum, neque ad uentos neque
ad pluuias oportunitum. non igitur borealibus partibus pluuias quis
in hieme, et australibus et ualde igneis in aestate distribuerit; iuxta
uero solis distantiam aut propinquitatem tales discerni dixerit mota-
tiones. itaque in una atque in eadem regione consequens est inuenire
parua distantia frigoris atque caloris statum.

CAP. V.

Titulus deest.

Quintum capitulum habet sic: et hoc: quare, infirmitate aut pas-
sione ex frigidityte aut caliditate facta, qui patientem uisitant medici
consonare ex frigidityte aut caliditate pronuntiant esse, in curando uero
et in medicaminum temperantia dissone habent; et alter alterius me-
dicaminis oblationem corrumpentem et contrariam arbitratur esse,
alter uero opinionis suae auxilium afferens curat patientem? et si
quidem medicamenta contraria sunt sibi et non resecant infirmi-
tatem, quare illorum auxilio laborans sanus efficitur? si uero patienti
medicamenta causa sanitatis non sunt facta, sed per euentum, quae
utilitas medicinae? si autem medicamina causa sanitatis fuerunt,
quaerendum quia medicamina et auxilium contraria fuerunt sibi-
mit, aut non. si enim contraria erant, quare auxilio contrario
oblato non contraria perficiuntur? et hoc: quodam medicamine ualde
frigido existente et cum altero minus frigido mixto, quae in frigidi-
tate debet facere, mixtum minori frigido plus facit? si enim, quando
semel substitit eodem pondere uel etiam mensura medicaminis, aequali
frigidityte et pondere. hoc ipsum autem et de calidis medicamentis
rationem habet deliberandi. uidetur autem nobis non multo dignum
praecepto. si enim confitemur omnes huius medicinae artis regulas
sane habere, et in ipsa rationum consonantiam immotabilem esse,
accipimus quoque et medicinae disciplinatum aequaliter habentem
secundum artem omnes adunare et discernere diligenter in se ipso

1 aquae] -que G² in lit. vel lac.

aera G¹ [Ignoro quid sibi uelit interior aer: su-

spicor per locos in interiore terra, procul a mari, ad quod nix rarior.] *Duchner*

15 frigidityte G (sic etiam v. 16)

18 et G² in ras. (4 litt. eras.: fuit fort. et ei)

28—30 locum obscuriorem cum *Duchnero* intemptatum relinquo

28 quando G² in ras.

angustiore

29 substitit G¹: substet G²

aequali G² in ras.

rationes disciplinae et ex ea aduersus medicorum dissonantiam. disce 569
 quidem multitudinem, sed unum et eundem intellige artificalem, sicut
 etiam unam esse medicinae disciplinam. non amplius de differentia
 sanitatum aut etiam adhibitione medicaminum conuenientium et con-
 5 sequentia cum laborantibus disceptabis undique extincta, ut aestima-
 mus: sed artificialis medicus diligenti cognitione per se ipsum utens 40
 disciplina et experimento medicaminum cognoscet differentiam, sicut
 etiam unamquamque intelligentiarum: quandoquidem aera et locos,
 aquarum alteritatem cognoscit, et proficit infirmitatibus naturaliter
 10 et qualitatem calificantium et refrigerantium et mediam temperantiam
 habentium noscens et quantitatem uniuscuiusque ponderans et quae
 sit uirtus armorum mixtorum ad alia et per se ipsa datorum: et 50
 per nullum tempus aut modum propriis obstat et ad semper fluen-
 tem corporum materiam et motabilem coaptans uniformes curationes
 15 aut etiam speciebus commixtas in mensura quadam et pondere diffinito
 indigentibus addens.

CAP. VI.

Titulus deest.

Et hoc quoque: quare Rubrum mare per singulas noctes diesque
 20 est quidem quando redundat estque quando recessum expectat, et
 redundantia quidem lunalter quantum differt in plus et minus, et 570
 neque in redundantia augetur, neque in minoratione priuationem
 aquarum dicunt fieri; neque iterum redundantia uentorum necessitate
 neque recessus illorum silentio efficitur: et hoc quoque manifestum,
 25 quia maximis fluminibus semper influentibus et refluxu non existente 10
 nulla adiectio maris aquarum apparet. de accessu per Rubrum mare
 et recessu, et per exteriorem Oceanum talibus factis passionibus uel
 in aliis maris nostri partibus, multa quidem differenter dicta sunt a
 ueteribus: qui autem uidentur ex omnibus collegisse talis passionis
 30 causas, Stoicus est Posidonius Assyrius et ei consentientes, quorum et
 Arrianus approbat sententiam. dicunt enim moueri exteriorem Oce- 20
 anum ad lunae ambitum, compati uero interius mare: iuxta colum-

30 cf. Posidonii rel. p. 103sq. ed. Bake, Mueller F. H. G. 3 p. 291sq.

5 cum om. G¹ 6 deligenti G 8 post etiam una litera eras. G (compendium
 pro Duebner uidet) intelligentiarum] -telligentiarum G² in ras. 9 et ante aqua-
 rum add. Duebner 12 armorum] ἄπλων et ὁπλων confusa esse susp. Duebner, sed
 ἄπλων in graecis fuisse contextus ipse docet 16 adducens G¹: addens G² 20 est
 quidem etc.] graece fort. ἔστι μὲν ὅτε πλημμυρεῖ, ἔστι δ' ὅτε ἀμπωτὶν ἐπαύλεται
 27 oceanum CGHM (et sic ubique) 30 pasidonius G assirius CGHM

nas (enim) ei Hercules solummodo coniunctum quasi portus pelago 570
 compassione afficitur et alios motus speciales accipit. declarat quoque
 Oceani passionem iuxta Siceliam fretum quater motum ad lunam:
 oriente enim ipsa luna usque ad medium caeli terminum fertur ab
 5 occasu in ortum et dicitur $\alpha\alpha\tau\omega\upsilon\varsigma$; a Tyrrenico enim pelago¹ in Sice-
 licum defertur usque ad Taurominium Κοπριας. luna uero a medie- 30
 tate caeli descendente reuertitur termino ipse orientis in occasum
 fluens, et dicitur $\varepsilon\acute{\epsilon}\tau\omega\upsilon\varsigma$; est autem infirmior primo * * etenim ille
 cum multo fertur fluxu, ut consequens, ab Herculeis columnis Oceani
 10 cum multa uelocitate propter strictam uiam regione imprimente. ite-
 runq; uero luna ab occasu in contrariam caeli subterraneam medietatem
 progrediente eleuatur accessus cationtis; ab opposita autem caeli me-
 dietate ad ortum abeunte redit iterum termino $\varepsilon\acute{\epsilon}\tau\omega\upsilon\varsigma$ factus. hoc 40
 autem et circa exterius mare fit motatum quater in toto ambitu
 15 lunae: et quidem circa caeli medietates et processiones eius accessus,
 circa uero demissiones et descensiones lunae in horizontem recessus
 accidit. obseruata uero est eadem passio in sinibus et per Rubrum
 mare meridiei et aquilonis Hyrcanii maris et adhuc apud Gadiros.
 non solum uero circa lunae caelestes medietates generatio accessuum 50
 20 obseruata est, sed etiam quia circa plenilunia et coitus ualidissimi
 fiunt in menstruo tempore; circa uero dimidietates minimi. mouent
 quoque et alia umida impetum, non quidem ab eadem causa neque
 iuxta compassionem astrorum. Chalcidicus enim $\varepsilon\upsilon\pi\iota\tau\omega\varsigma$, id est aquae-
 ductus, septies in die impetum facit: Hellespontus quoque propter
 25 multitudinem in Euxinum pontum intrantium fluminum aliquando 60
 aliter mouetur: in Syracusis autem Siceliae fons Arethussa ex quin-

1 ei G: om. HM (C inuert.): enim *Duebner* (quod addendum duxi): graece fort. κατὰ τὰς
 στήλας γὰρ αὐτῷ τὰς Ἡρακλέους μόνον συνημμένη, καθάπερ λαμβὴν πελάγει, συμπαθεῖα γρη-
 ται hercolis G 2 afficitur *Duebner*: efficitur G 2—13 graece fort. ἐκ τοῦ
 δὲ καὶ τὸ τοῦ ὠκεανοῦ πάθος ἢ κατὰ Σικελίαν πορθμῶς τετραχῆς κινούμενος πρὸς τὴν σελή-
 νην. ἐπιτελλούσης γὰρ αὐτῆς; [τῆς σελήνης] μέχρι τοῦ μεσουρανῆματος ὁ ἥσυχος (v. ad p. 72.3)
 φέρεται ἀπὸ ὕψους ἐπ' ἀνατολὴν καὶ καλεῖται κατιών· ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ γὰρ πελάγους εἰς
 τὸ Σικελικὸν καταφέρεται μέχρι τῆς πρὸς Ταυρομένιον κοπρίας. τῆς δὲ σελήνης ἀπὸ τοῦ με-
 σουρανῆματος κατιούσης ἀναστρέφεται ὁ ἥσυχος (v. ad p. 72.3) αὐτὸς ἀπ' ἀνατολῆς ἐπὶ ὕψει
 βέων καὶ καλεῖται ἐξιών (ἔστι δ' ἀσθενέστερος τὸ πρῶτον * * * καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετὰ πολλῆς
 φέρεται ἥσυχος, ὡς εἰκός, τῆς ἀπὸ τῶν Ἡρακλείων ὠκεανοῦ στήλων μετὰ πολλοῦ τάχους διὰ
 τὴν στενοπορίαν τῆς χώρας εἰσβαλλομένης). πάλιν δὲ τῆς σελήνης ἀπὸ ὕψους ἐπὶ τὸ ἐναν-
 τίων τὸ ὑπὸ γῆν μεσουράνημα προχωρούσης ἐξαίρεται ἡ τοῦ κατιόντος πλημυ, ἀπὸ δὲ τοῦ
 ἀντικειμένου μεσουρανῆματος ἐπ' ἀνατολὴν ἀπιούσης ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ ἥσυχος (v. ad p. 72.3)
 ἐξιών γινόμενος 3 fretum G² in ras. (fuisse porthmus iure susp. *Duebner*) motus G¹
 4 luna om. G² medii G¹ terminum G² in r.as. 5 in ortum] mortum G¹
 terrenico CGHM 6 Κοπριας G: κοπριας H, κοπρίας *Duebner* 7 ipse G¹: ipsum G²
 8 lucinaum notavi ille G¹: illud G² 15 graece fort. καὶ περὶ μὲν τὰς μεσουρανῆσεις
 καὶ παρόδους αὐτῆς ἢ ἐπιβάσεις, περὶ δὲ τὰς ἀφείσεις καὶ τὰς καταβύσεις τῆς σελήνης εἰς τὸν
 ὀρίζοντα ἢ ἀναχώρησιν συμβαίνει 18 meridei G hircanii G 21 demedietates G
 mouet G¹ 23 calcidicus G εὐριππιος G 24 hellispontus G 26 siracusis G

quennio, ut arbitrantur quidam, iuxta olympiadum positionem moue- 570
tur. fit quoque exterius etiam magni maris passio, ita ut accessus in
multum epiro et insularum egrediatur usque stadia septingenta, sicut
scriptor ait Strabon ab ipso Posidonio accipiens, in tantum ut etiam
5 in mari campis in XXX stadia in profundum cooperitis ex redundan-
tia iam ibi etiam insulae recipiantur; redeuntem uero relinquere cito 70
loca sicca occupata interim ab aqua et internauigata. per singulos 571
itaque dies duplices recessus et accessus, ut diximus, in ordine res-
pondentes fiunt. accessus uero qui per singulos menses fiunt multo
10 eos qui per singulos dies fiunt supergrediuntur: in dimidiata enim
luna aqua minus intrat, et similiter minus egreditur; coeunte autem
ea soli et iterum plenilunio tunc in magnum mare exaltatur et cum
uelocitate multa apparet affluens et in multum terrae egreditur. habet 80
quoque ratio et in unoquoque anno hoc ipsum significare sic: circa
15 utrasque quidem conuersiones minus aqua et tardiori fluxu intrat;
circa uero aequinoctia tale quid pati, sicut et circa plenilunia et coitus
uidetur factum: neque quidem ad ipsum lunae ortum continuo princi-
pium fit accessus, sed paululum luna ascendente; neque iterum cum
eadem diligenti caelesti medietate acumen accessus, sed paululum in-
20 clinante in aliam partem luna; et paulo post iterum redit usque dum 90
signum occasus luna superet; deinde manet tantum temporis in ipsa
statione quantum luna contingat ad ipsum occasum; et adhuc magis
tantum quantum mota sub terram signum transcenderit orizontis. idem
quoque habitus sub terra sideris motus et fluxus redundantiae et re-
25 cessus observatur iuxta lunae excellentiam ab uno signo orizontis;

4 Strabo p. 175 Cas.: τότε δ' ὑπεργεῖσθαι τὸ ὕδωρ ὡς θ' ὑδρεύεσθαι τοὺς στρατιώτας αὐτόθι
(διείγει δ' Ἰλίπα τῆς θαλάττης περὶ ἑπτακοσίους σταδίων). τῶν δ' ἐπὶ θαλάττῃ πεδίων καὶ
ἐπὶ τριῶντα σταδίων εἰς βάθος καλυπτομένων ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος ὥστε καὶ νήσους ἀπο-
λαμβάνεσθαι 20 cf. Posidon. ap. Strab. p. 173 Cas.

1 *graece fort.* διὰ πενταετηρίδος, ὡς οἴονται τινες, κατὰ τὴν τῶν ὀλυμπιάδων τάξιν κινεῖται
olympiadum G 4 possidonio G 7 per singulos itaque dies] i. e. αἱ μὲν οὖν
ἡμερήσιοι

9 *graece fort.* αἱ δὲ μηνιαῖαι ἐπαβάσεις πολλὴν τὰς ἡμερησίων γινομένης ὑπερ-
βαίνουσιν. ἐν διχοτόμῳ μὲν γὰρ σελήνῃ τὸ ὕδωρ ἑλαττον εἰσέρχεται καὶ ὁμοίως ἑλαττον ἐξέρ-
χεται· συνουσίας δ' αὐτῆς τῇ ἡλίῳ, καὶ πάλιν τῇ πανσελήνῃ, τότε ἐπὶ πλείστον ἡ θάλαττα
ἐξαίρεται καὶ μετὰ τάχους πολλοῦ φαίνεται ἐπιπρόεουσα καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς γῆς ἐπιβαίνουσα

10 demediata G 16 pleniluna (sic) G 18 neque iterum etc.] *graece fort.* οὗτ'
αὐτὸν αὐτῇ τῇ ἀτρεκεῖ μεσουρανήσει ἢ τῆς ἐπιβάσεως ἀκμή, ἀλλ' ὀλίγον ἐγκλινοῦσας εἰς τὸ
εσπέρην μέρος τῆς σελήνης· καὶ μετ' ὀλίγον πάλιν ἀναχωρεῖ ἕως ἂν ζῳδιον τῆς δύσεως ἢ
σελήνῃ ὑπερέλθῃ εἰτα. μένει τοσοῦτον χρόνον ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει ὅσον ἂν ἡ σελήνῃ συνάπτῃ
πρὸς αὐτὴν τὴν δύσιν, καὶ ἔτι μᾶλλον τοσοῦτον ὅσον ἂν κινήθεῖσα ὑπὸ γῆς ζῳδιον ὑπερέλθῃ
τοῦ ὁρίζοντος cum G² in ras. 19 deligenti G²: deligentia G¹ caelestis
medietatis G¹ 21 signum G¹: sigillum G² ipsa statione] ipsa stati- G² in ras.

(6 *ferè litt. eras.*) 25 iuxta lunae etc.] i. e. παρὰ τὴν τῆς σελήνης ὑπεροχὴν (ἀπερχό-
σις) ἀφ' ἑνὸς ζῳδίου τοῦ ὁρίζοντος· ἀλλὰ τῇ νομηνίᾳ καὶ τῇ πανσελήνῃ ἐπὶ πλείστον αἱ ἐπι-
βάσεις γίνονται· δευτέραι δ' αἱ ἀπὸ τῆς συνόδου ἢ πανσελήνου

sed nouilunio et plenilunio in magnum accessus fiunt, sed secundi a 571
coitu uel plenilunio. in id ipsum in eis annualis fit ratio. sicque 1
quae sunt accessus in ordine proueniunt, ita ut etiam terminos redi-
5 tui aquae ingrediatur in se incipiens refluere et consequenter regredi in
terram. in tantum uero aqua egreditur, ut etiam magna flumina in altam
partem conuertat. et hoc aiunt Rhenum a Celtis currentem fluuium,
et alios iterum in Hiberia et Bretaniis sustinere. in Bretania enim
fluuium qui dicitur Tamessa in quattuor dies a mari repletum ex re- 10
dundantia conuertit dicunt, ut et uideatur a mari fluens redire in alias
partes. horum igitur causas requirens Stoicus Posidonius, ut et per
se ipsum explorator factus huiusmodi reciprocatonis, discernit magis
causam esse eius lunam et non solem. solis quidem enim ignem
sincerum esse et summae uirtutis; itaque uapores quantoscunque a
terra et mari subleuat, eosdem mox ab igne demolitur: lunae uero
15 ignem non sincerum sed infirmiore esse et imbecillum ac per hoc 20
fertiliorem quidem in ea quae sunt in terra; consumere autem quae-
cumque infert non potest, sed solummodo eleuare umida et fluctificare,
submouentem quidem ea a caliditate, non autem minorantem et infir-
mitate caloris et maiori umiditate — unde etiam putrescunt magis
20 quaecumque a luna calificantur: quoniam et aqua in lebetes calefacta
mensurate primum intumescit et extollitur fusa, imposito uero igne 30
incessanter consummata subsidit: atqui et magnum mare a sole qui-
dem aequaliter pati quaecumque in lebetes aqua a nimio igne; a luna
uero quaecumque ab infirma et prima caliditate: sic quoque circuire
25 cum luna undam maris, ueluti ab ipsa exaltata et sic infirmata re-

2 post plenilunio distinxit *Duebner*; nulla distinctio in *G* 3 graece fort. οὕτως τε τὰ
τῆς ἐπιβάσεως ἐν τῇδε προχωρεῖ, ὥστε καὶ ὁ βροῦς [ὁ βροῦς ἐξ ὅρου confudisse uidetur inter-
pres] παλιρροίας ἐνάργεταί [?] εἰς αὐτὸν ἀρχόμενος ἀναρρεῖν καὶ ἐφεξῆς ἀναβαίνειν ἐπὶ γῆν.
ἐπὶ τοσούτον δὲ τὸ ὕδωρ ἐκβαίνει ὥστε καὶ μεγάλους ποταμούς ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος ἐπιστρέ-
φειν. καὶ τοῦτο φασὶ Ἕλληνας τὸν ἀπὸ τῶν Κελτῶν ποταμὸν βέροντα καὶ ἄλλους αὖ τινας ἐν
Ἰβηρίᾳ καὶ ταῖς Βρετανίαις ὄντας ὑπέχειν. τὸν γὰρ ἐν Βρετανίᾳ ποταμὸν τὸν Τάμεσσαν λε-
γόμενον ἐπὶ τέτταρας ἡμέρας [fort. ἐπὶ τὸ τετάρτημόριον] ἀπὸ τῆς θαλάττης ἀναπηλωθέντα
ὑπὸ τῆς πλημμυρῆδος ἐπιστρέφεσθαι λέγουσιν, ὥστε καὶ δοκεῖν ἀπὸ θαλάττης βέροντα ἀνίεναι
ἐπὶ τὰ ἕτερα μέρη 7 hibernia *CHM* bretoniis (sic) *G*: britanniis *HMC*
9 post redire commate distinxit *Duebner* 10 possidonius *G* 11 discernit *G*
15 imbecilem *G* 17 eliuare *G* 20 graece fort. ἐπειδὴ καὶ ὕδωρ ἐν λέβητι θερ-
μαινόμενον μὲν μετρίως τὸ πρῶτον ἀνοθεῖ καὶ ἐξαίρεται ὑπεργεγόμενον, ἐπικεκλιμένον δὲ πυρὸς
ἐνθὺς πανανταξιδόμενον ὑψίζεται. καὶ τοὶ καὶ τὴν μεγάλην θάλατταν ὑπὸ τοῦ ἡλίου μὲν ἰσως
πάρχειν ὅσα τὸ ἐν λέβητι ὕδωρ ὑπὸ τοῦ πυρὸς πλεονάζοντος, ὑπο τῆς σελήνης δ' ὅσα ὑπὸ
τῆς ἀσθενούς καὶ πρώτης θερμότητος· ὥστε καὶ συμπεριθεῖναι τῇ σελήνῃ τὸ τῆς θαλάττης
κύμα — οἷον ὑπ' αὐτῆς μετεωροζομένης μὲν καὶ οὕτως ἀσθενόσης πλημμυρεῖν, βρεπούσης δ'
εἰς ὅσιν συνεκλίνειν· τὸ τε αὐτὸ ποιεῖν καὶ ὑπὸ γῆς ἀποούσης τῆς σελήνης καθ' ἡμέραν
ἐκαστὴν 21 intumescit] -escit *G*² in ras. imposita (sic) *G* 23 a nimio
scripsi: animo *G*¹: nimio *G*² 25 exaltatam *H* infirmatam *H*: adscriptis m. antiq.
in marg. *G*: infirmata (sic)

dundare; respiciente autem in occasum coinclinare: hocque ipsum 571
 facere et sub terram luna abeunte per singulos dies. menstrualis
 quoque uerbi gratia influxionis in magnum procedentis causa eo quod 572
 et lunae respondent quae sunt uirtutis. unde in plenilunio et coitu 40
 5 extollitur maxime unda, quoniam et lunae tunc magna adest uirtus:
 in plenilunio enim totum eius in terram conuersum a sole illustratur;
 in coitu autem illuminata desuper a sole aequalem in ea quae sunt
 in terra uirtutem plenitudini praestat; dimidiatae uero obscurae ad
 maris passionem. similiterque et sub terram abeunte unaquaque luna
 10 nihil minus adest fluctus in ordine, et quidem a luna eadem ratione
 exertus. et causam esse ait confluum fieri etiam circulearem aquae 50
 naturam: itaque unda quasi in figura semicyclii elata sequitur lunam.
 similiterque per annum uenientis accessus luna in aequinoctiis causa
 est: in utrisque enim sole existente in Ariete aut Brachiis et lunae
 15 in eadem hora magna est uirtus coeuntis soli; ac per hoc, si in alter-
 utra aequinoctialium formarum sit plenilunium, ducente in ea quae
 est e contrario. Magnum quoque mare aequinoctiali maxime diffundi
 cyclo confitetur. luna namque tunc coeunte soli aut plena existente 60
 et super uerticem pelago imposita unda maxime eleuatur: quando
 20 uero alia signa obtinet sol, tunc ueniens in Arietem aut Brachia luna
 neque plena est neque soli coit. posse autem hoc ipsum et horam
 anni ex natura lunae: calida enim est et umida, et hac uirtute ex-
 tollitur unda. iuxta hoc quoque hiems quidem umidum sequitur, aestas
 uero umido contrarium; uer autem et autumnus umidum mensurate
 25 et calidum. itaque et luna his simillima. atqui adulta redundantia 70
 meridiante luna, addeturque adhuc magis terminum supergressa me-
 dium: utrinque enim statione magis copula lunae fortiores sunt. unde

3 uerbi gratia G^1 , ut persperit Duebner: grate G^2 (-e in ras. et 4 litt. ante grate eras.).
 fuisse suspicor in graeca oratione μεγάλων λόγων (eodem pacto ac supra p. 72.2 annualis
 ratio = ἐνιαύσιος λόγος); cetera non expedit 4 luna G^1 respondent G^2 in ras.
 7 desuper] adscripsit m. antig. in marg. G nouae 8 prestat G demediate G^2 :

demedietate G^1 obscurae G^2 in ras. 9 unaquaque Duebner: unaquaque G
 11 exertus] excerptus G^2 in ras.: ex=er=stus corrector [graece fuisse uidetur ἐκτμήν ... ἐξαι-
 ρομένη] et causam etc.] graeco fort. καὶ αἰτίαν εἶναι φησι τοῦ ὄψεσθαι τὴν
 καλλιὰν καὶ τοῦ ὕδατος φύσιν, ὥστε τὸ κύμα εἶναι ἐν ἡμικυκλίῳ σχήματι ἐξαπρόθεον συν-
 κολοῦσθαι τῇ πλῆρῃ 14 in utrisque] utraque G^1 15 coeuntis soli etc.] graeco
 fort. συνύσσης τῇ ἡλίῳ, καὶ διὰ τοῦτο, ἐάν ἐν ὁποτέρῳ τῶν ἱσημερινῶν σχηματῶν ἡ παν-
 πλῆγος, ἡγρομένης εἰς τὰ ἐξ ἐναντίας ac om. G si in alterutra G^2 in ras.
 16 formarum sit G^2 in ras. (retinuisse G^1 schemata con. Duebner) ea quae G^2 : eo
 quod G^1 18 nanque G^2 in ras. 19 imposito G 21 posse] potest G^1
 horam] in hora G^1 25 atqui etc.] graeco fort. καίτοι ἀρχαῖα ἡ πλῆμυρις μεσομα-
 νοῦσης τῆς πλῆγης, ἐπαύξεται δ' ἔτι μᾶλλον ὁ βῶς (c. ad p. 72.3) υπερβᾶσης τὸ μέτρον
 26 post luna distinctio in G addeturque] addo- G^2 in ras. (6 fere litt. eras.) 27 in-
 temptata relinquo in tanta caligine nihil satis dispiciens enim statione G^2 in ras. (6 fere
 litt. eras.) copula G^2 in ras.

et secundam a coitu luna ducens, et aequaliter a plenilunio maior 572
unda extollitur magis quam priusquam moueretur in noua utrisque
intulit eo quod nondum quidem alienatur longe in magnum mota
uirtute. ipsa autem in id ipsum statio causali fortior in magnitudinem
5 operis nouae constituta est: hanc itaque quantum aduenit ueris cau- 80
sam ueteres et accessus et recessus pertransibant. quare uero per
singulos dies fluminibus rüentibus innumerabilibus et magnitudine in-
gentibus nullo modo mare efficitur plus, neque hoc quidem inconse-
quens ignorasse quosdam, non tamen difficile inspicienti uidere. ipsa
10 enim multitudo aquae in latitudinem disposita et in cūmulum non
pari tempore exsiccatur, sed differt tantum ita ut illa quidem per
totum diem lunarem, illa uero in mare inmissa euanescat ueluti si 90
quis super mensam magnam distenderet aquae cyathum: simul enim
sentientibus euanesceat. hoc autem et circa flumina accidit: continu- 573
15 atim enim fluentibus et cumulatim semper quod aduenit in silentium
et latum locum cito exsiccatur ei occulte: multis enim uaporibus
sursum ductis de mari et aliis sideribus et sole, adueniens aqua ex
fluminibus non est maior euaporata; eo magis et influens siccatur
multitudine et calidissima uirtute salsitatis. salsum enim esse mare 1
20 causae quidem dictae sunt crebrae differenter: plures autem aiunt
minutissimum quidem eius et dulcissimum sursum duci per leuitatem
per singulos dies, et ferri discretum et uaporatum in superiorem lo-

7 Aristot. 355^b20: τὸ δὲ ζητεῖν τὴν ἀρχαίαν ἀπορίαν, διὰ τί τοσοῦτον πλῆθος ὕδατος οὐδα-
μοῦ φαίνεται (καθ' ἑκάστην γὰρ ἡμέραν ποταμῶν βρόντων ἀναριθμήτων καὶ τὸ μέγεθος ἀπλῆ-
των οὐδὲν ἢ θαλάττα γίνεται πλείων), τοῦτο οὐδὲν μὲν ἀποπον ἀπορήσαι τινας, οὐ μὴν ἐπι-
βλέψαντι γε χαλεπὸν ἵδεν. τὸ γὰρ αὐτὸ πλῆθος ὕδατος εἰς πλάτος τε διατεθὲν καὶ ἀθρόον
οὐκ ἐν ἴσῃ γρήνῃ ἀναγίγνεται, ἀλλὰ διαφέρει τοσοῦτον ὥστε τὸ μὲν διαμένει ἀν' ὅλην τὴν
ἡμέραν, τὸ δ' ὥσπερ εἰ τις ἐπὶ τράπεζαν μεγάλην περιτείνειεν ὕδατος κύαθον, ἅμα διανοου-
μένοις ἀν' ἀφανισθεῖν πᾶν. ὃ δὲ καὶ περὶ τοὺς ποταμούς συμβαίνει· συνεχῶς γὰρ βρόντων
ἀθρόων ἀεὶ τὸ ἀφικνούμενον εἰς ἀγανῇ καὶ πλατὺν τόπον ἀναγίγνεται ταχὺ καὶ ἀδύλως
21 Id. 354^b28: τὸ μὲν λεπτότατόν τε καὶ γλυκύτατον ἀνάγεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ
φέρεται διακρινόμενον καὶ ἀτμίζον εἰς τὸν ἀνω τόπον, ἐκεῖ δὲ πάλιν συστάν διὰ τὴν ψύξιν κάτω
φέρεται πάλιν πρὸς τὴν γῆν

1—6 *locum desperatum coniecturis sollicitare supersedeo*
lit. eras.) 2 ante priusquam *lit. fere 15 eras. in G*
intulit G² partim in ras. (13 lit. eras.), partim in marg.
(5 lit. eras.: fuit, fort. mouetur) 4 statio *G² in ras.*

1 maior] -ior *G² in ras.* (5
moueretur in noua utris-
3 mota] -ta *G² in ras.*
5 nouae *G² in ras.*

aduenit ueris *G² in ras.* ueris] *graece fort. ταῖς ἀληθείαις* 6 pertransibatⁿ (sic) *G*
8 inconsequens] consequens *G¹* 11 illa] illud *G¹* 12 lunarem *G² in ras.* (9 *fere*
lit. eras.): exdisse uocula uidetur illa] illud *G¹* inmissum *G¹* 13 de-
stenderet *G¹* 15 aduenit in silentium *G² in ras.* 17 adueniens etc.] *fuit fort.*
graece τὸ παραγινόμενον ὕδωρ ἐκ τῶν ποταμῶν οὐκ ἔστι πλεον τοῦ ἀναριθμωμένου· τοσοῦτον
μᾶλλον καὶ τὸ ἐπιρρέον ἐξηγῆται τῷ πλῆθει καὶ τῇ ὑπερθέρμῳ δυνάμει τῆς ἀμυρότητος
18 euaporato *G¹* 22 deseretum *G¹*

cum, ibique iterum consistere per frigiditatem, iterumque deferri ad 573
 terram: salsum uero remanere propter grauitatem, sicut in corporibus
 animalium. etenim in eis esca intrante dulcedine escae umida sub- 10
 stantia et quod superfluum apparet amarum et salsum, ita ut etiam
 5 sudores tales sint: dulce enim et potabile ab insita caliditate tractum
 in carnes et aliam constructionem uenit partium, ut unaquaeque con-
 suevit. quia uero est in mixtura dulcedinis salsum, potest etiam hinc
 accipi: si enim quis saccum formans caereum in mare immiserit prius
 circumligans os tantum ut non infundatur mari, tunc intrans aqua
 10 per caereos parietes fit potabilis, et ueluti per colatorium quod cras- 20
 sum et terrenum seceratur et quod, facit salsuginem per commix-
 tionem: et si iuxta mare in litore foderit quis fossam, omnis in ea
 percolata aqua ex mari per occultas terrae uenas potabilis efficitur.
 satius uero dicere ipsum sic creatum fuisse a deo, sicut et aliorum
 15 elementorum unumquodque propriam habet naturam: itaque etiam
 mari connaturale esse salsum pro omnium salute in terra animalium
 ut non putresceret omnino: quod quidem uidemus euenire in quibus- 30
 dam lacubus et aliis consistentibus potabilibus aquis. quod enim
 circumstat facile ab umidiori uapore corrumpitur spiritibus in plus
 20 coniecta putredine; et mare quoque partim quidem separatim cito
 putrescit, omne autem nequaquam. itaque et hoc prouide in mari
 factum est. natura autem aquarum est talis, et non solum in Magno
 mari sed etiam in aliis pluribus locis. declarat hoc et lacum talem 40

2 Aristot. 355b4: τὸ μὲν ἀλμυρὸν ὑπομένει διὰ τὸ βάρος, τὸ δὲ γλυκὺ καὶ πότιμον ἀνάγεται
 διὰ τὴν κορυφήν, καθάπερ ἐν τοῖς τῶν ζῴων σώμασιν. καὶ γὰρ ἐν τοῖς τοῖς τροφῆς
 εἰσαλθούσης γλυκεῖας ἢ τῆς ὑγρᾶς τροφῆς ὑπόστασις καὶ τὸ περίττωμα φαίνεται πικρὸν ὃν καὶ
 ἀλμυρὸν· τὸ γὰρ γλυκὺ καὶ πότιμον ὑπὸ τῆς ἐμφύτου θερμότητος ἐλκυσθὲν εἰς τὰς σάρκας
 καὶ τὴν ἀλλήν συνταξὶν ἴληται τῶν μερῶν, ὡς ἑκαστον πέφυκεν 7 Id. 358b34: ὅτι δ'
 ἐστὶν ἐν μίξει τινὸς τὸ ἀλμυρὸν, ὅλην οὐ μόνον ἐκ τῶν εἰρημένων, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἀγ-
 γεῖον πλάσας θῇ κέρινον εἰς τὴν θάλατταν, περιδύσας τὸ σῶμα τοιοῦτος ὥστε μὴ παρεγ-
 χεῖσθαι τῆς θαλάττης· τὸ γὰρ εἰσὶν διὰ τῶν τοίχων τῶν κερίνων γίνεται πότιμον ὕδωρ·
 ὥσπερ γὰρ δι' ἡθμῶν τὸ γεῶδες ἀποκρίνεται καὶ τὸ ποιεῖν τὴν ἀλμυρότητα διὰ τὴν σύμμιξιν
 12 cf. Aristot. 935b3: διὰ τὴν ἐναχρῶς, ἐάν τις ὀρύξῃ παρὰ τὴν θάλατταν, τὸ μὲν πρῶτον
 πότιμον ἐστὶν ὕδωρ, εἰθ' ἀλμυρὸν γίνεται; ἢ ὅτι αὐτῆς ἐστὶ τῆς θαλάττης τῆς διηρούσης ὑπὸ
 τὴν γῆν τὸ ὕδωρ; ... εἴτ' οὖν οὕτως εἴτε κατὰ τὰς φλέβας ἐκ τῆς ἐπείρου ᾗ ἐπὶ τὴν θά-
 λατταν τὸ γλυκὺ ὕδωρ, εἰκότως ἂν ἐπιπολῆς εἴη τῆς θαλάττης, ἢ μέγιστος αὐτῇ
 20 Id. 379b4: διὸ καὶ ἡ θάλαττα κατὰ μέρος μὲν διακρινόμενη ταχὺ σήπεται, ἅπαντα δ' οὖ

3 dulcedine] dulci- G¹; -dinē G² in ras. (uoluit dulcedine) aescē G² in ras: esce
 corrector post umida tres fere litt. eras. 5 ab insita G² in ras. (13 fere litt.
 eras.) 7 in mixtura] -ixtura G in ras. (fuit inmixta) dulcedine G¹ 9 cir-
 cūligans G¹; circumligans G² infundatur (sic) G 10 crasum G (et sic putrim)
 12 si] quasi G¹ fosam G 14 et G² in ras. 15 elementorum G
 habens G¹ itaque] -que G² ex em. (fuit fort. ita ut) 17 putresceret omnino
 G² in ras. 23 lacus G talem narrando G in ras.

narrando, in quem si quis immiserit ligans hominem seu iumentum, 573
 supernatare hoc, inquit, non tamen mergi aut etiam discindere aquam:
 esse autem amarum sic lacum et salsum, ut nullum nutriat piscem;
 uestimenta uero lauare, si quis excusserit umectans. manifestum
 5 itaque quia salsugo facit quoddam corpus crassum, et terreum est
 quod inest. est autem lacus quidam alter in regione Palaestinarum
 qui dicitur a multis Asphaltitis, quem etiam Mortuum uocant mare, 574
 quasi nihil uiuificans in se: ab eo bitumen nascitur. et circa locos 50
 alios ubique terrae fluxus naturaliter sunt salsi fluminum seu fontium,
 10 quidam uero calidi et cursiles. horum igitur omnium causam dixerit
 quis connaturalem et unitam seu ingentitam naturam ignis: ardens
 enim terra eo magis et minus uarias recipit formas fusionum * * *
 et quibusdam talibus impletur uirtutibus, per quas aquae colatae siue
 dulces sint motantur, siue etiam per se naturaliter ex talibus nas- 60
 15 cuntur fusionibus, et quaedam quidem acetae fiunt, quaedam uero
 amarae, et iterum aliae feruentes igne et cursu. et horum historia
 plena ex differentiis testata locorum, sicut et ille puteus qui dicitur
 esse in regione Cisia Persicae talis: quod eo exhalat uariam effert
 speciem: est enim bituminatum oleum quod uocant νεφθαν, aqua uero;
 20 ita ut tales differentes sint haustus.

1 Aristot. 359^a16: *εἰ δ' ἔστιν ὡς περ μυθολογοῦσι τινες ἐν Παλαιστίνῃ τοιαύτη λίμνη εἰς ἣν ἐάν τις ἐμβάλῃ συνδύρας ἀνθρώπων ἢ ὑποζύγιον ἐπιπλεῖν καὶ οὐ καταδύεσθαι κατὰ τοῦ ὕδατος, μαρτύριον ἂν εἴη τοῖς εἰρημένοις· λέγουσι γὰρ πικρὰν οὕτως εἶναι τὴν λίμνην καὶ ἀλμυρὰν ὥστε μηθένα ἰχθύν ἐγγίνεσθαι, τὰ δ' ἱμάτια ῥύπτειν, ἐάν τις διατείλῃ βρέξας. ἔστι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα σημεῖα πάντα τῶν εἰρημένων, ὅτι τὸ ἀλμυρὸν ποιεῖ σῶμα τι, καὶ γεωδές ἐστὶ τὸ ἐνοπάρχον* 9 Id. 359^b8: *εἰσι δὲ πολλὰ καὶ κρήναι καὶ βύματα ποταμῶν παντοδαπὰς ἔχοντα χυμούς, ὧν πάντων αἰτιατικὸν τὴν ἐνοῦσαν ἢ ἐγγινομένην δύναμιν πυρὸς· καομένη, γὰρ ἢ γῆ τῇ μᾶλλον καὶ ἔττον παντοδαπὰς λαμβάνει μορφὰς καὶ χροῖας χυμῶν· στρωτηρίας γὰρ καὶ κονίας καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιοῦτων γίνεται πλήρης θυνάμεων, δι' ὧν τὰ ἰθιόεσσα ὕδατα ὄντα γλυκεία μεταβάλλει, καὶ τὰ μὲν ὀξεῖα γίνεται καθάπερ ἐν τῇ Σικανικῇ τῆς Σικελίας. . . . ἔστι δὲ καὶ περὶ Λόγκον κρήνη τις ὕδατος ὀξέος· περὶ δὲ τὴν Σκυθικὴν πικρά· τὸ δ' ἀπορρέον αὐτῆς τὸν ποταμὸν εἰς ὃν εἰσβάλλει ποιεῖ πικρὸν ὅλον* 17 cf. Herodot. VI. 119: Posiden. rel. p. 115 Bake, Mueller F. H. G. 3 p. 276

2 supernatare] -re G² in ras. inquit G² in ras. 4 fort. uestimento G¹
 excusserit G¹ 6 alter add. G² in marg. parestinorum G 7 asphaltitis G
 12 lacunam indicare 13 impletur coni. Duabner: implentur codd. 14 nascentur H
 17 differentiis] 'διαφόρων πολὺν quam διαφορῶν uoluisse uidetur Priscianus'. Duabner
 18 exalat G¹ 19 locus manifeste corruptus ['ex Posidonio sua ducens Priscianus: ἔστι
 οἱ τὸ μὲν ἀσφαλτώδες ἔλαιον ὃ καλεῖται νάφθαν, τὸ δὲ ὕδωρ, ὥστε etc., ut uideatur in his
 uerbis, τὰς μὲν εἶναι θελοῦ ὑγροῦ (apud Strabonem), transilicisse θελοῦ, aut alio modo in hunc
 errorem incidit'. Duabner] NEΦΘΑΝ G uero G¹: quoque G² 20 ita ut G¹:
 itaque G² (-que in ras.)

CAP. VII.

574

Titulus deest.

Et hoc quoque: quare graue in aere et ignis in humiditate subsistit et receptionem habet? uidetur enim in aere ignis cum umiditate, 5 et casus cuiusdam grauis ex aere fit et hoc ipsum ambiente in aëre solida crassitudine. per. aera enim purum et uacuum solida crassitudine esse potest unumquodque animal, inspirationem et respirationem habendo et a loco in locum transeundo: et omne quodcumque a terra in aera proicitur iterum in terram resoluitur; et non uidetur quid in 10 aere quod potest graue quid aut crassitudinem sustinere: saepe uero et puro aere nubs subito uidetur, ex qua pluuiam multa descendit; et ignes de caelo aut fulmina aut graue quid saepe cadit ad terram. et in aere intus nubibus et pluuiam ignis effulgorat, et lux uidetur, et sonitus magni et terribiles, quasi quaedam grauiam et firma cum multa 15 et supereminenti uirtute inter se inuicem collisa ex aere audiuntur. et in circuitu quoque nubium, tanquam a quadam parua distantia, 20 sol et purus aer et neque connebulatio, sed neque spirituum motus, sic est ut possit cognosci quia nubes et pluuiam non ex alio loco spirituum necessitas intulit, sed ex ipso aere uelociter turbato appa- 25 paruerunt, et ipse grauis cuiusdam casus et crepitus ex ipso aere facti sunt: et hoc quidem praeclarum, quia nubes talem soliditatem et uirtutem uel crassitudinem non habent ita ut gracili saltem cuidam graui in aere resistat et deprehendat. argumentum quoque etiam 30 ex hoc, quia in montanis sunt loci ita ut saepe quidem supra montium cacumen sole existente et puro aere et nubibus ibi non existentibus inferius et in planis connebulatio et pluuiam in eadem hora sit: cum nero a cacumine montis in illo loco quo principium connebulati- 35 onis est apparuerit quidam uapor, id est umiditas, inuenitur nubs illa; quantumque progreditur quis interius connebulatiōis illius partem obscuriorem inueniet. est autem quando et guttulae ex ipsa cadunt. cum autem quis adhuc longo pertransit connebulatiōem illam et ab ipsa caligine et uapore deorsum montis mouetur, tunc uapor

1 CAP. VII] SEPTIMUM CAPITULUM HABENS SIC manus antiqua (non prima) in G: om. CHM spatio vacante tit. add. M Quare graue in aere et ignis in humiditate subsistit 5 et hoc ipsum etc.] excidit fortasse nescioquid. 8 a terra] a del G² 9 proicitur G² graece fort. ὀψι ὁρᾶται τι ἐν τῇ ἀέρι τὸ συνάμεινον βάρος τι ἢ πάχος 16 quoque] quae sequuntur scripsit manus altera in G 17 connebulatiōis G¹ 18 ut] sicut G¹ 22 cuiusdam G¹ 23 resistat et deprehendat] graece fort. ἀντιστῆναι καὶ κατασχεῖν deprehendat G 26 post inferius quinque litt. eras. G (fuisse uidetur autem) 29 interius con-] quae sequuntur usque ad -sura ipsa p. 35.24 desiderantur in G foliis ut uidetur octo amissis 32 deorsum H passim

ille, id est humiditas per quam pertransierat, in aere apparet crassa nubs. est autem quando et pluuiæ grauis fit et ex hominum aliorumque animalium in aere et in nubibus meatu, id est afflatu. per hoc ostenditur quod non talem uirtutem aut crassitudinem habeant nubes
 5 ut etiam minutissimum quid graue possint sustinere in aere aut ex terra retrahere. uenti enim multam uirtutem habentes potenterque et nimis spirantes non possunt lapidem paruum in aere deprehendere. nubibus autem et uentis talem uirtutem non habere ostensis, itaque graue tale in aere quod cadit ex aere, unde fit formare illam natu-
 10 ram et ignem et similia, et quis ex terra hæc subleuat, et quis in aere continet? et si quidem non ex ea tracta subuehebantur, quis factor eorum in aere? si enim ille qui deorsum cadit ignis graue non habet, uerum, tamen deorsum paruum in aere deprehendere. differt hic ab eo qui in terra est igne. terreni enim ignis flamma
 15 sursum in aere exaltata in diametrum eius flectitur. si uero in aere ignis graue habet et per illud graue deorsum cadit, deliberandum hoc: unde eius erit graue, et quis sustinet in aere, et quare in humiditate lucet atque fulgorat, et quousque ad terram mittitur, neque spiritus neque pluuiæ illum extinguet? per hoc autem capitulum quæ dubia
 20 sunt multis quidem perhibentur rationibus; unam uero atque breuem habet speculationem de graui et leui et his quæ sursum fiunt in aere crassioribus corporibus, seu etiam omnino sursum tractis ex terra, et quomodo subsistunt, et a quo ea sustententur siue feruntur. itaque si in solutionem pro his quæ quaesita sunt oportet illa prius acci-
 25 pere et dicere, quia grauium et leuium quoddam quidem simpliciter et ad se dicitur, quoddam uero ad aliorum comparisonem per quam grauius aut leuius altero dicimus; ipsum autem omnino graue et leue quod quidem semper consueuit a medio uehi sursum quodque ad medium deduci: ignis igitur proprie et simpliciter et semper leuis
 30 natura sursum facit euersionem, terra uero et terrena omnia deorsum ad medium ac si natura grauiæ locantur. diffiniendum enim fortassis

24 Aristot. 308^a7: λέγεται δὲ τὸ μὲν ἀπλῶς βαρὺ καὶ κοῦφον, τὸ δὲ πρὸς ἑτέρον· τῶν γὰρ ἐχόντων βάρος φαίνεται τὸ μὲν εἶναι κουφώτερον τὸ δὲ βαρύτερον, οἷον εὐλοῦ γαλῶν 28 Id. 308^a29: ἀπλῶς μὲν οὖν κοῦφον λέγομεν τὸ ἄνω φερόμενον καὶ πρὸς τὸ ἔσχατον, βαρὺ δὲ τὸ ἀπλῶς κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον (cf. 312^a28) 29 Id. 308^b13: νῦν γὰρ τὸ μὲν πῦρ αἰὶ κοῦφον καὶ ἄνω φέρεται, ἡ δὲ γῆ καὶ τὰ χειρὰ πάντα κάτω καὶ πρὸς τὸ μέσον 31 Id. 311^a16: πρῶτον μὲν οὖν διαρίσσω, καθάπερ φαίνεται πᾶσι, βαρὺ μὲν ἀπλῶς τὸ πᾶσι ὑπὲρ-στώμενον, κοῦφον δὲ τὸ πᾶσι ἐπιπολάζον. ἀπλῶς δὲ λέγω εἰς τε τὸ γένος βλέπων καὶ ὅσοις μὴ ἀμφοτέρω ὑπάρχει

1 id est] i. *H* passim 2 et (alterum) om. *CM* 3 in aere] aere *H* 6 potentesque *H*
 8 non om. *CM* 11 tracta om. *CM* subuehantur *CM* 14 differt hic ab
 eo *H*: defertur cabeo *C*: differtur in cabeo *M* flamma om. *CM* 17 quid *M*
 18 mittatur *CM* 20 quidem *CM*: enim *H* 23 siue feruntur *HM*: i. sũferuntur *C*
 24 si om. *CM* 26 ad se *H*: a se *CM*

sit secundum communem opinionem sic: graue quidem simpliciter quod omnibus subsistit, leue uero quod omnia superminet. simpliciter autem dicimus et secundum genus diffinientes et uniformiter utrique horum subesse unum, et igni quidem leue, terrae uero graue: ignis enim nihil habet graue, neque terra qualemcumque leuitatem. aliter autem graue et leue quibus duo insunt. per hoc etiam quibusdam aliis superferuntur et substituuntur, sicut aer et aqua. simpliciter enim neutrum horum leue aut graue, eo quod terra quidem ambo leuiora (superuehitur enim ei consequenter eorum particula), igne uero grauiora (subicitur enim eorum quantulumcumque sit particula), et ad se inuicem: quantulumcumque enim sit particula aeris superuehitur aquae, aqua uero quantulumcumque sit aeri subicitur. quoniam uero et aliorum quaedam quidem habent grauitatem, quaedam uero leuitatem, clarum quia horum causa omnium sit in extremis et non compositis. differentia: ab illis enim participando eo quidem plus eo autem minus, erunt quaedam quidem leuia corporum, quaedam uero grauia. et ut graue habentia deorsum locantur ad medium quasi diffinitum, sic et quod sursum fertur non in infinitum sed usque ad proprium fertur summum et terminum: unius cuiusque enim proprius finis species est quasi consummatia; quia omnino nihil in infinitum fertur. et illud quoque oportet cognoscere quomodo connexorum corporum quaedam quidem bene discreta per eundem modum (bene discretum enim est bene diffinitum) sicut aer magis aqua, aqua uero terra: aer enim magis bene discretior est aqua quoniam magis humidus est et exilis, ac per hoc neque congelatur; aqua uero terra bene discretior quasi humida et opulentissima: dicitur autem horum unum quodque bene diffinitum quasi affectabile configuratum et con-

5 Aristot. 311b27: τὸ ἀρ πῦρ οὐδὲν ἔχει βάρος. οὐδὲ ἡ γῆ κορυφότητα οὐδεμίαν 6 Id.
311a22: ὁλως δὲ βαρὺ καὶ κοῦφον ὡς ἀμφοτέρω ὑπάρχει· καὶ γὰρ ἐπιπολάζουσι τὰ καὶ
ὑψίστανται, καθάπερ αἶρ καὶ ὕδωρ· ἀπλῶς μὲν γὰρ οὐδέτερον τούτων κοῦφον ἢ βαρὺ· γῆς
μὲν γὰρ ἀμφοῦ κορυφότερα (ἐπιπολάζει γὰρ αὐτῇ τὸ τοῦχεν αὐτῶν μέρος), πυρὸς δὲ βαρύτερα
(ὑψίσταται γὰρ αὐτῶν ὁπίσθεν ἂν ἢ μέρος), πρὸς αὐτὰ δὲ ἀπλῶς τὸ μὲν βαρὺ τὸ δὲ κοῦφον·
αἶρ μὲν γὰρ ὁπίσθεν ἂν ἢ, ἐπιπολάζει ὕδατι, ὕδωρ δὲ ὁπίσθεν ἂν ἢ, ἀέρι ὑψίσταται. ἐπεὶ δὲ
καὶ τῶν ἄλλων τὰ μὲν ἔχει βάρος τὰ δὲ κορυφότητα, ὁῖον δτι τούτων μὲν αἰτίας πάντων ἡ
ἐν τοῖς ἀσυνθέτοις διαφορὰ· κατὰ γὰρ τὸ ἐκείνων τετυχηκέναι τοῦ μὲν πλεῖον τοῦ δ' ἑλαττον
ἔσται τὰ μὲν κοῦφα τὰ δὲ βαρὺ τῶν σωμάτων 17 cf. Aristot. 311b20, 312a4
21 Id. 313b6: ἐπεὶ δ' ἐστὶ τὰ μὲν εὐδιαίρετα τῶν συνεχῶν τὰ δ' ἤττον, καὶ διαίρετικά
δὲ τῶν αὐτῶν τρόπων τὰ μὲν μᾶλλον τὰ δ' ἤττον, τούτους εἶναι νομιστὶν αἰτίας. εὐδιαίρετον
μὲν οὖν τὸ εὐρίστων, καὶ μᾶλλον τὸ μᾶλλον· αἶρ δὲ μᾶλλον ὕδατος τοιούτων, ὕδωρ δὲ γῆς
27 bene diffinitum] cf. Aristot. 378b24 et Ideler ad loc.

4 et H: ut CM 5 leuitatem H: grauitatem CM 8 enim CM: autem H
11 ad se] a se CHM (πρὸς αὐτὰ Aristot.) enim om. CM superuehitur H:
superfertur CM 12 aqua] aq̄ H: aque CM quantulumcumque CM 16 quidem]
enim CHM 18 in om. H 19 et om. H 20 omnino M: omni modo CH
26 quasi humida et opulentissima] graece fort. ὡς ὑγρὸν καὶ εὐπρόωτον

prehendenti et comprehenso ab eis: terra uero non bene diffinitum; solidum enim est et siccum: affectabilior autem multo aere est paruns aer, et multa aqua similiter minor. unde latum quidem corpus, utpote ligneum aut alicuius materiae multum comprehendens aquae, non facile fertur; acutum uero ut paruam comprehendens aquam fertur cito, quoniam itaque grauia habent quandam fortitudinem separandi subiectum et ferri deorsum, at uero connexa habent quandam uirtutem non separari, per quam connexa sunt, oportet eas uirtutes ad se inuicem committere et superantem dominari. si enim grauis fortitudo, per quam uim facit et separat subiectum, superauerit connexi uirtutem, discindet et descendet per ipsum: si uero iterum connexi superauerit uirtus segregatiuam grauis uirtutem, non superabitur connexum neque graue deorsum feretur: unde glaciei crustae superuehuntur aquae, et festuca et si quid tale superfertur aeri. et illud uide deinceps ex his quae sumpta sunt quia simplicibus corporibus, quae etiam elementa uocamus, quattuor existentibus quattuor sunt generalissimae eorum differentiae, calidum et frigidum, humidum et aridum: harum uero quaedam sunt actinae, quaedam uero passiuae: per has enim elementa mutantur in semet ipsa. calidum enim est quod comparat similia genere — discernere enim, quod quidem aiunt facere ignem, comparare est similia genere; accidit enim auferre aliena: frigidum uero quod congregat et comparat similiter congenita et quae sunt dissimilia genere: humidum quoque quod infinitum quidem proprio termino, bene uero finitum est: aridum quoque bene diffinitum quidem proprio termino, infinitum uero. subtile autem et crassum et graue et leue et omnes aliae differentiae in has quat-

3 Aristot. 313^b11: τὰ μὲν οὖν ἔχοντα πλάτος διὰ τὸ πολὺ περιλαμβάνειν ἐπιμένει, διὰ τὸ μὴ διασπᾶσθαι τὸ πλεῖον ῥαδίως· τὰ δ' ἐναντίας ἔχοντα τοῖς σχήμασι διὰ τὸ ὀλίγον περιλαμβάνειν φέρεται κάτω, διὰ τὸ διατείνειν ῥαδίως. καὶ ἐν ἀέρι πολὺ μᾶλλον, ὅσῳ εὐδιατενέστερος ὕδατος ἐστίν. ἐπεὶ δὲ τὸ τε βάρος ἔχει τινὰ ἰσχύον καθ' ἣν φέρεται κάτω, καὶ τὰ συνεχῆ πρὸς τὸ μὴ διασπᾶσθαι, ταῦτα δεῖ πρὸς ἀλλήλα συμβαλλεῖν· ἐάν γάρ ὑπερβάλλῃ ἡ ἰσχύς ἢ τοῦ βάρους τῆς ἐν τῇ συνεχεί πρὸς τὴν διάσπασιν καὶ διαίρεσιν, βιάσεται κάτω θάπτον, ἐάν δὲ ἀσθενεστέρα ἦ, ἐπιπολάσει.

17 Id. 329^b24: θερμὸν δὲ καὶ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν τὰ μὲν τῷ ποιητικῷ εἶναι τὰ δὲ τῷ παθητικῷ λέγεται· θερμὸν γάρ ἐστι τὸ συγχρῖνον τὰ ἑτερογενῆ (τὸ γὰρ διακρῖνειν, ὅπερ φασὶ ποιεῖν τὸ πῦρ, συγχρῖνειν ἐστὶ τὰ ἑτερόφυλα· συμβαίνει γὰρ ἑξαίρειν τὰ ἀλλότριά), ψυχρὸν δὲ τὸ συνάγον καὶ συγχρῖνον ἑμοίως τὰ τε συγγενῆ καὶ τὰ μὴ ἑτερόφυλα, ὑγρὸν δὲ τὸ ἀόριστον οἰκείῳ ὄντι εὐόριστον ὄν, ξηρὸν δὲ τὸ εὐόριστον μὲν οἰκείῳ ὄντι, δυσόριστον δὲ. τὸ δὲ λεπτόν καὶ παχὺ καὶ γλιστρὲν καὶ κρατύνον καὶ σκληρόν καὶ μαλακόν καὶ αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἐκ τούτων.

26 Id. 330^a24: πᾶσαι αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἀνάγονται εἰς τὰς πρῶτας τέτταρας.

5 aquam] aq̄ H: aqua CM

10 subiectum] sub'm H

11 superauit H

12 connexi H: connexium C: connexum M

superavit H

13 fertur CM

15 quia] qui CM: que H

19 motantur CHM

23 congenita H que sunt co-

gentia CM

24—25 bene uero—termino om. C

24 uero H: alio M

25 uero H:

alio M

26 alie CM: aliorum H

tuor quasi primas reducuntur. harum quoque differentiarum quatuor sex quidem sunt copulationes: uerum tamen, quoniam contraria non inest naturaliter coniungi, merito spernendae sunt duae. calidum enim et frigidum esse id ipsum, et iterum humidum et aridum impossibile. itaque elementorum quattuor existentium quattuor sunt copulationes; calido quippe et siccio facientibus ignem, calido uero et humido aera, etsi quidam eum frigidum et humidum esse dicant sursum gelatis attendentes, et iterum frigido et humido constituentibus aquam, sic deinde terram arido et frigido: facileque distribui primis corporibus differentias, et multitudinem earum esse secundum rationem in illis. horum autem quaedam actiua sunt, ut dictum est, duo, calidum et frigidum, passiuia uero humidum et aridum: in eis enim actiuorum uirtus genitiua compositorum est. actiua quidem accipienda non quae per excellentiam summa sunt sed quae ueluti immixta. neque enim caliditatis excellentia et feruor ut ignis, neque frigiditatis excellentia sicut in humido glacies perficiunt ad generationem. sicut enim glacies adhuc fixura humidi et frigidi, praeclarum sic nihil ex glacie nasci; neque ex igne puro et summo. apparet itaque caliditas et frigiditas terminantes et copulantes et ad se ipsas transferentes et similia genere et genere dissimilia, et humefacere et arefacere et indurare et mollificare: arida uero et humida magis terminata et patientia passionum per unum quodque; bene enim dif-

2 Aristot. 330^a30: ἐπεὶ δὲ τέτταρα τὰ στοιχεῖα, τῶν δὲ τεττάρων ἑξ αἱ συζεύξεις, τὰ δ' ἐναντία οὐ πέφυκε συνδυῖσθαι (θερμὸν γάρ καὶ ψυχρὸν εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ πάλιν θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἀδύνατον), φανερόν ἐστι τέτταρες εἶναι αἱ τῶν στοιχείων συζεύξεις, θερμὸς καὶ ξηρὸς, καὶ θερμὸς καὶ ὑγρὸς, καὶ πάλιν ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς, καὶ ψυχρὸς καὶ ξηρὸς. καὶ ἐκκολούθηκε κατὰ λόγον τοῖς ἀπλοῖς φαινόμενοις σώμασι, πυρὶ καὶ ἀέρι καὶ ὕδατι καὶ γῇ· τὸ μὲν γὰρ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὁ δὲ ἀήρ θερμὸν καὶ ὑγρὸν (οἷον ἀέρις γὰρ ὁ ἀήρ), τὸ δ' ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, ἡ δὲ γῆ ψυχρὸν καὶ ξηρὸν· ὥστ' εὐλόγως διανεμέσθαι τὰς διαφορὰς τοῖς πρῶτοις σώμασι, καὶ τὸ πλεῖθος αὐτῶν εἶναι κατὰ λόγον. 15 cf. Aristot. 330^b25: τὸ δὲ πῦρ ἐστὶν ὑπερβολὴ θερμότητος, ὥσπερ καὶ κρύσταλλος ψυχρότητος· ἡ γὰρ πῆξις καὶ ἡ ζέσις ὑπερβολαὶ τινεὶ εἰσιν, ἡ μὲν ψυχρότητος, ἡ δὲ θερμότητος. εἰ οὖν ὁ κρύσταλλός ἐστι πῆξις ὑγροῦ ψυχροῦ, καὶ τὸ πῦρ ἐστὶν ζέσις ξηροῦ θερμοῦ. διὸ καὶ οὐδὲν οὐτ' ἐκ κρυστάλλου γίνεται οὐτ' ἐκ πυρός. 19 Id. 378^b14: φαίνεται γὰρ ἐν πᾶσιν ἡ μὲν θερμότης καὶ ψυχρότης ὁρίζουσαι καὶ συμφύουσαι καὶ μεταβάλλουσαι τὰ ὁμογενῆ καὶ τὰ μὴ ὁμογενῆ, καὶ ὑγραίνουσαι καὶ ξηραίνουσαι καὶ σκληρύνουσαι καὶ μαλακτόνουςαι, τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ὑγρὰ ὁρίζουσα καὶ τὰλλα τὰ εἰρημένα πάθη πάσχοντα αὐτὰ τε καθ' αὐτὰ καὶ ὅσα κοινὰ ἐξ ἀμφοῖν σώματα συνίστηεν. ἔτι δ' ἐκ τῶν λόγων ὅτιον, οἷς ὁρίζουμθα τὰς φύσεις αὐτῶν· τὸ μὲν γὰρ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ὡς ποιητικὰ λέγομεν (τὸ γὰρ συγχετικὸν ὥσπερ ποιητικὸν τι ἐστὶ), τὸ δὲ ὑγρὸν καὶ ξηρὸν παθητικόν (τὸ γὰρ εὐόριστον καὶ δυσόριστον τῷ πάσχειν τι λέγεται τὴν φύσιν αὐτῶν).

9 facileque] ὥστ' εὐλόγως Aristot.

16 ad om. CM

17 sicut M: sic H: si C

22 bene enim H: enim bene CM

Supplem. Arist. 1.2 Priscianus Lycus.

6

finitum dicitur in patiēdo quid naturam eorum. simplicibus quoque
 corporibus quattuor existentibus summa quidem et sincerissima terra
 et ignis; media uero et mixta magis aqua et aer: contraria autem
 igni quidem aqua, aeri uero terra; haec enim ex contrariis passioni-
 5 bus constituta sunt. igne enim calido et sicco existente nullam aqua
 communionem habet ad ignem; humida enim est et frigida; sicut
 et terra, frigida et arida dum sit, communionem nullam habet ad
 aera, calidum existentem et humidum secundum multos. in uno
 quoque autem elementorum duae quidem sunt differentiae, sed ex
 10 duabus una elementi dominatur. ignis enim magis est calidus quam
 siccus; aer autem humidus est magis quam calidus; et aqua frigida
 est magis quam humida, sicut et terra magis arida est quam frigida.
 mouentur autem et in se ipsa facile quidem cum per unum commu-
 nicant et per unum opponuntur; difficulter uero quando per duas
 15 differentias contradicunt. ignis enim in aera et iterum aer in ignem
 facile mouetur, ut communem habentia caliditatem, circa uero aridum
 et umidum contraria. aer quoque et aqua similiter; est enim com-
 mune eis humidum, quamuis frigidum calido contrarium. et aqua
 iterum et terra quasi communi existente in ambobus frigiditate,
 20 quamis siccum humidum contrarium. cum ergo in his contrarium a
 contrario superatur, efficitur facile horum in se inuicem mutatio.
 cum uero mutatur ignis in aquam aut aqua in ignem aut aer in
 terram aut iterum in aera terra, difficilis horum fit mutatio. nihil
 enim commune eis ad se inuicem, utpote igni ad aquam aut aeri ad
 25 terram, sed duae qualitates opponuntur duabus. communione ergo
 non subsistente mutari quidem in se inuicem possunt, uerumtamen
 difficulter. his igitur praediffinitis dicendum quomodo in medio et
 circa medium discreta sunt. terra quidem stat, aqua uero circum-
 posita circa terram: haec autem continet aeris amictus terram et
 30 superpositam aquam ambiens, et circa aeris sphaeram ea quae dici-
 tur ignis. ipse enim est quattuor extremum, sicut medium terra.
 humidorum autem et aridorum ex terra et circa terram inflationis

2 Aristot. 330^b30: ὄντων δὲ τεττάρων τῶν ἀπλῶν σωμάτων . . . καὶ ἄρα μὲν καὶ εὐκκρι-
 νέστατα πῦρ καὶ γῆ, μέσα δὲ καὶ μεμιγμένα μᾶλλον ὕδωρ καὶ ἀήρ. καὶ ἐκάτερα ἑκατέρους
 ἐναντία· πῦρ μὲν γὰρ ἐναντίον ὕδωρ, ἀήρ δὲ γῆ· ταῦτα γὰρ ἐκ τῶν ἐναντίων παθημάτων
 συνέστηκεν 10 cf. Aristot. 331^a3: οὐ μὴν ἀλλ' ἀπλῶς γε τέτταρα ὄντα ἐνὸς ἑαυτῶν
 ἐστί, γῆ μὲν ἕξου μᾶλλον ἢ ψυχροῦ, ὕδωρ δὲ ψυχροῦ μᾶλλον ἢ ὑγροῦ, ἀήρ δ' ὑγροῦ μᾶλλον
 ἢ θερμοῦ, πῦρ δὲ θερμοῦ μᾶλλον ἢ ξηροῦ 13 cf. Aristot. 331^a24 sqq. 28 Aristot.
 354^b23: τοῦ γὰρ ὕδατος περὶ τὴν γῆν περιτεταμένον, καθάπερ περὶ τοῦτο ἢ τοῦ ἀέρος σφαῖρα
 καὶ περὶ ταύτην ἢ λεγομένη πυρὶς (τοῦτο γὰρ ἐστὶ πάντων ἔσχατον, εἰθ' ὡς οἱ πλείστοι λέ-
 γουσιν εἰθ' ὡς ἡμεῖς) κτλ.

18 calido CM: humido H

25 non om. CM.

30 speram CHM

duae sunt species: una quidem est humida, altera uero arida; uocaturque humida quidem uapor, altera uero omnino quidem non habens nomen, in parte autem utentes uniuerso eam appellamus ueluti fumum. est enim uaporis quidem natura humidum et calidum * * * et sic-
 5 cum: et est uapor quidum uirtute ueluti aqua, inflatio uero uirtute ueluti ignis. neque uero humidum neque aridum sine se inuicem sunt, sed haec omnia dicuntur secundum eminentiam et habundantiam in altero. et saepe quidem uaporea inflatio multiplicior siccior est et fumea, et sic in imbrem esse tempus illud et plenitudinem multa-
 10 rum aquarum: quas contrario ex fumeae inflationis habundantia siccitas superat et puluerulentia. hoc autem observatur accidere aut per multam et contiguam regionem aut per partes. saepe enim regio quidem quae in circuitu est accipit temporales imbres; in quadam uero parte eiusdem est puluerulentia, sicut e contrario. causa autem
 15 duarum harum inflationum est sol. circulariter enim et oblique faciens per zodiacum meatum, tunc superuectum humidum a terra ad superiorem meatum trahit; ipsam uero terram caliditate siccans fumeae inflationis facit fieri respirationem. ipse itaque habens humidi plenitudinem uapor in superiorem locum reducit, qui est super solarium
 20 radiorum repercussionem, et ibi propter frigus constituitur iterum in aquam, longius facto sole per obliqui circuli distantiam. sicque ex eodem nubes et pluuiam et niuem et gelu et unum quodque aliorum humidorum in aere et circa terram consistere manifestum; aridam uero inflationem copiosam spirituum principium et naturam fieri, et
 25 aliorum quaecumque igneae sunt essentiae. quoniam itaque duplex quidam motus est utrorumque, et eorum quae sursum et eorum quae deorsum feruntur, unus quidem iuxta naturam, alter uero contra naturam et uiolentus, oportebat inflationem utramque accipere, humidam

- 1 Aristot. 359^b28: ἔστι γὰρ δύο εἶδη τῆς ἀναθυμιάσεως, ὧς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἢ δὲ ξηρά. κα-
 λεῖται δ' ἡ μὲν ἀτμός, ἡ δὲ τὸ μὲν ὅλον ἀνώνυμος, τῇ δ' ἐπὶ μέρος ἀνάγκη χρωμένους καθό-
 λου προσταγοῦμεν αὐτὴν οἷον καπνόν 4 Id. 340^b27: ἔστι γὰρ ἀτμῶς μὲν φύσις ὑγρὸν
 καὶ θερμὸν, ἀναθυμιάσεως δὲ θερμὸν καὶ ξηρόν· καὶ ἔστιν ἀτμός μὲν δυνάμει οἷον ὕδωρ, ἀνα-
 θυμιάσει δὲ δυνάμει οἷον πῦρ 6 Id. 359^b32: ἔστι δ' οὕτε τὸ ὑγρὸν ἀνεῖ τοῦ ξηροῦ
 οὕτε τὸ ξηρὸν ἀνεῖ τοῦ ὑγροῦ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχὴν 8 Id.
 360^b2: διὰ δὲ τὸ ἐνίστη μὲν τὴν ἀτμῶδῃ γίνεσθαι πολλαπλασίαν ὅτε δὲ τὴν ξηρὰν καὶ κα-
 πνώδῃ, ὅτε μὲν ἐπομβρία τὰ ἔτη γίνεται καὶ ὑγρὰ, ὅτε δὲ ἀνεμῶδῃ καὶ αὐχμῶδῃ. ὅτε μὲν οὖν
 συμβαίνει καὶ τοὺς αὐχμῶδους καὶ τὰς ἐπομβρίας πολλοὺς ἄμα καὶ κατὰ συνεχὴ γίνεσθαι γῶραν,
 ὅτε δὲ καὶ κατὰ μέρος, πολλάκις γὰρ ἡ μὲν κύκλις χώρα λαμβάνει τοὺς ὑπέρτατους ὀμβροὺς ἢ
 καὶ πλείους, ἐν δὲ τινὶ μέρει ταύτης αὐχμῶς ἔστιν· ὅτε δὲ τοῦναντίον τῆς κύκλις πάσης ἢ
 μετρίοις χρωμένους ὕδασι ἢ καὶ μᾶλλον αὐχμῶσεως, ἐν τῇ μέρει ὕδατος ἀπθονοὺς λαμβάνει
 πλεῖθος 15 cf. Aristot. 346^b20 24 Id. 360^a12: ἡ δὲ ξηρὰ [scil. ἀναθυμιάσει]
 τῶν πνευμάτων ἀρχὴ καὶ φύσις πάντων

3 nomen] non *CHM* 4 *excidit* inflationis uero calidum
 esse tempus illud] *graece fort.* ὥστε ἐπομβρίον τὴν ὥραν γίνεσθαι

9 et sic in imbrem
 14 sicut *CM*; sic *H*
 6*

uidelicet et fumeam, et illis accidentia pertransire summatim. ipsa enim humiditas subleuata per solis caliditatem et partim relinquente eam calido propter longiorem distantiam maxime solis facta per frigidioris aeris locum densatur et mutatur per rigiditatem in nubem: in qua transmissa ex uapore aqua constat et refrigerescit, aliquando quidem in guttationem exilem, aliquando uero in imbrem et pluuiam propter ualidiorem nubis densitatem. habet quoque imbre aqua etiam lutum eo quod multum consubleuatur terrenum humidioribus uaporibus. non omnis autem ex continenti aqua meatus imber est, sed qui per mutationem uaporis in nubem constitutus. saepe enim uenti uiolentior tempestas et turbo humidum ex fluminibus uel stagnis uel mari rapiens subleuat in altum, deinde intermittit. propter hoc etiam apparuerunt aliquando cum pluuiis ranae et pisces ueluti sursum alicubi nascentes descendere, sicut etiam in Aegos fluminibus circa Hellespontum cecidit lapis ex aere, ex spiritu quidem raptus uiolentior, descendens uero ad proprium. saepe quoque guttae sanguineae et picis similes fiunt ex igneo commixto nubibus simulque terreno σαρπητο, id est ex uentis collecto fimo. haec itaque omnia uiolenter et contra naturam sursum compulsa naturali meatu iterum fiunt deorsum. uaporis qualitas humida quidem et infirma neque in multum elata a terra, cum neque a spiritibus neque a calore effertur, primum nebulam constituit, hoc est nubem infirmam; concreta uero paululum et expulsa ros dicitur, multum quidem aereum habens, paruam uero humiditatem. uaporis autem in superioribus locis concretio efficitur nix, ex humida inflatione in altum rapta nondum uero transmutata in aquam, sed priusquam moueatur circumgelata sursum et deorsum deducta, ita ut sit nix et gelu, aut in hora hiemali, aut loco gelido frigore tantum superante ita ut etiam in terra calorem uiucat, quem quidem ex ignea inflatione habuit. tanta concretionis est uirtus propter aeris densitatem, ut in boreis locis et gelida zona propter eminentiam pagi neque imbres sint neque uenti, serenitas uero uniuersaliter dominatur, et solius niuis descensio fit et glaciei concretio. ex talium quoque congelatione causarum grandines et aliorum unum quodque gelascentium humidorum fiunt et ad propriam deferuntur regionem,

2 ex alio fonte (Theophrasto) 15 cf. Aristot. 344b32: ὅτε ὁ ἐν Αἰγὸς ποταμὸς ἔπεσε λίθος ἐκ τοῦ αἵρος, ὑπὸ πνεύματος ἀρθείς ἐξέπεσε μεθ' ἡμέραν

1 illis] ill' H: eis CM 2 relinquentem CM 4 motatur CHM (et sic sarpius)
 5 constat H: consteterat CM refrigerescit H: rigescit CM 7 imbra H
 10 motacionem CHM 14 fluminibus CM: fluctibus H 15 hellisponium CH
 ex spiritu CM: et spiritu H 16 quoque CH: uero M 17 picis similes] graece
 πικτώδεις 18 σαρπητο sic CHM 27. 28 fulgore gelido ordo in H
 29 tante CM concretionis M: creationis H: cretionis C 30 ut om. M

uolenter quidem et contra naturam humido subleuato uapore, naturaliter autem ad propriam inclinato. quia uero usque ad superiorem locum et gelidum aera, eo quod superat solarium radiorem repercussionem deserens solis caliditatem, humidum subleuatum in aquam
 5 mutatur et alias concretiones; non apparet autem depelli per super-excellentem aeris locum igneo meatu appropinquantem; ostendunt manifeste haec excelsa montium super nubila esse et serena, eo quod concursus nubium et uentorum principium ex talibus duabus inflationibus factus non longe usque ad aerem ducitur: circa gelidum
 10 terminata locum mouentur in uentos et igneos concursus et aquae fluentis et rigentis differentias. locus enim ipse, ut diximus, aeris est frigidus, eo quod non est propinquus meatui ignis neque a terra repercussis radiis, qui prope terram prohibent consistere nubes segregantes caliditate concursus. itaque de inflationibus humidis in super-
 15 lores locos et naturaliter iterum descendentibus post concursum, sufficiant tanta. de his uero quae ex fumea inflatione fiunt et mutantur in igneos concursus, et haec in ea quae deorsum sunt uolenter expelluntur et proci uidentur contra naturam, diffiniendum breuiter. calido enim et sicco coeuntibus quidem continuo et tendentibus sub
 20 circularem meatum comprehendentibusque aera, occidit paruo motu et maiori consequenter facto ardere aera saepe ueluti fumum. si ergo latitudinem habet et longitudinem suffragrantia, apparet ardens flamma, sicut in aruo ardentis stipulae. si uero secundum longitudinem tantummodo sit, et quaedam cadunt ex arsure ipsa scintillae, tunc fiunt
 25 quae uocantur faces et lampades, et iterum quae uidentur extantae

19 Aristot. 341b13: πρῶτον μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν ἐγκύκλιον φορὰν ἐστὶ τὸ θερμὸν καὶ ξηρόν, ὃ λέγμεν πῦρ ... ὑπὸ δὲ ταύτην τὴν φύσιν ἀήρ. δεῖ δὲ νοῆσαι ὅλον ὑπέκκαυμα τοῦτο ὃ νῦν εἵπομεν πῦρ περιτετάσθαι τῆς περὶ τὴν γῆν σφαίρας ἑστατον. ὥστε μικρὰς κινήσεως τυχόν ἐκκλίσθαι πολλὰκις ὥσπερ τὸν καπνόν. 22 Id. 341b25: ἂν μὲν γὰρ πλάτος ἔχη καὶ μῆκος τὸ ὑπέκκαυμα, πολλὰκις ὁρᾶται καιομένη φλόξ ὥσπερ ἐν ἀρούρᾳ καιομένης καλῆμης· ἂν δὲ κατὰ μῆκος μόνον, οἱ καλούμενοι θαλοὶ καὶ αἶγες καὶ ἀστέρες. 25 Id. 341b32: ἐὰν δὲ τὰ μῆκη τῆς ἀναθυμιάσεως κατὰ μικρὰ τε καὶ πολλὰ γὰρ διεσπαρμένα ᾖ καὶ ὁμοίως κατὰ πλάτος καὶ βᾶθος, οἱ δοκοῦντες ἀστέρες διόπτειν γίνονται. ὅτε μὲν οὖν ὑπὸ τῆς κινήσεως ἡ ἀναθυμίασις ἐκκαιομένη γεννᾷ αὐτὰ· ὅτε δὲ ὑπὸ τοῦ διὰ τὴν φύσιν συνσταμένου αἵρος ἐκκροῦνται καὶ ἐκθλίβεται τὸ θερμὸν· διὸ καὶ εἰσικεν ἡ φορὰ βίβει μᾶλλον αὐτῶν ἀλλ' οὐκ ἐκκαύσει. ἀπορίσκει γὰρ ἂν τις πότερον ὥσπερ ἡ ὑπὸ τοῦς λόγους τιθεμένη ἀναθυμίασις ἀπὸ τῆς ἀνωθεν φλογὸς ἀπτεῖ τὸν κάτωθεν λόγον (θαυμαστὴ γὰρ καὶ τοῦτο ἡ ταχυτής ἐστὶ καὶ ὁμοία βίβει, ἀλλ' οὐκ ὡς ἄλλου καὶ ἄλλου γιγνόμενος πυρρός), ἢ βίβει τὸ αὐτοῦ σώματος εἶναι αἰ διαθρόμα. εἰκαὶ δὲ οἷ δι' αἵματι· καὶ γὰρ οὕτως ὡς ἡ ἀπὸ τοῦ λόγου γίνεται, καὶ ἕνα διὰ τὸ ἐκθλίβεσθαι διπτεῖται, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν δακτύλων πυρῆνες

3 aera CM: aere H 9 ad om. H 12 eo quod CM: eoque H 13 qui prope terram etc.] *graece fort. fuit οἱ ἐγγὺς τῆς γῆς καλοῦνται συντετάσθαι νέφη, διακρίνοντες τὴν θερμότητι τὰς συνδρομὰς* 14 caliditate H: calide CM 16 sufficient CH: sufficiunt M 20 comprehendentibusque CM: comprehendentibus H 22 suffragantia H: suffraganti CM 23 ardentem CHM 24 arsure] *v. ad p. 77.29*

stellae ex quibusdam talibus arsuris: inflatio enim ex motu ardens 575
 uidetur haec gignere: quando uero a consistente per geliditatem aere
 comprimitur et expellitur calidum, est horum meatus projectione
 quadam magis, sed non exarsura. sicut enim sub lucernas posita in-
 5 flatio a flamma quae desursum est accendit deorsum lucernam, et
 cito ignis attrahitur fumo accensae summitatis candelabri uiolenter 50
 attractus; sic quoque et sursum factas efflagrationes aestimandum
 compressas prolici deorsum cum ui, sicut ex digitis nuclei oliuae
 compressi uiolenter proiciuntur: etenim ipsi graue habentes uidentur
 10 saepe sursum uiolenter ex digitis puls: deorsum uero proiciuntur
 exusta in aere, eo quod densitate compelluntur ea et deorsum proii-
 ciuntur uiolentius. per hoc etiam fulmina et qui dicuntur ex nubi-
 bus uenti et talia omnia feruntur deorsum. etenim naturaliter sur-
 sum fertur omne calidum: contra naturam itaque ignea arsura repel- 60
 15 litur deorsum. per positionem uero inflationis, utcunque euentus sit
 positus latitudinis et profundi, sic fertur aliquando quidem sursum,
 aliquando autem deorsum aut etiam oblique; maxime uero in obli-
 quum depelluntur. per hoc duobus meatibus feruntur quae feruntur,
 ui quidem deorsum, natura uero sursum. per hoc etiam discurrer-
 20 tium stellarum meatus plurimus obliquus fit, eo quod uero iuxta ter- 70
 ram sint, et uelocitas eorum similis his quae nobis proiciuntur est
 ita ut etiam uideantur multa uelocitate praeterire tunc solem et reliqua
 astra. hoc quoque ipsum accidit et circa eos qui dicuntur turbines.
 fit enim turbo cum segregatus spiritus ab aliqua nube offenditur et
 25 circumuoluitur circa nubem circulum faciens et circa illam corroborat-

9 Aristot. 369a21: εἰς τὸναντίον τῆς πυκνότητος ἀναγκαῖον γίνεσθαι τὴν ἐκθλίψιν, ὅτε οἱ
 πυρῆνες οἱ ἐκ τῶν θαπτῶλων πηδῶντες· καὶ γὰρ ταῦτα βάρος ἔχοντα φέρεται πολλὰκις ἄνω
 10 Id. 342a12: κάτω δὲ ῥιπτεῖται διὰ τὸ τὴν πύκνωσιν εἰς τὸ κάτω βέπειν τὴν ἀπω-
 θούσαν. διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ κάτω πίπτουσιν 12 Id. 369a19: διὸ καὶ οἱ κεραυνοὶ
 καὶ οἱ ἐκνεφέαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα φέρεται κάτω, καὶ τοὶ πεφυκότες ἄνω τοῦ θερμοῦ φέ-
 ρεσθαι παντός 15 Id. 342a21: διὰ δὲ τὴν θέσιν τῆς ἀναθυμιάσεως ὅπως ἂν τύχῃ
 κεκμένη τοῦ πλάτους καὶ τοῦ βάρους, οὕτω φέρεται ἢ ἄνω ἢ κάτω ἢ εἰς τὸ πλάγιον· τὰ
 πλείστα δὲ εἰς τὸ πλάγιον διὰ τὸ ὅσο φέρεσθαι φορὰς, βία μὲν κάτω, φύσει δ' ἄνω· πάντα
 γὰρ κατὰ τὴν διάμετρον φέρεται τὰ τοιαῦτα. διὸ καὶ τῶν διαθεόντων ἀστέρων ἡ πλείστη λοῦξ
 γίνεται φορὰ... πάντα δὲ κάτω σελήνης ταῦτα γίνεσθαι. σημείον δ' ἡ φαινόμενη αὐτῶν τα-
 χυτῆς ἑμῶς οὕσα τοῖς ὕψ' ἡμῶν ῥιπτομένοις, ἃ διὰ τὸ πλεόνειν εἶναι ἡμῶν πολλὴ δοκεῖ τῷ
 τᾶν παραλλάττειν ἀστρα τε καὶ ἥλιον καὶ σελήνην 24 cf. Aristot. 371a9: Nic. Blem-
 mid. Epit. phys. p. 148—50 ed. Wegelin

3 est G^2 in ras. (5 fere lit. eras.) 4 sed non ex- G^2 in ras. 7 estimandum G
 8 digitis G^1 : degitis G^2 (sic etiam infra, v. 10) 21 et] et an etiam, incertum in G
 23 quoque ipsum G^2 : ipsum quoque G^1 24 fuit fort. graece γίνεται γὰρ τῶν ὅταν
 τὸ ἐκ νέφους ἐκκρινόμενον πνεῦμα ἐτέρω τινὶ νέμει ἀνταρῶν καὶ περιστρέφεται περὶ τὸ νέφος
 ὅλκιμα ποῦσιν καὶ περὶ ἐκείνο ἐρρωμένον οὕτως ὥστε καὶ τὸ μέρος ἀναρπάζειν τοῦ νέφους, τῷ
 μὴ δύνασθαι ἀπ' ἀλλήλων διακρίνεσθαι

tus ita ut et quandam partem arripiat nubis, eo quod non possunt
a se inuicem segregari. per hanc igitur collisionem euectus oblique
in terram fertur, et quae mouentur ab eo conuertens in circuitu
mouet. propterea etiam saepe conuertens quaedam eorum quae in
terra seu in mari sunt in altum subleuat, exitum non inueniendo in
se ipsum iterum reflectens. unde ex mari saepe quidem aquam ab-
strahit; iam uero ibi naues aduenientes sublenat aquarum tractu acci-
piens in altitudinem; ex terra quoque lapides et alia, saepe etiam
animalia subleuat. haec autem ad paululum erepta deferuntur iterum
sicciora facta propter ariditatem sustollentis ea spiritus. quia uero
ignis de caelo et cometae et unumquodque ignitorum ex arida in-
flatione fiunt circa nostrum aera, demonstrat uisibium aspectus et
maxime fulminum differentiam habentium et concursum et impetum,
sicut etiam nomina: tanta enim quaedam eorum utuntur nimietate
uelocitatis, ut quaedam quidem repercutientia et solida urant, quae-
dam uero rariora et subtiliora transgressione custodiunt illaesa: ete-
nim aliquando per parmam ueniens aes quidem eius propter reper-
cussionem confluit, lignum uero illaesum custodiuit: spiritus enim
urens fulmen. et aliarum quoque passionum in aere consistentium
inest uidere substantias ex spirituali inflatione, utpote sit de tonitru
dicendum et fulgoratione. nubibus frequentibus et conuenientibus
euecta inflatio offendens uiolentur in eis facit plagam, cuius sonus
uocatur tonitru; collisione uero facta contritum in eis igneum ex-
primit fulgorationem. sic prius quidem tonitru fulguratione fieri; ap-
parere autem priorem fulgurationem, eo quod uisus auditum praecedat

2 cf. Nic. Blemmid. l. c. p. 149: φερόμενος οὖν ὁ τυφὼν κάτω καὶ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν κύκλῳ περισφόμενος καὶ οὕτω συσπρεφόμενος καὶ ποιῶν ἑλικὰς· οἷς ἂν προσπέσῃ, ταῦτα κύκλῳ σπρέφων κινεῖ. διὸ καὶ τινα πολλὰκις τῶν ἐπὶ γῆς ἢ θαλάττης σπρέφας εἰς ὕψος ἀνέλκει, ὥς ἐπὶ τὸ αὐτὸ πάλιν ἀνακάμπτον τῷ μὴ ἔχειν διέξοδον. ἐκ μὲν οὖν θαλάσσης ὕδαρ ἀνασπᾷ πολλὰκις· ἤδη δὲ καὶ πλοῖον ἐμετωρίσει τῷ ὄντι περιλαβῶν· ἐκ δὲ τῆς γῆς καὶ ξύλα καὶ λίθους, ἤδη δὲ καὶ ὥμα, τὸν αὐτὸν τρόπον ἀνίεγκεν. ὅσα δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀναφέρονται, ὅληρον μετεωρισθέντα καταφέρονται πάλιν, ἐξηρότατα γινόμενα διὰ τὴν ἐξηρότητα τοῦ ἀναγόντος ταῦτα πνεύματος
15 cf. Aristot. 371^a24: διὸ καὶ τὰ μὲν ἀντιτυπήσαντα πάσχει τι, τὰ δὲ μὴ οὕθεν, οἷον ἀσπίδος ἤδη τὸ μὲν γάλακμα ἐτάκη, τὸ δὲ ξύλον οὕθεν ἔπαθεν — Nic. Blemmid. l. c. p. 151
21 cf. Aristot. 369^a27: αὐτῇ [scil. ἡ ἀναθυμίασις] συνόντων τῶν νεφῶν ἐκκρίνεται, βίᾳ δὲ φερόμένη καὶ προσπίπτουσα τοῖς περιεφερόμενοις νέφει ποιεῖ πληγὴν, ἣς ὁ ὕψος καλεῖται βροντὴ
24 cf. Aristot. 369^b7: γίνεται δὲ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ ὕστερον τῆς βροντῆς· ἀλλὰ φαίνεται πρότερον διὰ τὸ τὴν ὥσιν προτερεῖν τῆς ἀκοῆς — Nic. Blemmid. l. c. p. 147: γίνεται δὲ μετὰ τὴν βροντὴν καὶ ὕστερον τῆς πληγῆς· ἡ βλαύσις γὰρ κίνησις καὶ ἡ πληγὴ αἰτία ἐστὶν αὐτῇ τῆς ἐκπυρώσεως· διὰ μὲντοι τὸ τὴν ὥσιν ἀνταμυβάνεσθαι τῶν ἰδίων αἰσθητῶν πρώτων τῆς ἀκοῆς, διὰ τοῦτο πρὸ τοῦ ἀκουσθῆναι τὴν βροντὴν ὁράται ἢ ἀσπασθῆναι.

10 propter G^2 in marg.; in textu una litera erasa, fort. compend. per 13 differentiam
etc.] graece fort. διάφορον ἔχοντων καὶ τὴν συνδρομὴν καὶ ὁρμὴν ὥστερ καὶ τὰ ὁνόματα
[Duclunero διαφορώτατα scripsisse Priscianum videtur] 21 dicendum G^2 in ras.

circa priorum sensibilium assumptionem. anomale igitur factis so- 576
nitibus sinuositate nubium constat quidem ex his tonitru, spiritus
uero igneus et infirma quadam flagrantia utens deinde cadens facit
fulgorem. ex his itaque omnibus collectis unumquodque in terra seu 20
5 aere consistentium habet quidem suum naturale momentum sursum
uersus, et deorsum uim patiens contra naturam opprimitur, et iterum,
siquidem permanserit, ad proprium refertur.

CAP. VIII.

Titulus deest.

10 Et hoc quoque: quare omne animal aut animatum aut aliud
quoddam sicuti germinum uel seminum translatorum a regione in
regionem aut locos quosdam, aut nascentium ibi, post tempus et ex
generatione degressionem conuertuntur ueluti in plurimum in illam
naturam seu formam illius terrae in quam transducta sunt? et si qui-
15 dem illorum conuersionis causa aer aut terra ibi regionis facta est,
ob quam causam semper ibi habitantes aut ibi nascentia, etsi similia 10
genere sint, differunt forma et similitudine et aliis quibusdam? uni-
uersaliter enim natura hominum secundum clima et regionem habitans
manifesta est qualis coloris et formae sit. constat enim cognoscere
20 homines orientales partes habitantes et anima et corporibus per oc-
casum degentibus magis similes secundum animam habitantibus
orientem. similiterque de habitantibus alias partes deliberan-
dum. in praesentis capituli inquisitionem illa praeponenda quae 20
dicta sunt prius de immortalitate et simplicitate et in corpora-
25 litate animae et secundum essentiam immutabilitate, qualitatibus
quidem irrationalis uitae et corporalibus materiis et passionibus
propriis operationes et uirtutes immutantis, ueluti uerbi gratia con-
formatae materiali et circumstantibus extrinsecus, non tamen secun-
dum naturam propriam uariatae. his itaque in omnibus praecordinatis,

1 cf. Aristot. 369b1: παντοδαποὶ δ' οἱ ψόφοι διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τε γίνονται τῶν νεφῶν καὶ διὰ τὰς μεταρῶν κοιλίας, ἧ τὸ συνεχὲς ἐκλείπει τῆς πυκνότητος. ἡ μὲν οὖν βροντὴ τοῦτ' ἐστὶ καὶ γίνεται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα τὸ ἐκδιλυόμενον τὰ πολλὰ μὲν ἐκπυροῦται λεπτῇ καὶ ἀσθενεὶ πυρώσει, καὶ τοῦτ' ἐστὶν ἣν καλοῦμεν ἀστραπὴν, ἧ ἂν ὥσπερ ἐκπίπτει τὸ πνεῦμα γρωματισθὲν ὁρᾷ 10 cf. Plato Rep. VI. 497B: Theophrastus H. P. S. 8

1 priorum] priorum G¹ 9 deest titulus, spatio vacante in GH 11 transla-
torum] transl-()-r-() G 12 post tempus etc.] graece fort. μετὰ χρόνον καὶ
τὴν ἐκ γενετῆς μεταστάσιν 13 digressionem H plurimum] plus G¹ 14 si CM:
sic G; om. H 18 regionem habitans] -nem habitans G² in litura vel lacuna
19—21 locus vitiosus fortasse etiam in ipso graeco codice 19—20 constat—orientales]
-stat—orientales G² in litura vel lacuna 21 magis similes G² in litura vel lacuna
post similes fort. 3 lit. eras. G 25 immutabilitate G² 27 immotantis G²

considerare oportet quae sint causae inaequalitatis morum simul etiam 576
 formarum hominibus. et in unoquoque loco formae, siue ad maximas 30
 terrae partes diuidat quis rationem. utpote Europam et Asiam et
 Libyam, siue ad aquilonem et meridiem locis ortumque et occasum.
 5 siue per gentes et regiones singulas. et breuius dicendum per ciuitates
 et uillas similiterque ibi et domus. omnium enim horum est sicut
 est sic dicendum differentia et in formis et moribus et magnitudinibus
 corporum, sicut et in aliis animalibus et ex terra nascentibus. horum 60
 autem sicut in similitudine accipitur causas esse ponendum et aescas
 10 et aera continentem et tertium disciplinas. quia enim aescas et con-
 tinens formant, manifestum etiam ex factis transmutationibus: ad-
 uenticia enim mouentur secundum regionales formas similiter anima-
 lium et germinum, sed quaedam quidem in pluribus, quaedam uero
 in minoribus temporibus iuxta figurantis consequentiam: quaedam
 15 autem omnino accidit neque fieri per quosdam locos animalia neque 30
 germina propter terrae et continentis affectum, sicut maxime in in-
 habitabilibus sub ardenti ustione aut frigiditate superante et glacie.
 horum enim nihil enutrire aut fecundare possunt, eo quod non habent
 alimentum; sed et continens temperies contraria est: quaerit enim
 20 haec duo animal et quaecunque ex terra germinantur; sicut enim 577
 materia per unumquodque germen et animal propria, sic et aescas et
 principium est. fere enim utpote connaturalia sunt haec sibi; 60
 conuersationes uero et formas differentes sic omnino regiones faci-
 ciunt, dum non sint similes, et quae extrinsecus superueniunt,
 25 etsi quaedam saluant prioris similitudinis uestigia et magnitudinis.
 quia uero plus aescas et disciplinae mos simul cum natura aeris
 perficiunt magna ad uirtutem et furorem et corporum formas, ad-
 huc etiam ad intellectum et prudentiam, signum fortassis sit natu-
 30 raliter continuo differre per regiones, et quosdam quidem sapientes
 70 quoque et urbanitates et leges ad disciplinam uitae: etenim qualibus-
 cunque quis moribus nutritus fuerit, talis erit consuetudo per singulas
 ciuitates et uicos; quaedam uero et per proprias naturas priorum.
 similes enim faciunt imitatio et connutritura superuenientes anti-

3 europam G 6 similiterque] simi- G² in ras. 6. 7 sicut est sic dicendum] quid
 graece fuerit non video 9 sicut in similitudine] i. e. graece ὡς περ ἐπὶ τῆς ὁμοιότητος

11 etiam] () G 12 mouentur secundum] mouent-() G 13 sed G² in ras.
 19 continens temperies] i. e. graece ἡ περιέχουσα χρεῖαι 21 et (ante principium) om. G¹

26 cum] () G 27 furorem et] furo-()-t G 28 fortassis (sic) G 30 uasorum (sic) G
 uasorum quorundam repertoires] i. e. graece σκευῶν τινων εὑρεταί 34 aq. graece fort.
 ὁμοίους γὰρ ποιοῦσιν ἢ μέλησις καὶ ἡ συντροφία τοὺς ἐπιγινωσκένους τοὺς φθίσασιν, ἐπιβλῇ καὶ
 ἐν οἰκῇ τοῦτο τάχ' ἂν εἴη τῇ μὴ συμμεινόμενῃ ἐτέραις. αὐτῇ γὰρ μόνα ἔχει τὰ φέλει καὶ
 ἔσα παρὰ τῶν γονέων εἰληφεν ἑκαστος, καὶ εἰ τινες τούτων ἀρχαῖότεροι εἰεν . . . καὶ τοῦ-

cipantibus, quoniam et in domo hoc fortasse sit non commixta aliis: 577
 ea enim solummodo habebit quae sunt naturae et quaecumque a pa-
 rentibus accepit unusquisque, et si quidam horum sint uetustiores * * 80
 et multi originem inde habent, solam regionem aut etiam disciplinam
 5 nominantes quasi hinc occasionum et seminum naturales eis insitorum
 motus et formas. itaque causae mutationum naturales sunt et poli-
 ticae, ad uarietatem sufficientes per se ipsam quidem utraque, adhuc
 uero magis una in mixtura inter se ipsas. acceperit et hoc quis ibi
 ad differentiam: alimenta quidem enim in montanis aridiora et minus
 10 terrena siue bene spirantia consistunt et densant corpora et partium 80
 unumquodque rectum faciunt et non peruersum neque ab ulla aliena
 uirtute prohibitum. propria enim est ad singulos quosque commode-
 ratio per horas oppositas et simpliciter angulares. respirens enim aer
 qui est purus maximum in hoc dat momentum, quanto quidem eo et
 15 plurimo utimur et ad potentissima uitae. adhuc quoque et efficaciora
 et mobilia accidit in montanis esse animalia et differentiam habere
 circa corpus et animam: fortiora enim sunt et furoris magnitudinem 1
 simul aeris mixtura per circumstantiam recipiunt: coauget uero quo-
 quo modo et labor et quod non indigent aescae multae; in planis
 20 autem e contrario haec habent contra qualemcunque causarum effec-
 tum. homines itaque et reliqua animalia transferentes in locos alios
 continuo differentiam habemus: alii enim in quibusdam locis agresti-
 ores et stulti, et aesca grauiori non facile perfecti fiunt et * * medio-
 ciores et mansueti et plus ad aescam oportuni: talia autem coope- 10
 25 rantur et ad fortitudinem, et iterum ad formidinem uel timorem, aut
 ad mobilitatem et pigriorem statum: anomalum enim naturales faciunt
 causae adiecta etiam disciplina. itaque liberales esse uidentur etiam
 otiosi, ad lucrum et negotia ineruditi, et statum in anima firmum
 habent; ferociiores uero et duri et ad iter agendum oportuni, habentes
 30 simul ingeniosum et uelox ad motum. per hoc etiam seniores magis
 stabiles sunt et rationabiliiores cum prudentia; mores uero iuuenum 20

λοι τὴν ἀρχὴν αὐτῶθεν ἔχουσιν, οἱ μόνον τὴν χώραν ἢ καὶ τὴν παιδείαν ὀνομάζοντες, ὡς
 ἐντεῦθεν τῶν ἀφορμῶν οὐσῶν καὶ σπερμάτων τινῶν φυσικᾶς αὐτοῖς ἐμφυόντων κινήσεις καὶ
 εἶδη. αἱ μὲν οὖν αἰτίαι τῶν μεταβολῶν φυσικαὶ εἰσι καὶ πολιτικαί, πρὸς τὴν ἐξαλλαγὴν ἀρ-
 κοῦσαι καθ' ἑαυτὴν μὲν ἑκατέρω, ἐπὶ δὲ μᾶλλον τῆς μιᾶς ἐν μίξει τῇ πρὸς ἀλλήλας
 3 lacunam indicavi 6 motationum G² politicae G² in rus. 8 una CHM:
 om. G, sed fuisse olim in margine uidetur mixtura] mi-() G 9 differentiam
 alimenta] different-()-ta G graece fort. τροφαὶ μὲν γὰρ αἱ ἐν τοῖς ὀρεῖνσι ἐξαρ-
 τεραὶ, καὶ τὰ ἴκτον πεδιῶν, ἤτοι τὰ εὐπνοα, συνίστησι καὶ πυκνοὶ τὰ σώματα 15 effi-
 caciōra G 16 differentiam] different-() G 18 post mixtura duae litt. eras. G
 22 continuo] con-() G agrestiores] ()-ores G 23 aesca grauiori] i. e.
 τῆς τροφῆς βαρυτέρας οὕσης mediocres G¹ [lacunam indicavi; graece enim καὶ ἄλλοι δὲ
 μετρίωτεροι καὶ πρᾶτοι fuisse uidentur: cetera non satis expedit] 29 ferociiores uero] i. e.
 οἱ δὲ θυμοειδέστεροι 30 post motum vacat spatium in uersus fine in G Per]
 ()-er G

mobiles et uelociiores. facit quoque quiddam ad transmutationem et 577
 corporum uelocitatem aut motum et paupertatis indigentiam et diuitias.
 ex naturalibus uero causis color et formae speciositas comparatur.
 etenim quidam ex albis nigri fiunt, alii uero ad ruborem et nigrum 578
 5 transmutantur; et alii quidem extentos capillos, alii uero crispas et
 si qua alia corporalis speciositatis uarietas. dicit quoque et Strabon 80
 geometricus in Italia circa Thurion ciuitatem duo flumina esse Syba-
 rim et Crathim: unum quidem Subaris bibentes equos ex eo rauiosos
 esse facit (propterea et greges abigunt ex eo); Crathis uero homines
 10 lauantes rubeos crines et albos crines facit habere et alias multas pas-
 siones sanat. dicunt autem et in Euboia insula Graeciae duo flumina
 esse. quorum unum quidem Cerceus, alterum uero Neileus uocatur:
 quorum ab uno quidem bibentes oues albae fiunt, ab altero uero 40
 nigrae. et apud alios plurimos per unumquemque historiographorum
 15 inueniet quis differentias: sed superfluum fortasse sit eas per partes
 enarrare, et quomodo hoc superiores quidem partes corporis disponan-
 tur ad fortitudinem, inferioribus uero magis subuehitur. itaque genera-
 tionem omnibus gentibus significat talis ex locis differentia. ipsae
 enim maxime cum comprehendente, id est aere, propriae et naturarum
 20 et alteritatis causae. itaque plus inuenerit quis et animalium et 50
 germinum inaequalitatem in Europa, per Libyam uero ut omnino
 similia quodammodo sibimit. causa autem quia similis aer: non enim
 multum facit aestas ibi et hiems. in Asia uero et adhuc magis in
 Europa magnae et dissimiles distantiae: causa autem positio unius-
 25 cuiusque ad solis circulum assumpta. eadem uero causa et quae sunt

6 Strabon] p. 263 Cas.: τὴν δὲ πόλιν εἰς ἕτερον τόπον μετέθηκεν πλησίον καὶ Θουρίους προ-
 σηγόρευσαν ἀπὸ κρήνης ὑμωνόμενοι. ὁ μὲν οὖν Σύβαρις τοὺς πίνοντας ἱπποὺς ἀπ' αὐτοῦ πτυ-
 ρητικούς ποιεῖ· διὸ καὶ τὰς ἀγέλας ἀπειργουσίην ἀπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Κραθὶς τοὺς ἀνθρώπους ξαν-
 θοτριγεῖν καὶ λευκοτριγεῖν ποιεῖ λουομένους καὶ ἄλλα πολλὰ πάθη ἰάται (cf. Aristot. 846b33)
 11 cf. Strabo 449 Cas.: εἰσὶ δὲ νῦν Εὐβοίται ποταμοὶ Κηρεὺς καὶ Νηλεὺς, ὧν ἀπ' οὗ μὲν
 πίνοντα τὰ πρόβατα λευκὰ γίνονται, ἀπ' οὗ δὲ μέλαινα (cf. Aristot. 846b36)

1 transmutationes G² 2 locus vitiosus; frustra Duebner conl. paupertatis indigentia
 et diuitiae 5 transmutantur G² et alii quidem etc.] graece fort. καὶ ἄλλοι μὲν
 τετραποταροῦσιν ἄλλοι δὲ οὐλοτριγοῦσιν, κἄν εἴ τις ἄλλη τοῦ σωματικοῦ εἶδους διαφορά
 6 corporalis] corpo- ()-lis G 7 geo- ()-licus G 8 thurionum CGHM
 (Θουρίων Aristot. 846b33) 9 rauiosos scripsi; ramosos GHM: ramosos (ni fallor) C
 (πτυρητικούς Strabo) 11 greciae G 14 hi- ()-ograforum G¹: hi- ()-agra-
 phorum G² 16 graece fort. καὶ τίτιν τρέπω τοῦτο... (excidisse nonnihil uidetur) τὰ
 μὲν ἀντὶ τὰ μέρη τοῦ σώματος διατίθενται πρὸς ἀνδρείαν, τοῖς δὲ κατωτέροις μᾶλλον ὑπο-
 βαρύνεται 18 ipsae] i. e. αὐταί. Duebner 19 maxime G¹: maximae G²
 id est aere CM: om. G (in textu) H, sed in margine G olim vestigia eius additamenti in-
 reuit Duebner et (ante naturarum)] () G 20 et animalium] ()-nimalium G
 21 eyropa G 24 eyropa G 25 graece fort. τῇ αὐτῇ δ' αἰτία καὶ τὰ μὲν κατ'
 Εὐρώπην οὐχ ὅμοια ὑφίσταται τοῖς γενώσι οὐδ' ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, τὰ δὲ περὶ Λιβύην καὶ
 Αἴθρην ὡς πάντῃ καὶ πόρρω διεσπασμένα

quidem per Europam non similiter subsistunt parentibus neque in 578
eadem ciuitate, circa uero Libyam et Aegyptum ut omnino et longe 60
distantia. locorum quoque speculationis et aerum causae quod non
omnia animalia et germina per omnes deinceps fiunt locos, sed un-
5 umquodque in quibus continetur naturaliter et proprie: neque enim
elephantes neque grifae neque genera aliorum animalium quaecunque
peregrina et naturam habentia rariorem extra consueta est loca ac-
cipere; sed et habundantium quaedam et communiorum neque princi-
pium in quibusdam inueniuntur locis, ut leones et lupi seu quod- 70
10 cunque tale: multae enim regiones horum nesciunt statum. uidemus
autem et per horam anni quia quaedam omnino exalienantur regione
et uolatilium et aquatiliū, quaedam uero non apparent et foueas
habent, eo quod non possunt temperantiam sustinere; et quaedam
quidem hieme, quaedam uero aestate. Unumquodque autem animal
15 ad suam naturaliter inducitur salutem: cum uero quae sunt comuni
causa deficiunt, tunc et quaedam latentes et speciales connaturaliter 80
subsistunt causae per quas possunt; et genus unum animalis saepe in
quodam loco non inhabitat, sicut lepus in Ithace insula Graeciae et
in altera insula quae est in illo mari. ibi enim si quis dimiserit
20 leporem, inuenitur ad extrema tendere usque dum ad mare consistat,
quasi in hunc ultimum confugiens locum: tum circa ciuitates aut
alios locos nullo modo stare et manere cum posse dicunt, sed circum-
currere insulam quasi dolentem et compulsū et neque experientem 90
omnino pastum quendam aut aescam. simile quoque et quod circa 579
25 Cretam est: illic enim circa Cyloniam ciuitatem usque Eleuthernen
fiunt solummodo cerui et singulares et uiperæ et attagines: uide aliam
† omorynyson † nullum horum ingreditur, sed alia nutrit animalia,

18 cf. Aristot. 606^a2: ἐν Ἰθάκῃ δ' οἱ θασύποδες, ἐάν τις ἀφ' ἐκείνης, οὐ δύναται ζῆν, ἀλλὰ φαίνονται τεθνεώτες πρὸς τῇ θαλάττῃ ἐστραμμένοι, ἤπερ ἂν εἰσαχθῶσαν (cf. Rosei Aristot. pseudep. p. 331) 24 cf. Plin. N.H. 8.227: In Olympo Macedoniae monte non sunt lupi, nec in Creta insula. ibi quidem nec uulpes ursiue atque omnino nullum maleficum animal praeter phalangium. araneos id genus dicemus suo loco. mirabilis in eadem insula ceruus praeterquam in Cydoniatarum regione non esse, item apros et attagenas ireuaceos (v. Meursii Creta, 2.8; Rosei Aristot. pseudep. p. 331)

1 europam G 2 aegyptum G¹ 6 elifantes G grifae] grypes *Duebner*
7 rariorem] ratio- G² in ras. 9 inueniuntur *Duebner*: inueniunt *CGHM* (cf. ad p. 41.11)
10 multae] ()-tae G uidemus] ui-() G 11 exali-()-nantur G [*grace*
fuit ἀπαλλάττεται τῆς χώρας] 12 quaedam] quaed-() G 18 in-()-tat G
19 demiserit G² 23 dolentem] ()-entem G 24 quendam] ()-dam G
25 est] ()-st G Cyloniam] i. e. Κυδωνίαν 26 fiunt] ()-nt G attagines]
add. gloss. in marg. G auium species 27 omorynyson *GM*: omorynyson *C*:
omorinsion *H*: *add. gloss. in marg. G* insula graece nysos dicitur [*grace fortasse fuit*
ἰθὺς ἐτέραν ἡμερον οὖσαν οὐδὲν τοῦτων εἰσέρχεται, ἀλλ' ἄλλα μὲν τρέφει ζῆα λύκους δ' ἤ
ἀλώπεκας ἣ τι τῶν μετ' ὧν καὶ κακόργων οὐδαμῇ]

lupos uero aut uulpes aut quid maiorum et malefactorum nullo modo, 579
neque mordacium et nociuorum reptilium praeter *φαλλαγγια*, id est
araueas morsu nociuas. translata autem quaedam animalium in alias 1
regiones aequaliter quidem permanent et nutriuntur, fortassis uero de-
ficient non administrantia mutationis superfluitate: superabundantia
enim corruptrix est omnium. si uero omnino transmutata potuerint
manere, non iam saluificant eandem sic per omnia membrorum aug-
mentationem neque totius formae affectum. propterea etiam hanc qui-
dam occasionem inueniunt qui habitant in extremis transmutati locis,
10 utpote aquilonem et meridiem, ortum et occasum. itaque singuli qui-
que eorum similes fiunt his ad quos transmutati sunt. magna enim
distantia Aethiopis et Scythi, et iterum Celti et Libyis Indique et Ara-
bis: sed mutat et transfert tempus naturas etsi Graecos ubique habitan-
tes: eteum hic mutatio non prius sinitur ad conuersationes fieri. ex
15 his itaque omnibus manifestum quomodo natura bene formata et se-
cundum corpora et animae operationes et uirtutes, transmutationes 20
uero per regiones singulas temporis quidem indigent conuenientis locis
non tantum, sed et recessionis in locorum propria: ob hoc etiam qui-
dam priorum in eis manent et saluant formas. optimus autem om-
nium Hippocrates, sapiens medicinae notitiarum, disserit de talibus
in his quae ait de aere, locis, aquis, causam esse dicens differentiae
morum et modorum magnitudinisque et formae et corporum crassitu-
dinis, eorumque quae sunt per unumquemque aera, et mixturam ho- 30
rarum, locosque et aquarum qualitatem et circa homines et reliqua
25 animalia et germina et semina et omnino nascentium unumquodque:
ex mixtura enim aeris et locorum et aquarum paruae aut magnae
fiunt mutationes.

21 cf. Hippocrates *περὶ αἰσίων ὑδάτων τόπων* c. 12sq. (t. 2 p. 52sq. Littré)

1 aut prius] et G¹ 3 graece fort. μεταβληθέντα δὲ τινὰ τῶν ζῴων εἰς ἑτέρας χώρας
ἴσως μὲν διαμένει καὶ τρέφεται, ἴσως δ' ἐνλθῶσιν οὐκέτι ἀρκούντα τῇ τῆς μεταβολῆς περισσό-
τητι (ἀνίσχυν) 4 permanent] perma-() G 5 mutationis superfluitate] ad muta-
tionis superfluitatem G¹ superabundantia G 7 saluificant G 8 prop-
terea etc.] graece fort. διὰ καὶ ταύτην τινὲς τὴν αἰτίαν εὐρίσκονται 10 meridiem] mer-
idie-() G¹ 11 simil-()-unt G 12 distantia] distan-() G Scythi] i. e.
Σκύθου Celti] i. e. Κελτοῦ vel Κελτοι Libyis] libes G¹: lybies G²: libies II:
libiis CM Arabis] arab-() G 13 etsi Graecos etc.] graece fort. καὶ τὴν Ἑλλήνας
ὑποδείκνυσι οἰκούντας (καλοῦμεν αὐτοὺς): cetera non expedio grecos G 18 reces-
sionis CHM propria] pro-() G 19 optimas G¹ 20 hippocrates G¹
medicinae] me-()-e G 21 aquis causam esse dicens] ()-icens G 22 mag-
nitudinisque et formae] mag-()-ormae G 24 locosque G²: locisque G¹CHM
qualitatem] ()-alitem G 25 germina] ger-() G 26 mix-()-ra G
magnae fiunt] mag-()-e ()-nt G

CAP. IX.

Titulus deest.

Et hoc autem: quare omni corpore animato ex III. elementis
 composito solummodo in reptilibus animalibus quaedam mortifera
 5 uenena inueniuntur, et in ipsis quoque dum sint, similia genere non
 habent? haec de reptilium differentia generationis quaestio. et hoc:
 cuius gratia creata sunt haec ad mortem aliorum et impedimentum?
 nihil aliud est fortassis scrutandum praeter causas ex quibus uolens
 huius universitatis constitutor animalibus uariis terrenis et uolatilibus
 10 et aquatilibus, adhuc etiam germinibus et herbis et lapidibus differenter
 compositis habentibus uirtutes, omnem sensibilem ornauit locum;
 causae enim singulorum nascentium sunt. et unde horum quaedam
 quidem sibi inuicem compassibilia et connaturaliter potentia esse
 iterumque aduersantur et corrumpentia factum est haec et aliter
 15 pugnant; et omnino qualem uniuersitati praestant utilitatem? similiter
 quid faciunt deliberare nos qualiter etiam ibi hoc quaerendum: quare
 iste quidem ignis urit qui est calidus et siccus alia elementa quali
 quadam consecutus est mixtura? rationes enim uarie unum quodque
 enasci et talem substantiam habere ineffabiles sunt, et soli notae
 20 componenti et naturam substituenti talium secundum ordinem quen-
 dam et armoniam genitiuam. impossibile est partibili animo et sensu
 accipere uarietatem concursus et formae et utilitatis seu etiam ad se
 inuicem connaturalitatis et habitudinis animalium et germinum et in-
 animalium, a maximis usque ad minima perspicendum. et quare
 25 uolatilium non eadem omnium neque uirtus et uelocitas neque esca,
 sicut neque modus suspicandi per inimicitiam seu amicitiam seu medio
 quodam habitu ad se inuicem? hoc ipsum fortassis sit et circa alia
 animalia. sic itaque et de germinibus et seminibus et lapidibus dis-
 serendum. horum etenim quaedam quidem inter se inuicem praeli-
 30 antur et corrumpuntur contrario impetu confusionibusque et mixturis;
 quaedam uero congerminantur et consistunt. et omnino multiforme
 et differens materia incausale quidem ad nos; rationes uero unius

1 VIII κᾶπ m. recentior in G in lacuna 3 olymentis G 5 et in ipsis etc.]
 i. e. graece καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ ὄντα, τὰ ὁμογενῆ ὅσα ἔχει 8 est] () G 11 uirt-
 ()-nem G 12 causae enim singulorum] causa-() G 13 inuicem com-
 passi-] () G; cetera desunt in G 14 factum est] i. e. γηγένεται 15 pugnat H:
 pugna CM praestat CHM 18 uarie etc.] graece fort. τοῦ παντοδαπῶς τὸ ἐν
 ἑαυτῶν ἐκτελεσθαι 19 note componenti H: nocte compacienti CM 20 naturam
 substituenti] i. e. τὴν φύσιν ὑποστράπτει 23 connaturalitatis H: connaturalis CM
 27 animalia alia ordo in H 31 congerminantur et consistunt] graece fort. συμφο-
 ρεῖται καὶ συνίσταται

cuiusque productionis insunt ei naturaliter componentes et formantes genera iuxta ordinem proprietatis uni cuique attributum. connexiuam quidem omnium causam et uirtutem omnium nobis manifestam esse hanc quis dixerit et solam, quomodo factor uniuersitatis bonus est, et non existentibus adducit existentia, et naturis uariis exornat quaedam quidem simpla et intelligibilia, quaedam uero composita et uisibilia, formans unam ipsis inuicem et uniuersitati utilitatem et conaturalitatem, ueluti ex una coniunctione concatenationis praestantiam. optimi uero factura omnino eadem. et si quibusdam partium contrarietates introducuntur et pugna ex mixtura et differentia qualitatum (et hoc enim non sine artificiali constitutum est ratione); sed itaque rationalis forma et composita, quae quidem sola ex omnibus segregatur, hoc habet, ex duobus contrariis substantiam (sensibili dico et intelligibili) regalem quidem imaginem consequendo. et si quidem hanc custodierit et proprium principium et dignitatem, superior essendo sensibilibus et a nullo nocentium insidias patiendo eorum dominari ordinata: si uero proprio perdita fuerit ordine, ordine nosse deficientia lapsa et quomodo ipsa se ipsam supponeret ferens subiectis. et haec quidem ut in communibus notionibus ineffabilium speculantes dixerimus. non oportet autem haec de solis proponere reptilibus, quoniam et in aliis et aereis et terrenis et aquatilibus inest animalibus et inuenire mortifera et nociua, sicut et in germinibus et herbis seminibusque et radicibus et lapidibus corruptiuae quaedam sunt uirtutes et qualitates, et iterum utiles et salutare. itaque et de his ueteres quaerunt reptilibus utrum in morsibus uenenum et quandam saniem proiciunt, an spiritum et uirtutem immittunt. morsus enim uiperarum et quorundam aliorum reptilium ostendunt saniem quandam atrociorum prodere ex qua putrefaciunt partim incisus cito. at etiam uenenum exsugentes non moriuntur, si reliquum corpus non dolet, quasi non distributa putredine cumulatim. itaque et Scythicum uenenum quo tingunt sagittas ex uiperæ sanie et hominis composi-

25 ueteres] i. e. Theophrastus in libro de animalibus tertio, περὶ τῶν θαιετῶν καὶ βλητικῶν (v. Rosei Aristot. pseudop. p. 338) 29 cf. Aristot. 607 a 29 31 cf. Aristot. 845 a 1: φασὶ τὸ Σκυθικὸν φάρμακον, ὃ ἀποβάπτουσι τοὺς οἰστρούς, συνθεσθαι ἐξ ἐχθρῆς καὶ (cf. Beckmann. ad loc., Rosei Aristot. pseudop. p. 342)

2 proprietatis *H*: proprium *CM* 3 omnium *post* uirtutem *om. CM* 4 quis *CM*: qui *H* 6 uisibilia *CM*: inuisibilia *H* 10 qualitatum differentia *ordo in CM* 13 hoc *CH*: haec *M* 14 regalem *H*: regula *CM* quidem] *fort. legendum* quandam 17—18 orationem obscuram illustrare nequeo 18 supponeret *H*: suppose et *CM* 19 nocionibus *C*: noticionibus *HM* 22 sicut *H*: sic *CM* 28 prodere *H*: prodire *CM* at *H*: aut *CM* 30 cumulatim putredine *ordo in CM* sciticum *H*

tionem habet ad interfectionem. accipitur enim ex homine sanies de sanguine et ei quae est ex uipera componentes intingunt sagittas ad uelocitatem mortiferae plagae, sicque putrefacit carnes adiectio illius; itaque ut neque carnes eorum tangant neque quid aliorum carnes comedentium, sed et ipsum fugiunt odorem. quaedam uero mordentium et nocentium uirtute quadam implent et spiritu, sicut scorpius et apes et uesperes et phalaggium. itaque et uesperes cum apparent extra mortuum, amica enim eis caro, fere ipsi uiperis sunt saeuiores, dum feriant. saeuiae quoque et quarundam spinarum compunctiones
 10 et arborum, sicut acherdi in ciuitate quae dicitur Coete: tendit enim ea compunctum, sicut et marina trugon. declarant quoque et caninos morsus et luporum cum rabiant: ab alio enim affectu et nimietate sunt nociui. dicunt autem et per regionem Persarum a rabiantibus morsos canibus in prima quidem uel in secunda curatione constitutos
 15 posse sanari; tertia uero accipiente iam superatos a passione: aquam enim nunquam implorant neque eius gustum recipiunt omnino. in differentias autem speciales melancholici affectus efferuntur. lacrimant enim et plorant et contristantur ridentque indiscrete interpellantibus; itaque et erigunt se in domuncula et de cetero maeste habent per
 20 unam fenestram eos qui assunt interpellantes tales ostendendo passionem: quadagesimo uero die instante pereunt omnino. quia enim uirtutes sine corporalibus molibus multa possunt facere, manifestum est et ex aliis et ex ceruis: educunt enim uiperas ex sepibus. quaedam quoque reptilium non solum mordendo sed sufflatione etiam
 25 utentes nocent et interimunt per media quaedam ligna aut lapides, ut hinc etiam interemptos occidant. tantam enim habent uirtutem, ita ut etiam per arma et ligna quibuscunque quis nitatur, reptile infirmet illius uirtutem: et quaedam quidem putrefaciunt, quibusdam

7 cf. Aristot. 844^b32, Aelian. N. A. 5.16 (v. Rosei Aristot. pseudop. p. 342) 11 cf. Aristot. 845^a15: ἐν Κέφ παρὶν εἶναι τι γένος ἀγέροιο, ὅφ' ἔστι ἐάν τις πληγῇ τῇ ἀκύνθη, ἀποθνήσκει (v. Rosei Aristot. pseudop. p. 343)

1 ad interfectionem *H*: infectionem *CM* accipitur *etc.*] i. e. λαμβάνεται γὰρ ὁ ἐξ ἀνθρώπου ἰχθὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ τῇ ἐξ ἐλθίνης συνθέντι ἐμβάπτουσι τοὺς οἰστούς πρὸς τὸ τάχος τῆς θανάσιμου πληγῆς 3 illius *C*: lius *vel* hus *HM* 7 falaggium *H*
 8 post mortuum excidisse videtur serpentem 9 feriant *C*: ferunt *HM* 10 Coete] *graece* ἐν Κέφ τῇ νήσῳ male intellexit *interpres* 12 affectu *H*: effectu *CM*
 13 rabiantibus *H*: rabientibus *CM* 14 in *post* uel *om.* *CM* 15 occipiente *Rose* [*graece* fort. διαδεχομένης] 17 melancholici *CHM* affectus *M*: effectus *H*
 18 interpellantibus] *graece* fort. τοῖς ἐντογγράνουσιν: *sequebatur* fortasse (καὶ ἄλλως ἀναρῶς ἔχουσι)· ὥστε καὶ ἐκκλύπτουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ [καὶ ἄλλως ἀναρῶς ἔχουσι] διὰ τῆς μετῆς θυρίδος τοὺς παρίοντας παρενοχλοῦντας τῇ τὰ τοιαῦτα φαίνεσθαι πάθῃ 21 pereunt *H*: reperiunt *CM* 23 educunt enim *H*: et ducunt *CM* 25 utentes *H*: utentia *CM* media *M*: medici *C*: medium *H* 27 ut etiam *CM*: etiam ut *H* quibuscunque quis nitatur] i. e. οἰστίσιν ἂν τις ἐπερὶοῖται

uero labores praestant magnos. oportet uero hoc simile esse emit-
tentibus ex semet uirtutem per media ligna et funes, et faciunt torpe-
pere continentes. quoniam et loca quaedam sunt et hiatus terrae
ex quibus circumuoluta quaedam uolatilium et proximantium ani-
malium unum quodque uiolenter raptum euanescent per redhibitos
spiritus. talis autem mordentium uirtus quia, et si arboris radicem
monorderit, proiciet folia omnis arbor; et si quis inuentus fuerit
refugiens homo, desuper pilos cumulatim deponit omni corpore; simi-
literque nocet tangentibus uirtute. dicunt autem et serpentem qui
uocatur ieros — apparet raro circa Thessaliam — non solum si mor-
deat sed etiam in terra exiliter, interimit ueluti sola uoce utens. et
quidem magnitudine non est magnus sed mensuratus: dum uero ap-
paret, fugiunt uiperæ et serpentes et alia omnia. sciendum quoque
quomodo et loca et tempora et escae differentem faciunt morsuum
uarietatem siue saeuam siue temperatam. hieme enim cum foueas
intraut aut continuo post foueam, infirmantur, morsus et fere sunt
innocui. in montanis uero et asperis locis, sicut in aridis et calidio-
ribus, omnes mordaciores eo quod magis fortes; in altera uero parte
humidi sunt et dissoluti. per hoc etiam circa coitum plurimum saeui
et erga escarum differentiam: a qualicunque enim esca argumentari
potest quis impetum horum et fortitudinem. aiunt autem et galioti
circa Siciliam et Italiam mortiferum esse morsum, in aliis uero omnino
innocuum. non omnibus autem animalibus nociua sunt reptilia. ete-
nim cerui et sues comedunt serpentes, et alii ab aliis innocue deuo-
rantur. causa uero quia corpora per mixturas differunt et, sicut escae
multiformes, in eundem sunt modum nocentia et interimentia; secun-
dum enim habitudines unius cuiusque eorum in alimenta etiam suci
et odores: et omnino multa eorum quae sunt inanimentia hoc ipsum

2 cf. Athen. 314C: ἐν δὲ τῇ περὶ τῶν θακτεῶν καὶ βλητικῶν διαπέμπεσθαι φησι (scil. Theophrastus) τὴν ἀρχὴν τὴν ἀπ' αὐτῆς δύναμιν καὶ διὰ τῶν ξύλων καὶ διὰ τῶν τριο-
δόντων, ποιοῦσαν ναρκᾶν τοὺς ἐν γαστρὶ ἐγόντας (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 347)

9 Aristot. 845b16: ἐν Θεσσαλίᾳ φασὶ τὸν ἱερὸν καλούμενον ὄφιν πάντας ἀπολλύειν, οὐ μόνον
ἐάν ὀδῶν ἀλλὰ καὶ ἐάν θίγῃ. διὸ καὶ ὅταν φανῇ καὶ τὴν φωνὴν ἀκούσωσι (φαίνεται δὲ
σπανίως), φεύγουσι καὶ οἱ ὄφεις καὶ οἱ ἔχρεις καὶ ἅλλα πάντα θηρία. τῇ δὲ μεγέθει οὐκ
ἐστὶ μέγας ἀλλὰ μέτριος 17 cf. Aristot. 607a9 22 Aristot. 845b4: καὶ ἐν Σι-
κελίᾳ δὲ φασὶ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ τοὺς γαλεώτας θανάσιμον ἔχειν τὸ δῆγμα, καὶ οὐχ ὥσπερ τοὺς
παρ' ἡμῖν ἀσθενέας καὶ μαλακῶν (v. Rosei Aristot. pseudep. p. 349) 24 Aristot. 609b30:
ἢ δ' ὅς ἐσθλὸι τοὺς ὄφεις

2 semet H: se CM et ante per media add. C faciunt) i. e. ποιοῦσι (= facien-
tibus) 5 redibitos H: credibitos CM [graece fort. διὰ τὰ ἀποδιδόμενα πνεύματα]

7 proiciat CM 10 ieros Rose: ieronos CHM (fuisse conicias ieron^{os}) 11 in terra)
i. e. ἐάν θίγῃ ἐν ἐν τῇ γῇ corruptum (cf. Aristot. 845b17) 14 esca H 16 in-
trat H 20 argumentari HM: augmentari C 21 galioti) i. e. γαλεώτους
26 modum sunt ordo in CM

Supplem. Arist. 12 Priscianus Lydus.

7

possunt agere; sicut quaedam animalium comedentia tales carnes aut herbas continuo interimuntur, et omne incisum ab oleo corrumpitur. et uultores ab unguentorum odore, scarabei quoque a rosis, serpentesque et omnino haec per omnia ab odore ceruinorum cornuum: 5 propterea etiam redolentia fugiunt. et omnino si quis ingrediatur his per partes, multa inuenerit quorundam quidem salutaria, quorundam uero nociua, et talem quandam ad se inuicem habitudinem habentia et connaturalitatis et fugae: quoniam et mortalium et germinum et herbarum et lapidum quaedam quidem animalibus quibusdam 10 nociua, prudentia uero aliis, et hominum morsus multi sunt nocui. superfluae igitur est approbationis horum unius cuiusque recordatio. et quaedam quidem per morsum uenenum inserunt, quaedam uero per punctiorem uelociter aut per solam expunctionem aut etiam per quandam occultam relationem et uirtutem seu spiritum uocemue et 15 aspectum, sicut in quibusdam aliis animalibus et fascinantibus hominibus accidit. et quia quaedam quidem ex natura sunt uenenosa, quaedam uero ex translatione, et quaedam quidem praecipitium inferunt, quaedam passionem, quaedam uero periculum; et quaedam quaecunque consuescunt facere cito ferunt, quaedam uero postea 20 magisque et minus; talem itaque superfluum moram dimittentes et causas dicentes iam horum corrumpentis et ad aliquid ferentis substantiae et materiae, in decimum transcendamus capitulum sic habens: —

CAP. X.

Titulus deest.

25

Et hoc quoque: ex quo spiritus et unde eius motus, et quare corpore et principio eius et fine non apparente magnitudo uirtutis eius manifesta est? quoniam enim magnitudine uirtutis suae corporalia

2 Aristot. 605b19: πάντα δὲ τὰ ἔντομα ἀποθνήσκει θλασόμενα (cf. Rosei Aristot. pseudop. p. 230) 3 Aristot. 845a35: λέγεται καὶ τοὺς γύπας ὑπὸ τῆς τῶν μύρων ὀσμῆς ἀποθνήσκειν, ἐάν τις αὐτοὺς χρίσῃ ἢ ὅπῃ τι μεμυρισμένον φαγεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς κανθάρους ὑπὸ τῆς τῶν βόθρων ὀσμῆς (cf. Rosei Aristot. pseudop. p. 351) 5 cf. Aristot. 534b23: καὶ ἐλαφίους κέρματος θυμωμένους τὰ πλεῖστα φεύγει τῶν τοιοῦτων

2 interimuntur *H*: interimunt *CM* 3 uultures *Rose*: tumores *CHM* odore *H*:
ordine *CM* scarabei *Rose*: scabies *CHM* 8 et ante germinum *om. CM*
10 prudentia *CM* 12 uero *om. H* 15 et *om. H* 17 quidem] uero *H*
21 iam *om. H* 22 habens sic ordo in *CM* 24 titulus add. in *H* Ex quo spi-
ritus et unde eius motus 26 v. *Rosei Anecd. Gr.* 1 p. 53—58 27 non *om. H*

commouet, et repellit ea et extendit et motus eius et silentium subito.
 est quidem quando in paruum locum, est uero quando in multum;
 et est quando in parte quadam terrae in anno, in quantos menses,
 similiter est quando conuertitur cito; et est quando silet, est uero
 5 quando nimis; et ibidem iterum est quando minus, et quando silen-
 tium: de uentorum et aliorum spirituum concursu eisdem utentes
 sumptis dicimus sic: — Inflatione duplici existente, humida quidem
 et calida uocatur ατμός, id est uapor, sicca uero et calida καπνώδης,
 id est fumea: neutra autem harum sine altera est, sed simul quidem
 10 sunt, ex habundante uero insimul utroque totum uocatur. duplicem
 autem inflationem hanc sol faciens quibus quidem appropinquat locos.
 supergrediens uaporem facit, longius uero absistens frigiditatis causa
 fit, et iterum consistens aqua in terram defertur. per hoc enim hieme
 magis aquae fiunt et noctu quam per diem: gelidiores enim noctes
 15 diebus. accidit autem saepe inflationem siccam desursum esse, deor-
 sum uero humidam; iterum e contrario fieri ex spiritibus quibusdam
 compulsas eas propria commutare loca et ad alteras partes transferri,
 aridam quidem ubi erat humida transductam, humidam uero in aridae
 locum compulsam. at similis passio inest animalium corporibus. in
 20 nobis enim dum sit desuper uterus siccus humefieri eum deorsum

7 Aristot. 359b28: ἔστι γὰρ δύο εἶδη τῆς ἀναθυμιάσεως, ὡς φαμεν, ἡ μὲν ὑγρὰ ἢ δὲ ξηρὰ.
 καλεῖται δ' ἡ μὲν αἰμός, ἡ δὲ τὸ μὲν ὅλον ἀνώνυμος, τῷ δ' ἐπὶ μέρους ἀνάγκη χρωμένους
 καθόλου προσαγορεύειν αὐτὴν οἷον καπνόν. ἔστι δ' οὕτε τὸ ὑγρὸν ἄνευ τοῦ ξηροῦ οὕτε τὸ
 ξηρὸν ἄνευ τοῦ ὑγροῦ, ἀλλὰ πάντα ταῦτα λέγεται κατὰ τὴν ὑπεροχὴν (cf. 360a19) — Nic.
 Blemmid. Epit. phys. p. 131: διττῆς οὕσης τῆς ἀναθυμιάσεως, τῆς μὲν αἰμοειδοῦς καὶ ὑγρᾶς,
 τῆς δὲ καπνώδους καὶ ξηρᾶς, οὐδετέρα τούτων χωρὶς τῆς ἑτέρας εὐρίσκεται, ἀλλ' ὁμοῦ μὲν
 καὶ ἄμφω, ἐκ δὲ τοῦ πλεονάζοντος καλεῖται τὸ ὅλον 11 Aristot. 359b34: φερομένου δὲ
 τοῦ ἡλίου κύκλῳ, καὶ ὅταν μὲν πλησιάζῃ, τῇ θερμότητι ἀνάγοντος τὸ ὑγρὸν, πορρωτέρω δὲ
 γιγνομένου διὰ τὴν ψύξιν συνισταμένης πάλιν τῆς ἀναγκείνης αἰμοειδοῦς εἰς ὕδωρ. διὸ χειμῶνος
 τε μᾶλλον γίγνεται τὰ ὕδατα, καὶ νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν ... τὸ δὲ κατὶν ὕδωρ διαδίδεται
 πᾶν εἰς τὴν γῆν 15 cf. Aristot. 360b15 — Nic. Blemmid. l. c. p. 132: οὐ μὲν ἀλλ' ἐνίοτε
 κατὰ μὲν τόδε τὸ μέρος τὴν ξηρὰν ἀναθυμιάσιν συμβαίνει πλεονεκεῖν, κατὰ δὲ τὸ παρακεί-
 μενον τὴν ὑγρὰν· καὶ ἀνάπαλιν. οὐπὲρ αἰτίον ἂν εἴη τὸ ποτὲ μὲν ἀφ' ἧς ἀναφέρεται χώρας
 ἢ ξηρὰ, κατὰ ταύτην καὶ μένειν βέουσαν αὐτὴν· ὁμοίως καὶ ἀφ' ἧς ἢ ὑγρὰ, τὴν ὑγρὰν· ὥστε
 δ' ὑπαλλάσσεσθαι καὶ ἀπωθεῖσθαι ὑπὸ πνευμάτων τινῶν τὴν μὲν ὑγρὰν, ὅθεν ἢ ξηρὰ, τὴν δὲ
 ξηρὰν, ὅθεν ἢ ὑγρὰ. 19 Aristot. 360b23: ὥσπερ ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐάν ἢ ἄνω κοιλία
 ξηρὰ ᾖ, τὴν κάτω ἐναντίας διακείσθαι, καὶ ταύτης ξηρᾶς οὕσης ὑγρὰν εἶναι τὴν ἄνω καὶ
 ψυχρὰν

2 multum CM: magnum H

3 in quantos menses] i. e. ἐφ' ὅσους δὴποτε μῆνας

4 cito om. H

5 et ibidem iterum CM: ibidem. Iterum H est quando CM:

quando est H

minus M: nimis CH et quando] fort. est quando 8 καπ-

νώδης H

11 hanc inflationem ordo in CM 13 enim H: igitur CM

17 commutare CM: communitate H 20 eum CM: enim H

accidit et e contrario. signum uero et uentum et aquam ex utraque fieri inflationum, non tamen ambo ab eadem esse, quod et utrumque ab eodem compescitur. in multum enim uenti a pluuiis compescuntur, et iterum post pluuias uenti. hoc autem accidit quando non
 5 extinguitur ab ea quae in terra est caliditate subsistens inflatio a solis caliditate incensa. hanc autem dicimus desuper inflationem, quae est uenti corpus et materies. cum uero aqua dominata fuerit et extinguit fumeam inflationem, tunc uenti quiescunt. tali itaque alternatione et mutatione utrarumque existente ostenditur aperte ex
 10 arida inflatione fieri uentos: huius autem argumentum esse spiritus boreales fieri quidem ab arcturo, austrinos uero a meridie. hos enim solos non intrat sol locus, sed ad eos et ab eis: ab ortu enim in occiduas locatur has habens obliquitates. est autem talium uentorum meatus obliquus: flant enim circa terram inflatione in rectum facta.
 15 per hoc etiam omnis in circuitu aer sequitur meatum. quoniam itaque est uentus multitudo quaedam aridae ex terra inflationis mota circa terram, clarum quia motus quidem principium desursum, materiae uero et generationis deorsum. quia uero ex multis inflationibus paulo post coeuntibus principia uentorum fiunt apertum est. inchoantes enim
 20 singuli quique spirare minimi omnes sunt, procedentes uero longius clari fiunt, etsi uideatur quibusdam libis continuo inchoans ualidiorem facere exitum. sol etiam mouet, et simul impetum faciunt spiritus;

1 cf. Aristot. 367^b2711 Id. 361^a4: *ἔτι δὲ τοῦ γίνεσθαι μάλιστα πνεύματα ἀπ' αὐτῆς τε τῆς θερμότητος καὶ μετρηθῆναι τὸ αὐτὸ αἶτον·* πλεῖστον γὰρ βορρῆαι καὶ νότοι γίνονται τῶν ἀνέμων· ὁ γὰρ ἥλιος τοῦτους μόνους οὐκ ἐπέρχεται τοὺς τόπους, ἀλλὰ πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ τούτων. ἐπὶ θυμῶς δὲ καὶ ἐπ' ἀνατολὰς αἶψα φέρεται. διὸ τὰ νέφη συνίσταται ἐν τοῖς πλαγίοις14 Id. 361^a22: *ἡ δὲ φωνὴ τοῦ αὐτῶν ἐστὶ·* περὶ γὰρ τὴν γῆν πνέουσιν εἰς ὁρῶν γινόμενης τῆς ἀναθυμιάσεως, ὅτι πᾶς ὁ κύκλος ἀὴρ συνέπεται τῇ φωνῇ 16 Id. 361^a30: *ἐπεὶ δ' ἐστὶν ἀνεμὸς πλεῖστος τῆς ἐκ τῆς θερμῆς ἀναθυμιάσεως κινούμενον περὶ τὴν γῆν, ὁρῶν ὅτι τῆς μὲν κινήσεως ἡ ἀρχὴ ἀνωθεν, τῆς δ' ὕλης καὶ τῆς γενέσεως κάτωθεν*18 Id. 361^b1: *ὅτι δ' ἐκ πολλῶν ἀναθυμιάσεων συνιστῶν κατὰ μικρόν, ὥσπερ αἱ τῶν ποταμῶν ἀρχαὶ γίνονται νοτιζούσης τῆς γῆς, ὁρῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων·* ὁδὸν γὰρ ἐκείνους πνέουσιν, ἐλάττω πάντες εἰσὶ, προϊόντες δὲ καὶ πόρρω λαμπροὶ πνέουσιν 22 Id. 361^b14: *ὁ δ' ἥλιος καὶ παῖς καὶ συνεξορμᾷ τὰ πνεύματα·* ἀσθενεῖ μὲν γὰρ καὶ ὀλίγας ὥσπερ τὰς ἀναθυμιάσεις μαχαλίνει τῇ πλῆθει θερμῷ τὸ ἐν τῇ ἀναθυμιάσει ἑλαττον ὄν, καὶ διακρίνει. ἔτι δ' αὐτὴν τὴν γῆν φθάνει ἐκβαίνειν πρὶν γενέσθαι ἐκκρίνειν αἰθέρα, ὥσπερ εἰς πολὺ πρὶν ἐὰν ὀλίγον ἐμπέσῃ ὑπέκκαυμα, φθάνει πολλάκις πρὶν καπνὸν ποῦσαι κατακαυθῆναι1—3 *grace fort.* σημειὼν δὲ τοῦ καὶ ἀνεμὸν καὶ ὅσῳ ἐξ ἐκατέρως μὲν γίνεσθαι ἀναθυμιάσεως. οὐ μόνον ἡμῶς ἐκ τῆς αὐτῆς εἶναι, ὅτι καὶ ἐκάτερον ὑπ' ἐκατέρου κατέγεται 8 et H: om. CM 11 fieri quidem] *fort.* quidem fieri 12 occiduas] *occiduas partes M* (occiduas = θυμῶς ut *mox infra* p. 103.3) 16 multitudo] *post hoc requirit in M non sunt contrarii spiritus etc., in C sunt contrarii spiritus etc. = p. 102.5; quae excederunt quaedam aridae etc. usque ad alii autem sunt per quos, infra post aestimatum eo quod = p. 103.20, inserta habent CM* 17 desursum CM: deorsum H Rose 18 deorsum] *desursum Rose* 20 quique H: quoque CM 21 lybs H: lupis C: om. M

infirmæ enim et paruæ dum sint inflationes marcescunt plurimo calore; et segregat quod minus est in inflatione; præoccupat quoque eam siccarem terram priusquam in coitum fiat cumulatam, sicut in multum ignem si incidit quid ardens, præoccupat sæpe priusquam
 5 fumum faciat cessare. uniuersaliter autem accidit fieri serenitates aut gelido superante extincta quæ in inflatione est caliditate, sicut in fortibus congelationibus, aut suffocato et ualidiore caliditate macerata, quæ in inflatione est, frigiditate dum sit minor. in mediis uero horis et ualidæ hiemis et superantis caliditatis fiunt serenitates,
 10 aut nondum ascendente tali inflatione, aut priori quidem consummata factis spiritibus aliaque nondum influente. duæ enim sunt sectiones illius quæ habitari potest regionis, quarum una quidem ad superiorem polum qui est aquilonis uersus nos, altera uero ad alterum meridianum. secundum hoc oportet accipere et orizontis circulum et in
 15 sectionem quæ apud nos est inque eam quæ est alterius partis. et huic attendentes diuisioni hæc de positione uentorum dicenda sunt. ipsi enim attribuantur locis et per diametrum sibi inuicem sunt contrarii. æquinoctiali enim ortu ἀπὸ ἀνατολῆς, id est subsolanum, habente zephyrus contrarius est ex diametro, æquinoctialis occasus dum sit.

5 Aristot. 361b24: ὅπως δὲ γίνονται αἱ νηνεμίαι διὰ τῶν αἰτίας· ἡ γὰρ διὰ ψυχρὸς ἀποσβε-
 νυμένης τῆς ἀναθυμιάσεως, οἷον ὅταν γένηται πάχος (σχυρὸς, ἢ καταπαλαινωμένης ὑπὸ τοῦ
 πνέγους. αἱ δὲ πλείστα καὶ ἐν ταῖς ἀνὰ μέσον ὥραις, ἢ τῇ μέσῃ ἀναθυμιάσθαι, ἢ τῇ ῥῃ
 ἐξελγυθέναι τὴν ἀναθυμιάσιν καὶ ἄλλην μέσῃ ἐπιρρεῖν. 11 Id. 362a32: ὁμοῦ γὰρ
 ὅταν τμημάτων τῆς δυνατῆς οἰκίσθαι χώρας, τῆς μὲν πρὸς τὸν ἀνα πῶλον τὸν καθ' ἡμᾶς,
 τῆς δὲ πρὸς τὸν ἑτερον καὶ πρὸς μεσημβρίαν κτῆ. 14 Id. 363a25: δεῖ δὲ περὶ τῆς
 θέσεως ἅμα τοὺς λόγους ἐκ τῆς ὑπογραφῆς θεωρεῖν. γέγραπται μὲν οὖν, τοῦ μᾶλλον εὐσήμεως
 εἶναι, ὁ τοῦ ὁρίζοντος κύκλος· διὸ καὶ στρογγύλος. δεῖ δὲ νοεῖν αὐτοῦ τὸ ἑτερον ἐκτμήμα τὸ
 ὑπ' ἡμῶν οἰκούμενον· ἔσται γὰρ κάκεινο διελεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον. 16 Id. 363b7:
 ἐπεὶ οὖν τὰ μὲν πλείστον ἀπέχοντα κατὰ τόπον ἐναντία κατὰ τόπον, πλείστον δ' ἀπέχει τὰ
 κατὰ διάμετρον, ἀναγκαῖον καὶ τῶν πνευμάτων ταῦτα ἀλλήλους ἐναντία εἶναι ὅσα κατὰ διάμετρον
 ἔστιν. καλεῖται δὲ κατὰ τὴν θέσιν τῶν τόπων τὰ πνεύματα ὧδε, (ζέφυρος μὲν τὸ ἀπὸ τοῦ Α'·
 τοῦτο γὰρ δυσμὴ ἱσημερινῆ. ἐναντίος δὲ τούτῃ ἀπὸ τοῦ Β'· τοῦτο γὰρ ἀνατολὴ
 ἱσημερινῆ. βορέας δὲ καὶ ἀπαρκτίας ἀπὸ τοῦ Η'· ἐκταῦθα γὰρ ἡ ἀρκτός. ἐναντίος δὲ τούτῃ
 νότος ἀπὸ τοῦ Θ'· μεσημβρία τε γὰρ αὕτη ἀπ' ἧς πνεῖ, καὶ τὸ Η' τῇ Η' ἐναντίον· κατὰ διά-
 μετρον γὰρ. ἀπὸ δὲ τοῦ Ζ' καικίας· αὕτη γὰρ ἀνατολὴ θερινῆ. ἐναντίος δὲ τούτῃ οὐχ
 ὁ ἀπὸ τοῦ Γ' λιβῆ, ἀλλ' ὁ ἀπὸ τοῦ Ε', ὃν καλοῦσιν οἱ μὲν ἀργεστην, οἱ δ' ὀλυμπίαν, οἱ δὲ
 σκίρωναν· οὗτος γὰρ ἀπὸ δυσμῆς θερινῆς πνεῖ καὶ κατὰ διάμετρον αὐτῇ κεῖται ῥόνος. οὗτοι
 μὲν οὖν οἱ κατὰ διάμετρον τε κεῖμενοι ἄνεμοι καὶ οἳ εἰσὶν ἐναντίοι. ἑτεροὶ δ' εἰσὶ καθ' ὅς
 οὐκ· ἔστιν ἐναντία πνεύματα. ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ Ι' ὃν καλοῦσι θρασχίαν· οὗτος γὰρ μέσος ἀρ-
 γέστου καὶ ἀπαρκτίου· ἀπὸ δὲ τοῦ Κ' ὃν καλοῦσι μέσην· οὗτος γὰρ μέσος καικίου καὶ ἀπαρ-
 κτίου κτῆ. Aristotelis 'expositio ad vulgare certumque duodecim ventorum systema sup-
 pletur a philosopho alienum'. ROSE.

3—4 priusquam—sæpe om. H 6 in om. H 7 suffocato] fort. suffocatione, i. e.
 ὑπὸ τοῦ πνέγους 12 habitari H: om. CM 17 locis om. H 18 ἀπὸ ἀνατολῆς H:
 ἀπὸ ἀνατολῆς C: ἀπὸ ἀνατολῆς M habentem H 19 zephyro CM æquinoctiali H
 occasus H: casus CM

borea uero flante ab arcturo per diametrum contrarius est notus ei
 expirans ex meridie. aestiuo autem ortu eum qui dicitur kaecias
 habente contrarius est ei qui dicitur argestes spiranti ab occasu
 aestiuo. isti itaque sunt positi per diametrum uenti e contrario.
 5 alii autem sunt per quos non sunt contrarii spiritus, uerumtamen sic
 ex necessitate intelliguntur. etenim threscias, cum sit medius argesti
 et boreae, per simile diametrum habet euronotum contrarium. et
 iterum menses inter kaeciam et boream positus opponitur per diame-
 trum libonoto, qui est inter notum et libem, sicut et medius est euri
 10 et noti euronotos. sic igitur in sex duplicationes aut coniugationes
 uenti diuisi omnes sunt, etsi ueterum quidam diuisiones alias et uo-
 cationes generalium uentorum faciunt. sunt autem quidam particu-
 lariores per locos uenti et aurae, hoc quidem a lacubus et fluminibus.
 hoc uero sinibus marinis aut etiam locis differentibus terrae, ex eis-
 15 dem causis consistentes, solis caliditate et sursum tracta inflatione,
 ex locis uero singuli quique conuenienter uocati. esse uero plures
 uentos ab arcturis quam meridiem uersus a locis causa haec, orbem
 terrarum ad hunc subiectum esse locum, et quod multo plus aqua
 et hiems in illam partem reponitur propter solis meatum. spirituum

12 cf. Nic. Blemmid. l. c. p. 138: τινές δὲ καὶ ἰδιοτρόπως ἐπικρατοῦσιν ἐν τόποις τισὶν ἐκείθεν
 τὴν γένεσιν ἔχοντες. καὶ τούτων ὅσοι περ ἐκ νενοτισμένης πνέουσι γῆς ἀπάγειν λέγονται, ὅσοι
 δ' ἐκ κλιμαίων ἐξάττουσιν ἐκκοιλίαι· τούτοις δ' ἀντιλογόν τι ἔχουσιν οἱ ἐκ ποταμῶν καὶ λιμ-
 νῶν (ex Aristot. 394^b14)

16 Aristot. 364^a5: τοῦ δ' εἶναι πλείους ἀνέμους ἀπὸ τῶν
 πρὸς ἄρκτον τόπων ἢ τῶν πρὸς μεσημβρίαν αἰτῶν τὸ τε τὴν οἰκουμένην ὑποκλιθεῖσθαι πρὸς
 τοῦτον τὸν τόπον, καὶ ὅτι πολλῇ πλείον ὕδωρ καὶ γῶν ἀπωθεῖται εἰς τοῦτο τὸ μέρος διὰ τὸ
 ἐκεῖν' ὑπὸ τὸν ἥλιον εἶναι καὶ τὴν ἐκείνου φορὰν. 19 Id. 364^a19: ὁλος δὲ τὰ μὲν
 βόρεια τούτων καλεῖται, τὰ δὲ νότια. προστίθεται δὲ τὰ μὲν λευκὰ τῇ βορρᾷ (ψυχρότερα
 γὰρ διὰ τὸ ἀπὸ θυμῶν πνεῖν). νότιον δὲ τὰ ἀπὸ πυρρῶν (θερμότερα γὰρ τῇ ἀπ' ἀνατολῆς
 πνεῖν) ... θερμότερα δὲ τὰ ἀπὸ τῆς ἑω τῶν ἀπὸ θυμῆς, ὅτι πλείω χρόνον ὑπὸ τὸν ἥλιον
 ἔστι τὰ ἀπ' ἀνατολῆς· τὰ δ' ἀπὸ θυμῆς ἀπολείπει τε θάπτον καὶ πληροῖται τῇ τῶν ὀψι-
 τερον. οὕτω δὲ τεταγμένων τῶν ἀνέμων ὅλον ὅτι ἅμα πνεῖν τοὺς μὲν ἐναντίους οὐχ' οἷον
 τε (κατὰ διάμετρον γάρ· ἄτερος οὖν παύσεται ἀποβασθεῖς), τοὺς δὲ μὴ οὕτω καίμενους πρὸς
 ἀλλήλους οὐθὲν κωλύει, οἷον τὸ Z καὶ Δ. διὰ τοῦτο ἅμα πνέουσιν ἐνίστα ἀμφοτέροι οἱ οἷον
 ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημείον, οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ οὐδὲ τῇ αὐτῇ πνεύματι. κατὰ δὲ τὰς ἄρας τὰς
 ἐναντίας οἱ ἐναντίοι μάλιστα πνέουσιν, οἷον περὶ Ἰσχυρίαν τὴν μὲν ἑαρινὴν καυίας καὶ ὁλος
 τὰ ἐπείκεινα τροπῆς θερινῆς, περὶ δὲ τὴν μετοπωρινὴν λῆβες, περὶ δὲ τροπᾶς θερινῆς μὲν Ἰ-
 ψυρος, χειμαρινῆς δ' εὐρος. ἐπιπίπτουσι δὲ τοῖς ἄλλοις μάλιστα καὶ παύουσιν ἀπαρτίζαι καὶ
 θρασυκαὶ καὶ ἀργέστα· διὰ τὸ ἐγγυτάτω γὰρ τὴν ὁρίαν αὐτῶν εἶναι πολλοὶ τε καὶ Ἰσχυροὶ
 πνέουσι μάλιστα οὕτω

1 boreo CM	2 expirans H: spirans CM	kecia CHM	3 ante argestes
lacunae signum add. Rose	spirans Rose	5 non om. C: v. ad p. 100. 16	
6 thresciant H: tresciant CM	argesti] i. e. ἀργέστου: argestie [= argesti] CHM		
7 borei CM	8 menses CHM	keciam CHM	boreum CM
directum CM	12 generaliorum C	13 uenti H: uenient CM	14 hoc] h. H
(sic utroque loco)	17 arcturo Rose		

quidem omnino quidam boreales uocantur, quidam vero australes: adduntur quoque quidam zephyrici boreae — frigidiores enim eo quod spirant ab occiduis; noto uero apeliotici — calidiores enim utpote ab ortu spirantes, eo quod plurimo tempore sub sole sunt qui ab ortu
 5 prodeunt, occasum vero relinquunt cito et serius appropinquant loco. et hoc quoque manifestum sic simul spirare contrarios non posse; per diametrum enim alter repulsus quiescit; eos uero non sic positos nihil prohibet per idem moueri: ac per hoc simul spirant utrique. per horas autem contrarias contrarii maxime perflant, utputa circa aequi-
 10 noctium uernale kacciae et omnino summa conuersionis aestiuae, circa uero autumnale libes, circa quoque conuersiones aestiuas zephyrus, hiemales autem eurus. incumbunt uero aliis et omnino sistunt apactiae et thresciae et argestae: eo enim quod illorum impetus ex proximo fit, multi et fortes spirant maxime hi. inest autem et
 15 saepe ex locorum positione uentos in contrarium sibi existere borea enim forte in aestiua flante et offendente monti cuidam maximo et pleno niuium ex hiemali hora repostarum in eo, factam repercussionem ex eo accidit flantem notum esse uideri, utpote his qui sunt in regionibus, aut secundum esse et oportuniorem in hora aestiua talem
 20 uentum notum esse aestimatum, eo quod per repercussionem ex meridianis ipse egrediatur partibus. quibusdam quoque uentorum opposita edita loca praeparant eos supergredi uerticis altitudinem non ualentes aut quiescere flatu aut circumspirantes in circuitu recipientium se locorum uideri ex altera positione impetum facere, et non
 25 ex propriis locis spirantes per rectam lineam prodire. et aliae quoque uentorum sunt proprietates, quibusdam quidem aridioribus existentibus, quibusdam uero humidis, et quibusdam quidem exiles descendentes niues et grandines aut etiam grauiiores niues facientibus, et

14 cf. Theophrastus de ventis 27: γίνεται δὲ καὶ ἀνάκλασις τις τῶν ἀνέμων ὥστε ἀντιπνεῖν αὐτοῖς. ὅταν ὑψηλοτέροις τόποις προσπνεύσαντες ὑπερβαῖν μὴ δύνωνται. διὰ ἐναγροῦ τὰ νέφη τοῖς πνεύμασιν ὑπεναντία φέρεται καθάπερ περὶ Αἰγυΐας τῆς Μακεδονίας βορέου πνέοντος πρὸς τὸν βορέαν. αἴτιον δ' ὅτι τῶν ὁρίων ὄντων ὑψηλῶν τῶν τε περὶ τὸν Ὀλύμπου καὶ τὴν Ἰσσαν τὰ πνεύματα προσπίπτοντα καὶ οὐχ ὑπερβαίνοντα τούτων ἀνακλᾶται πρὸς τὸναντίον, ὥστε καὶ τὰ νέφη κατώτερα ὄντα φέρουσιν ἐναντίως. συμβαίνει δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο παρ' ἄλλοις. ἐναγροῦ δὲ καὶ ὑπ' αὐτοῖς τοῖς ἐτησίαις ἀντίπνευσι. γίνονται τῷ βορέᾳ διὰ τὴν περίκλασιν ὥστε καὶ ἐναντιοδρομεῖν τὰ πλοῖα, καθάπερ καὶ περὶ τὸν πόρον τὸν ἐκ Χαλκιδὸς εἰς Ἄβρων, οὗς δὴ καλοῦσι παλιμβορέας. γίνεται δὲ τοῦτο σχεδὸν ὅταν ὡς λαμπρότατοι τότε γὰρ μέγιστα δύνανται ὡς πορρωτάτω διατείνων ὅταν πλήθος ἢ τὸ ἀντικείμενον

2 boreae] boreo <i>CHM</i>	8 utrique] utri <i>H</i>	10 keciae <i>H</i> : kecie <i>CM</i>	12 si-
stant <i>Rose</i> : sunt <i>CHM</i>	13 apractie <i>CHM</i>	thresie <i>H</i>	enim om. <i>CM</i>
15 boreo <i>CM</i>	17 per ante factum <i>add. Rose</i>	18 utpote etc.] <i>graece fort.</i> ὅτι	
τοῖς ἐπιχωρίοις, ἦτοι κατὰ τὸ καὶ ὠραιότερον εἶναι ἐν ὧρα θεριῇ τὸν τοιοῦτον ἀνέμον	20 eo quod] <i>r. ad p. 100. 16</i>	20 per om. <i>HM</i>	
22 supergredi <i>CM</i>	27 descendentibus <i>Rose</i>		

quibusdam contraria. et omnino non mihi oportunum uidetur unius cuiusque motiones et conuersiones disserere. superfluum etiam etesias et ornithias dicere quomodo fiunt, et unde. haec enim sunt ex multis scriptoribus accepta approbatione nobis sollicita de uentorum generatione et in quantum mouentur et quomodo aera commouent proprio motu.

2 etesias] et tessias *CM*: et threscias *H*: et etesias *Rose* 6 post motu add. *C colophonem* EXPLICIT LIBER PRISCIANI PHYLOSOPHI DE HIS IN QUIBUS DUBITAUIT COSROE REX PERSARUM

I N D I C E S

I INDEX VERBORUM GRAECORUM

Verba asterisco notata desiderantur in lexicis

- Ἀγαθοειδής 31,29
 ἄγραφος. τὸ ἄγραφον γραμματεῖον 26,29
 35,25
 ἀδιαίρετος 9,16 22,22 26,25 ἀδιαίρετως
 22,21.
 ἀζωία 34,17
 ἀήρ. v. aer
 ἀθανασία. v. immortalitas
 ἀθρόος 14,30 ἀθρόα παρούσα 9,16 14,26
 ἀπώλειψις 9,18 ἐνέργεια 13,13 ἀθρόως 9,
 20 12,22
 αἰσθημα (dist. φάντασμα) 25,21 — v. sensum
 αἰσθησις. ἰδία αἰσθησις 21,17 κοινή αἰσθη-
 σις 21,33 sqq. αἱ κατὰ μέρος αἰσθήσεις 5,
 10 sqq.
 αἰσθητήριον. πάθημα τοῦ αἰσθητηρίου (dist.
 αἰσθησις) 1,15 2,15 τὸ ἐν τοῖς αἰσθητη-
 ρίοις κίνημα 2,6 ἡ ζωτική ἐν τῷ αἰσθη-
 τηρίῳ ἐμφασις 2,8 τὸ κυριώτερον αἰσθη-
 τηρίον 18,23 (cf. 54,12) primum et pro-
 prium αἰσθητήριον 56,20 αἰσθητήριον ἄπτι-
 κόν 18,25 γευστικόν 4,3 ὀπτικόν 20,17
 τὸ τῆς ἀκοῆς αἰσθητήριον 16,16 τὸ τοῦ
 γεύστος 18,1 τὸ τῆς ὀφθῆς 6,2 τὰ αἰ-
 σθητήρια ἐξ αἵρος καὶ ὕδατος 19,18 24
 αἰσθητικός. αἰσθητικὴ ζωὴ 3,13 18,19
 ψυχὴ 3,6 δόναμις 10,25 ἐνέργεια 3,30
 18,27 22,27 κρίσις 4,25 τὸ αἰσθητικόν
 (opp. αἰσθητήριον) 24,21 τὸ αἰσθητικόν
 ὄργανον 10,13 τὸ αἰσθητικόν πνεῦμα 4,7
 τὸ πρῶτον αἰσθητικόν 28,4 αἰσθητικὸς λό-
 γος 21,9 αἰσθητικὰ εἶδη 23,9. 11 24,3
 αἰσθητικώτατος 20,4 αἰσθητικῶς 18,19 —
 v. sensuius
 αἰσθητός. τὰ ὅλα, τὰ κοινὰ αἰσθητά 4,
 14 sqq. 21,16 sqq. τὸ οἰκτεῖον αἰσθητόν 6,17
 18,5 αἰσθητὰ εἶδη 2,7 23,7 τὸ εἶδος τοῦ
 αἰσθητοῦ 2,14. 18 πῶς ὁμοιοῦται τοῖς αἰ-
 σθητοῖς ἡ ψυχὴ 3,18 — v. sensibilis
 αἰτία (cf. αἴτιος). ἀπὸ αἰτίας θεωρεῖν 37,21
 — v. causa
 αἰτιατός (opp. αἴτιος) 33,31 τὰ αἰτιατά
 33,8. 20 τὸ αἰτιατόν φῶς 9,8 — v. cau-
 satius
 αἰτία (cf. αἰτία). (opp. αἰτιατός) 33,29 τὸ
 αἴτιον 9,8 προσεχὴ αἰτία 33,10 ἀπὸ αἰ-
 τίων νοεῖν, θεωρεῖν 33,8 36,31 — v.
 causalis
 αἰτιώδης 33,8 τὸ αἰτιώδες 36,33 αἰτιώδως
 6,13
 ἀκήρατος 32,8
 ἀκίνησις. v. immobilitas
 ἀκοή 4,2 12,3 14,11 17,5 τὸ τῆς ἀκοῆς
 αἰσθητήριον ἀήρ 16,16
 ἀκούειν (= intellegere) 26,29 28,20 30,30
 34,13 36,2
 ἀκουστικός 19,29
 ἀκραίφνης ἐνωσις 26,25 ὅρος 35,4 ἀκραί-
 φνως 26,16 27 27,1 35,15
 ἀκριβὴς συνέχεια 26,20 ἀκριβέστερα (opp.
 ἀμυρότερα) καθαρότης 14,19 ἀκριβέστερον
 αἰσθητήριον 18,21 ἀκριβῶς 27,16 ἀκρι-
 βέστερον 15,3 — v. diligens
 ἀκριτος 30,24
 ἄκρος. τὰ ἄκρα (opp. τὰ μέσα) 19,3
 ἀλλότριον χρῶμα τὸ φῶς 7,29
 ἀμέρεια. v. impertibilitas
 ἀμερής. τὸ ἀμερές 2,28 ἐν ἀμερεί 3,25

ἀμέριστος οὐσία 26, 16 29, 16 ἔνωσης 22, 8
35, 4 ἐνέργεια 13, 1 23, 25 26, 16 γνώσις
26, 21 περιλήψις 1, 11 ὄρος 35, 18 ἀπο-
κορύφωσις 22, 3 ἀμερίστως 2, 12 30 12, 22
35, 33 36, 19 — v. impertibilis
ἀμέσως (opp. διὰ μέσου) 5, 21 18, 26
ἀμετάβλητος 31, 28 32, 8
ἀμιγής. τὸ ἀμυγστατον ἔσται αἰσθητικώτα-
τον 20, 4 ἀμυγῶς 12, 27
ἀμυδρὸς 6, 28 9, 20 10, 33 ἀμυδροτέρα (opp.
ἀκριβεστερα) καθαρότης 14, 19 ἀμυδρῶς
12, 8
ἀμυπτως. v. recessus
ἀμφίβιος. τὸ ἀμφίβιον τῆς μερικῆς ζωῆς
29, 8
ἀμφίβιος 31, 15
ἀνάγκη. αἱ γεωμετρικαὶ ἀνάγκαι 25, 15
ἀναθυμίασις. v. inflatio, uaporatio
ἀναίσθησις. v. insensibilitas
ἀναίσθητος 18, 24 21, 2
ἀναίτιος. v. incausalis
ἀνάκλασις. τὰ περὶ τὰς ἀνακλάσεις 15, 6 —
v. repercussio
ἀναλογεῖν τῷ 17, 30 18, 9 22
ἀναλογία. κατ' ἀναλογίαν 26, 5 per eandem
ἀναλογίαν 52, 17
ἀνάλογος. τὸ ἀνάλογον 11, 10
ἀναμίνυσθαι 14, 10
ἀναπέμπεσθαι 4, 22
ἀναπνοή 16, 13
ἀνατολή. v. ortus
ἀναφορά πρὸς τι 24, 6, 13
ἀνεγείρειν εἰς τι 23, 16
ἀνέλιξις 34, 23 35, 11
ἀνελέττειν. τὰ ἀνελεττόμενα 34, 23
ἀνεμος. v. uentus
ἀνενεργησία (?). v. inactualitas
ἀνενέργητος (?). v. inactualis
ἀνεπιτηδεύτης 21, 10
ἀντιδιατέλλειν πρὸς τι 36, 32
ἀντικεισθαι 28, 13 τὰ ἀντικείμενα 25, 20
ἀντικείμενος 25, 23
ἀντιληπτικός 19, 13
ἀντιπερίστασις. v. compressura, pres-
sura
ἀντιτυπία. v. repercussio
ἀντίτυπος 10, 11 20, 12
ἀνώμαλος. v. anomalus
ἄξων. v. axis
ἀπαθής 19, 2 4 28, 16. 20 — v. impassibilis.

ἀπαυωρεῖσθαι 35, 18
ἀπαρκταί. v. aparetiae
ἀπεικονίζεσθαι 24, 5
ἀπηλιώτης i. e. subsolanus 101, 18
ἀπλότης. v. simplicitas
ἀπλούς. τὰ ἀπλά 8, 6 19, 17 20, 31 ἀπλῶς
(opp. κατὰ λόγον) 19, 29 — v. simplex
simplex
ἀποδιαλαμβάνειν 34, 4
ἀποδοτικός πνος 31, 29
ἀποκορύφωσις 22, 3
ἀπόλυτος παρούσα 13, 3 ἀπολύτως 13, 13
14, 7
ἀπομερισμός 9, 1
ἀπόνευσις πρὸς τι 26, 16
ἀπορρεῖν. ἀπορρῶν τι 13, 26 τὰ ἀπορρεῖ-
σαντα μόρια 13, 18
ἀπορροή 5, 23 9, 32 11, 15 13, 28
ἀπόρροια 13, 25 15, 22
ἀπόστασις 6, 14 29, 10 κατὰ ἀπόστασιν
35, 19
ἀπόστασις περὶ τὸ ἐκτός 1, 20 πρὸς τὰ ἔξω
22, 30
ἀποτείνεσθαι πρὸς τι 3, 31 29, 8 εἰς τι
33, 3 ἔξω 36, 13 27
ἀποτυποῦσθαι 23, 14
ἀποτύπωσις 15, 7 25
ἀπτικός. ἀπτικαὶ ποιότητες 16, 13 ἀπτικόν
αἰσθητήριον 18, 25 ἀπτικῶς 18, 4
ἀπτὸς 18, 6 τὰ ἀπτά 19, 15 — v. tactus
ἀργεῖν (opp. ἐνεργεῖν) 22, 16 — v. silere
ἀργέστης. v. argestes
ἀργία (opp. ἐνέργεια) 22, 1 sqq. — v. otium,
silentium
ἀρετή. v. uirtus
ἀρκτικός. v. arcticus
ἀρκτος. v. arcturus
ἀρμονία. v. harmonia
ἀρχή. v. principium
ἄρωμα 17, 11
ἀσπίς 18, 14
ἀστὴρ. v. stella
ἀστραπή. v. fulgoratio
ἀσύγχυτος. v. inconfusus
ἀσύμμετρος 21, 11 τὸ ἀσύμμετρον 6, 5 7, 5
ἀσύμμεκτος. v. incommixtus
ἀσύμφακτος. v. inconcorruptus
ἀσύνθετος. v. incompositus
ἀσφαλτος. v. bitumen
ἀσώματος 9, 30 27, 10 ἀσώματος οὐσία 36,
11 — v. incorporealis

ἀσωματότης. v. incorporalitas
 ἀτακτος 30,23
 ἀτέλεια (coni. κακία) 32,10
 ἀτελής 28,21 31,18 διὰ τὸ ἀτέλειον 10,
 22 τὰ ἀτέλη ζῶα 20,22,28
 ἀτμός i. e. uapor 99,7 — v. uapor
 ἀτομος. τὰ άτομα 2,33
 ἀτταγήν. v. attagines
 αὔλος ὁ νοῦς 37,17 τὸ αὔλον τοῦ νοῦ 37,
 19 αὔλα (opp. ἔνυλα) εἶδη 32,26 αὔλοι
 λόγοι 33,4 τὰ χωριστά καὶ αὔλα 36,7 —
 v. immaterialis
 αὔρα. v. aura
 αὐτενεργήτως 27,22 28,30
 αὐτὸ τοῦτο 5,3 10,2
 *αὐτοφανεστέρα ὑπόστασις 26,18
 ἀφαίρεσις. τὰ ἐν ἀφαιρέσει 33,20 ἐξ ἀφαι-
 ρέσεως 33,24
 ἀφεις (huae). v. demissio
 ἀφή 18,13 sqq. 4,5 12,4 16,3 19,15
 ἀφθαρσία. v. incorruptio
 ἀφομοιοῦν 23,23 ἀφομοιοῦσθαι 3,31 24,17
 ἀφομοίωμα 1,21
 ἀφομοιωτικός 23,27
 ἀχερδος. v. acherdos
 ἀχρόνως 15,2
 ἀχρους 7,34 τὸ ἀχρουν 5,4
 ἀχώριστος. v. inseparabilis, inse-
 paratus
 ἄψυχος. τὰ ἄψυχα 2,2 18,18 — v. in-
 animans
 βάθος. κατὰ τὸ βάθος 8,21
 βάρος. v. gravitas
 βαρύς. τὸ βαρὺ (opp. ὀξύ) 17,28 — v.
 grauis
 βορέας. v. boreas
 βόρειος. v. aquilonalis, boreus
 βοῦλεσθαι 3,28 11,15 15,23 18,7 19,19
 21,33
 βροντή. v. tonitru
 γαλειότης. v. galeotes
 γενεσιουργός. γενεσιουργά (opp. νοερά) ἐν-
 εργήματα 23,20
 γεῦσις 12,5 18,1 sqq.
 γευστικός. τὸ γευστικὸν αἰσθητήριον 4,3
 γῆ. v. terra

γνωριστικός τινος 2,32 4,22 30 21,20
 γνωστικός. γνωστικὴ δύναμις 6,13 — v.
 cognitivus
 γνωστός. γνωστῶς ἐνεργεῖν 30,2
 γραμματεῖον. τὸ ἀγραφον γραμματεῖον 26,
 29 35,25
 χαλός. v. fax
 δεύτερος. δευτέρα (opp. κρείττων) οὐσία
 32,4 δευτέρα (opp. πρώτη) ἐνέργεια 15,14
 δευτέρα καὶ προῦσα ἐνέργεια 29,31 νοη-
 τὸν δεύτερον 28,49 τὰ δευτέρα 29,7 30,10
 δευτέρα τις ἐνώσις 35,22 δευτέρως (opp.
 πρώτως) 4,33 34,24 (coni. κατὰ συμβε-
 βηκός) 21,22
 δηλαδή 2,23 4,7 18,29 20,26 32,23
 διαβιβάζειν 12,30 14,20
 διαγνώσις 5,15
 διαδοσις. κατὰ διαδοσιν 9,21 12,22
 διαθείσις (opp. πάθος) 8,4 παθητικὴ δια-
 θέσις 13,11
 διάκρισις 5,16
 διάλογος. v. dialogus, disputatio
 διάμετρος. v. diameter
 διαμόρφωσις 24,29
 διανοητικός. ἡ διανοητικὴ σύνεσις 4,25
 διάνοια 4,18
 διαπέμπειν 23,16
 διαπορθμεύειν 7,9
 διάρθρωσις 7,20
 διασπασμός. ὁ ὕλικός διασπασμός 36,16
 διάστασις 5,28 6,6 7,3 11,24 — v. dis-
 tantia
 διάστημα 6,2 14,21
 διαφανής. τὸ διαφανές 5,21 (expl.) 6,28 sqq.
 8,1 sqq. πέρατα τοῦ διαφανοῦς 6,23
 διαφορά. διαφοραὶ (dist. πόθη) σωμάτων
 19,7 — v. differentia
 διαφορότης 5,17
 διαφωτίζειν 12,1
 διεγείρεσθαι 28,10 πρὸς τι 3,4
 διέγερσις πρὸς τι 2,8
 διηρημένως 35,6
 διηγήσις. τὸ διηγέειν 10,19 15,33
 *διηγητικός 16,6
 διικνεῖσθαι 14,16 33 17,7 15
 *δίξις 14,22
 διίστασθαι 35,12 τὸ διεπτεῖν 5,27 6,1 τὸ
 διεπταμένον 5,7

δίσσμος. τὸ δίσσμον 16,1
 δόξα (*expl.*) 19,12
 δοξαστικὸς λόγος 19,11
 ὁρᾶν εἰς τι 4,10 5,26 6,1. 19 26,11
 δραστήριος 4,11 20,13 δραστήριος δύναμις 5,26
 δραστηρικός. δραστηρὶς δύναμις 5,31
 δρόσος. *v.* ros
 δύναμις τελεία, ἀτελής 31,34 δραστήριος 5,26 δραστηρὶς 5,21 φυσικὴ 4,9 αἰσθητικὴ 10,25 δρατικὴ 11,13 γνωριστικὴ 4,30 γνωστικὴ 6,13 χωριστὴ 22,5 δύναμις ἢ αἰσθητικὴ 3,31 31,12 ὁ δυνάμει νοῦς (*expl.*) 26,5 *sqq.* τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργεία κατὰ τὴν μεταβολὴν 30,16 — *v.* uirtus
 δυσίς, δυσμή. *v.* occasus, occidune

ἐαρ. *v.* uer
 ἐγείρεσθαι πρὸς τι 4,29 24,1 ἀφ' αὐτοῦ (ἐαυτοῦ) 24,12 27,1 35,31 ζωτικῶς 23,7 ἐργήγορος. *v.* euigilantia, euigilatio, uigilia
 ἔγχυμος 18,3
 εἰδητικὸς 5,18 9,34 13,15 εἰδητικῶς 4,12 εἰδικός 21,30 — *v.* specialis
 εἰδοποιεῖν 5,12 12,23 13,34 20,15 29,27 εἰδοποιός 20,13
 εἶδος (*coni.* λόγος) 1,8 32,27 εἶδη ψυλα, ἔνυλα 32,26 *sqq.* τὰ ἐν τοῖς σώμασιν εἶδη 2,1 σωματικὸν εἶδος 15,9 αἰσθητὸν 2,7 13,23 23,7 24,3 αἰσθητικόν 4,28 23,9 φανταστὸν 24,35 νοερόν 33,31 ζωτικόν 3,4 τὸ τέλειον εἶδος 2,18 — *v.* species
 εἰδωλικός 15,8
 εἶναι. τὸ εἶναι 32,29 — *v.* esse
 εἰσοδοχὴ 5,22
 εἰσιέναι εἰς αὐτόν (ἐαυτήν) 27,25 29,29 — *v.* intrare
 εἰσπνοή. *v.* inspiratio
 ἐκμάττεσθαι 23,14
 ἐκπνοή. *v.* respiratio
 ἐκπομπή 5,23
 ἐκφοιτᾶν 27,18. 23
 ἐλέφας. *v.* elephas
 ἐλλάμπειν 13,32 τὸ ἐλλάμπειν 9,17. 28
 ἐμφανέσθαι 24,33
 ἐμφασίς 2,20 23,12 24,29 εἰδωλικὴ 15,9 φανταστικὴ 25,9 ζωτικὴ 2,8 3,19
 ἐνδοιδόναι 2,21 28,28

ἐνέργεια 31,27 *sqq.* (*opp.* ἀργία) 21,34 ζωτικὴ 3,34 αἰσθητικὴ 22,27 λογικὴ 24,3 νοερά 24,3 26,17 ἐπιστημονικὴ 29,32 31,24 ἀμέριστος καὶ ὠρισμένη 23,25 χωριστὴ 12,20 14,1 κρείττων 24,4 ἀγαθοειδής 31,29 τελεία, ἀτελής 31,29 *sqq.* δευτέρα καὶ προτέρα 29,32 30,3. 19 ἢ κατὰ προβολὴν ἐνέργεια 31,4 ἐνέργεια οὐ κυρίως ὀνομαζομένη 9,5 τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργεία κατὰ τὴν μεταβολὴν 30,16 — *v.* operatio
 ἐνέργημα 23,20 25,22 (*opp.* πάθημα) 2,10 ἐνεργητικὸς 15,11 21,31 22,31 28,30 ἐνεργητικῶς (*opp.* παθητικῶς) 28,6 (*opp.* οὐσιώδως) 29,33 — *v.* actualis
 ἐνιαυτός. *v.* annus
 ἐνότης. *v.* unitas
 ἐνοῦν 26,27 27,30 34,16 35,4. 15 36,21 ἡνωμένως 35,34 — *v.* unire
 ἐντελέχεια (ἐνδελέχεια) 45,1 ἐντελέχεια 35,28. 32
 ἐντομόν. *v.* incisum
 ἐνυδρα. *v.* aquatilia
 ἔνυλος ἔνυλα (*opp.* ψυλα) εἶδη 32,29 τὰ ἐνυλότερα εἶδη 13,22 14,14 ἐνύλωος 34,11 ἐνύπνιον. *v.* somnium
 ἔνωσις 26,25 27,16 32,5 35,4. 23 — *v.* adunatio
 ἐξαίρετός 22,17 24,17 37,14 ἡ ἐξαίρετή μὲν αἰτία 37,15
 ἐξαίρετος 6,17 10,22
 ἐξατμίζειν. *v.* evaporare
 ἐξηγητής. οἱ γνήσιοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγηταί 32,34
 ἔξις (*coni.* δύναμις, *opp.* οὐσία) 31,12 — *v.* habitudo
 ἐξιόν (*opp.* κατιόν) 70,8 *sqq.*
 ἐπαισθάνεσθαι 2,16
 ἐπαφή. κατ' ἐπαφήν 10,10
 ἐπείρεσις. κατ' ἐπείρεσιν 5,5 10,5
 *ἐπιδαρθροῦν 36,8
 ἐπικράτεια 21,15
 ἐπικρατεῖν. τὸ ἐπικρατοῦν 20,2. 32
 ἐπικτήτως 21,15
 ἐπιλαμπρύνειν 12,9
 ἐπίνοια. μόνη ἀποδιδραμάνομενα τῇ ἐπινόῃ 34,4 κατ' ἐπίνοιαν (*opp.* κατ' οὐσίαν) 34,5
 ἐπισημαίνεσθαι 35,24 37,4 τινὶ 17,28
 ἐπίστασις 14,24
 ἐπιστήμη ἢ θεωρητικὴ 36,26 *sqq.*

ἐπιστημονικός. ἐπιστημονική ἐνέργεια 29, 32 31, 24

ἐπιστημῶν 31, 8

ἐπιστητῶς. ἐπιστητὰ τὰ ἐνὸς καὶ τὰ εἰς ἀφαίρεσις 36, 29

ἐπιστρέφειν εἰς τι 2, 28 22, 6

ἐπομένως 25, 11 (οὐκ προηγουμένως) 11, 10

ἐποχῆσθαι τῷ διαφανεῖ 12, 28 ἐποχουμένη (τῷ διαφανεῖ) ἐνέργεια 12, 21

ἐρεῖν. ἐρεῖ τις 10, 17

ἐρπτικός 25, 28

ἐρπετῶν. v. reptilia

ἐσχάτος. ἡ ὅλη ὡς ἐσχάτη 26, 7

ἐτεροιοῦν 33, 31

ἐτεροκίνητος 28, 9 35, 20

ἐτερότης 3, 26 5, 13. 19 35, 10. 20. 30

ἐτησίαι. v. etesiae

εὐαπόλυτος 7, 28

εὐδιαίρετος. v. bene discretus

εὐκίνητος 16, 12

εὐλόγος. κατὰ τὸ φυσικὸν εὐλόγον 20, 11

εὐόριστος 20, 14. 20 — v. bene diffinitus

εὐπαθής 20, 12

εὐπαράδεκτος 20, 14

εὐπίλητος 16, 11

εὐρίπος. Chalcidicus εὐρίπος i. e. aquae ductus 70, 23

εὐρόνοτος. v. euronotus

εὐρός. v. eurus

εὐφύλακτος 16, 11

εὐώδης 17, 11

ζέφυρος. v. zephyrus

ζωδιακός. v. zodiacus

ζωή 2, 20 3, 11 23, 22 (coni. γνώσις) 36, 15

ψυχική ζωή 2, 25 σωματικῆς ζωῆς 23, 10

ἡ λογική ζωή 29, 5 33, 13 ἡ μερική ζωή

29, 8 ἡ κοινή τοῦ συνθέτου ζωῆς 7, 14 ἡ

προβεβλημένη ζωή τε καὶ ἐνέργεια 30, 14

μερισταὶ ζωαὶ 32, 18 — v. uita

ζώνη. v. zona

ζῷον. v. animal

ζωτικός 6, 12 17, 3 18, 29 25, 5 ζωτικόν

εἶδος 3, 4 ζωτική ἔμφασις 2, 8 προβολή

2, 25 οὐσία 21, 9 ζωτικῶς 18, 19 23, 7 —

v. uitalis

ἡλιακός. τὸ ἡλιακὸν μέγεθος 25, 23

ἡλιοειδής 20, 16

ἡλιος. ποδιαῖον ὁρᾶν τὸν ἥλιον 25, 14 — v. sol

ἡμέρα. v. dies

ἡμικύκλιον. v. hemicyclium

ἡμισφαίριον. v. hemisphaerium

ἡγος 10, 20 ὁ ἐντὸς ἡγος 17, 2

θερμός. τὸ ζῆν ἐν τῷ θερμῷ 20, 9 21, 13

θέρως. v. aestas

θεωρητικός τινος 32, 31 36, 28 ἐπιστήμη

ἡ θεωρητική 36, 26 37, 26

θιγγάνειν 5, 24 6, 16 7, 24

θρασυίας. v. threscias

θρεπτικός. τὸ θρεπτικόν. v. nutritivum

θρυαλλίς 52, 4

ιατρική. v. medicina

ιδικός. ιδιώτερον 8, 24

ιδίος. ἴδια αἰσθητὰ 4, 14 sqq. ἴδια αἰσθητῶν

21, 17 — v. proprius

ιδιότης 36, 3 37, 12 — v. proprietas

ιδίωμα. τὸ σκοτοποῖόν ἰδίωμα 10, 11 τὸ ἀφομοιωτικὸν τῆς ψυχῆς ἰδίωμα 24, 20

ιερός θῆψ. v. hieros

ισημερία. v. aequinoctium

ισημερινός. v. aequinoctialis

ἴστασθαι κατὰ τι. ἴστασθαι κατ' ἐνέργειαν

2, 24 κατὰ τὸ εἶδος τοῦ αἰσθητοῦ 2, 14

κατὰ τὸ εἶδος τῆς κινήσεως 13, 8 κατὰ τὴν

ἀμέριστον τοῦ γνωστοῦ περιλήψιν 1, 12 κατὰ

τὸ ἀφομοιωτικὸν τῆς ψυχῆς ἰδίωμα 24, 19

ἴχνος 6, 28 τὰ ἴχνη τῆς ζωῆς 25, 5

ἴχνη. v. sanies

καθαρεύειν 28, 18

καθαρός. καθαρὸς 33, 2 καθαρῶς ἀμέριστος 26, 21 27, 17 καθαρῶς μόνιμος 31, 14 — v. purus

καθαρότης 14, 19

κάθαρσις. v. purgatio

καθεύδειν. v. dormire

καίτας. v. kaecias

καπνώδης i. e. funea inflatio 99, 7

καρδία. v. cor

κάρωσις. v. soporatio
κατάλαμψις 26, 22, 33
καταταίνειν. τὸ πολὺ καταταταμένον 1, 19
αἱ περὶ τὸ σῶμα καταταίνονται ζῶαι 23,
22
κατάψυξις. v. refrigeratio
κατιών (opp. ἐξιών) 70, 5, 12
κέντρον. v. centrum
κεραυνός. v. fulmen
κίνημα 2, 6, 22
κίνησις (coni. μορφή, τύπος. ἀριθμός) 4, 11
(dist. πάθος, ἐνέργεια) 23, 25 ἡ καθ' ὁρμήν,
ἡ κατὰ φύσιν κίνησις 10, 27 τῇ κινήσει
τοῦτέστι τῷ ἀλλοιοῦσθαι συναισθάνεσθαι 21,
23 ἀτελής ἡ κίνησις 28, 21 — v. motus
κίνησις 5, 25 12, 14 τὸ κίνητικόν 28, 20
κλίσις *expl.* 15, 10 *sqg.*
κλίμα. v. clima
κοινός. τὰ κοινὰ αἰσθητά 4, 10 *sqg.* 21, 16 *sqg.*
ἡ κοινὴ αἰσθησις 21, 33 *sqg.* κοινότερον
(opp. κυρίως) 28, 19
κόρη 16, 10
κούφος. τὸ κούφον. v. lenis
κουφότης. v. leuitas
κρείττων (opp. χείρων) 10, 29 τὸ κρείττον
10, 24 28, 31 31, 28 37, 22 τὰ κρείττω
27, 31 (opp. τὰ θνητά) 32, 15 αἱ κρείττω
ἐνέργειαι 24, 6 κρείττονως 10, 30 33,
9, 16 37, 21 — v. melior
κρίνειν. τὸ κρίνον 3, 6 18, 20 22, 22
Κρίως. v. Aries
κρίσις 3, 10 (coni. σύνεσις) 3, 16 ἡ αἰσθη-
τικὴ κρίσις 4, 25 κρίσις τελευτά 2, 13
κριτικός. ὁ τῶν αἰσθητῶν ποιότητων κρι-
τικὸς λόγος 4, 29 οὐσία ζωτικὴ κριτικὴ
τῶν αἰσθητῶν 21, 9 κριτικῶς ἐνεργεῖν 6,
11
κρύσταλλος. v. glacies
κρύφιος. ἡ κρύφιος ἐνέργεια 30, 8
κύκλος. v. cycclus
κύριος 37, 27 τὸ κύριον 17, 10 τὸ κυριώ-
τερον αἰσθητήριον 18, 23 κυρίως (opp. καθ'
ὁμολομίαν) 27, 27 (opp. κοινότερον) 28, 19
— v. proprius

λαμπάς. v. lampas
λαμπρός. τὸ λαμπρόν 10, 2, 31
λεῖτος. τὸ λεῖτον 15, 9 *sqg.*
λιβόνος. v. libonotus

λίψι. v. libs
λογικός (dist. φανταστικός ὁρεκτικός) 25, 7
λογικὴ ζωή 29, 5 33, 13 ἡ λογικὴ ψυχὴ
29, 17 33, 2 34, 25 35, 10 λογικὴ ἐνέργεια
24, 2 25, 1 λογικὴ ὑπόληψις 23, 6 — v.
rationalis
λόγος 2, 29 3, 3 *sqg.* 5, 7 20, 5, 25 λόγος
(coni. σχέσις) 32, 5 λόγοι οὐσιώδεις 3, 12
ὁ τῆς οὐσίας λόγος 33, 17 ἡ τοῦ λόγου
ἐνέργεια 3, 17, 33 λόγοι ἄνθρωποι, χωριστοί
33, 4 34, 28 οἱ ἔνδον λόγοι 3, 29 λόγων
προβολή 4, 26 λόγος αἰσθητικός 21, 9 ὁ
(οἱ) τῶν αἰσθητῶν λόγος (λόγοι) 4, 28 26, 9
ὁ δοξαστικός λόγος 19, 11 λόγος γνωστικ-
κός 2, 32 λόγοι ἀπομνημονεύσιμοι 23, 27 οἱ
καὶ λόγοι 23, 8 33, 28 γινώσκασθαι κατὰ
λόγους 20, 24 κατὰ λόγον καὶ δύναμιν
19, 5 κατὰ λόγον 19, 30 ὁ λόγος ἐν τῇ
τῶν πλειόνων μίξει 20, 6 21, 5 ὁ λόγος
τῆς αἰσθήσεως αἰτίας 21, 4 — v. ratio
λοξός. v. obliquus
λοξότης. v. obliquitas
λυχνίατος 11, 5

μάτην 11, 27
μέγεθος 21, 18
μέθεξις. κατὰ μέθεξιν 35, 5
μελαγχολικός. v. melancholicus
μερίζειν 5, 14 μερίζεσθαι 22, 4 29, 31 35, 11
μερίζεσθαι εἰς τὴν 5, 15 μερίζεσθαι περὶ
τὰ σώματα 1, 10 2, 25
μερικός 33, 12 μερικὴ ζωή 29, 8 μερικὴ
ψυχὴ 29, 25 32, 13 *sqg.*
μερισμός 5, 18 ἐν μερισμῷ 2, 20
μεριστός (coni. συμπετοιός) 2, 10 μεριστόν
σῶμα 4, 4 (v. 3, 23) μεριστὴ φύσις 30, 15
τὸ μεριστόν 26, 16 τὰ μεριστά 30, 10 με-
ριστόν εἶδος 2, 31 μερισται ζῶαι 32, 18
τὸ μορφωτικόν καὶ μεριστόν 24, 15 οἱ
μορφωτικοὶ καὶ μεριστοὶ τύποι 24, 31 με-
ριστός 24, 6 — v. partibilis, par-
titus
μεσημβρία. v. meridies
μέσις. v. meses
μέσος. τὸ μέσον 7, 3 τὸ ἀνά μέσον 14, 23
διὰ μέσου (opp. ἀμέσως) 5, 20 τὰ μέσα
(opp. τὰ ἄκρα) 19, 3 — v. medius
μεσότης 19, 1 31, 16 32, 14
μεσορραεῖν. v. meridiani

μεσουράνημα, μεσουράνησις. v. medietas caeli

μετάληψις 20,30

μεταξύ. τὸ μεταξύ 6,29 *sqq.* 18,11 *sqq.*

μετέχειν 5,12 20,27 ἡ μετεχομένη ὑπὸ

ψυχῆς οὐσία 29,16 ὁ μετεχόμενος ὑπὸ

ψυχῆς νοῦς 29,24 33,1 34,25 *sqq.* ὑπὸ

πυρός μετεχόμενος (τὸ φῶς) 20,20

μέτρον. τὸ μέτρον τῆς πέρας 6,1.6

μίξις. v. mixtura

μνήμη. v. memoria

μόνιμος 31,15 32,14 ἡ μόνιμος οὐσία 30,8

μονιός. v. singularis

μονοειδής 30,4 31,14 32,8 μονοειδώς

13,4 — v. uniformis

μορφῇ 15,7 21,29 (*coni.* τύπος) 3,9

(*coni.* τύπος) 4,10 — v. forma

μορφῶν 5,22.25 12,11

μορφωτικός. τὸ μορφωτικὸν καὶ μεριστόν

24,15 οἱ μορφωτικοὶ καὶ μεριστοὶ 24,31

μορφωτικῶς 24,5

νάφθα (νέφθα) 76,19

νεύσις πρὸς τὰ αἰσθητήρια 1,17 — v. in-

clinatio

νέφος. v. nubs

νηνεμία. v. serenitas

νοεῖν. τὸ νοεῖν καὶ τὸ νοούμενον 36,25

37,7

νοερός. νοερά οὐσία 26,17 ἐνέργεια 24,2

26,17 νοερά εἶδη 33,31 ἐνεργήματα 23,

19 τὸ νοερόν 35,32 νοερῶς 35,2 — v.

intellectualis

νοητικός. τὸ νοητικόν 33,28

νοητός. τὰ νοητά (*opp.* τὰ αἰσθητά) 27,32

τὰ πρῶτα νοητά 26,18 τὰ χωριστὰ νοητά

26,22 27,18 νοητῶς ὑπεστάναι 34,15

νόσος. v. infirmitas

νότιος. v. australis

νότος. v. notus

νοῦμην(α). v. nouilunium

νοῦς. περὶ νοῦ 25,28 *sqq.* μέχρι φαντασίας

τὸ τοῦ νοῦ ὄνομα διατείνουσι 29,5 ὁ ψυ-

χικός νοῦς 26,6 *sqq.* ὁ ἐνεργεῖα (*opp.* ὁ

δυνάμει) νοῦς 26,6 *sqq.* ὁ δυνάμει ὑπὸ

ψυχῆς μετεχόμενος (*opp.* ὁ ὄντως) νοῦς

29,23 ὁ τὴν οὐσίαν εἰδώς νοῦς 33,16 ὁ

χωριστός νοῦς 26,26 27,15 34,1 *sqq.* ὁ

πρῶτος νοῦς 26,32 35,31 ὁ κινῶν νοῦς

Supplem. Arist. 12 Priscianus 13, dus.

29,15 ὁ νοῦς τῶδε τι 26,4 30,31 ἀρχή

καὶ ἀφ' αὐτοῦ 28,15 αὐτὸ ἐνεργεῖ 29,2

ἄλος. ἄλα δι' ἄλων 34,16 36,20

ἐλότης. αἱ οἰκεῖται ἐλότης 21,4

ἄμβρος. v. imber

ἄμ(χ)λη. v. nebula

ἄμογενής 15,25 τὰ ἄμογενῆ 7,25 — v.

similis

ἄμοίωμα 2,5.9

ἄμοίωσις 1,5

ἄμοφύα. ἡ πρὸς ψυχὴν ἄμοφύα 27,19

ἄμωνυ(α). καθ' ὁμωνυμίαν (*opp.* κυρίως)

27,27

ἄμώνυμος. ὁμωνύμως 28,11

ἄξύς. τὸ ἄξυ καὶ βαρύ 17,27

ἄπτικός. τὸ ἄπτικόν αἰσθητήριον 20,17

ἄρασις οὐ κατ' ἐπαφήν 10,10

ἄρατικός. τὸ ἄρατικόν (*opp.* τὸ ἄρατόν) 6,

4,19 ἡ ἄρατικὴ δύναμις 11,12 τὸ ἄρα-

τικόν ἡμῶν φωτισθεῖς 6,20

ἀργανικός 5,17

ἀργανον (*dist.* ἡ ἐν αὐτῷ ζωή) 2,22 τὸ

αἰσθητικόν ἀργανον 10,13 σωματικά ἀρ-

γανα 23,11

ἀρεκτικός (*opp.* φανταστικός, λογικός) 25,7

ἀρίζειν 28,30 τὸ ἀρίζεμον καὶ τελειού-

μενον 35,8 ὠρισμένη ἐνέργεια 23,26 ὠρι-

σμένα σώματα 6,23 — v. terminare

ἀρ(ξ)ων. v. horizon

ἄρμη. ἡ καθ' ἄρμην (*opp.* ἡ κατὰ φύσιν)

κίνησις 10,27 — v. impetus

ἀρνιθ(α). v. ornithiae

ἄρος (*coni.* τελειότης) 3,13 35,7 οἱ ἀλλότριτοι

ἄροι 20,13 — v. diffinitio, terminus

ἀσφραντικός 19,29 οἱ ἀσφραντικοὶ πόροι

16,17

ἀσφρησις 12,4 13,16 14,10 16,8.16 17,9

οὐπω λέγω 4,25

οὐράνιος. ἡ οὐράνια ζωή 6,13 τὸ οὐράνιον

φῶς 15,11

οὐσία (*opp.* ἔξις καὶ δύναμις) 31,12 *sqq.* σώ-

ματικὴ οὐσία 19,12 ἀμέριστος οὐσία 26,

16 29,16 ἀσώματος καὶ χωριστοὶ οὐσίαι

36,12 ὁ τῆς οὐσίας λόγος 33,17 κατ'

οὐσίαν (*opp.* κατ' ἐνέργειαν) 32,9 (*opp.* κατὰ

συμβεβηκός) 36,21 — v. essentia

οὐσιονοῦσθαι ἐν τινι (κατὰ τι) 1,17 31,7 χωρι-

στῶς οὐσιωμένα 33,22 — v. essentiari

οὐσιώδης 8,14 οὐσιώδης λόγος 3,11 σγέ-
αις 26,15 τελειότης 31,4 οὐσιώδης 8,
13, 20, 29 20,31 30,1 — v. essen-
tialis

ὄψις 5,20 σφ. 6,17 σφ. — v. visio

πάθος 3,34

πάθημα 1,14 13,17 (οpp. ἐνέργημα) 2,10

παθητικός. παθητικὴ διάθεσις 13,11 τε-
λειώσει 34,32 παθητικὸς νοῦς 28,16 σφ.
τὸ παθητικόν 28,21 παθητικῶς 13,5
(οpp. ἐνεργητικῶς) 28,6 παθητικώτερον
4,13

πάθος (οpp. διάθεσις) 8,3 (οpp. ἐνέργεια) 3,
22 4,24 (coni. ποιότης) 9,13 (coni. με-
ταβολή) 27,10 πάθη ἢ διαφοραὶ σωμά-
τιων 19,7 πάθος *quid apud Theophrastum*
28,17

παλίστροιζα. v. reciprocatio

πανσέλγηος. v. plenilunium

πάπυρος. v. papyrus

προβολή 11,5 17,33

παράδοσις 7,22

παράλληλος 65,2 παράλληλοι cycli i. e.
similes sive consequentes 64,24

παραινέσθαι 8,30 γρόνυ παραινέμε-
νον 2,11

παρὰ τρέπειν 5,8

παρόδος (lunae). v. processio

παρουσία. ἡ ἀπόλυτος παρουσία (τῆς φωνῆς)
13,3 ἀθρόα ἢ παρουσία (τῆς φωνῆς) 14,
26

πεῖσις 6,4, 6

πέρας. κατὰ τὰ πέρατα (οpp. κατὰ τὸ βά-
θος) 8,21 πέρας τοῦ διαφανοῦς 6,23 8,9

περιγράφειν. περιγράφεσθαι τόπων 5,29
μέχρι τίνος 9,22

περικτικὸς τινος 26,13

περιέχειν. τὸ περιέχον. v. continens

περικόσμιος. τὰ περικόσμια γένη 32,16

περιληπτικός τινος 2,33

περίληψις. ἡ ἀμέριστος τοῦ γνωστοῦ περι-
λήψις 1,12

περίοδος. v. ambitus

περιουσία 11,11

πέψις. v. digestio, digestus

Πλατωνικός. Πλατωνικώτερον (adv.) 21,3

πληγὴ 14,29 16,15 17,10 διὰ πληγῆς τὸ
ἀκούσθον 13,9

πληκτικός 4,13

πλημμυρίς. v. redundantia

πληρωσις (lunae). v. plenitudo

πνεῦμα 16,17 18,21 τὸ πνεῦμα (ὡς αἰσθη-
τικόν, ὡς φανταστικόν) 25,11 τὸ αἰσθη-
τικόν τῆς ἀκοῆς πνεῦμα 4,7 πνεύματα τὰ

ἐν τῇ γλώττῃ 4,3 — v. spiritus

ποδιαίος 25,14

ποιήσις (coni. ἐνέργεια) 17,19 σφ.

ποιότης (οpp. εἶδος) 33,12 (coni. πάθος)

9,13 ποιότητες καὶ ποσότητες 19,8 αἱ

ποιότητες καὶ τὰ συμβεβηκότα 33,15 αἰ-

σθῆται ποιότητες 4,29 ἀπεικται ποιότητες

16,3 — v. qualitas

πόλος. v. polus

πολυαιδής. πολυαἰδῶς 9,15 — v. multi-
formis

πόρος. οἱ ὁσφραντικοὶ πόροι 16,18

ποσότης. ποιότητες καὶ ποσότητες 19,8

προάγειν 28,8

προβάλλειν 24,9 προβάλλειν λόγον 3,8, 8
4,27 εἶδος 24,30 γαρακτῆρα 1,14 φαν-

τασία 25,11 τὰ γνωστά 29,29 ζῶνι τε
καὶ ἐνέργειαν 30,14

προβλητικός 25,26 30,17 31,26

προβολή 26,10 προβολὴ λόγων (λόγος) 4,26

13,16 23,8, 27 35,2 ζωτικὴ προβολή

2,25 φανταστικὴ προβολή 25,17 ἢ κατὰ

προβόλῃν ἐνέργεια 31,4

προδιαρθροῦν 36,10

προηγέσθαι 1,15 5,13, 18 13,8 προη-

γόμενον (οpp. ἐπόμενον) 11,6 προηγου-

μένου 1,18 10,31 21,9 37,3 (οpp. ἐπο-

μένου) 11,10 (οpp. κατὰ συμβεβηκός ἢ

δευτέρως) 21,21

προΐεναι 7,7 9,22 15,21 30,6 32,25 τὸ
ἀπ' αὐτοῦ προΐον (οpp. τὸ αἶτιον) 9,10 ἢ

προϊούσα ἐνέργεια 30,19 δευτέρα καὶ

προϊούσα ἐνέργεια 29,32

προκαταλαμβάνειν 18,7

προκατάρχειν 13,6 23,24

προλαμβάνειν. προελημμένος λόγος 2,29

προλαμβάνειν 6,21

προσβολή. ἡ ἀσύμμετρος τοῦ αἰσθητοῦ προσ-
βολή 21,12

προσεχής (coni. οἰκίος) 4,15 24,25 τὰ

προσεχῇ κατὰ τόπον 15,4 προσεχῇ αἶτια

33,10 προσεχῶς 23,9

προτείνειν (= προβάλλειν) 21,14 (= προ-

τεθεσθαι, προφέρεισθαι) 7,22

προφητεία. v. prophetia

προφητεύειν. v. prophetae
 πρώτος. πρώτα καὶ τέλεια φῶτα 26,28 ὁ
 πρώτος νοῦς 26,32 35,28 τὸ πρῶτον αἰ-
 σθητικόν 28,4 πρῶτως (opp. δευτέρως)
 4,33 34,24 τὸ πρῶτως ὁρατόν 11,11
 πρωτότυπος. τὸ πρωτότυπον 15,20
 πτηνά. v. uolatilia
 πύριος 20,16

ροπή. ἡ εἰς τὸ χεῖρον ῥοπή 31,17 ἡ πρὸς
 τὰ σώματα ῥοπή 29,10 — v. momen-
 tum

σάβε. ἡ σάβε αἰσθητική 18,21
 σελήνη. v. luna
 σημεῖον. v. signum
 σιωπή 5,5
 σχιασγραφία. ἡ τῶν εἰδῶν σχιασγραφία 15,22
 σκοτίζειν. τὸ ἐσκοτίζεσθαι 5,4
 σκοτοποιεῖς 8,15 11,25 τὸ σκοτοποιεῖν ἰδι-
 ωμα 10,11

σκότος. τὸ σκότος ἐνέργεια 8,16
 σπεύδειν εἰς εἶδος 2,11
 στάσιμος. στασιμώτερον (adv.) 21,31
 στερεός (coni. ἀνέπτυπος) 10,11 20,12
 στέρησις 8,16 34,17 κατὰ στέρησιν 10,6
 34,17. 21 — v. priuatio

στοιχεῖα. v. elementa
 τροφή (τῆς ψυχῆς) ἡ πρὸς τὰ σώματα 29,3
 ἡ εἰς ἐκτὴν 29,9 ἡ ἐπὶ τὸ κρεῖττον 31,
 18 — v. conuersio

συμμερίζεσθαι 32,16
 συμμετρία. ἡ ἐνέργητική (opp. ἡ κατὰ δύ-
 ναμιν) συμμετρία 22,31 ἐν συμμετρῷ ἡ
 αἰσθησις 22,27 — v. commensuratio
 σύμμετρος 5,28 6,15 10,20 σύμμετρος τῇ
 αἰσθῆται 4,17 σύμμετρος 4,29 5,30

συμμάθεια. v. compassibilitas, com-
 passio

συμπεριάγασθαι 9,28
 συμπληθύνεσθαι 32,17
 συμπληροῦν 2,24

συμπληρωτικὸς τινος 1,17 3,11
 *σύμφθορτος. τὰ σύμφθορτα. v. concor-
 ruptus

συμφυῆς 16,22 18,29 ἡ συμφυῆς τῇ μο-
 νίμῳ οὐσίᾳ ἐνέργεια 30,8 συμφυῆς τοῖς

ἐπιστητοῖς (νοῦς) 31,5 — v. connatu-
 ralis

συμφυία. v. connaturalitas

σύμφυτος. v. connaturalis

συμφωνία ἡ φωνή 22,24

συναγωγή. αἱ τῶν ὁφρῶν συναγωγαί 25,3
 συναίρειν 27,17 35,11 συναίρειν εἰς ἐν 1,
 11 εἰς τὸ ἀμέριστον 34,26 35,10 εἰς τὸ
 ἀδιαίρετον 26,25 πρὸς ἑαυτὸν συναίρου-
 μενος 27,25 ἡ συνηρημένη ἔκθεσις 26,25
 συνηρημένος 7,18

συναίρεισις 22,3 ἡ εἰς ἐν συναίρεισις 1,11
 ἡ εἰς τὸ ἀμέρες συναίρεισις 3,7

συναίσθανεσθαι 5,5 21,23 34 22,4. 16

συναίσθησις. v. consensus

συναλλοιοῦν 13,2

συναμφότερος. τὸ συναμφότερον 32,30

συναρμοστικὸς τινος 8,10

συναφή 26,24 35,8

συνδιατίθεσθαι 25,4

συνεισφέρειν 11,27

συνεκτικὴ αἰτία (?). v. connexivus

συνεργεῖν τι 11,1 15,13. 17 17,6 — v.
 cooperari

σύνεσις (coni. λόγος) 3,6 (coni. κρίσις) 3,16

διανοητικὴ σύνεσις 4,25

συνέχεια 14,33 26,19 ἡ πρὸς τὸ αἴτιον
 ἀδιαίρετον συνέχεια 9,16 κατὰ μίαν συνέ-
 χειαν 30,13 — v. continuitas

συνεχής 9,28 15,16 συνεχῶς 13,28

σύνθετος. τὰ σύνθετα σώματα 8,8 τὰ σύν-
 θετα 8,25 τὸ σύνθετον 2,30 7,14 — v.
 compositus

σύννευσις πρὸς τι 23,9

συννέφεια. v. connebulatio

σύννοδος (lunae). v. coitus, synodus

συνουσιουῖσθαι τι 34,19

συντελεσθῶν 12,9

συρφετός 84,18

συστοιχία. τῆς αὐτῆς ὄντα συστοίχιας 25,
 22

συστοιχος 4,12 33,19. 30 συστοίχως 30,1
 36,30. 32 37,11 (opp. κρεῖττονως) 37,20

συστροφία. αἱ συστροφαι τῶν ὁμμάτων 25,2

σφαῖρα. v. sphaera

σφραγίς 3,9

σχέσις (coni. λόγος) 32,5 ἡ πρὸς ἀλλήλα
 σχέσις 21,6 ἡ πρὸς τὰ αἰσθητὰ σχέσις
 22,31 οὐσιώδης σχέσις 26,15 — v. ha-
 bitus

σχηματίζεσθαι 14,11

σωματικὸς. σωματικὴ οὐσία 19,12 ἀπορροή 9,32 σωματικά ὄργανα 23,11 εἶδη 15,9 — v. corporalis
σωματοειδής 2,10 4,13 22,6 σωματοειδής ζωή 23,10 σωματοειδέστερα εἶδη 14,15 — v. corpulentus

τάσις. ἡ πρὸς τὸ σῶμα τάσις 3,12 ταυτότης. κατὰ ταυτότητα 33,5 τέλειος. τὸ τέλειον ἅπαντας ἔχειν τοὺς λόγους ἀναγκαῖον 20,25 — v. perfectus τελειότης (coni. ὅρος) 3,13 35,7 ἀμέριστος τελειότης 35,32 ἡ κατ' ἐνέργειαν τελειότης 13,8 τελείωσις. ἡ εἰδητική τῆς ζωῆς τελείωσις 13,15

τοπικὸς. v. localis τροπή. κατὰ τροπήν 9,22 (28,24?) — v. conuersio

τροπικὸς. v. tropicus τροφή. v. esca, nutrimentum τρυγών. v. trugon τύπος (coni. μορφή) 4,10 οἱ μορφωτικοὶ τύποι 24,31 τύπον ὑπογράφειν 7,19 τύπωσις (coni. μορφή) 3,9 τυφών. v. turbo

ὕγεια. v. sanitas

ὕγροτης. v. umiditas

ὕετός. v. pluuia

ὕλη 13,29.32 (opp. εἶδος) 26,8 ἡ ὕλη οὐ τῷδε 126,4 ἐσχάτη 26,7 τὰ ἐν ὕλῃ καὶ ἀφαιρέσει 32,32 τὰ χωριστὰ τῆς ὕλης 34,8 sqq. — v. materia

ὕλικός. τὰ ὑλικά 29,29 ὕλική φύσις 27,3 ὁ ὕλικός διασπασμός 36,16 ὁ ὕλικός καὶ ὁργανικός μερισμός (τῆς αἰσθήσεως) 5,17 — v. materialis

ὕμην 20,18

ὕπερανέχειν 24,28

ὕπερβολή. ἡ ὑπερβολὴ τοῦ αἰσθητοῦ 22,27

ὕπερλαμπρος ὑπόστασις 26,18 ὑπερλαμπρα φῶτα 26,27

ὕπερφυτός. τὸ κρείττον καὶ ὑπερφωέστερον 10,24

ὕπνος. v. somnus

ὕποβαίνειν ἀπὸ τινός 26,17 27,17 35,20

ὕπόβασις 34,22 35,9. 17. 30

ὕπογράφειν τῶν 7,19

ὕποδοχή φωτός, πτότους, ζωῆς, εἰδῶν 6,28 8,12 25,8 27,2

ὕποθεσις i. e. quaestio finita 64,21

ὕποκεισθαι 15,14 23,9 24,26 ὑποκείμενον 12,25 τὸ ὑποκείμενον 15,32 25,19 ἐν ὑποκειμένῳ γενέσθαι 9,26 ὑποκειμένη δύναμις 25,29 — v. subiectus

ὕποληψις λογική 23,6

ὕποστασις 26,19 ἡ ὄλη ὑπόστασις 32,28

ἡ χωριστὴ σωματῶν ὑπόστασις 3,7 — v. subsistentia, substantia

ὕποτυπῶσθαι 14,6

ὕποφάρεσθαι εἰς ἀγνοίαν 31,17

ὕφρεσις 36,2

ὕψιναι. ὑψιμένος 36,3

φαλάγγιον 93,2 96,7

φάναι. φῆσθαι 9,26 20,13 φαῖν ἄν 18,25

φαῖν ἄν τις 11,1 18,3

φανταζεσθαι 25,14

φαντασία. περί φαντασίας 23,4 sqq. — v. phantasia

φάντασμα (dist. αἰσθημα) 25,21 — v. phantasma

φανταστικὸς (dist. αἰσθητικός, ὁρεκτικός, λογικός) 25,7 αἱ φανταστικαὶ ἐμφάσεις 25,8 ἡ φανταστικὴ προβολή 25,17 — v. phantasticus

φανταστικός. τὰ φανταστὰ εἶδη 24,35

φάρμακον. v. uenenum

φθινόπωρον. v. autumnus

φιλοσοφεῖν. v. philosophari

φλέγμα. v. phlegma

φορά. ἡ ἐπὶ τὸ κάτω φορὰ 10,27 — v. meatus

φύσημα. v. sufflatio

φυσικός. δύναμις φυσική 4,10 τὸ φυσικόν εὐλογον 20,11

φύσις. ὕλική φύσις 27,3 ἔχει ὕλης φύσιν 26,2 ἀκριτος καὶ ἀτακτος φύσις 30,25 — v. natura

φυτόν. v. germen, surculus

φωλεῖα (φωλεῖν vel φωλεῦναι). v. fouea

φωνή 22,24 ἡ φωνὴ ἐνέργεια 13,1

φῶς 6,17 sqq. τὸ αἰτιατὸν φῶς 9,8 τὸ οὐράνιον φῶς 15,11 τὸ λαγκαθῶν φῶς 15,2

φωτεινός 8,29

φωτίζειν 6,31 7,6 8,22 10,9. 21 12,7. 15
15,2

φωτοειδής 6,20 10,12

*φωτοουργός (*opp.* σκοτοποιός) 8,15

γαλάν 35,14 ἡ συνέχεια κεχλασμένη ἐστὶ
26,19 τὸ κεχλασμένον τῆς ἐνώσεως 27,15

v. laxus

χαρρακτήρ 1,14

χαρρακτηρίζειν 8,27 19,7 21,1 28,18

Χηλαί (?). *v.* Brachia

χιών. *v.* nix

χρονικῶς 36,2

χρῶμα 6,26 *sqq.* ἡ τοῦ χρώματος ἐνέργεια
12,30

χωρισμός 36,3 — *v.* segregatio

χωριστός ὁ χωριστός (i. e. ὁ ἐνεργεῖα) νοῦς
26,26 τὰ χωριστὰ τῆς ὕλης *expl.* 33,

32 *sqq.* τὰ χωριστὰ καὶ ὅλα 34,21 36,6

τὰ χωριστὰ νοητὰ 26,22 τὰ χωριστὰ (*opp.*

τὰ μετὰ ὕλης) 37,8 χωριστοὶ λόγοι 34,
28 ἀσώματοι καὶ χωρισταὶ οὐσίαι 36,12

χωριστὴ ὑπόστασις 3,7 δόναμις 22,6 ἐνέρ-
γεια 12,19 14,1 χωριστῶς εἰδοποιεῖν 12,

23 παρῆναι 12,31 οὐανοῦσθαι 33,22 —
v. segregatus, separatus

ψακός. *v.* gutta, guttatio

ψοφεῖν. τὸ ψοφεῖν 13,5

ψυχῇ (*opp.* αἰσθητήριον) 3,32 (*duplex*) 30,4

ἡ αἰσθητικὴ ψυχὴ 3,6 ἡ μερικὴ 29,25

32,13 ἡ λογικὴ 29,17 33,2 34,25 35,
10 — *v.* anima, animus

ψυχικός. ψυχικὴ ζωὴ 2,25 ὁ ψυχικός νοῦς
26,6 *sqq.*

ψύχωσις. *v.* animatio

ῥα. *v.* hora

II INDEX VERBORUM LATINORUM

- Abundare, habundans [τὸ πλεονάζειν] 99,9
 abundantia (habundantia) [περίττωμα] 56,10 57,1.4 [ὑπεροχή] 83,7.10
 abusus [κατάχρησις] 64,4
 accessus [ἐπιβασίς]. de accessu (aquae) per Rubrum mare et recessu 69,26 sqq.
 acherdos 69,10
 actio [πραγματεία] 41,18 [ἐνέργεια] opp. otium 53,7. 16. 23
 actualis [ἐνεργητικός?] opp. inactualis 53, 4. 20 58,27 tempus actuale (*si vera lectio*) 53,22
 actus [πράξις?] 53,20. 32 opp. contemplatio 45,16
 aduenticia [τὰ ξενικά?] 89,11
 adunatio [ἔνωσις] 50,26
 aequae [ἴσως] 43,22
 aequinoctialis [ἰσημερινός]. aequinoctialis cyclus 64,14 66,23 73,17 aequinoctialis ortus, occasus, solis 66,7 101, 18 aequinoctiales formae 73,16
 aequinoctium [ἰσημερινός]. uernale, autumnale 64,15 103,10 aequinoctia 71,16 73,13
 aer 77,3 sqq. 81,7 sqq. aer continens 89, 10 (cf. 91,19) aeris amictus terram et aquam ambiens 82,29 circa nostrum aera 87,12 aeris perturbationes 63,27. 32 aetum inaequalitas 50,11
 aescia. r. esca
 aestas [θερος] 65,15
 affectabilis [ἐπαυθής] 79,27 80,2
 affectus [πάθος?] 93,8
 afflatus [?] 78,3
 aistheteria. v. αἰσθητήριον
 alienare [ἀλλοττείν] 45,31 49,33
 alienatio [παράλλαξις] 64,6 67,24
 alligare [προσδεῖν?] 49,32 52,5 58,26
 alteritas [ἀλλοτῶσις] 50,4 69,9 91,20
 alternatio [παράλλαξις] 100,9
 ambitus [περίοδος]. ambitus astrorum, aetheris, lunae 66,29 67,3 69,32 70,14
 angularis [?]. per horas oppositas et simpliciter angulares 90,13
 anima, animus [ψυχή]. anima *quid* 42, 23 sqq. anima incorporealis 62,31 rationalis, irrationalis 43,20 44,32 separata, non separata 45,3 partibilis animus, *coni.* sensus 94,21 intellegens et opinans pars animae 59,17 animae oculus 49,29
 animal [ζῷον] opp. corpus 51,1 *coni.* animatum 88,10 animalia et germina et inanimalia 94,23 animalia, terrena, uolantilia, aquatilia 91,9 animalia reptilia, aerea, terrena, aquatilia 95,21
 animans [ἐμψυχος] 42,27 opp. inanimans 50,22
 animari [ψυχῶσθαι]. animatum animal 44,16 (cf. 88,10) animatum corpus 54,9 94,3
 animatio [ψυχώσις] 45,1
 animatiuus. animatiuae uirtutes [ψυχικάι δυνάμεις] 55,17
 animus. r. anima
 annus [ἐνιαυτός]. solaris annus 63,25
 anomalus 90,26
 apactiae 103,13
 apeliotici spiritus 103,2
 appositio [πρόσθεσις] 51,24 (cf. 52,6)
 aquatilia [τὰ ὑδατῶδη] 92,12
 aquilonalis [βόρρεος]. aquilonales partes orizontis 66,9 aquilonalis ordo solis 67,

- 10 aquilonalis 61,9 — *v.* borealis, boreus
 arcticus 67,13
 arcturus (ἀρκτός) 100,11 102,1 arcturi [οἱ πρὸς ἄρκτον τόποι] 102,17 (*cf.* 66, 27)
 argestes 102,3. 6 103,13
 Aries [Κριός] 73,20
 armonia. *v.* harmonia
 arsura [?] 85,24 ignea arsura 86,14
 artificialis, artificialis [τεχνητός, ξυ-
 τεχνός] 69, 2 artificialis medicus 69,6
 artificialis ratio 95,11
 ascensio [ἀνόδος]. ascensio aquae, *opp.*
 refluxio 57,7
 attagines 92,26
 auditus [ἀκρόασις] 42,5 [δοκίμ] 60,16
 aura *coni.* uentus 102,13
 australis [νότιος]. australes partes ori-
 zontis 66,10 australes spiritus 103,1
 australia 64,9
 autumnus [φθινόπωρον] 65,17
 auxilium [βοήθημα] *coni.* medicamen 68,
 24
 axis [ἄξων] mundi *d.f.* 66,15
- bene diffinitus [ἐνόριστος] 79,23
 bene discretus [ἐνδιακριτός] 79,23
 bitumen [ἄσφαλτος] 76,8
 bituminatus [ἀσφαλτώδης] 76,19
 borealis [βόρειος]. boreales spiritus 103,1.
v. aquilonalis, boreus
 boreas 102,1. 7
 boreus. borei loci 84,30 *v.* aquilon-
 alis, borealis
 Brachia [Χηλαί?] *coni.* Aries 73,14. 20
- caliditas [θερμότης] 47,20
 cation. *v.* κατέων
 causa [αἰτία] *dist.* signum, conueniens
 61,17 *opp.* causatium 48,26 causa na-
 turalis 90,27 connaturalis 47,16 50,14
 connexia, *coni.* uirtus 95,3 exterior 50,
 13
 causalis [αἰτίας]. causale, *opp.* causa-
 tionem, 47,18 48,25 factium causale
 48,12
- causatiuus [αἰτιατός] 47,18 48,26
 centrum australis poli 66,14
 circuitus [κύκλος]. in circuitu 77,16 87,3
 100,15
 circularis [κυκλικός?] 65,30 73,11 — cir-
 culariter 66,15 83,15
 circumfusus [?] 48,10
 circumpressum calidum [τὸ ἀντιπεριστάν
 θερμόν] 57,26
 circumstantia [περίστασις] 90,18
 clima 63,24 67,20 *coni.* regio 88,18 clima
 primum, secundum, septimum 67,21
 coaptare [συνάπτειν] 63,14 coaptari *opp.*
 uniri 51,8. 24
 cognitio [γνώσις]. diligens cognitio 69,6
 cognituius [γνωτικός]. cognituius operatio
 45,24
 cognoscibilis [γνωστός]. cognoscibilis
 species 45,35 cognoscibile 45,23
 coinclinare [συνεγκλίνειν] 73,1
 coitus [σύνθεσις] lunae 70,20 — *v.* sy-
 nodus
 colatorium [ῥιθμός] 75,10
 commensuratio [συμμετρία] 68,5
 commodratio [συμμετρία?] 90,12
 communio [κοινωνία] 82,6 communio ani-
 mae et corporis 62,29
 compassibilis [συμπαθήσις] 94,13
 compassibilitas, compassio [συμπα-
 θεια] 52,13. 19 70,2. 23
 compositio [σύνθεσις] 46,21 50,13. 27
 compositus [σύνθετος] 46,25 50,22 81,13
 95,6
 comprehends [τὸ περιλαμβάνειν] 80,1
 91,19
 compressura [ἀντιπεριστάσις] 57,9
 concatenatio [ἄλυσις?]. ex una con-
 iunctione concatenationis praestantia
 95,8
 conceptio [σύλληψις, *pro quo legendum fuit*
 σύνθεσις] 57,1
 conecorruptere [συμφθερεῖν] 52,14
 conecorruptus [συμφθαρτός] 51,10 52,1
 conerctio [σύγκρισις] 84,24. 29 aqua et
 aliae concrectiones 85,5
 concursus [συνδρομή?] 85,8. 15 94,22
coni. impetus 87,13 concursus ignei 85,
 10 uentorum 99,5
 configuratus [συσχηματίζμενος] 79,27
 confluxus [σύρροος] 73,11
 conformatus [σχημορφούμενος] 88,27

conformatio [συμμόρφωσις?] 46, 22
 congelatio [πάγος] 84, 33 101, 7
 coniuere [μίαν] 59, 16 60, 12
 coniugatio [συνζυγία?] 102, 10
 coniunctio [σύνδεξις?] 95, 8
 connaturalis [συμφυσις, σύμφυτος] 47, 16.
 20 49, 32 50, 14 75, 16 89, 22 connatu-
 ralis spiritus 45, 6 connaturale calidum
 56, 20 — connaturaliter 47, 9 51, 6 92, 16
 94, 13
 connaturalitas [συμφυσία] 50, 19 51, 19
 94, 23 95, 7 *coni.* mixtura, compositio
 50, 19 *opp.* fuga 98, 8
 connubulatio [συννέφεια] 77, 17 *sqq.*
 connexiūs [συνεχτιζέξ]. *connexiua* causa
 95, 2
 connexus [συνεχής]. *connexa* 79, 21 80, 7
consensus [συναίσθησις] *animae* 63, 9
 consequens [ἀκολουθος?] 46, 20 57, 24
 61, 15 70, 9 *consequentes* *cycli* [συνπα-
 ρακολουθόντες κύκλοι?] 64, 23 — *conse-*
quenter 46, 7 62, 13. 22 72, 4 79, 9
 consequentia [ἀκολουθία?] 89, 14 *con-*
sequentia et *conueniens*, *dist. causa*, sig-
 num [σύμπτωμα *Aristot.*] 61, 17
 consonantia [συμφωνία] 68, 33
 consone [συμφώνως] 68, 16
 consuescere. *consuescunt* [πέφουσι] 98,
 19 *consuevit* [πέφουσι] 45, 22 56, 2 62, 35
 75, 6 78, 28
 consummatus [τελειωτικός]. *species*
consummativa 79, 20
 contemperantia, *contemperatio* [σύν-
 χρασις] 46, 22 51, 17
 contemplans [θεωρητικός] 57, 16
 contemplatio [θεωρία] *opp.* *actus* 45, 16
per *contemplationem* *anticipare* 64, 8
continens [τὸ περιέχον] 47, 28 89, 16
continuatim [συνεχῶς] 55, 3 61, 7
continuitas [συνέχεια] 64, 6
contrarietas [ἐναντιότης] 95, 9
conueniens. *ipsis* ἀσθητηρίοις *conue-*
nientes *uirtutes* [αἱ αὐτοῖς τοῖς ἀσθητη-
*ρίοις καθήκουσαι δυνάμεις?] 54, 13 *conse-**
quentia et *conueniens* *dist. causa*, *signum*
 61, 20
conuersatio [βέσις?] 93, 14
conuersio [τροπή, τροπή] 50, 16 *conuer-*
siones *mentis* *coni.* *excessus*, *afflictiones*
 62, 19 *conuersio* *solis* 63, 25 *sqq.* 71, 15
conuersio *aestiva*, *hiemalis* 103, 10

conuèrtere [ἐπιστρέφειν] 43, 5 46, 9 50, 14
 51, 32 *conuerti* *ad se ipsum*, *ad cog-*
noscibile 45, 22. 23 48, 15
cooperari [συνεργεῖν] 55, 7 90, 24
copula [συναφή?] *lunae* 73, 27
cor [καρδιά] 54, 15 56, 4
corporalis [σωματικός] *opp.* *spiritualis* 57,
 10 *corporales* *motus* 49, 20 *passiones*
 45, 27 *corporalia* *phantasmata* 46, 17
uincula 45, 30 *crimina* 49, 27 — *cor-*
poraliter 49, 20 52, 18
corpulentus. *corpulentum* [τὸ σωματώδες]
 56, 12
corruptibilis [ψθαρτός] 46, 25
corruptio [ψθορά] 45, 28
corruptius [ψθαρτέρος] 47, 8. 30 *cor-*
ruptiuae *uirtutes* 95, 23
crimina *corporalia* [αἰτίαι σωματικαί]
 49, 27
crusta. *crustae* *glaciei* [ψήγματα χροστά-
 λου?] 80, 14
curatio [θεραπευία?] 69, 14 96, 14
cursilis [?]. *calidi* et *cursiles* *fluxus* 76, 10
(cf. 76, 16)
cyclus *aequinoctialis* 66, 23 *zodiacus* *ob-*
liquus 66, 21 *tropici* *cycli* 64, 11
delectabiliter [ἡδέως] 55, 11
delectatio [ἡδονή] 55, 9
demissio [ἄφρασις?] *lunae* 70, 16
denominative [παρωνόμως] 64, 22
dialogus 42, 2 — *r.* *disputatio*
diameter. *per* *diameterum* 66, 7 101, 17 *ex*
diametro 101, 19 *in* *diameterum* 78, 15
dies [ἡμέρα] *diciter* *tripliciter* 65, 22 *sqq.*
dies *lunaris* 74, 12 *dies* *semenstris* 67,
 17
differentia [διαφορά] 42, 27 50, 3 *diffe-*
rentiae *actiuae*, *passiuae*, *corporum* *prim-*
orum 80, 18 *sqq.*
diffinitio [ὅρος] 48, 32 49, 16
digestio, *digestus* [πέψις] 53, 27 56, 15
 57, 29
dignitas, [ἀξίωμα] 50, 9 95, 15
diligens [ἀκριβής, ἀκριχής]. *diligens* *scientia*
 45, 14 *cognitio* 69, 6 *diligentes* *appro-*
bationes 41, 8 — *diligenter* 68, 35
dimidiatus [διχότομος]. *dimidiata* *luna*
 71, 10

dimidieta [διμετέμειρα?] lunae 70,21
discernere [διακρίνειν] 54,7 58,23 60,19
61,16 68,35 74,22
disciplina [παιδεία?] 69,1 89,10. 26. 31
90,4. 27 *coni.* experimentum 69,7 me-
dicinae disciplina 69,3
disciplinatus [παιδευμένος?] medicinae 68,
34
disputatio [διάλογος] 41,17 — *v.* dialo-
gus
distantia [ἀστάσιας] 62,20 91,24 93,12
dominari [ἐπικρατεῖν?] 43,6 45,13 80,9
82,10 95,16 100,7
dormire [καθεύδειν] 56,8. 19 59,16
duplicatio [συνδυασμός?] *coni.* coniugatio
102,10

effulgorare [ἐκλάμπειν?] 77,13
elementa [στοιχεῖα] 46,22 *def.* 80,16 ele-
mentorum differentiae 80,17 82,9
elephas 92,6
eminentia [ὑπεροχή] 83,7 84,30
esca (aescas) [τροφή] 55,22 umida esca 56,
10
esse [τὸ εἶναι] 43,13
essentia [οὐσία] *opp.* qualitas 44,7 *dist.*
substantia 50,28 *coni.* operatio 54,21
essentia incorporalis 45,10 *sqq.* 51,15. 30
intellectualis 52,10 separata 49,10 in-
dividua 43,25 44,11 secundum essen-
tiam *coni.* naturaliter 47,7 66,28 per
essentiam 46,24
essentialis [οὐσιώδης] 51,22
essentiari [οὐσιουσιάζειν] 52,2
etesiae 104,2
euaporare [ἐξατμίζειν] 74,18
euentus [τύχη?] *per* euentum 68,22
euigilantia, euigilatio [ἐγρήγορας] *opp.*
somnia 55,1. 8
euigilantius [ἐγρηγορηκός] 61,22 62,18
euronotus 102,7. 9
eurus 103,12
exalienare [ἐξαιλλάττειν] 92,11
exaltatus [μετεωριζόμενος] 72,25
excellentia [ὑπερβολή] 64,27 71,25 81,14
excessus [ἐκπαισις?]. excessus mentis 62,
19
experimentum [ἐμπειρία] *coni.* disciplina
69,7

expulio [ἐκποσμαι?] 98,13
extenuari [ἐκτενεσθαι] 52,15
extremitas [ἄκρον, πέρας]. extremities
sphaerae 64,28 66,11 67,18

factiuus [ποιητικός]. factiuum causale 48,
12
factor [ποιητής] 52,10
factura [ποίημα] 95,9
familiariter [οἰκείως] 45,20 46,16
fascinare [βασκαίνειν]. fascinant es homi-
nes 98,15
fax [δαλός] 85,25
febricitare [πυρέττειν] 61,13
ferox [θυμοειδής?] 90,29
festuca [χάρφος] 80,14
figurare [σχηματίζειν?] 89,14
flagrantia [πύρωσις] 88,3
fluctificare [χυματίζειν] 72,17
luxus [βολή, βεῦμα] 57,12 70,9 76,9
forma [μορφή] 49,4 50,9. 17 rationalis
forma 95,12
fortitudo: [ισχύς] 80,6 97,21 [ἀνδρεία]
90,25 91,17
fouea [φωλεά] 97,15 foueas habere [φω-
λεῖν *vel* φωλεεῖν] 92,12
fulgoratio [ἀστραπή] 87,21 *sqq.*
fulmen [κεραυνός] 77,12 86,12 87,19
furor [θυμός?] 89,27 90,17
fusiones [χυμοί] 76,12

galeotes 97,21
generalis [καθολικός]. generales, *opp.* par-
ticulares, uenti 102,12 generalissimae
differentiae 80,17
generatio [γένεσις] 91,17 94,6 100,18
genitiuus [γεννητικός] 81,13
geometricus. Strabon geometricus 91,7
germen [φυτόν] *dist.* animal 91,21 *coni.*
herba 94,10 95,22 *coni.* semen 88,9
(*cf.* 94,28)
glacies [κρύσταλλος] 81,17
gregatim [ἀθρόως?] 56,14
grauis [βαρύς]. graue et leue 78,25 *sqq.*
grauitas [βαρύς] 47,22 56,19 57,20*79,
13
grifae [γρύπες] 92,6

gutta, guttatio [ψαλάξ] 84,6 guttae sanguineae et pici similes 84,16
guttula [ψαλάγιον] 77,30

habitabilis [οικήσιμος]. habitabilis zona 65,2 67,21 (cf. 101,12)
habitus [ἔξιν] 55,10 94,23 97,27 98,7
habitus [στέγος] 66,29 94,27
harmonia. armonia genitiua 94,21
hemicyclium 66,6 — *v.* semicyclium
hemisphaerium. hemisphaerium visibile 65,29 diuisum ab aspectu nostro 67,1
herba [βοτάνη] *coni.* germen 94,10 95,22
hieros (ieros) serpens 97,10
historiographus 91,14
hora. horae anni 64,3 92,11 *quot sint* 65,9 67,20 horae contrariae 103,9
mixtura horarum 93,23 hora (diei) aequinoctialis 67,10 per horas oppositas et simpliciter angulares (?) 90,13
horizon (orizon) *def.* 65,28 orizon a nobis sectus 66,28 orizontis circulus 101,14

ieros. *v.* hieros
ignitus [πυρρωμένος]. ignita zona media 65,3
illuminatio [εὐλαμπία?] 46,15
imago [?]. regalis imago 95,14
imber [ὄμβρος] 84,6 *sqq.*
immaterialis [ἄλως] 51,12
immobilitas [ἀκίνησία] 54,10
immortalis [ἀθάνατος]. immortalē esse animam 43,15
immortalitas [ἀθανασία] *coni.* incorruptio 47,3
impassibilis [ἀπαθής] 45,32 51,29
impertibilis [ἀμέριστος] 51,19
impertibilitas [ἀνέριστα] 51,16
impetus [ὄρμηξ] 58,8 62,22 87,13 97,21
impetus naturalis 57,28 contrarius 94,30 simul impetum facere [συνεξορμᾶν] 100,22
impossibilis [ἀδύνατος] 45,31 47,27 94,21
improhibite [ἀκωλύτως] 51,13
imprudencia [ἀπροσύνη] 44,3

inaactualis [ἀνεπέργητος?] *opp.* actualis 53,5 58,27 *coni.* silens, sopitus 53,5, 17
inaactualitas [ἀνεπέργησις?] 53,4
inaequalitas [ἀνισότης, ἀνομοιότης] 50,11 66,26 89,1 91,21
inanimalis [ἄζωος]. inanimalia *dist.* animalia et germina 94,23
inanimans [ἄψυχος] 50,22 97,28
inausalis [ἀναίτιος] 94,32
incisum [ἐντομον] 98,2
inclinare: [νέειν] 52,19 [ἐγκλίνειν] 66,27
inclinatio [νέσις] 52,20
incommixtus [ἀσύμμικτος] 51,15
incompositus [ἀσύνθετος] 43,14 46,26
inconcurrens [ἀσύμφυκτος] 51,15
inconfusus [ἀσύγχυτος] 51,30 52,1 — *inconfuse* 51,18, 25
inconsutus [ἀσύναπτος?] 52,20
incontaminatus [ἀμόλυντος?] 45,17
incorporalis [ἀσώματος] 43,14 45,10, 20, 34 46,2, 5 49,19 51,12, 15, 22, 26 62,31
incorporalitas [ἀσωματότης] animae 88,24
in corruptibilis, incorruptus [ἀφθαρτος] 43,16 46,24 51,3, 14, 26
incorruptio [ἀφθαρσία] 47,3
incrassari [παχύνεσθαι] 57,24
indeuexus [ἀκλινής?] *coni.* rectus 67,1
indisciplinatio [ἀκόλασις?] 47,33
indiscretus [ἀδιάκριτος] 56,16
indiuerse [ἀδιαφώρως] 50,6
indiuersus [ἀδιάφρατος]. indiuersa essentia 43,25 44,11
ineffabilis [ἀνεκδιήγητος?]. ineffabilis ratio 94,19 unitas 52,8 ineffabilia 95,19
ineruditus [ἀπαιδευτος] 90,28
infirmitas: [νόσος] 54,18 57,2 68,14 [ἀδυναμία] 61,6
inflatio [ἀναθυμίασις] 61,14 duplex 99,6 *sqq.* humida, arida 83,1 *sqq.* humida, sicca 99,6 *sqq.* naporea, fumea 83,8 99,7
spiritualis 87,20 desuper inflatio [ἐκ ἀνωθεν ἀναθυμίασις] 100,6
influxio [ἐκπρόξις] 73,3
ingeniosus. ingeniosum [τὸ εὖρεσις] 90,30
inhabitabilis [ἀοικήσιμος]. inhabitabilis

zona 67,19 inhabitabiles zonae 64,27
inhabitabilia 89,16
inhabitatio [ἐνοικησις] 53,20
iniustitia [ἀδικία] 47,33
insensibilitas [ἀναίσθησις] 55,12 59,5
inseparabilis, inseparatus [ἀχώριστος]
45,31 49,12
insidias pati [?] 95,16
insitus [ἐμπεστος]. insita caliditas 75,5
insolubilis [ἄλυτος] 43,15
inspiratio [ἐκπνοή] opp. respiratio 57,13
77,7
intellectualis [νοητικός] 46,19 52,10 63,
19, 20
intelligere [νοεῖν] 49,17 intellegens pars
animae [τὸ διανοούμενον] 59,17
intelligentia: [νόησις] opp. sensus 52,9
57,15 58,20 [διάνοια] 61,3, 18 [?] 69,8
intelligibilis [νοητός] coni. diuinus 45,14
intelligibilia coni. meliora 49,25 coni.
simplicia 95,6
intemperantia [ἀκρασία] 44,3 47,33
intrare [εἰσέρχεται]. in se ipsam intrans
anima 48,22
ipse. id ipsum [τὸ αὐτό] 45,26 46,9 51,
10, 27 (cf. 45,16 71,21 81,4)
irrationalis [ἄλογος]. irrationalis uita 88,
26 anima 44,22
is. eo uiuere [τῷ ζῆν] 48,18 eo magis et
minus [τῷ μάλλον καὶ ἧττον] 76,12 eos
non sic positos [τοὺς μὴ οὕτως κατεμένους]
103,7 ea uigilantis [τῇ τοῦ ἐγρηγορότος]
59,11
iter agere [προσδοποιεῖν?] 61,18 90,29
iustitia [δικαιοσύνη] 44,2

kaecias 102,2 103,10

laborare. laborans [ὁ κλῆμων] 68,21 69,5
lampas 85,25
lapis [λίθος]. lapis ex aere cecidit in Aegos
fluminibus 84,15
lassitudo [κόπος] 57,2
laxus [κεχαλασμένος]. anima sopita et laxa
et inactualis 53,17
lepus [λαγός] 92,18
leuis [χρῆφος]. graue et leue dist. 78,25
leuitas [χουφότης] 79,5 sqq.
liberalis [ἐλευθέρως] 90,27

liberatus 102,9
libra 100,21 103,11
linea [γραμμή] 66,13, 17, 20 per rectam
lineam [κατ' ἐὐθυγράμην?] 103,25
localis [τοπικός] 49,31
luna [σελήνη]. lunae ambitus 69,32 70,14
medietas caelestis 70,4, 11, 15, 19 71,19
processiones, dimissiones 70,15 coitus
70,20 (cf. 73,15) lunae ignis infirmior
72,15 natura lunae calida et umida 73,
22 de luna et maris reciprocatione 69,
19 sqq.

macerare [μαρμαίνειν] 48,2
magnitudo [μέγεθος] 52,7 opp. breuitas
63,27
malitia [κακία] 44,4 47,26, 32 50,8
manifestare [δηλοῦν] 44,13 45,10, 34 50,
13
manifestum mundi [τὸ φανερόν τοῦ κόσμου μέρος] 65,29
mare [θάλασσα] cur salsum 74,19 de maris
reciprocatione 69,19 sqq.
materia [ὑλη]. semper fluens materia 69,
14 subiecta materia 61,8 materiae cor-
porales 88,26
materialis [ὕλικός] 54,14 88,28
meatus [πόρος] 78,3 83,16 84,9 102,19
circularis meatus 85,20 obliquus 100,14
igneus 85,6,12 naturalis 84,19
medicamen [φάρμακον] 68,17
medicina [ιατρική]. de medicina 68,14 sqq.
medicinae notitiae 93,20
medietas caeli [μεσορράνημα, μεσορράνη-
σις] 70,6 subterranea medieta 70,11
caelestis medieta 70,19 71,19
medius. medium quasi diffinitum [μέσον
ὅσον ὁρισμένον] 79,17
melancholicus 61,12 96,17
melior [χρεΐτερος] 43,10 45,33 49,12, 24
62,36
memoria [μνήμη] 62,9
mensuratus [μέτρος] 67,8 97,12 — men-
surate 73,24
meridiari [μεσορρανεῖν] 73,26
meridies [μεσημβρία] 66,27 100,11
merito [ἀξίως] 64,28
meses 102,8
ministrare [ἐπιμετεῖν] 45,6

minorare [μειῶν] *coni.* nocere 54,20
 minoratio [μειώσεις] 49,22 69,22
 mixtura [μίξεις] 43,9 50,22 93,28
 mobilitas [ἐκκίνησις] 43,26 45,8
 modus [τρόπος]. mores et modi 93,22
 momentum [ῥοπή] 90,14 naturale momentum 88,5
 mos. mores [ἥθη] et modi 93,22
 motio [κίνησις?] 49,35 ipsa per se motio [αὐτοκίνησις?] 48,32
 motus [κίνησις] 45,7 principium motus 54,15 motus iuxta naturam, contra naturam 83,27 locales 49,31 corporales 49,20 passivi 49,18
 mouere. quod per se ipsum mouetur [τὸ αὐτοκίνητον] 49,5
 multiformis [πολυειδής] 94,31 97,26
 multitudo [πληθὺς] 68,2 81,10 100,16
 mundus [κόσμος]. aiunt inclinari mundum ab arcturis ad meridiem 66,27 manifestum mundi 65,29
 mundus [καθαρὸς] 45,17
 mutabilis, (motabilis) [μεταβλητικός?] 69,14 — mutabiliter 49,21
 mutabilitates (motabilitates) [μεταβλάται?] mentis 62,20
 mutatio (motatio) [μεταβολή, ἀλλοίωσις] 49,22,30 57,29 60,6 64,3 82,21
 natura [φύσις]. natura incorporealis 45,20 secundum, iuxta, naturam *opp.* contra naturam 55,11 83,27 natura *opp.* ui 86,19 naturae [φύσει] 50,17 55,10
 naturalis [φυσικός]. naturalis, *opp.* politica causa 90,6 — naturaliter 43,22 51,9 54,16 *coni.* secundum essentiam 47,7 *opp.* contra naturam 85,1
 nebula [δμήλη]. nebula nubes infirma 84,22
 nimietas [σφοδρότης] 67,35 87,14
 nix [χιών] *def.* 84,25
 nocturnal [νυκτερινός] 61,20
 nota figuratiua [χαρακτήρ?] *coni.* diffinitio 48,31 49,15
 notitia [γνώσις, ἐπίγνωσις?] 49,27 notitia animae 59,3 medicinae notitiae 93,20
 notio [ἐννοια]. notiones communes 95,19
 notus 102,1
 nouilunium [νοσημηνία] 72,1

nubila [νεφέλαι?] 85,7
 nubs [νέφος] 77,11 *sqq.*
 numerus [ἀριθμός]. carens numero 43,26 numerus numero oppositus 52,6
 nutritibilis [ἐντραφής] 57,27
 nutrimentum [τροφή] 45,7
 nutritium [τὸ θρεπτικόν] 55,15
 obliquitas [λοξότης] 100,13 obliquitas zodiaci 67,6
 obliquus [λοξός] 66,22 67,2 obliquus circulus 83,21 obliquus meatus 100,14 — oblique 66,14 83,15 86,17
 occasio: [ἀφορμή] 42,2. 15 52,11 58,28 [αἰτία?] 93,9
 occasus [ἄσας, ὁμαμή] solis 65,23 *quot modis dictus* 66,3 aequinoctialis occasus 101,19 aestiuus 102,3
 occiduæ [δυσμαί] 100,12 103,3
 oculus animae [τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα] 49,29
 operari [ἐνεργεῖν] 45,4 49,11 55,20 56,22 60,2
 operatio [ἐνέργεια] 45,10. 24 46,13. 15 *coni.* essentia 54,21 *coni.* uirtutes 63,1. 18 93,16 operatio intellectualis 46,19 cognitiua 45,24 separata 49,10 secundum operationem [κατ' ἐνέργειαν] 59,22
 opinari. opinans pars animae [τὸ δοξάζον] 59,17
 orbis terrarum [ἡ οἰκουμένη] 102,17
 orizon. v. horizon
 ornatus [κόσμος] 67,26
 ornithiae 104,3
 ortus [ἀνατολή] solis *quot modis dictus* 66,3 ortus aestiuus, hiemalis 64,13 102,2 aequinoctialis 101,18
 otiosus [ἀργός]. otiosi liberales esse uidentur 90,28
 otium [ἀργία] *opp.* actio 53,24
 pagus [κλήμα?] 84,31
 papyrus 51,8
 pars. in parte [ἐν μέρει] 50,20
 partibilis [μεριστός] animus 94,21
 participare: [μετέχειν] 48,18 49,2. 26 [συγγένει] 79,15

particula [μέριον] 51,17 79,10 particulae animae 55,15
 particularis [μερικός] *opp.* generalis 102,12
 particulatim [κατὰ μέρος?] 64,16
 partitus [μεμερισμένως] 44,21 51,19 63,12
 percolare [διεθῆναι] 75,13
 perdere. perdi non posse [ἀνώλεθρον] 43,16
 perfectus [τέλειος] 49,35 90,23 — perfectissime 51,26
 pertransire [διερχέσθαι] 44,23 84,1
 pervenire [διύκειν] 44,27 51,14
 phalagium. v. φελαγγιον
 phantasia 48,31 49,7 52,9 *def.* 59,22
coni. memoria 62,9 secundum phantasiam *opp.* secundum veritatem 67,1
 phantasma 57,15 59,23 phantasmata corporalia 46,17 nocturnalia 61,20 quae in somnis fiunt 62,8 phantasmata videre 53,8
 phantasticus 59,24 62,13
 philosophari [φιλοσοφῆναι] *def.* 45,16 philosophans anima 45,30. 34 46,3
 phlegma 62,4
 planum [ἐπιπεδόν] 66,1
 plenilunium [πανσέληνος] 70,20
 plenitudo [πλήρωσις] lunae 73,8
 pluvia [ὕεσις] 77,11. 26 cum pluvia apparuerunt aliquando ranae et pisces descendere 84,13
 polus 64,28 101,13 poli sphaerae 66,11 centrum borealis, australis, poli 66,14
 positio [θέσις] 62,23
 praecipitium [?] 98,17
 praesignificare [προσημαίνειν] 62,36
 praevidere [προσδᾶν] 62,35
 pressura [ἀντιπεριστάσις] 56,20
 principari [ἡγεμονεύειν] 45,13
 principium [ἀρχή]. principium motus 45,15 100,17 principium materiae et generationis 100,17 principium spirituum 83,24 uentorum 100,19 connebulationis 77,27 neque principium [οὐδ' ἀρχήν] 92,8
 priuatio [στέρησις] 54,17 55,10
 processio [πρόσδος] lunae 70,15
 proferri. in id quod est prolata (anima) [εἰς τὸ ὄν προφερομένη] 49,24
 proloquium [πρόρησις] 47,25
 prophetare [προφητεύειν] 59,8

prophetia 46,16 59,6
 proprietas [ἰδιότης] 95,2 103,26
 proprius: [ἴδιος] proprium 43,24 propria caliditas 56,22 propria sensibilia 88,1 [ἰδίως] proprius sensus 54,15 proprium αἰσθητήριον 54,12 propria ratio 49,34 — proprie 78,29
 providentia [πρόνοια] 45,6
 pronidus [προνοητικός] 63,3
 prudentia [φρόνησις] 44,3 90,31
 pulcer [καλός] 49,29 — pulcere 46,24 50,7 52,15 63,11
 punctio [κέντησις] 98,13
 purgare [καθαίρειν] 45,26 63,20
 purgatio [καθάρσις] *def.* 45,29*
 purgativus [καθαριστικός]. purgativa uirtus 45,26
 purus [καθαρός, εὐκρινής] 56,17 81,18 — pure 48,28
 putredo [σχηζέων] 75,20
 qualitas [ποιότης] 43,26 82,25 *ut. opp.* essentia 44,7 *coni.* uirtus 95,24 naporis qualitas 84,20 diversa corporum qualitas 50,23 qualitate carens [τὸ ἀποιον?] 50,5
 quia [ὅτι] 43,6. 9 45,34 53,15 77,21
 quinquennium [πενταετηρίς] 70,26
 ranae [βάτραχοι] et pisces cum pluvia apparuerunt descendere 84,13
 ratio [λόγος]. ratio artificialis 95,11 annualis ratio 72,2 secundum rationem [κατὰ λόγον] 81,18 habet ratio [ὁ λόγος αἰρεῖ?] 71,14
 rationalis [ἐυλόγητος] 90,31
 rationalis [λογικός] 43,20 rationalis forma 95,12
 raiosus [λυσιπώδης] 91,8
 receptio [ὑποδοχή] 77,4 receptio intellectualis 63,20
 receptivus [δεκτικός] 43,27 55,24
 recessus aquae [ἀμπωτις, ἀναχώρησις] *opp.* accessus 69,27 *sqy.*
 reciprocatio [παλίστρος] 72,11
 recubitus [κατάκλισις] 62,24
 redundantia [πλημμυρίς] 69,21 71,5 73,25

- redundare [πλημμυρεῖν] 69,20
 refrigeratio [κατάψυξις] 56,5 58,4.20
 regionalis [ἐπιγώριος]. regionales formae 89,12
 regula [κανὼν] medicinae 68,32
 relatio [ἀποσφράζ?] occulta 98,14
 remissio [ἀνέσις] 54,11
 percussio: [ἀνάλυσις] percussio solarium radiorum 83,20 85,3 [ἀντιστοιχία] 87,17 103,17 (cf. 87,15)
 reptilia [ἐρπετα] 94,4 95,25 *sqq.*
 requies [ἀνάπαυσις] 55,2 56,23
 resessio [ἀποκατάστασις?] 93,18
 respiratio: [ἐκπνοή] *opp.* inspiratio 57,14 77,8 [ἀναπνοή] 83,18
 resultatio [ἀντιπροσώπις] 61,8
 reuersio [ἀντιπροσφύ] 56,9
 rigiditas [ῥιγίς?] 67,35 84,4
 ros [ρόσος] *def.* 84,23
 rotundiformis [σφαίροειδής]. terra rotundiformis 64,25
 salsus [ἀλγυρός] 75,2
 saluare [σώζειν] 51,3.31 55,6
 salus [σωτηρία] 54,21 56,23
 salutaris [σωτήριος] 47,29 95,24
 sanies [ἐχρόρ] 95,26.31
 sanitas [ὑγίεια] 44,1 54,18 68,22 sanitates 69,4
 scientia [γνώσις?] 45,14 scientia non errans [γνώσις ἀπλανής?] 45,18
 sectio [τμήμα] 66,2 101,11
 secundum quod [καθό] 48,16
 segregare: [χωρῖσθαι] 52,18 53,16 segregatus [χωριστός] corporibus 43,16 materia 45,34 segregatae operationes 46,13 [διακρίνειν] 101,2
 segregatio [χωρισμός] 52,14
 segregatiuus. segregatiua uirtus [ἡ διακριτικὴ δύναμις, cf. *Simplic. in Aristot. de celo* p. 323 *Kurst.*] 80,12
 semen [σπέρμα]. semina *coni.* germina 88,11, 94,28
 semenstris [ἐξήμεριος]. semenstris dies, nox 67,15
 semicyclium [ἡμικύκλιον] 73,12 — v. hemicyclium
 sensibilis [αἰσθητικός] 49,24 propria sensibilia 88,1 sensibilis locus 94,11
 sensiuus [αἰσθητικός]. sensiuus pars animae 54,11 59,19
 sensum [αἰσθημα] 59,18 60,18 61,14
 separatus [χωριστός]. separata anima 45,3 essentia 43,22 49,10 operatio 49,10 non separata anima [ἡ ἀχώριστος ψυχή] 45,3
 serenitas [ὕλημα] 84,31 serenitates quando fiunt 101,5 *sqq.*
 sermo [λόγος] 52,9
 serpens qui uocatur ieros [ὁ ἱερός καλούμενος ὄφις] 97,9
 signum: [σημαῖον] *logic.* signum *def.* 61,19 *geometr.* signum et centrum 66,16 *astro-nom.* signa tropica, aequinoctialia 66,22 [ζῳδιον] 71,21 73,20
 silentium [ἀργία] 61,5 *opp.* motus 98,28
 silere [ἀργεῖν, ἡρεμεῖν] 53,5 55,19 61,11
 similis. similia genere [τὰ ὁμογενῆ, τὰ ὁμόφωτα] 80,20.21 88,16 94,5 per simile genus [διὰ τὸ ὁμογενές] 43,1
 similitudo [?] *coni.* forma 88,17 *coni.* magnitudo 89,25
 simplex [ἀπλοῦς] 43,14 46,21 50,4 — simpliciter 78,29
 simplicitas [ἀπλότης] 50,16
 simplex [ἀπλοῦς]. simpla *coni.* intelligibilia 95,6
 sincerus [εὐλαχρινός] 82,2
 singularis: [μοναδικός] 43,25 [μονός] 92,26
 sol [ἥλιος]. solis conuersio 64,8 *sqq.* solis transitus 66,6 (cf. 67,5 83,15) sol omnium motuum et alienationum circa ornamatum terrae causalis 67,25 causa inflationum 83,15 99,10 solis ignis sincerus 72,12
 solubilis [λυτός] 46,25
 solutio [λύσις] 54,11 57,19 58,9
 somnari [ἐνοπνεῖσθαι] 57,14 59,15 62,27
 somnium [κατ' ἐνόπνιον?] 59,10
 somnium [ἐνόπνιον] 53,7 59,9 *sqq.* *def.* 59,23
 somnolentus [ὑπνωτικός] 57,26
 somnus [ὕπνος] 52,25 *sqq.*
 sopitus [καταρωμένος] *coni.* inactualis 53,13
 soporatio [κάρωσις] 53,3
 sorti [λαγχάνειν] 43,13
 specialis [ειδικός] 70,2 92,16 96,17

species [εἶδος] 45,5 35 47,23 species consummativa 79,20
speciositas formae [εὐμορφία?] 91,3
corporalis speciositas 91,6
speculatio [ἐπισκεψίς?] 78,21 93,3
sphaera 64,28 sphaerae poli 66,11 sphaera aeris, ignis 82,30
spina [ἀκανθα] spinarum compunctiones 96,9
spiritualis [πνευματικός] opp. corporalis 57,14 spiritualis inflatio 87,20
spiritus [πνεῦμα] 57,19 58,10 spiritus connaturalis 45,6 materialis 54,14 coni. virtus 95,26 96,6 98,14 spiritus i.e. ventus 67,35 77,17 *ut.* spirituum principium 83,24 spiritus igneus 88,2 spiritus boreales, austrini (australes) 100,11 103,1 ex quo spiritus 98,26 *sqq.*
spongea olearis [σπογγιὰ ἐλαιῶδα] 51,7
stabilis [βέβαιος?] 90,31
status: [κατάστασις?] status in anima firmus 90,28 [ἔστις?] 92,10
stella [ἀστὴρ] 85,25 86,19
stomachus [στόμαχ] 53,33
subhiemalis [ὑποχειμέρινος?] 65,18
subiectus, subiectum [τὸ ὑποκείμενον] 80,7 10 subiecta materia [ἡ ὑποκειμένη ὕλη] 61,8 subiectum esse [ὑποκείμεθαι] 102,18
subsistentia [ὑπόστασις] 49,16 incorporealis subsistentia 49,19
subsistere [ὑφίστασθαι] 45,4 48,33 subsistere locales motus 49,31 essentia a se subsistens [οὐσία ἀφ' ἑαυτῆς ὑφισταμένη] 43,13 23
substantia: [ὑπόστασις] 51,1 5 75,3 incorporealis substantia 46,23 [οὐσία?] 94,19
sufficiens per se [αὐταρχής] coni. perfectus 49,35
suffragrantia [ὑπέκχυμα] 85,22
sufflatio [ψόσημα] 96,24
suggerere [ὑποδεικνύναι?] 44,10
summatim [κεφαλαιώδως] 84,1
summitas [?], candelabri 86,6
superabundantia (superabundantia): [περίττωμα?] 55,23 [ὑπερβολή?] superabundantia corruptrix omnium 93,5
superexcellens [ὑπερέχων] aeris locus 85,5
superintroducedus [ἐπιεσπαυτός] 56,23

suspiciari [?] per inimicitiam seu amicitiam 94,26
surculus [φυτὸν] 55,16
susceptio [ἐπαληψίς?] 49,25 62,34
synodus 57,9 — c. coitus
tactus, tactum [τὸ θιγθέν] 60,4 tacta [τὰ ἀπτά] 52,6
temperantia [χρᾶσις] 67,23 92,13 temperantia medicaminum 68,17
temperies, continens temperies [ἡ περιέχουσα χρᾶσις] 89,19
terminare [ὀρίεν] 81,19 21 85,10
terminus [ὄρος] 79,19 80,24
terra [γῆ], terra medium 82,28 rotundiformis 64,25 terrae partes 89,3
threscias [θρασχιὰς] 102,6 103,13
timor [δεδία] 47,33
tonitru [βροντή] 87,20 *sqq.*
transferre, anima in id quod non est translata [εἰς τὸ μὴ ὄν μεταφερομένη?] 49,26
translatio [μεταβολή?], ex translatione opp. ex natura 98,17
transmitti [μεταβάλειν Aristot.] 56,2
transmotare [μεταβάλλειν] 51,2
transmotatio secundum locum [ἡ κατὰ τόπον μεταβολή] 49,23
tropicus, tropici cycli 64,11 *sqq.* tropica signa 66,22
trugon marina 96,11
turbidus [ταραχώδης?] 62,25
turbo [τυφών] 84,11 *def.* 86,24
turbulentus [θολερός] 56,17 57,29 62,24
uacare [συχολάζειν] naturalibus 62,32
uapor [ἀτμός] 52,15 74,16 99,7 11 *diat.* inflatio 83,4 uapor umiditatis 56,6 uapor i. e. umiditas 77,28 uaporis qualitas 84,20
uaporare [ἀτμεῖν] 74,22
uaporatio [ἀναθυμιάσις] 55,25 58,5
uaporeus [ἀτμιτώδης] 83,8
uariare [παράλλασσεν] 50,14 63,28
uena [φλέψ] 75,13
uenenum [φάρμακον]. Scythicum uenenum 95,30 uenena mortifera 94,5 *sqq.*

- uentus [ἄνεμος] 100,1 *sqq.* *def.* 100,16
uenti corpus et materies 100,7 uenti
100,10 uentorum generatio et motus
98,26 *sqq.* de positione uentorum 101,
16 *sqq.* uenti generales, particulariores
102,12 uentorum proprietates 103,26
uer [ἔαρ] 65,12
uertex. super uerticem [κατὰ κορυφήν] 73,
19
uicissim [παρὰ μέρος] 44,1 55,7
uicus [κόμη] *coni.* ciuitas 89,33
uigilare [ἐγρηγορεῖναι] 46,15 53,3 60,19
uigilia [ἐγρηγοροῦσι] *def.* 54,11
uilla [κόμη?] *coni.* ciuitas, domus 89,6
uiolentus [βίαιος] 83,28 84,11 — uiolen-
ter 85,1 86,6
uirtus: [ἀρετή] 44,4 45,12 46,1 50,7
[δύναμις] 45,26 54,13 *al.* *coni.* qualitas
95,23 *coni.* operatio 63,1 93,16 ani-
mativae uirtutes 55,17
uis [βλῆ]. ui *opp.* natura 86,19
uisio [ὄψις] 59,3 *sqq.*
uita [ζωή]. irrationalis uita 88,26
uitalis. uitale [τὸ ζωτικόν] 46,1 — uita-
liter [ζωτικῶς] 52,16
uiuificare [ζωοποιεῖν] 76,8
umbra [στέμνον] 47,17 61,10
umiditas [ὑγρότης] 56,5 7,1. 19
unificus [ἐνοποιός] 51,16
uniformis [μόνοειδής] 43,15 46,21. 69,14
— uniformiter 79,3
uniformitas [μόνοειδεια] 50,19
unire [ἑνοῦν] 51,4. 18 63,6 *dist.* coaptare
51,8
unitas [ἐνότης] 51,27 52,8 naturalis unitas
63,6
uniuersitas [τὸ σύμπαν?] 52,10 94,9. 15
95,4. 7
uolatilia [πτηνὰ] 92,12 94,25
urbanitas [πολιτεία?]. urbanitates et le-
ges 89,31
usitatus [πεφωσός] 55,3
ustio [καῶμα?]. ustio flagrans 64,30 ar-
dens 89,17
utilitas [ὑπερδιδότης] 94,15 95,7
zephyricus. zephyrici spiritus 103,2
zephyrus 101,19 103,11 (*cf.* 103,2)
zodiacus 83,16 zodiacus cycus 66,21
obliquitas zodiaci 67,6
zona. zonae quinque 64,26 *sqq.* gelida
zona 84,30 media 67,19 ardens 64,30

III INDEX GEOGRAPHICUS

- Aegros flumina [*Αἰγρός ποταμός*]. in Aegros fluminibus circa Hellespontum cecidit lapis ex aere 84,14
- Aegyptus. circa Libyam et Aegyptum 92,2
- Aethiops. magna distantia Aethiopis et Scythi 93,12
- Arabs. magna distantia Indi et Arabis 93,12
- Arethusa. *v.* Syracusae
- Asia. Europa, Asia, Libya, maximae terrae partes 89,3 in Asia magnae distantiae 91,23 *sqq.*
- Asphaltitis, lacus quem etiam Mortuum uocant mare 76,7
- Bretania, Britanniae, 72,7
- Celta 93,12 Rhenus a Celtis currens fluius 72,6
- Ceos. ciuitas quae dicitur Coete 96,10 (*v. adn. ad loc.*)
- Cerces, flumen in Euboea 91,12
- Chalcidicus *ἑσπριος* 70,23
- Cisia. puteus in regione Cisia Persicae 76,18
- Crathis, flumen circa Thurion ciuitatem 91,8
- Cydonia (Cylonia) 92,25
- Eleutherne 92,25
- Euboea, insula Graeciae 91,11
- Europa, Asia, Libya, maximae terrae partes 89,3 animalium et germinum inaequalitas in Europa 91,20 *sqq.*
- Euxinus pontus 70,25
- Gadira (Gadiri) 70,18
- Hellespontus 70,24 84,15
- Herculis, Herculeae, columnae 70,1.9
- Hyrcanium mare 70,18
- Iberia (Hiberia) 72,7
- Indus. magna distantia Indi et Arabis 93,12
- Italia. circa Siciliam et Italiam 97,12
- Ithace, iusula Graeciae 92,18
- Libya. Europa, Asia, Libya, maximae terrae partes 89,3 per Libyam animalia et germina similia sibiinet 91,22 *sqq.*
- Libys. magna distantia Celti et Libyis 93,12
- Magnum mare 71,2 72,22 73,17 75,22 *syn.* exterius mare 70,14 (*opp.* interius mare 69,22) — *v.* Oceanus
- Meroe. primum et secundum clima per Meroen et Zoenen ardenti proximum 67,22
- Mortuum mare. *v.* Asphaltitis
- Neileus, flumen in Euboea 91,12
- Oceanus. exterior Oceanus 69,27.31 30,3 — *v.* Magnum mare
- Palaestini. lacus in regione Palaestinarum 76,6
- Persa. regio Persarum 96,13
- Persica. regio Cisia Persicae 76,18
- Pontus et alii loci in quibus sunt regiones frigidae 67,34
- Rhenus, a Celtis currens fluius 72,6
- Rubrum mare, quare per singulas noctes diesque est quidem quando redundat, estque quando recessum expectat 69,19 *sqq.*

Supplem. Arist. 12 Priscianus Lydus

- Scythia. magna distantia Aethiopis et Scythi
 93,12
 Sicelicum pelagus 70,3
 Sicilia, Sicellia. circa Siciliam et Italiam
 97,22 iuxta Siciliam fretum [ὁ κατὰ
 Σιτταλὸν πορθμύς] 70,3
 Sybaris, Subaris, flumen circa Thurion
 ciuitatem 91,7
 Syene. v. Meroe
 Syracusae. in Syracusis Sicelliae fons Are-
 thusa 70,26
 Tamessa, fluius in Bretania 72,8
 Tauromenium. ad Tauromenium κορυα
 [ἡ πρὸς Ταυρομένιον κορυα] 70,6
 Thessalia. circa Thessaliam apparet hieros
 serpens 97,10
 Thyle insula 67,14
 Thurion, ciuitas in Italia 91,7
 Tyrrhenicum pelagus 70,5
 Zoene. v. Meroe
-

IV INDEX SCRIPTORUM A PRISCIANO CITATORUM

- Albinus (Lauinus). Lauini ex Gaii scholis exemplaria Platoniorum dogmatum 42,9
- Alexander et Themistius qui ea quae sunt Aristotelis narrant 42,17
- Ammonius. v. Theodotus
- Anonymi 5,11 64,2. 4. 25 65,10 66,9. 27 67,14. 15 69,30 74,9. 20
- Aristoteles. Aristotelis actio de Physica 41,18 de caelo 41,18 de generatione et corruptione 41,18 Μετάωρων 42,1 de somno et somniis 42,2 ea quae quasi in dialogis scripta sunt de Philosophia et de Mundis 42,2 Aristoteles et quidam ex illius schola 63,17 Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος εὐκασι νούν ἐνδοτε καὶ πᾶσαν τὴν λογικὴν προσαγορεύειν ζωὴν 29,3 οἱ γνήσιοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγῆται, ὁ Ἰάμβλῆχος καὶ ὁ Νεστόριος Πλούταρχος 32,34 interpretes Aristotelis v. Alexander, Didymus, Dorotheus, Themistius Aristoteles memoratur 7,21 14,24 citatur 1,5 17,8. 25 18,1. 7. 28 19,14 21,16. 33 22,24 23,4 24,3 26,23 32,25 34,1 35,25 36,10 sqq.
- Arrianus. Arriani Μετάωρα 42,17 Arrianus approbat sententiam Posidonii 69,31
- Didymus scriptor de Aristotele et ipsius dogmatum [περὶ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων] 42,13 de eo cf. Diels, Doxograph. graec. p. 77
- Dorotheus. Dorothei Naturalium Aristotelis commentum 42,14
- Gaius. v. Albinus
- Geminus. Gemini commentum Posidonii de Μετάωρων 42,10
- Hippocrates optimus omnium, sapientiae, medicinae notitiarum, disserit de talibus in his quae ait de aere, locis, aquis 93, 20 cf. 42,8
- Iamblichus. De Anima 42,17 ἐν τοῖς περὶ ψυχῆς 7,17 cit. 9,12 23,13 24,1 32,13 οἱ γνήσιοι τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξηγῆται, ὁ Ἰάμβλῆχος καὶ ὁ Νεστόριος Πλούταρχος 32,34
- Lauinus. v. Albinus
- Marcianus. Marciani Periegesis 42,13 Περιπατητικοί 9,13
- Plato. Platonici Timaeus 41,16 Phaedo 41,16 Phaedrus 41,16 Politia 41,17 cit. 15,10 19,12 — v. Albinus, Proclus
- Plotinus magnus 42,18 cit. 47,13
- Plutarchus. ὁ Νεστόριος Πλούταρχος 32, 35 34,8 37,20
- Porphyrus ex Commixtis quaestionibus 42,16
- Posidonius Stoicus 72,10 Stoicus Posidonius Assyrius et ei consentientes 69, 30 cit. 71,4 (75,23 76,2?) — v. Geminus
- Proclus in omnibus differentes singulos libros componens, et maxime de Tribus sermonibus per quos apud Platonem animae immortale [τὸ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον] ostenditur 42,19
- Ptolemaeus. Ptolemaei Geographia 42,11 Astronomica 42,12
- Pythagorei. πύργον καὶ ἰλιουίδες παρὰ τοῖς Πυθαγορείοις τὸ ὀπτικὸν λέγεται αἰσθητήριον 20,16

- Strabo geometricus 91,6 Strabonis Geographia 42,9 *cit.* 71,4 91,6
- Theodotus ex Collectione Ammonii scholarum 42,15
- Themistius. Alexander et Themistius quae quae sunt Aristotelis narrant 42,18
- Theophrastus. Theophrasti Naturalis historia 42,5 Naturalis auditus 42,5 τὸ πῦρ πτόν βιβλίον (*scil.* τῶν φυσικῶν) *memoratur* 22,34 De somno et somniis 42,6 De morsibus nociuis 42,6 De uentis 42,6 De modis et moribus et habitationibus 42,7 Ἀριστοτέλης καὶ Θεόφραστος εὐκατα νοῶν ἐνέετε καὶ πᾶσαν τὴν λογικὴν προσαγορεύειν ζωὴν 29,3 Θεόφραστος ἐκθέμενος τὰ Ἀριστοτέλους ἐπιδιαρθροῖ τε τὰ εἰρημένα καὶ ἐπαπορεῖ τινα 36,6 (*cf.* 7,21 17,25 19,22 20,1 21,19 27,8 32,31 37,24) *cit.* 1,5. 7 3,27. 36 5,19 7,24 8,1. 29 9,2. 6. 30 10,3. 13 11,15 13,32 14,3. 10. 16 15,6. 24 16, 13. 19 17,28 18,8 19,22 20,1. 23 21, 4. 19. 32 22,9. 21 23,4 24,20 25,28 26,1 27,3. 8 28,14. 17. 20. 29. 31 29,1. 12. 18. 25 30,22 31,1. 8. 25 32,19. 22. 25. 31 33,25. 32 34,2. 29 35,24. 29. 32 37,24
- Veteres 41,9 43,19 54,6 65,4 95,25 102, 11

V INDEX SCRIPTORUM IN TESTIMONIIS CITATORUM

Achilles Tatius Isag. ap. Petav.		Aristoteles	
Uranol. p. 152 A	ad 66,11	Meteor.	II 4. 359b28 ad 83,1
Aelianus Nat. anim. 5,16	96,7		99,6
Aristoteles			359b32 83,6
De caelo IV 1. 308a7	78,24		359b34 99,10
308a29	78,25		360a12 83,24
IV 2. 308b13	78,29		360b2 83,8
IV 4. 311a16	78,31		360b15 99,14
311a22	79,6		360b23 99,18
311b20	79,17		360b27 100,1
311b27	79,5		361a4 100,11
312a4	79,17		361a22 100,14
IV 6. 313b6	79,21		361a30 100,16
313b11	80,3		361b1 100,18
De Gen. et Corr.		II 5. 361b14	100,22
II 2. 329b24	80,17	361b24	101,5
330a24	80,26	362a32	101,11
II 3. 330a30	81,2	II 6. 363a25	101,14
330b25	81,15	363b7	101,16
330b30	82,2	364a5	102,16
331a3	82,10	364a19	102,19
II 4. 331a24	82,13	II 9. 369a19	86,12
Meteor. I 3. 340b27	83,4	369a21	86,9
I 4. 341b13	85,19	369a27	87,21
341b25	85,22	369b1	88,1
341b32	85,25	369b7	87,24
342a21	86,15	III 1. 371a9	86,24
I 7. 344b32	84,15	371a24	87,15
I 9. 346b20	83,15	IV 1. 378b14	81,19
II 2. 354b23	82,28	378b24	79,27
355b4	75,2	379b4	75,20
355b20	74,7	De Mundo 4. 394b14	102,12
II 3. 358b34	75,7	De Anima II 4. 416a32	19,4
359a16	76,1	II 5. 416b33	1,5
359b8	76,9	416b35	15,29

Aristoteles

De Anima II 5.	417a17	ad 16,4
	417b24	27,13
		29,15
	418a2	27,27
		28,22
	418a5	1,5
II 7.	418a31	11,14
	418b4	7,27
	418b6	8,2
	418b7	6,30
	418b9	8,30
	418b15	8,4 9,31
		11,15
	418b28	7,34
	419a3	8,28
	419a12	7,4
		11,20
	419a13	11,14
		12,11
	419a16	11,26
	419a20	10,10
	419a23	10,6
	419a25	12,3
	419a26	17,8
	419a30	12,4
II 8.	419b10	16,15
	419b19	16,19
	419b35	16,23
	420a3	17,7
	420a4	16,22
	420a5	15,29
	420a9	16,15
	420a16	17,2
	420a19	15,27
	420a26	17,25
II 9.	421b9	16,2
	421b18	16,13
	422a2	16,17
II 10.	422a8	18,4
	422a13	12,6
	422a20	5,4
	422a34	15,27
		18,1
	422b3	16,4
II 11.	423a5	18,29
	423b1	5,20
	423b14	18,10
	423b17	18,7
	423b20	17,8
	424a4	18,3

Aristoteles

De Anima II 12.	424a18	ad 1,8
	424a26	19,5
	424a28	3,31
		20,5
	424b16	13,16
III 1.	424b22	19,14
	425a3	19,24
		20,1
	425a10	20,22
	425a13	21,16
	425a17	21,19
	425a24	21,26
	425a31	22,4
III 2.	425b12	21,33
	425b23	24,22
	426a6	17,5
	426a27	22,24
	426b28	3,20
III 3.	427b29	23,4
	428a5	23,5
	428a11	24,21
	428a19	23,6
	428a25	30,10
	428b3	25,14
	429a1	24,3
III 4.	429a15	28,20
	429a18	28,18
	429a24	29,26
	429b4	31,1
	429b5	31,8
	429b10	32,25
	429b20	18,25
		33,25
	429b21	34,1
	429b23	28,16
	429b24	28,29
	429b30	28,3
		35,29
	429b31	35,32
	430a1	26,29
		35,25
	430a3—9	36,6—
		37,24
	430a4	29,19
	430a5	29,1
III 5.	430a16	26,23
	430a18	28,12
III 7.	431a6	28,31
III 8.	432a2	26,8

Aristoteles

De Sensu	2	438 ^a 14 ad 15,33	<u>15,33</u>
		438 ^a 16	<u>16,8</u>
		438 ^a 16	<u>16,10</u>
		438 ^b 6	<u>15,33</u>
		438 ^b 17	<u>15,31</u>
		438 ^b 22	<u>13,31</u>
	3	439 ^b 11	<u>6,22</u> <u>8,9</u>
		439 ^b 13	<u>7,32</u>
	5	442 ^b 29	<u>18,3</u>
		444 ^b 22	<u>16,17</u>
	6	446 ^a 24	<u>14,27</u>
		446 ^b 8	<u>14,11</u>
		446 ^b 22	<u>12,32</u>
	7	447 ^a 14	<u>11,3</u>
		448 ^b 18	<u>3,20</u>
		449 ^a 17	<u>5,14</u>
De Somno	1	453 ^b 11	<u>54,8</u>
		453 ^b 25	<u>54,16</u>
		454 ^a 10	<u>55,13</u>
		454 ^b 23	<u>54,9</u>
	2	455 ^a 15	<u>21,33</u>
		455 ^b 17	<u>55,2</u>
		456 ^a 4	<u>54,15</u>
	3	456 ^b 3	<u>55,24</u>
		456 ^b 20	<u>56,1</u>
		456 ^b 26	<u>56,8</u>
		456 ^b 32	<u>56,8</u>
		456 ^b 34	<u>57,2</u>
		457 ^b 1	<u>57,9</u>
		457 ^b 16	<u>56,14</u>
		457 ^b 17	<u>36,10</u>
		457 ^b 29	<u>56,6</u>
		458 ^a 8	<u>57,17</u>
		458 ^a 21	<u>56,16</u>
De Somniis	1	458 ^b 7	<u>59,15</u>
		459 ^a 12	<u>59,19</u>
		459 ^a 17	<u>59,22</u>
	2	459 ^a 24	<u>60,1</u>
		459 ^a 29	<u>60,4</u>
		459 ^b 4	<u>60,6</u>
		459 ^b 11	<u>60,11</u>
		460 ^b 1	<u>60,17</u>
	3	460 ^b 28	<u>60,19</u>
De divinatione per somn.	1	462 ^b 27	<u>61,17</u>
		463 ^a 7	<u>61,22</u>
		463 ^a 22	<u>61,17</u>
	2	463 ^b 13	<u>63,16</u>
De long. et brev. vitae	5	466 ^a 19	<u>20,9</u>

Aristoteles

Hist. Anim.	III	19	521 ^a 15 ad	57,12
	IV	8	534 ^b 23	98,5
	VIII	27	605 ^b 19	98,2
		28	606 ^a 2	92,18
		29	607 ^a 9	97,17
	IX	1	609 ^b 30	97,24
De Gen. Anim.	II	6	744 ^a 2	16,18
Mirab. ausc.	140	844 ^b 32		96,7
	141	845 ^a 1		95,31
	143	845 ^a 15		96,11
	147	845 ^a 35		98,3
	148	845 ^b 4		97,22
	151	845 ^b 16		97,9
	169	846 ^b 33		91,6
	170	846 ^b 36		91,11
Problem.	II	16	867 ^b 31	58,3
		28	869 ^a 13	58,3
	XI	23	901 ^b 16	14,11
	XXIII	37	935 ^b 3	75,12
Fragm.		232	1519 ^b 30	62,25
Aristoteles pseudepigraphus				
			p. 230	98,2
			p. 331	92,18,24
			p. 338	95,25
			p. 342	95,31
				96,7
			p. 343	96,11
			p. 347	97,2
			p. 349	97,2
			p. 351	98,3
Chalcidius in Platonis Tim.	c.	221		44,16
			(v. Addenda)	
Cicero de Div.	1,63			62,35
Empedocles ap. Aristot.	437 ^b 32			
(322 Stein)				20,16
Geminus Elem. ap. Petav.	Uranol.			
			p. 13 E	66,11
			p. 18 E	65,5
			p. 20 B	65,28
			p. 22 A	65,20
			p. 25 A	66,16
			p. 49 E	64,26
Herodotus Hist.	VI	119		96,17
Hippocrates <i>περί αέρων υδάτων τόπων</i>				
12 ^a sq.				93,21
Nicephorus Blemmides Epitom. phys.				
ed. Wegelin.			p. 131	99,6
			p. 132	99,14
			p. 138	102,12
			p. 147	87,24

Nicephorus Blemmides Epitom. <u>phys.</u>			Simplicius in Aristot. de Anima		
ed. Wegelin	p. <u>148</u>	ad <u>86,24</u>		p. <u>135,25</u>	ad <u>10,31</u>
	p. <u>149</u>	<u>87,2</u>		p. <u>136,8</u>	<u>12,9</u>
	p. <u>151</u>	<u>87,15</u>		p. <u>136,24</u>	<u>12,30</u>
Philoponus in Aristot. de Anima				p. <u>136,29</u>	<u>5,20</u>
II <u>7.</u>	<u>419a,32</u>	<u>16,1</u>		p. <u>137,3</u>	<u>12,21</u>
III <u>4.</u>	<u>429b,13</u>	<u>32,35</u>		p. <u>137,11</u>	<u>7,4</u>
	<u>429b,21</u>	<u>34,8</u>		p. <u>142,4</u>	<u>13,1</u>
Philoponus in Aristot. de Gen. et corr.				p. <u>142,10</u>	<u>14,27</u>
II <u>2.</u>	<u>329b,30</u>	<u>79,27</u>		p. <u>142,26</u>	<u>15,14</u>
		(v. Addenda)		p. <u>145,11</u>	<u>17,2</u>
Plato in Phaedone	p. <u>78 C</u>	<u>46,25</u>		p. <u>185,35</u>	<u>22,8</u>
	p. 105 D	<u>47,4</u>		p. <u>186,6</u>	<u>22,18</u>
in Phaedro	p. 245 C	<u>48,11</u>		p. <u>187,31</u>	<u>22,5</u>
in Republica	p. 497 B	<u>88,10</u>		p. <u>195,9</u>	<u>21,8</u>
	p. 507 E	<u>6,17</u>		p. <u>196,22</u>	<u>3,20</u>
	p. 508 B	<u>20,16</u>		p. <u>198,35</u>	<u>3,20</u>
	p. 608 E	<u>47,26</u>		p. <u>202,3</u>	<u>1,18</u>
in Timaeo	p. <u>28 A</u>	<u>19,12 30,10</u>		p. <u>206,20</u>	<u>24,28</u>
	p. <u>45 B</u>	<u>20,16</u>		p. <u>213,15</u>	<u>25,14</u>
	p. <u>46 A</u>	<u>15,8. 20</u>		p. <u>213,25</u>	<u>28,13</u>
Plinius <u>Nat. hist.</u>	<u>8. 227</u>	<u>92,24</u>		p. <u>214,1</u>	<u>25,1</u>
	<u>28,54</u>	<u>62,25</u>		p. <u>214,6</u>	<u>24,13</u>
Posidonius Reliq.	p. <u>103</u> ed. Bake	<u>69,30</u>		p. <u>214,18</u>	<u>24,2</u>
	p. <u>115</u>	<u>76,17</u>		p. <u>214,20</u>	<u>24,25</u>
Simplicius in Aristot. de Anima				p. <u>215,36</u>	<u>24,28</u>
ed. Hayduck.	p. <u>125,25</u>	<u>1,11</u>		p. <u>220,38</u>	<u>29,4</u>
	p. <u>125,30</u>	<u>1,22</u>		p. <u>234,6</u>	<u>34,8</u>
	p. <u>126,24</u>	<u>4,11</u>		p. <u>238,6</u>	<u>32,13</u>
	p. <u>127,9</u>	<u>4,11</u>		p. <u>240,37</u>	<u>32,13</u>
	p. <u>128,38</u>	<u>6,17</u>		p. <u>286,31</u>	<u>29,4</u>
	p. <u>129,30</u>	<u>6,26</u>	Strabo Geograph.	p. <u>175 Cas.</u>	<u>71,4</u>
	p. <u>131,38</u>	<u>9,12</u>		p. 263	<u>91,6</u>
	p. <u>132,30</u>	<u>6,28</u>	Theophrastus Hist. Plant.	<u>S.8</u>	<u>88,10</u>
	p. <u>133,11</u>	<u>8,16</u>	de Ventis	<u>27</u>	<u>103,14</u>
	p. <u>134,35</u>	<u>5,4</u>	ap. Athen.	<u>314 C</u>	<u>97,2</u>

Stanford University Libraries

3 6105 025 428 256

CECIL H. GREEN LIBRARY
STANFORD UNIVERSITY LIBRARIES
STANFORD, CALIFORNIA 94305-6004
(650) 723-1493

grncirc@sulmail.stanford.edu

All books are subject to recall.

DATE DUE

JUN 30 2004

JUN 19 2004

